

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน พ.ศ. 2561)

ISSN 2286-9581

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
NRRU Community Research Journal
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน พ.ศ. 2561)

ISSN 2286-9581

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์ 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร 0-4427-2941
E-mail : journal-rdi.nrru@hotmail.com, journal-rdi@nrru.ac.th
Website: www.rdi.nrru.ac.th/rdi_journal/

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน พ.ศ. 2561)

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จำเนียร จวงตระกูล

FAR EAST UNIVERSITY

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ

สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตราจารย์(เกียรติคุณ) ดร.อนันต์ รัศมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิน ปรัชญพทุธิ์

มหาวิทยาลัยรังสิต

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ อีระวิสิทธิ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ

มหาวิทยาลัยนครพนม

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวดี

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา นันทะไชย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.รสริน พิมพ์บรรยงก์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย ยืนยง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ คงฤทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่ 1) กำหนดทิศทางของวารสาร

2) ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารให้มีคุณภาพ

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารสำเร็จลุล่วงด้วยดี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุจิตร ชินสาร

หน้าที่ ดำเนินงานบริหารวารสารชุมชนวิจัย ให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางรุจิรา วิจารณ์

หน้าที่ ดำเนินงานบริหารจัดการและจัดทำวารสารชุมชนวิจัย ให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา

สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เจ้าหน้าที่การเงิน

นายกฤษฎา พลายน้อย

หน้าที่ ดูแลการเบิกจ่าย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวง

การคลัง และนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กำหนดการพิมพ์

เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับต่อปี ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุมณี มากมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัคตัตถ์ รัชสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.นิติพล ภูตะโชติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรธิดา ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ตั้งสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย กี่สุขพันธ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรุณา เชิดจิรพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยภูมิ สีชมภู	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ มีมาก	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิษฐ์ พจนจารุวิทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ภาณุรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิมล ใจงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภางค์ นันตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรรฤติ ตีปุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิสร เนาวนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สมานิ	วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา
	มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ปิ่นพิลา	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพร หงส์พันธุ์	นักวิชาการอิสระ
ดร.ปรีชา อุยตระกูล	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.ระบิล พันภัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ลลิตา ธงภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์

สำนักงานกองบรรณาธิการ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 (9.0407)
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา : 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941
E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th
ลิขสิทธิ์/เจ้าของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
พิมพ์ที่ : หจก.โคราชเซตติ้ง แอนด์ โปรดักชั่น 205 ถ.ยมราช ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000
โทร. 0-4424-1580 E-mail : koratmarketing@gmail.com

สารจากอธิการบดี

การเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการ มีความสำคัญยิ่งต่อการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มาเผยแพร่สู่สังคม เกิดคุณค่าและการถ่ายทอดไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใช้ประโยชน์นำไปใช้ได้จริง ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และด้วยความเป็นสากลของกระบวนการแสวงหาความรู้ของกระบวนการวิจัย ทำให้มหาวิทยาลัยมีการบูรณาการปัจจัยและกระบวนการทั้งหมด บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่ปรากฏในวารสารชุมชนวิจัยฉบับนี้ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางด้านงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณะกรรมการพิจารณาบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ (Peer review)ทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการพิจารณาบทความในวารสารชุมชนวิจัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2561) เล่มนี้ ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งทำหน้าที่ในการเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงวารสาร พร้อมทั้งช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยในการทำผลงานด้านวิชาการที่มีคุณภาพเผยแพร่แก่ผู้อ่านวารสารชุมชนวิจัยฉบับนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ฝอยพิกุล)
อธิการบดี

บรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จัดพิมพ์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ และวิทยาการต่าง ๆ ในรูปแบบของวารสารฉบับพิมพ์ และวารสารออนไลน์ สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2561) มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ เกี่ยวกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา สาขาการจัดการ/เศรษฐศาสตร์/การตลาด รวมไปถึงด้านสถาปัตยกรรม ท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม หรือด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จำนวน 17 เรื่อง

กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอแจ้งให้ทราบว่า ผู้ที่ประสงค์ จะส่งบทความวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย ได้เพิ่มเอกสารแบบฟอร์ม “แบบตรวจสอบความสมบูรณ์บทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา” เพื่อประกอบการพิจารณาเบื้องต้น และผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานของวารสาร อย่างครบถ้วนถูกต้อง ก่อนจัดส่งเข้าในระบบออนไลน์อย่างเคร่งครัด ผู้ดำเนินการวารสารชุมชนวิจัย ขอสงวนสิทธิ์ไม่รับพิจารณาบทความตั้งแต่เริ่มต้นสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม โดยจะเริ่มบังคับใช้อย่างเข้มงวดตั้งแต่ว่า ปี 2562 เป็นต้นไป การนำระบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในการบริหารจัดการงานวารสารชุมชนวิจัย ได้เริ่มเปิดรับบทความและใช้ระบบ ThaiJo02 ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2561 มีการเพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดบางส่วนในระบบแล้ว อาจทำให้ผู้ใช้บริการได้รับข้อมูลและรายละเอียดบางส่วนไม่ครบถ้วน ส่งผลให้การเข้า ใช้งานไม่ได้รับความสะดวกในการให้บริการ สามารถติดต่อขอทราบรายละเอียดและชี้แจงข้อสงสัย ที่กองบรรณาธิการโดยตรงตามช่องทางที่ระบุไว้ ได้แก่ Website/E-mail หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ และ เล่มวารสารชุมชนวิจัย

สำหรับผู้สนใจที่มีผลงานวิจัยและมีความประสงค์จะเผยแพร่/ตีพิมพ์ โปรดส่งบทความมาที่สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ทางเรายินดีรับบทความของท่านเพื่อเป็นศูนย์กลางในการ เผยแพร่ผลงานวิจัยให้เป็นที่ยู้งานกว้างขวางมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยบทความที่เสนอขอส่งและได้รับการตีพิมพ์ จะต้องไม่เคยหรือไม่อยู่ในระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น และจะต้องเข้ารับการพิจารณาให้ความ เห็นและตรวจแก้ไขทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ซึ่งผู้เขียนและส่งบทความจะต้องให้ความ เคารพพร้อมทั้งปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามจะไม่ได้รับการพิจารณา หรือยกเลิกบทความลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัยเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ ในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด ของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยก่อน พร้อมทั้งนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบ ของผู้เขียน ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ท้ายสุดนี้ ต้องขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะที่ปรึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ตลอดจนผู้อ่าน ที่ให้ความสนใจงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์จากวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งคณะผู้ดำเนินงานจะพัฒนาวารสารชุมชนวิจัยให้ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

อิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย	10
กนก บุญศักดิ์, สิทธิชัย พรหมสุวรรณ, เสรี วงษ์มณฑา และวาสนา กิรติจำเริญ	
แนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา	29
เกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน และวิเชียร ก่อกิจกุล	
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กรณีศึกษา เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน เซโน	42
กัญจนวลัย นนทแก้ว แพร์รี่ และวรรณภา ลือกิตินันท์	
การสื่อสารการตลาดผ้าไหมอารยธรรมขอม และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ของชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหม บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา	56
เนตรชนก คงทน, พีรวิชัย คำเจริญ และจิรพัฒน์ โทพล	
รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือ ตอนบน	73
ทัศนีย์ บุญมาภิ, สมบูรณ์ ดันยะ, กรองทิพย์ นาวิเชตร และศรดา ชัยสุวรรณ	
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงสำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วง เมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	87
พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ, ประเวศ เชื้อวงศ์, เมธี พรหมศิลา, ชาญณรงค์ คำเพชร, สุจรรยา ธิมาทาน และทัศนีย์ พรเพิ่มทรัพย์	
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการ วิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา	98
จิตรา บรรจงปฐ, ศิริสรณ์เจริญ กมลลิมสกุล, สุชีรา ธนาภูมิ และสุธิดา เจริญ	
รูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	114
นพฤทธิ์ จิตรสายธาร, จิรายุ ทรัพย์สิน, วันชัย สุขตาม, อภิชาติ แสงอัมพร และศศิธร ศูนย์กลาง	
การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน	128
สุรศักดิ์ สุทธสิริ, สงวนพงศ์ ขวณขม, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และศรดา ชัยสุวรรณ	
การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	139
ลลิตา ธงภักดี และสิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์	

แนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว	154
กนกอร เวทการ และเสาวคนธ์ ดีด้วยชาติ	
ผลการศึกษาพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมโดยใช้เทคนิค DIR FLOORTIME	169
พัชรวดี เมืองหงส์ และรุ่งรัตน์ ศรีอำนวย	
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ และ ผลผลิตภาพ เพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มของกระบวนการผลิต อุตสาหกรรมเกษตร “อ้อย” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	181
เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล	
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31	191
อุเทน เจริญภูมิ, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และอลงกต ยะไวทย์	
ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3	204
ประภาพร แผลดสูงเนิน, กรองทิพย์ นาควิเชตร และไพศาล หวังพานิช	
การศึกษาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา	214
วิวรรณทอง ผิวนทน, ชีระ รุญเจริญ และกิตติ วงษ์ขวลิตกุล	
รูปแบบการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย	228
กิจฐเขต ไกรवास, อนุจิตร ชินสาร, เฉลิม เกิดโมลี, สกุล วงษ์ภาพสินธุ์, ชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก และอาภาภรณ์ สุขหอม	

CONTENT

THE INFLUENTIAL FACTORS TOWARD TOURIST LOYALTY TO COMMUNITY-BASED TOURISM IN THE LOWER NORTHEASTERN PART OF THAILAND KANOK BOONSAK, SITTHICHAI PROMSUWAN, SERI WONGMONTHA AND WASANA KEERATICHAMROEN	10
GUIDELINE FOR MANAGEMENT OF BROADCAST TOWER WITH THE PARTICIPATION OF THE PUBLICMA KLUA MAI SUNG NOEN NAKHON RATCHASIMA KETSARIN CHOKPERMPOON AND WICHAEN KORKITKUSOL	29
HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF MULTINATIONAL ENTERPRISESIN LAOS PDR : A CASE STUDY OF SAVAN-SENO SPECIAL ECONOMIC ZONE KANVALAI NONTAKAEW FERRY AND WANNAPA LUEKITINAN	42
MARKETING COMMUNICATION AND VALUE ADDED TO PRODUCTION DESIGN FOR KHMERR CIVILIZATION SILK : A CASE STUDY OF SILK GROUP AT BAAN TAKRAWNUA, HUAY THALAENG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE NETCHANOK KHONGTHON, PHEERAWIT KOMCHAROEN AND JIRAPHAT THOPHOL	56
A MODEL OF COOPERATING STATUS BETWEEN THE SMALL SIZED SCHOOLS AND THEIR COMMUNITIES IN THE UPPER NORTHERN THAILAND TASNEE BOONMAPHI, SOMBOON TANYA, KONGTIP NAKVICHET AND SARUDA CHAISUWAN	73
THE DEVELOPMENT OF VIRTUAL LEARNING COMMUNITY MODEL OF MANGO LEARNING CENTER FOR MANGO PRODUCTION ENTERPRISE GROUP IN BANGKHLA DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE PHOCHET THAMSIRIKHWAN, PRAVET CHUEWONG, METHEE PROMSILA, CHANNARONG KHAMPET, SUCHANYA TIMATHAN AND TASSANEE PORNPERRMSUB	87
THE PARTICIPATORY ACTION RESEARCH ON ENHANCING COMPETITIVE POTENTIAL IN COMMUNITY ENTERPRISE OPERATION IN NAKHONRATCHASIMA PROVINCE CHITWARA BANJONGPRU, SIRISORNCHAROEN KAMONLIMSAKUN, SUCHEERA TANAWUT AND SUTILA CHAROEN	98
THE EFFICIENCY MANAGEMENT MODEL OF PATTAYA CITY BASED ON GOOD GOVERNANCE IN PREPARING FOR ASEAN COMMUNITY NOPPHARIT JITSATHARN, JIRAYU SUPSIN, WANCHAI SUKTAM, APHICHAT SANGAMPORN AND SASITHORN SOONKLANG	114
A DEVELOPMENT OF INDICATORS OF EFFICIENCY BASIC EDUCATION SCHOOL CURRICULUM ADMINISTRATION IN THE UPPER NORTHERN SURASAK SUTTASIRI, SANGUANPONG CHUANCHOM, CHAMROENRAT CHITCHIRACHAN AND SARUDA CHAISUWAN	128

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT ABILITY OF BASIC EDUCATION SCHOOLS TEACHERS IN NAKHON RATCHASIMA TO IMPROVE 21 st CENTURY STUDENTS' LEARNING RESULTS BY USING COOPERATIVE LEARNING	139
LALITA THONGPHUKDEE AND SITTISAK CHULSIRIPHONG	
A GUIDELINE FOR THE IMPROVEMENT OF RESEARCH PROCESS OF STUDENTS: THE GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION, BURAPHA UNIVERSITY, SA KAE0 PROVINCE	154
KANOKON WETAKAN AND SAWWAKON DEEDOUYCHAT	
A STUDY OF HOLISTIC DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH AUTISM BASED ON THE DIR FLOORTIME APPROACH	169
PATCHARAWADEE MUEANGHONG AND RUNGRAT SRIAMNOU	
THE EFFICIENT DEVELOPMENT AND PRODUCTIVITY TO RAISE THE VALUE ADDED OF THE MANUFACTURING INDUSTRY, AGRICULTURE, "CANE" IN THE NORTHEAST	181
KREANGSAK CHOKWARAKUL	
A STUDY OF APPLICATION THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 31 OFFICE	191
UTEN CHAROENPHUM, CHAMROENRAT CHITCHIRACHAN AND ALONGKOT YAWAI	
A STUDY PROBLEMS AND SOLUTION GUIDELINE OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF THE SMALL SIZE SCHOOLS UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3	204
PRAPHAPHON FAEDSUNGNOEN, KRONGTIP NAKVICAET AND PAISAL WANGPANICH	
A STUDY OF PROFESSIONALSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER NAKHONRATCHASIMA PROVINCIAL LOCAL ADMINISTRATION	214
WIWANTHONG PIEWTHON , THEERA RUNJARIEN KITTY VONGCHAVALITKUL	
CIVIC EDUCATION FORM IN THE DEMOCRATIC GOVERNMENT	228
KITTACHET KRIVART, ANUJIT CHINNASAN, CHALERM GERDMOLI, SAKUL WONGKALASIN, CHAIWAT RANGLEK AND ARPAPORN SOOKHOM	

อิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว
ต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย

THE INFLUENTIAL FACTORS TOWARD TOURIST LOYALTY
TO COMMUNITY-BASED TOURISM IN THE LOWER
NORTHEASTERN PART OF THAILAND

กนก บุญศักดิ์

KANOK BOONSAK

สิทธิชัย พรหมสุวรรณ

SITTHICHAI PROMSUWAN

เสรี วงษ์มณฑา

SERI WONGMONTHA

วาสนา กิรติจำเริญ

WASANA KEERATICHAMROEN

มหาวิทยาลัยนเรศวร

NARESUAN UNIVERSITY

พิษณุโลก

PHITSANULOK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คุณภาพการบริการ ประสิทธิภาพการท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 2) ศึกษาคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อความภักดีการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยที่ใช้การจัดการการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คุณภาพการบริการ ประสบการณ์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 2) คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อความภักดีการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 และ 3) มีตัวแปรเพียง 2 ตัวที่ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการและด้านความมั่นใจ

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวบนฐานชุมชน, ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว, คุณภาพการบริการ, ประสบการณ์ที่ได้รับ, คุณค่าที่ได้รับในการท่องเที่ยว, ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, ความภักดีของนักท่องเที่ยว

ABSTRACT

This research aims to study the factors that influence the loyalty of tourists to the tourism community on the northeastern region of Thailand. The objectives of this research are 1) to study the destination image on a community-based tourism of northeast Lower, service quality, the tourism experience influence on perceived value and satisfaction of tourists, and 2) to determine perceived values and tourists' satisfaction influence toward the community-based tourism loyalty northeastern part of Thailand. The 400 tourists, who traveled in the area, were selected to be a research sample. The research tools were questionnaire. The data were analyzed by using mean, standard deviation and hypothesis testing by a multiple regression analysis method.

The finding indicated that 1) the destination image on a community-based tourism of lower northeast, service quality, the tourism experience influence toward perceived the tourists' value and satisfaction at statistical significance 0.05 and 0.01 level, and 2) the perceived values and satisfaction of tourists influence toward the community-based tourism loyalty northeastern region of Thailand at statistical significance 0.05 and 0.01 level. Finally, tangibility and assurance (the one aspect of service quality) are not influenced toward the tourists' satisfaction.

Keywords : Community-based tourism, Destination image, Service quality, Tourism experience, Tourism perceived value, Tourist satisfaction, Tourist loyalty.

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในมิติต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้แก่ประเทศไทยอย่างมากมายมหาศาล (ดอน นาครทรรพ, 2558) แต่อีกด้านหนึ่งการท่องเที่ยวก็ทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมเสื่อมถอยลงเช่น ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น เสี่ยงรบกวน ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจากการมาเยือนของนักท่องเที่ยวตลอดจนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในพื้นที่ที่อาจถูกทำลายจากนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นต้นตอถึงได้ด้วยเช่นกัน

สถานการณ์ดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า หากเราสนใจแต่เพียงการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในเชิงลบ การสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นแก่การท่องเที่ยวไทยคงเป็นไปได้ อย่างแน่นอน การดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวเป็นอีกแนวทางที่ทำให้การท่องเที่ยวเกิดความ ยั่งยืนได้ ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจึงเริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนซึ่งจาก ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 มีแผนเชิงกลยุทธ์ในการสร้างความยั่งยืนแก่การท่องเที่ยว ประเทศไทย โดยเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ประกอบด้วยจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี เป็นพื้นที่เร่งด่วนที่อยู่ในกลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว เป้าหมาย สำคัญคือ การเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพและขีดความสามารถในการ รองรับนักท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัญหาที่ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยยังคงประสบอยู่คือจำนวน นักท่องเที่ยวที่ยังมีจำนวนที่น้อย นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถสร้างรายได้แก่การท่องเที่ยว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว ต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการ กำหนดกลยุทธ์การท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง, คุณภาพ การบริการ, ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีอิทธิพล ต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สมาชิกชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน สามารถใช้ข้อมูลการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว/กลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยว เพิ่มความ สามารถทางการแข่งขัน นำมาซึ่งความยั่งยืนของชุมชนสืบต่อไปในอนาคต
2. ภาครัฐที่ดูแลด้านการท่องเที่ยว หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สามารถใช้ผลงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค หรือ ในระดับประเทศต่อไปในอนาคต
3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนทางด้านสาขาวิชาการ ท่องเที่ยวเกี่ยวกับกรณีศึกษาด้านการตลาดการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนซึ่งสามารถทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจ ได้ชัดเจนมากขึ้น

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย มีดังนี้

1. ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การรับรู้ในภาพรวมที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในเชิงบวกซึ่งก่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว จนเกิดการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีที่เป็นเส้นทางการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชม แหล่งเรียนรู้เรื่องวิสาหกิจชุมชน แหล่งเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตของคนชนบท และภาพลักษณ์ความเป็นมิตรและอัธยาศัยไมตรีที่ดีของผู้คนในชุมชน (Echtner & Ritchie, 2003)

2. คุณภาพการบริการ (Service quality) หมายถึง การประเมินคุณภาพการให้บริการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนซึ่งเป็นผู้จัดการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย (Parasuraman, et al., 1985)

2.1 ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibility) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพที่ชุมชนมีไว้เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย สถานที่พักอาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวขณะเดินทางมาท่องเที่ยว

2.2 ความเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว (Empathy) หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกในชุมชน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในภาพรวม เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ความสะดวกในการจองที่พักและการเข้าพัก, ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3 การตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว (Responsiveness) หมายถึง สมาชิกในชุมชนให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ, สมาชิกในชุมชนมีความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว, มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้ความรู้ขณะนี้นักท่องเที่ยวกำลังท่องเที่ยวในชุมชน

2.4 ความไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง การให้บริการได้ตรงตามที่ได้ระบุไว้กับนักท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ราคา ค่าสินค้าและบริการ, ร้านขายของที่ระลึกมีสินค้าคุณภาพ, ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวในการร่วมกิจกรรมกับชุมชน เป็นต้น

2.5 การสร้างความมั่นใจได้ (Assurance) หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้รับบริการ เช่น การสื่อสาร ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพของเจ้าบ้านซึ่งเป็นผู้ให้บริการ

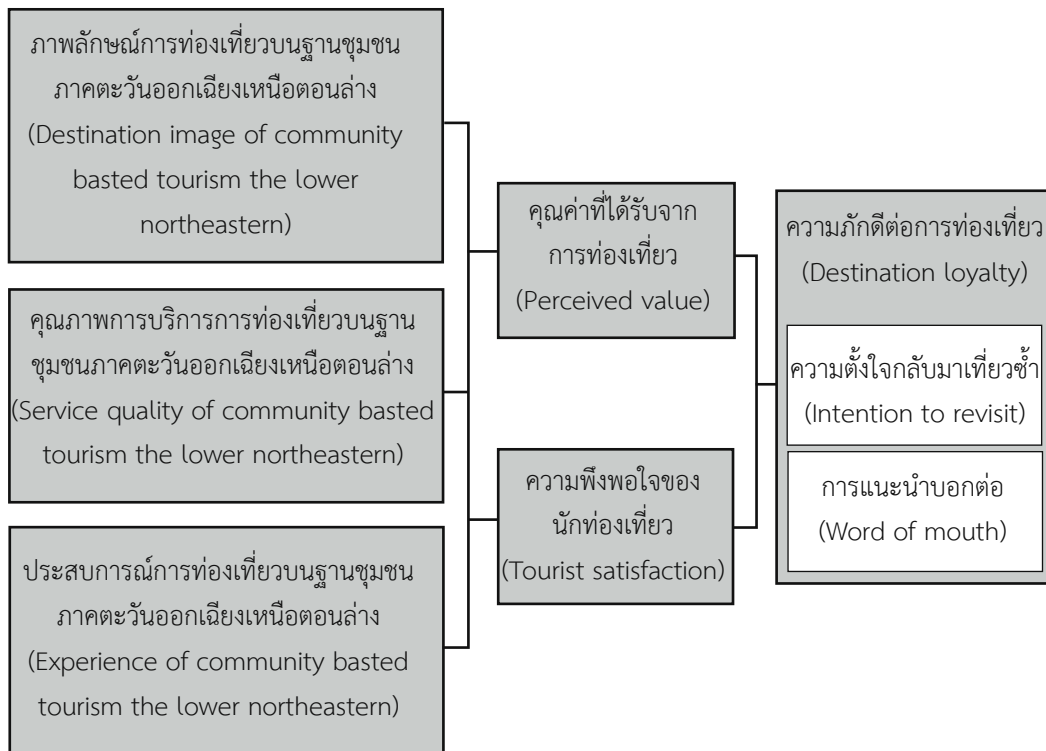
3. คุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว (Perceive value) หมายถึง การประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับกับค่าใช้จ่าย เวลา และความเหนื่อยล้าของนักท่องเที่ยวว่ามีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใดต่อการท่องเที่ยวในครั้งนั้น (Tsiotsou & Goldsmith, 2012)

4. ประสบการณ์การท่องเที่ยว (Tourism experience) หมายถึง ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับมาจากการเดินทางมาเยือน ณ แหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านความงาม สุนทรียภาพ ประสบการณ์ด้านความบันเทิง และประสบการณ์ด้านการพักผ่อนหนีออกจากประสบการณ์เดิม ๆ (Pine & Gilmore, 1999)

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกพอใจของนักท่องเที่ยวขณะที่ได้เดินทางมา ณ แหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ โดยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) ความพึงพอใจด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน (Cooper, et al., 1993)

6. ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว (Destination loyalty) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งแสดงถึงความตั้งใจของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอนาคตภายหลังจากท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ (Intention to revisit) หมายถึง แนวโน้มการกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว การเที่ยวในลักษณะเดิมแต่เปลี่ยนสถานที่ท่องเที่ยว และการใช้เวลาให้นานขึ้น และ 2) การแนะนำต่อ (Word of mouth) หมายถึง การแนะนำบอกต่อในเชิงบวกแก่คนสนิท คนรู้จัก และการบอกเล่าเรื่องราวดี ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Zeithaml, Bitner, & Gremler, 2009)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว
2. คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว
3. คุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว
4. คุณภาพการบริการด้านการตอบสนองมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว
5. คุณภาพการบริการด้านความไว้วางใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว
6. คุณภาพการบริการด้านความมั่นใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว

7. ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว
8. ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
9. คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
10. คุณภาพการบริการด้านการเอาใจใส่มีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
11. คุณภาพการบริการด้านการตอบสนองมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
12. คุณภาพการบริการด้านความไว้วางใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
13. คุณภาพการบริการด้านความมั่นใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
14. ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
15. คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ
16. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ
17. คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อการแนะนำบอกต่อ
18. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อการแนะนำบอกต่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย โดยกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณ กรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน $n = \frac{P(1 - P)Z^2}{e^2}$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (กัลยา วานิชบัญชา, 2549) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัดได้แก่ 1) จังหวัดนครราชสีมา 2) จังหวัดชัยภูมิ 3) จังหวัดบุรีรัมย์ และ 4) จังหวัดสุรินทร์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วยคำถามที่สำคัญจำนวน 7 ส่วน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
3. การสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้
 - 3.1 กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัยโดยการทำโครงสร้างแบบสอบถาม
 - 3.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามโครงสร้างของแบบสอบถาม
 - 3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านจำนวน 5 ท่าน เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง ความครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้องในสำนวนภาษา โดยพิจารณาตรวจสอบตามเทคนิค IOC (Index of item objective congruence)
 - 3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะศึกษาจำนวน 30 ชุดแล้วนำมาตรวจสอบหาความเชื่อมั่นโดยการค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient)

ตัวแปร	Cronbach’s Alpha	N of Items
1. ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย	0.87	5
2. คุณภาพบริการด้านรูปธรรมการบริการ	0.79	4
3. คุณภาพบริการด้านการเอาใจใส่	0.85	4
4. คุณภาพบริการด้านการตอบสนอง	0.88	3
5. คุณภาพบริการด้านความไว้วางใจ	0.83	3
6. คุณภาพบริการด้านความมั่นใจ	0.74	3
7. ประสบการณ์การท่องเที่ยว	0.80	4
8. คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว	0.88	3
9. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	0.88	4
10. ความภักดีต่อการท่องเที่ยวด้านความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ	0.81	3
11. ความภักดีต่อการท่องเที่ยวด้านการแนะนำบอกต่อ	0.83	3

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวกับชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

4.2 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เสนอไปยังผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวไทย และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเอง ร่วมกับการเก็บข้อมูลผ่านตัวแทน เช่น ผู้นำ/ผู้ประสานงานกลุ่มการท่องเที่ยวบนรากฐานของชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

5.1 ทำการตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และทำการลงรหัสข้อมูล

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย

5.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติพรรณนาโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การคำนวณค่าเฉลี่ยโดยการให้คะแนนคำตอบ

5.2.3 การทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยวิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงอนุมาน และนำข้อมูลที่รวบรวมวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ซึ่งเขียนเป็นสมการดังนี้

$$\text{สมการที่ 1 } TV = \beta_{01} + \beta_1 \text{ DINEC} + \beta_2 \text{ TAN} + \beta_3 \text{ EMP} + \beta_4 \text{ RES} + \beta_5 \text{ REL} + \beta_6 \text{ ASU} + \beta_7 \text{ TE} + \epsilon$$

การทดสอบผลกระทบของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการ คุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่ คุณภาพการบริการด้านการตอบสนอง คุณภาพการบริการด้านความไว้วางใจ คุณภาพการบริการด้านความมั่นใจได้และประสบการณ์รวมที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวที่มีต่อคุณค่าโดยรวมที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวด้วยสมมติฐานที่ 1-7

$$\text{สมการที่ 2 } TST = \beta_{02} + \beta_1 \text{ DINEC} + \beta_2 \text{ TAN} + \beta_3 \text{ EMP} + \beta_4 \text{ RES} + \beta_5 \text{ REL} + \beta_6 \text{ ASU} + \beta_7 \text{ TE} + \epsilon$$

การทดสอบผลกระทบของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการ คุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่ คุณภาพการบริการด้านการตอบสนอง คุณภาพการบริการด้านความไว้วางใจ คุณภาพการบริการด้านความมั่นใจได้และประสบการณ์รวมที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยสมมติฐานที่ 8-14

$$\text{สมการที่ 3 } REV = \beta_{03} + \beta_1 \text{ TV} + \beta_2 \text{ TST} + \epsilon$$

$$\text{สมการที่ 4 } WOM = \beta_{04} + \beta_1 \text{ TV} + \beta_2 \text{ TST} + \epsilon$$

การทดสอบผลกระทบของคุณค่าโดยรวมที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณค่าโดยรวมที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว ด้วยสมมติฐานที่ 15-18

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-34 ปี โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-30,000 บาท เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยประมาณ 2-3 ครั้ง ซึ่งเดินทางมากับคณะศึกษาดูงาน และมาเพื่อเที่ยวชมงานประเพณี และการแสดงศิลปวัฒนธรรม การรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยวครั้งนี้ (บาท/คน/วัน) อยู่ระหว่าง 1,000-2,000 บาท แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

ตัวแปร	DINEC	TAN	EMP	RES	REL	ASU	TE	TV	TST	REV	WOM
$\bar{X}$	3.37	3.23	3.30	3.23	3.10	3.09	3.16	3.15	3.28	3.05	3.35
S.D.	0.57	0.60	0.74	0.64	0.62	0.77	0.65	0.72	0.54	0.68	0.66
DINEC											
TAN	0.07										
EMP	0.07	0.37**									
RES	0.13**	0.18**	0.10*								
REL	0.12**	0.11*	0.06	0.17**							
ASU	0.26	0.07	0.01	0.04	0.10						
TE	0.01	0.44	0.42	0.04	0.00	0.05					
TV	0.05	0.40**	0.60**	0.07	0.16**	0.12**	0.42**				
TST	0.06	0.23**	0.37**	0.09	0.07	0.02	0.34**	0.29**			
REV	0.01	0.19**	0.33**	0.09	0.09	0.09	0.01	0.31**	0.21**	0.35**	
WOM	0.00	0.17**	0.27**	0.10*	0.04	0.03	0.25**	0.23**	0.37**	0.14**	

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.01-0.60 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.80 (Cooper & Schindler, 2006) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาร่วมกับค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อทดสอบ Multicollinearity พบว่า ค่า VIF ตัวแปรอิสระอยู่ระหว่าง 1.02-1.41 ซึ่งค่าน้อยกว่า 10 ดังนั้น ตัวแปรอิสระจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน (Lee, Lee, & Lee, 2000)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการ การเอาใจใส่ การตอบสนอง ความไว้วางใจ
ความมั่นใจ และประสบการณ์การท่องเที่ยว กับคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ความพึงพอใจ
ของนักท่องเที่ยว

ตัวแปรอิสระ	DINEC	TAN	EMP	RES	REL	ASU	TE	Adjusted R^2	Std. Error of the Estimate	Maximum VIF
ตัวแปรตาม	0.079*	0.12*	0.49**	0.08*	0.07*	0.09*	0.15**			
TV	(0.04)	(0.05)	(0.04)	(0.04)	(0.04)	(0.03)	(0.04)	0.44	0.541	1.416
ตัวแปรตาม	0.092*	0.033	0.31**	0.12*	0.13*	0.02	0.19**			
TST	(0.04)	(0.04)	(0.03)	(0.03)	(0.03)	(0.03)	(0.04)	0.20	0.519	1.416

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการ การเอาใจใส่ การตอบสนอง ความไว้วางใจ ความมั่นใจ และประสบการณ์การท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคุณภาพการบริการด้านการเอาใจใส่และประสบการณ์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ตัวแปรอิสระ 7 ตัวสามารถอธิบายความมีอิทธิพลต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวได้ 44% ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณ 0.54

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง, คุณภาพการบริการด้านการตอบสนอง ความไว้วางใจ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคุณภาพการบริการด้านการเอาใจใส่และประสบการณ์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ตัวแปรอิสระ 5 ตัวสามารถอธิบายความมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ 20.50% ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณ 0.51

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณของคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกับความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ

ตัวแปรอิสระ	TV	TST	Adjusted R^2	Std. Error of the Estimate	Maximum VIF
ตัวแปรตาม REV	0.13*	0.29**			
	(0.04)	(0.05)	0.12	0.64	1.08
ตัวแปรตาม WOM	0.14*	0.31**			
	(0.04)	(0.05)	0.14	0.61	1.08

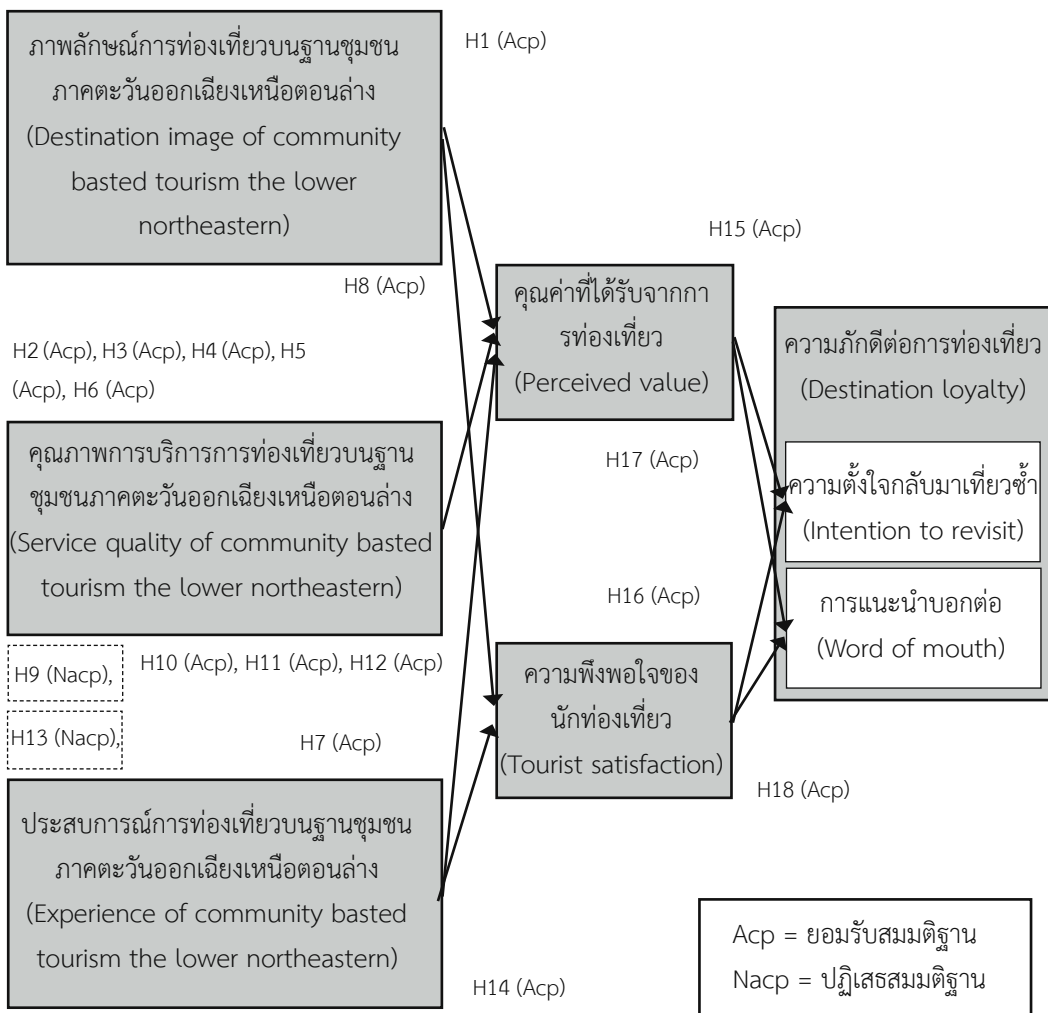
* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวสามารถอธิบายความมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำได้ 12.20% ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณ 0.64

คุณค่าที่ได้รับการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวสามารถอธิบายความมีอิทธิพลต่อการแนะนำบอกต่อได้ 14.00% ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณ 0.61

ดังนั้นจึงสรุปอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 อิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย

อภิปรายผล

1. ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Chen and Tsai (2007) พบว่า เมื่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าทางการท่องเที่ยวมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Faullant, Matzler, and Fuller (2008) และ Tung (2010) ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะส่งผลให้ความพึงพอใจของนักเที่ยวมีมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าภาพลักษณ์มีส่วนสำคัญต่อการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยวและยังสามารถทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้อีกด้วย ดังนั้นภาพลักษณ์จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาพลักษณ์ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด สอดคล้องกับ Ozturk and Qu (2008) ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ (Decision making) ไปจนถึงพฤติกรรมหลังการตัดสินใจ (Post decision making) ได้แก่ การประเมินคุณค่าที่ได้รับ, ความพึงพอใจ และพฤติกรรมในอนาคต เช่นการกลับมาเที่ยวซ้ำ, การบอกต่อหรือการแนะนำผู้อื่น ซึ่งคือความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นทัศนคติของผู้ทำวิจัย ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยภาพลักษณ์ดังต่อไปนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติที่สวยงาม 2) ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีที่เป็นเส้นทางการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม 3) ความเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องวิสาหกิจชุมชน 4) การเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตของคนชนบท และ 5) ความเป็นมิตรและอัธยาศัยไมตรีที่ดีของผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะภาพลักษณ์ด้านความเป็นมิตรและอัธยาศัยไมตรีที่ดีของผู้คนในชุมชนเป็นภาพลักษณ์ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวควรใช้ภาพลักษณ์ประเภทนี้ในการสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้านสามารถทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงคุณค่าและทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ อันจะนำไปสู่การทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ได้ต่อไป

2. คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการ, ด้านการเอาใจใส่, ด้านการตอบสนอง, ด้านความไว้วางใจ และด้านความมั่นใจมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Rasheed and Abadi (2014) ที่พบว่า มิติของคุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้คุณค่า ดังนั้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ได้มาตรฐานอย่างเสมอด้านเสมอปลายเป็นสิ่งที่สมาชิกในชุมชนต้องให้ความสำคัญเนื่องจากคุณภาพการบริการที่ดีจะนำไปสู่การรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยวและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความภักดีได้

3. คุณภาพการบริการด้านการเอาใจใส่, ด้านการตอบสนอง, ด้านความไว้วางใจ มีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Gounaris, et al. (2003) พบว่าคุณภาพบริการมีผลกระทบและความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของลูกค้าในอุตสาหกรรมค้าปลีกประเทศกรีซ และจากการศึกษาของ Jay and Hsin (2007) มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าในโรงแรมต่าง ๆ ใน Murtinos ผลการศึกษาพบว่าบริการและความพึงพอใจของลูกค้ามีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของโรงแรม ซึ่งการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพบริการและความพึงพอใจของลูกค้าทำให้

ภาพลักษณ์ของโรงแรมเป็นที่ชื่นชอบของลูกค้า นอกจากนี้ Munusamy, et al. (2010) พบว่ามี 4 ปัจจัยของคุณภาพการบริการ เช่น ความมั่นใจ ธุรกรรมบริการ ความเห็นอกเห็นใจ การตอบสนองมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า ขณะที่ความเชื่อถือได้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจของลูกค้า ในอุตสาหกรรมธนาคารในประเทศมาเลเซีย ทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว Osman and Sentosa (2013) ศึกษาคุณภาพการบริการที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าในการท่องเที่ยวชนบทของประเทศมาเลเซีย พบว่า คุณภาพการบริการมีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของลูกค้ากับคุณภาพการบริการในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเอาใจใส่ (Hossain, 2012) คุณภาพการบริการด้านการตอบสนอง (Karunaratne & Jayawardena, 2010) และคุณภาพการบริการด้านความไว้วางใจ (Markovic & Raspor, 2010) จึงเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจจากการใช้บริการได้ ดังนั้นทัศนะของผู้วิจัยเรื่องของคุณภาพการบริการ การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนควรเน้นคุณภาพการบริการในด้านการเอาใจใส่, ด้านการตอบสนอง และด้านความไว้วางใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่ เนื่องจากคุณภาพการบริการในด้านนี้มีความสอดคล้องกับภาพลักษณ์ด้านความเป็นมิตรและอัธยาศัยไมตรีที่ดีของผู้คนในชุมชน และตรงกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเรื่องของการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเอาใจใส่เหมือนดังคนในครอบครัวสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการต้อนรับดูแลนักท่องเที่ยวได้

4. ประสพการณ์การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Chung et al. (2016) ที่พบว่า การศึกษาที่ประสพการณ์การพักผ่อนมีผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยว และประสพการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Rajan (2015) ที่พบว่า ประสพการณ์ของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งประสพการณ์ของนักท่องเที่ยวมีผลทางตรงต่อความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับ นอกจากนี้การศึกษาวิจัยนี้ยังสรุปและอภิปรายข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยนี้ว่า การมีประสพการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะเกิดความพึงพอใจจากประสพการณ์ที่ดีที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายนั้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าในมุมมองของนักท่องเที่ยวได้มองการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ดังนั้นการใช้ประสพการณ์ในการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ควรนำเสนอประสพการณ์ใน 4 ด้านคือ 1) ด้านการเรียนรู้ 2) ด้านความงาม, สุทธิภาพ 3) ด้านความบันเทิง และ 4) ด้านการหลีกเลี่ยงจากประสพการณ์เดิม ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสพการณ์ด้านการเรียนรู้ในวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยใช้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำจริง และกิจกรรมการมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างและกระชับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชนกับนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

5. คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำและการแนะนำบอกต่อ สอดคล้องกับการศึกษาของ McDougall and Levesque (2000) ที่อธิบายว่า คุณค่าที่นักท่องเที่ยวรับรู้มีผลกระทบโดยตรงต่อความตั้งใจในอนาคต และการแนะนำบอกต่อ การรับรู้คุณค่ามีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแปรคั่นกลางและมีความสัมพันธ์เชิงบวกมีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้า (Lemon, et al., 2001) ในทัศนะของผู้ทำวิจัยอธิบายว่าการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย

เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าในสายตาของนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางมาเยือนจึงทำให้การเดินทางในอนาคตนักท่องเที่ยวจึงมีความตั้งใจที่จะเดินทางเยือนแหล่งท่องเที่ยวอีกครั้งแต่อาจเดินทางท่องเที่ยวยังสถานที่อื่น ๆ ที่เป็นการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้การแนะนำบอกต่อทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อแบ่งปันเรื่องราวที่มีค่านี้ให้กับผู้อื่นที่นักท่องเที่ยวรู้จัก

6. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำและการแนะนำบอกต่อ สอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับระดับของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่สูงขึ้นจะแสดงความตั้งใจที่นักท่องเที่ยวจะกลับมาเที่ยวซ้ำมากขึ้น (Alegre & Cladera, 2006) ด้านการแนะนำบอกต่อการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าความพึงพอใจระดับสูงมีผลกระทบเชิงบวกทางตรงความตั้งใจแนะนำบอกต่อซึ่งคล้ายคลึงกับผลการศึกษาอื่น ๆ ที่อธิบายว่าความพึงพอใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะแนะนำบอกต่อซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Craggs & Schofield, 2011) ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการแนะนำบอกต่อ (Mangold & Miller, 1999) เมื่อการแนะนำบอกต่อเป็นบวกมากขึ้นผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะให้คำแนะนำในการซื้อ (Wirtz & Chew, 2002) การแนะนำบอกต่อคือสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทางการตลาดการท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวเชื่อถือวิธีการนี้เป็นวิธีที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดและนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมักเชื่อถือแหล่งข้อมูลประเภทนี้ (Yoon & Uysal, 2005) นอกจากนี้ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางตรงต่อการแนะนำบอกต่อ (Lee, et al., 2007) ลูกค้าที่มีความพึงพอใจในประสบการณ์การบริการอาจจะมีแรงจูงใจในการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารในเชิงบวกส่งเสริมการสื่อสารไปยังลูกค้าคนอื่น ๆ มีประสบการณ์เดียวกันกับตนเอง ในทัศนะของผู้ทำวิจัยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยว 2) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และ 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงต้องปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชุมชนควรวางแผนและนำเสนอสิ่งดึงดูดใจที่เป็นอัตลักษณ์แท้จริง ไม่ควรเลียนแบบวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ และการนำเสนอสิ่งดึงดูดใจบางอย่างในรูปแบบกิจกรรมไม่ควรใช้เวลานานเกินไป ควรสังเกตความสนใจของนักท่องเที่ยวร่วมด้วย และความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถโดยสาร รถรับจ้างเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐต้องทำให้ช่องทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกมากขึ้น ยิ่งนักท่องเที่ยวมีความสะดวกมากเท่าใดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น

7. คุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการไม่มีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Minh, et al. (2015) ซึ่งศึกษาคุณภาพการบริการและความพึงพอใจของลูกค้ากรณีศึกษาอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศเวียดนาม จากการศึกษาพบว่าคุณภาพการบริการด้านรูปธรรมการบริการไม่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยให้เหตุผลว่าอาจเกิดจากโรงแรมในดำนังหลาย ๆ แห่งเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์จึงค่อนข้างใหม่ทำให้ลูกค้ามองไม่เห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในของโรงแรมต่าง ๆ ซึ่งการอธิบายผลการศึกษสำหรับการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยสำหรับคุณภาพการบริการในด้านการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักร่วมกับเจ้าบ้านในชุมชนนั้น นักท่องเที่ยวยังไม่ได้รับความสะดวกสบายอย่างเต็มที่เหมือนกับการเข้าพักในโรงแรม เพราะเป็นการมาพักเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นวิถีชีวิตที่เป็นปกติที่คนในชุมชนนั้น ๆ ดังนั้นปัจจัย

ในด้านนี้ไม่มีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสมมติฐานการวิจัยที่ 13 คือ ด้านความมั่นใจ ไม่มีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Munusamy, et al. (2010) ได้ศึกษาอุตสาหกรรมการธนาคารในประเทศมาเลเซียจากการศึกษาพบว่าคุณภาพการบริการ ด้านความมั่นใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกแต่ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้การสนับสนุนจากผู้ให้ข้อมูลที่อธิบายว่า การให้บริการไม่จำเป็นต้องถูกต้องครบถ้วน เพราะการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเกิดขึ้น และบริหารจัดการโดยชาวบ้านซึ่งเป็นคนในชุมชนและส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เป็นเกษตรกรเป็นหลัก การที่ชาวบ้านจะมาให้บริการถูกต้องและแม่นยำเหมือนการให้บริการในโรงแรมดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ผิดธรรมชาติและการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ก็จะขาดเสน่ห์ที่นักท่องเที่ยวไปอย่างแน่นอน ดังนั้นมิติของคุณภาพการบริการด้านความมั่นใจซึ่งได้แก่ 1) สมาชิกชุมชนสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ชัดเจน 2) สมาชิกชุมชนสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว 3) สมาชิกชุมชนปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวด้วยความสุภาพ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติมาจากความเป็นวิถีของชาวบ้านซึ่งมีความเป็นธรรมชาติซึ่งชุมชนทุกแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยต่างมีสิ่งเหล่านี้เหมือน ๆ กัน ซึ่งย่อมไม่อาจจะทำให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐที่ทำหน้าที่ดูแลการท่องเที่ยว หรือหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างความภาคภูมิใจต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยไปเป็นหนึ่งในแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดกลยุทธ์ด้านภาพลักษณ์ กลยุทธ์ด้านคุณภาพการบริการ กลยุทธ์ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความภาคภูมิใจมากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้การจัดกิจกรรมทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

1.2 ภาครัฐควรผลักดันเพื่อให้ชุมชนมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่น มหกรรมด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ใช้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงการศึกษาดูงาน ตลอดจนการส่งเสริมความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนให้นักท่องเที่ยวโดยทั่วรู้จักและเข้าใจมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

2.1 แนวทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์ ชุมชนหรือภาครัฐควรส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านความเป็นมิตรและความมีอัธยาศัยไมตรีของผู้คน เนื่องจากเป็นภาพลักษณ์ที่สามารถสร้างความรู้สึกระประทับใจแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้การสร้างความรู้สึกรักได้มาเที่ยวเหมือนคนในครอบครัวเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ความเป็นมิตรและความมีอัธยาศัยไมตรีของผู้คนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยวเหมือนอย่างคนในครอบครัวจะเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณภาพด้านบริการ ส่วนประสบการณ์การท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชนจะช่วยสร้าง

ประสบการณ์ที่แปลกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ส่วนคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับ ความคุ้มค่าด้านตัวเงิน เมื่อเปรียบเทียบกับบริการการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวรับรู้ ดังนั้นการตั้งราคาที่เน้นราคาที่มีความคุ้มค่าเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการตั้งราคาค่าบริการได้ โดยราคาต้องเหมาะสมกับการบริการ ราคาค่าบริการต้องเป็นมาตรฐานเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว ส่วนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวสามารถสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้มากที่สุด ซึ่งการจัดกิจกรรมสามารถนำมาเพื่อใช้สร้างประสบการณ์ร่วมกับนักท่องเที่ยวได้แต่ต้องอยู่ภายใต้ความปลอดภัยเป็นสำคัญ

2.2 ความเข้าใจเรื่องการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีความต้องการท่องเที่ยวในชุมชนแต่ละแบบไม่เหมือนกัน และแต่ละชุมชนก็มีความสามารถในการต้อนรับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน ดังนั้นเราต้องวางแผนให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวในชุมชนที่พวกเขาต้องการเพื่อให้สอดคล้องชุมชน

2.3 แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์จะเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวประเภทนี้มากที่สุดดังนั้นชุมชนควรใช้สื่อประเภทนี้ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ตลอดจนการสื่อสารการตลาด เช่น การเล่าความเป็นมา สินค้า บริการ ของดีของเด่นภายในชุมชน ภาพการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว ราคาค่าบริการ การจองที่พัก ฯลฯ หากชุมชนสามารถใช้สื่อประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักได้เพิ่มมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในครั้งต่อไป ควรพิจารณาตัวแปรอื่น ๆ รวมในการศึกษาด้วย เช่น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเชิงลึก ทักษะคตินักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 ควรนำแนวคิดวิธีการวิจัยในครั้งต่อไปศึกษาต่อในชุมชนอื่น ๆ ที่มีการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น ชุมชนทางภาคเหนือ ชุมชนทางภาคใต้ ชุมชนทางภาคตะวันออก เป็นต้น ว่าผลการศึกษาที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันในด้านใด

3.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่ม เช่น ระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาครั้งแรกกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมามากกว่า 1 ครั้งมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้สามารถบอกปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดอน นาคทรพร. (2558). *มองภาพใหญ่ ท่องเที่ยวไทย 2558*. สัมมนาทิศทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต่อภาพรวมเศรษฐกิจของไทย โอกาสและอนาคตของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ (หน้า 2). กรุงเทพมหานคร : ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- Alegre, J., & Magdalena, C. (2006), "Destination loyalty: consumers' economic behavior". *Annals of Tourism Research*, 33(3), 684-706.

- Chen, C. F., & Tsai, D. (2007). How destination image and evaluative factors affect behavioral intension?. *Tourism Management*, 28, 1115-1122.
- Chung, C. C., Lee, H. C., & Lin, C. Y. (2016). The Study of Leisure Experience, Perceived Value and Behavioral Intentions. *Universal Journal of Management*, 4(5), 314-321.
- Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D., & Wanhill, S. (1993). *In Tourism: Principles and Practice*. Harlow : Longman Scientific and Technical.
- Cooper, D. R., Schindler, P. S., & Sun, J. (2006). *Business research methods*. (9th ed.). New York : McGraw-hill.
- Craggs, R., & Schofield, P. (2011). The Quays in Salford: an analysis of visitor perceptions, satisfaction and behavioral intention. *International Journal of Tourism Research*, 13, 583-599. <https://doi.org/10.1002/jtr.831>
- Echtner C. M., & Ritchie, J. R. B. (2003). The meaning and measurement of destination Image. *Journal of Tourism Studies*, 2(2), 2-12.
- Faullant, R., Matzler, K., & Fuller, J. (2008). The impact of satisfaction and Image on loyalty : the case of Alpine ski resorts. *Managing Service Quality*, 18(2), 163-178.
- Gounaris, S. P., Stathakopoulos, V., & Athanassopoulos, A. D. (2003). Antecedents to perceived service quality: an exploratory study in the banking industry. *The International Journal of Bank Marketing*, 21(4/5), 168-190.
- Hossain, M. J. (2012). Impact of service quality on customer satisfaction: A case of tourism industry in Bangladesh. *International Journal of Research in Finance & Marketing*, 2(2), 1-25.
- Jay, K., & Hsin, H. H. (2007). Do hoteliers need to manage image to retain loyal customers?. *International Journal of contemporary Hospitality Management*, 19(6), 435-443.
- Karunaratne, W. M. K. K., & Jayawardena, L. N. A. C. (2010). Assessment of Customer Satisfaction in a Five Star Hotel-A Case Study. *Tropical Agricultural Research*, 21(3), 258-265.
- Lee, C. K., Yoon, Y. S., & Lee, S. K. (2007). Investigating the relationships among perceived value, satisfaction, and recommendations: The case of the Korean DMZ. *Tourism Management*, 28(1), 204-214.
- Lee, F., Lee, C., & Lee, A. (2000). *Statistics for Business and Financial Economics*. (2nd ed.). Singapore : World Scientific.
- Lemon, K.N., Rust, R.T., & Zeithaml, V.A. (2001). What drives customer equity?. *Marketing Management*, 10(1), 20-25.
- Mangold, G., & Miller, F. (1999). Word-of-mouth communications in the service marketplace. *Journal of Service Marketing*, 13(1), 73-90.
- Markovic, S., & Raspor, S. (2010). Measuring Perceived Service Quality Using Servqual : A Case Study of the Croatian. *Hotel Industry Management*, 5(3), 195-209.

- McDougall, G. H. G., & Levesque, T. (2000). Customer satisfaction with service : Putting perceived value into equation. *Journal of Service Marketing*, 14(5), 392-410.
- Minh, N. H., Ha, N. T., Anh, P. C., & Matsui, Y. (2015). Service Quality and Customer Satisfaction: A Case Study of Hotel Industry in Vietnam. *Asian Social Science*, 11(10).
- Munusamy, J., Chelliah, S., & Mun, H. W. (2010). Service quality delivery and its impact on customer satisfaction in the banking sector in Malaysia. *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 1(4), 398-404.
- Osman, Z., & Sentosa, I. (2013). Mediating effect of customer satisfaction on service quality and customer loyalty relationship in Malaysian rural tourism. *International Journal of Economics and Management Studies*, 2(1), 25-37.
- Ozturk, A. B., & Qu, H. (2008). The impact of destination image on tourists' perceive value, expectations, and loyalty. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 9(4), 275-279.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A. & Berry, L. L. (1985). "A conceptual model of service quality and implications for future research". *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The Experience Economy*. Harvard : University Press Harvard.
- Rajan, V. (2015). Factors Affecting Tourist Destination Loyalty A Case Study of Munnar, India as a Tourism Destination. *International Conference on Business, Economics and Management (ICBEM'15) April 9-10, 2015*. Thailand : Phuket.
- Rasheed, F. A., & Abadi, M. F. (2014). Impact of service quality, trust and perceived value on customer loyalty in Malaysia service industries. *Social and Behavioral Sciences*, 298-304.
- Tsiotsou, R. H., & Goldsmith, R. E. (2012). *Strategic marketing in tourism service*. Bingley, UK : Emerald Group Pub.
- Tung, F. C. (2010). Exploring customer satisfaction perceive quality and image: An empirical study in mobile services. *The Business Review, Cambridge*, 14(2), 63-69.
- Wirtz, J., & Chew, P. (2002). The effects of incentives, deal proneness, satisfaction and tie strength on word-of-mouth behavior. *International Journal of Service Industry Management*, 13(2), 141-162.
- Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model. *Tourism Management*, 26(1), 45-56.
- Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2009). *Service marketing: integrating customer focus across the firm*. (5th ed.). Boston : McGraw-Hill Irwin.

ผู้เขียนบทความ

นายกนก บุญศักดิ์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

คณะกรรมการบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

เลขที่ 99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง

จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail: kanokb54@email.nu.ac.th

ดร. สิทธิชัย พรหมสุวรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

สถานการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยนเรศวร

กรุงเทพมหานคร

รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา

ดร. วาสนา กิริติจำเริญ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

แนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
GUIDELINE FOR MANAGEMENT OF BROADCAST TOWER
WITH THE PARTICIPATION OF THE PUBLIC
MA KLUA MAI SUNG NOEN NAKHON RATCHASIMA

เกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน
KETSARIN CHOKPERMPOON
วิเชียร ก่อกิจกุล
WICHAEN KORKITKUSOL
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY
นครราชสีมา
NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว, 2) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานหอกระจายข่าว และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 5 คน และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า หอกระจายข่าวยังคงมีความสำคัญ เพราะจัดเป็นช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุดกับชุมชน และยังเป็นช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระสำคัญแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี นำเสนอได้อย่างครอบคลุม ถูกต้อง รวดเร็ว และเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในชุมชน โดยรูปแบบในการนำเสนอยังไม่มีรูปแบบรายการที่ชัดเจน โดยช่วงเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสมที่สุดมี 2 ช่วงเวลา คือ 07.00-08.00 น. และ 17.00-18.00 น. ด้านผู้ดำเนินรายการ/นักจัดรายการ ในอุดมคติของผู้ฟังคืออยากให้มีผู้จัดรายการมืออาชีพ และสามารถสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ได้ดี อย่างเข้าใจ นอกจากนี้ควรมีการอบรมและพัฒนานักจัดรายการ ให้ได้มาตรฐาน และขยายเสาสัญญาณ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับข้อมูลโดยทั่วถึง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั่วกัน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, หอกระจายข่าว

ABSTRACT

The research aimed 1) to study the operation of participant in the management of broadcast tower, 2) to survey the villagers' satisfaction towards the operation of broadcast tower and 3) to offer a guidance in development the broadcast tower of Maklua Mai Sub-district Administrative Organization (SAO), Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province. Mix method was used in this research; qualitative research was related with documents and focus group from 5 key informants and quantitative research was used to collect the information from survey 400 participants.

The research result found that the broadcast tower is important because it is the most suitable communication channel for community and it provides also information channel with the important content for villagers, which present comprehensively, accurately, fast, and be the benefit for the community by the model of present has not a certain program. There are 2 most suitable periods; between 07.00-08.00 am and 05.00-06.00 pm. Previously, it depended on their ideal program directors, which have an expert as professional program directors, who could communicate well. Moreover, they should be trained and developed themselves to gain the standard quality and extend the antenna for villagers in order to obtain the useful information.

Keywords : Management, Broadcast tower

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งก่อตั้งขึ้นราวพุทธศักราช 2538 (องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่, 2559) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพุทธศักราช 2537 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2537) ครอบคลุมพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล 12 หมู่บ้าน มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีหน้าที่ตามพันธกิจที่ต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่ ดังนี้คือการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต การแปรรูป การตลาดสินค้าการเกษตรและอุตสาหกรรม การพัฒนาสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาองค์กรชุมชน ให้เข้มแข็งและยั่งยืน การเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและการให้บริการ ร่วมกับความพยายามในการส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้ค่าของเงิน โดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และขยายโอกาสในระดับครัวเรือน รวมทั้งยังส่งเสริมการอนุรักษ์คุ้มครอง และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อบริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล

ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่มาภายใต้ นายก ฯ สมพงษ์ ไชยเฉลิม และคณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ ได้กำหนดเป้าหมายคุณภาพของการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ มากมาย เพื่อสร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่ประชาชนทุกระดับ โดยประการสำคัญได้มุ่งเน้น ทั้งด้านการให้ความรู้และสร้างโอกาสให้กับ

ประชาชนและชุมชน ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและเท่าเทียม ประกอบกับคณะรัฐมนตรี ได้มีมติ เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2546 ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาบูรณาการในภาพรวมเรื่องการใช้ หอกระจายข่าว เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เพื่อให้ประชาชนในทุกหมู่บ้าน หรือชุมชนได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษาและความรู้ในวิชาการแขนงต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้งานของ หอกระจายข่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงแล้ว ยังเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ในด้านการช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นเครื่องมือในการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อีกทางหนึ่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547)

จากที่กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่า หอกระจายข่าวเป็นเสมือนช่องทางการสื่อสารที่สำคัญยิ่ง ในการ เป็นตัวกลางนำพาสารหรือเพื่อใช้แก้ไขปัญหามากมาย ให้กับประชาชนในชุมชน เช่น การประชาสัมพันธ์ การแจ้ง เตือนเหตุด่วนเหตุร้ายต่าง ๆ เป็นต้น แม้ว่าหอกระจายข่าว จะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่หากไม่มีการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ทั้งการดำเนินการ/ปฏิบัติหน้าที่ ของผู้มีส่วนร่วมในการกระจายเสียง การจัดสรรเวลา การจัดผังรายการ ให้เหมาะสมตามยุคสมัย ก็จะไม่สามารถ ให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงและอื่น ๆ แก่ประชาชนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะที่ผ่านมา การดำเนินงานหอกระจายข่าวส่วนใหญ่มักเป็นผู้นำ แกนนำชุมชนหรือประชาชนที่สนใจร่วมกันจัดแบบอิสระ ด้วยความมีจิตอาสา เป็นเพียงไม่กี่คนที่ยังคงความเป็นมือสมัครเล่น จึงทำให้ขาดมาตรฐานตามเกณฑ์กำหนด ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ว่าด้วยมาตรฐานหอกระจายข่าว ด้านการบริหาร จัดการกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ควรจะมีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิด ความเข้าใจ และการรับรู้หรือเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการปรับเปลี่ยน พัฒนาร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ ทุกฝ่าย

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา เพราะจากผลของการศึกษาการบริหารจัดการหอกระจาย ข่าวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน จะทำให้ได้ทราบถึงระดับความพึงพอใจที่แท้จริง และทราบถึงปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนา ปรับเปลี่ยน ยุกระดับ กลยุทธ์การดำเนินการ/ปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว องค์การบริหาร ส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจให้เกิด แก่ประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานหอกระจายข่าว ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอ สูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงแนวทางการดำเนินการ/ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการหอกระจายข่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ว่ามีข้อดีหรือข้อด้อยใดที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา
2. ทราบถึงความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาหอกระจายข่าวในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาอย่างแท้จริง ที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์
3. ได้แนวทางในการพัฒนาหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงหรือจังหวัดอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ที่ดูแลรับผิดชอบหอกระจายข่าว ผู้ดำเนินรายการ และประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ผู้ที่ดูแลรับผิดชอบหอกระจายข่าว และผู้ดำเนินรายการ ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากหอกระจายข่าวส่วนกลางที่ตั้ง ณ องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ จำนวน 5 คน ตามการดำรงตำแหน่งคือ เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ และผู้ช่วยนักวิชาการประชาสัมพันธ์

2.2 ประชาชนเป้าหมายสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือ ประชาชนที่อาศัยและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 6,205 คน จากทั้งหมด 12 หมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่, 2558) โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากกลุ่มย่อยแต่ละหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาตามสัดส่วน (Proportional allocation) คือชั้นใดมีประชากรมากควรได้รับการสุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่มากกว่า (อาธง สุทธาศาสน์, 2527, น. 120-121) รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร(จริง)/คน	จำนวนประชากรโดยประมาณ/คน (ในการเก็บแบบสอบถาม)
1	บ้านมะเกลือใหม่	778	50
2	บ้านมะเกลือใหม่	524	34
3	บ้านโคกสว่าง	387	25
4	บ้านทุ่งสะแบง	636	41
5	บ้านใหม่สันติ	316	20
6	บ้านวะภูแก้ว	922	60
7	บ้านทุ่งสะแบง	433	28
8	บ้านดงมะไฟ	637	41
9	บ้านบุโสน	302	19
10	บ้านริมคลองพัฒนา	487	32
11	บ้านอ่างแก้ว	302	19
12	บ้านมะเกลือใหม่พัฒนา	481	31
รวม		6,205	400

3. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบหอกระจายข่าว และผู้ดำเนินรายการใช้แบบสนทนากลุ่ม โดยลักษณะของคำถามในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interviews) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการดำเนินการ/ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

โดยมีขั้นตอนในการออกแบบสนทนากลุ่ม คือการศึกษาจากเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ/ปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบกับการศึกษามาตรฐานหอกระจายข่าวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาดัดแปลงสร้างแบบคำถามการวิจัยเบื้องต้น จากนั้นนำแบบสนทนากลุ่ม ไปหาคุณภาพด้านความตรงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน กำหนดให้เป็นอาจารย์ที่สอนทางด้านนิเทศศาสตร์ 2 คน และ อีก 1 คน เป็นอาจารย์ทางการศึกษาที่มีความรู้ด้านการวิจัยหรือประเมินผล โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) เกณฑ์ผ่านคือมากกว่า 0.5 (สุมิล ติรภานันท์, 2543) ได้ค่าเท่ากับ 0.67-1.00

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยและมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ครอบครัว

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหอกระจายข่าวองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

โดยมีขั้นตอนในการออกแบบสอบถาม คือการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหอกระจายข่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบกับการศึกษามาตรฐานหอกระจายข่าวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทฤษฎีความพึงพอใจ (Satisfaction) ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาดัดแปลงสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปหาคุณภาพด้านความตรงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อกำหนดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.67-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) แล้วนำผลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach , 1974, น. 161 อ้างถึงใน มันทนา วุ่นหนู, 2551) เกณฑ์ผ่านคือ 0.70 ได้ค่าเท่ากับ 0.89

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ผู้ดูแลรับผิดชอบหอกระจายข่าว ผู้ดำเนินรายการจากหอกระจายข่าวส่วนกลางที่ตั้ง ณ องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น และทำการเก็บรวบรวมในช่วงเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2559

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่อาศัยและมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 ชุด โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้น และทำการเก็บรวบรวมในช่วงเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2559

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) นำมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content analysis)

5.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้คือ ข้อมูลปฐมภูมิที่รวบรวมได้นำมาแปลงเป็นรหัสเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยกระทำการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ผล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่า ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหอกระจายข่าวองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) และการประเมินค่าความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา” สามารถสรุปผลการวิจัย แบ่งตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. การดำเนินงานของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทั้ง 5 คน เห็นสอดคล้องกันว่า หอกระจายข่าวเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาของชุมชนที่ยังคงความสำคัญในการเป็นช่องทางที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมความรู้ การประกอบอาชีพ ซึ่งช่วงเวลาการออกอากาศที่เหมาะสมมากที่สุดคือ วันละ 2 รอบ ช่วงเช้า เวลาประมาณ 07.00-08.00 น. และอีกครั้งช่วงเย็น เวลาประมาณ 17.00-18.00 น. โดยรูปแบบรายการที่นำเสนอในปัจจุบันยังไม่มีความเป็นระบบแบบมาตรฐาน เน้นการนำเสนอแบบแจ้งเพื่อทราบ เหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วน ไม่มีความเป็นมืออาชีพจึงส่งผลให้การนำเสนอมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะการอ่าน เว้นวรรคตอน และออกเสียงไม่เป็นไปตามหลักไวยากรณ์ภาษา โดยในส่วนนี้มีความคาดหวังว่าในอนาคตจะยกระดับและพัฒนาหอกระจายข่าวทั้งในส่วนของเนื้อหา สาระ รูปแบบ เวลา และอื่น ๆ ให้มีความเป็นมาตรฐาน ตลอดจนในส่วนผู้จัดรายการจะต้องมีการพัฒนา การเรียนรู้ อบรม ฝึกปฏิบัติ จนสามารถสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีมีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น

2. การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานหอกระจายข่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.25 มีช่วงอายุระหว่าง 48-59 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 และทำงานแล้วมีอาชีพ จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 โดยอาชีพที่พบมากที่สุด คือเกษตรกร/ชาวนา จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหอกระจายข่าว องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
ด้านเนื้อหา		
1. ด้านการเกษตร แรงงาน เศรษฐกิจ	3.43	0.86
2. ด้านการปกครอง	3.04	1.19
3. ด้านสังคม-วัฒนธรรม-ศาสนา	3.67	0.93
4. ด้านการศึกษา	3.64	0.93
5. ด้านสุขภาพอนามัย	3.43	1.10
6. ด้านศิลปะ/ความบันเทิง	3.56	0.83
7. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.45	1.04
8. ด้านการท่องเที่ยว	3.46	1.03

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
ด้านรูปแบบ		
9. รูปแบบรายการที่นำเสนอมีความน่าสนใจ ชวนให้ติดตามรับฟัง	3.96	1.01
10. ความชัดเจนของเสียงที่รับฟัง	3.67	0.93
11. ภาษาที่ใช้ในการกระจายเสียง	3.43	1.06
12. เพลงประกอบรายการ	3.39	1.14
13. ความชัดเจนของคลื่นวิทยุ	3.45	1.00
14. ความต่อเนื่องในการควบคุมเสียงของฝ่ายเทคนิค	3.64	0.96
ด้านเวลา		
15. ตารางการออกอากาศที่จัดไว้จันทร์-อาทิตย์	3.94	0.99
16. เวลาในการเปิดเสียงภาคเช้า	3.86	0.97
17. เวลาในการเปิดเสียงภาคเย็น	3.62	1.03
18. ระยะเวลาการออกอากาศ	3.51	1.06
ด้านผู้ดำเนินรายการ/ดีเจ		
19. ผู้ดำเนินรายการ/ดีเจที่จัดรายการ	3.63	1.16
20. การใช้ภาษาพูดถูกต้องตามอักขระวิธี ทั้งการออกเสียงพยัญชนะ	3.60	1.18
21. สลีการพูด วิธีการพูดสร้างสรรค์ น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม	3.61	1.07
22. น้ำเสียงมีความชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ดี	3.69	1.03
23. มีความเชี่ยวชาญ /มีความรู้ในสิ่งที่นำเสนอ	3.64	1.14
24. การให้ข้อมูลหรือให้คำปรึกษา	3.65	1.01
25. มีความต่อเนื่องในการประกาศ	3.60	0.99
26. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ากรณีเกิดเหตุขัดข้อง	3.37	1.05
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์		
27. ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น	3.53	1.13
28. ได้รับความบันเทิงและผ่อนคลายความเครียด	3.64	1.07
29. ทำให้เป็นคนทันยุคทันเหตุการณ์ ได้รับทราบข่าวสารที่ต้องการทราบ	3.57	1.11
31. นำข้อมูลไปพูดคุย/สนทนากับเพื่อน ๆ ในที่ทำงาน/ที่เรียน	3.59	1.14
32. นำคำแนะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อาทิ การทำมาหากิน	3.61	1.09
33. เสริมสร้างทักษะด้านภาษาที่ถูกต้องตามอักขระวิธี	3.51	1.15
34. เป็นช่องทางการนำเสนอสิทธิแสดงความคิดเห็นผ่านที่สาธารณะ และแสดงความต้องการให้โลกภายนอกได้รับรู้	3.43	1.09
35. มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับรัฐบาล (จากแต่เดิมที่รับฟังรัฐบาลอยู่ฝ่ายเดียว) โดยเฉพาะเรื่องการแลกเปลี่ยนการแก้ปัญหาชุมชน เพราะชาวบ้านจะรู้เรื่องของชุมชนดีกว่า	3.48	1.07

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
36. โอกาสในการติดตามและตรวจสอบการทำงานสาธารณะ	3.50	1.13
37. เป็นช่องทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตได้ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น การทำมาหากิน สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมศีลธรรม การปกครอง สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	3.57	1.03
38. เป็นช่องทางในการนำเอาเรื่องราวที่เป็นความภาคภูมิใจ เป็นภูมิปัญญา ของชาวบ้านไปเล่าสู่กันฟัง ทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตัวเอง และมีความมั่นใจในตนเอง	3.66	1.07

ระดับคะแนน : 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของหอกระจายข่าวองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านเนื้อหา ประชาชนพึงพอใจมากที่สุดในด้านสังคม-วัฒนธรรม-ศาสนา ($\bar{X} = 3.67$) และพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านการปกครอง ($\bar{X} = 3.04$), ด้านรูปแบบรายการที่นำเสนอมีความน่าสนใจ ชวนให้ติดตามรับฟังมากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) และน้อยที่สุดในส่วนเพลงประกอบรายการ ($\bar{X} = 3.39$), ด้านเวลา มากที่สุดในส่วนตารางการออกอากาศที่จัดไว้จันทร์-อาทิตย์ ($\bar{X} = 3.94$) และน้อยที่สุดในส่วนระยะเวลาการออกอากาศ ($\bar{X} = 3.51$), ด้านผู้ดำเนินรายการ/ดีเจ มากที่สุดเรื่องน้ำเสียงมีความชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ดี ($\bar{X} = 3.69$) และน้อยที่สุดเรื่องการแก้ไขปัญหาละเอียดหน้ากรณีเกิดเหตุขัดข้อง ($\bar{X} = 3.37$), ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มากที่สุดด้านได้รับความบันเทิง และผ่อนคลายความเครียด ($\bar{X} = 3.64$) และน้อยที่สุดด้านนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจในชีวิตประจำวันสามารถนำไปปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 3.31$)

3. แนวทางในการพัฒนาหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

3.1 ด้านเนื้อหา ควรเน้นการนำเสนอเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ๆ และเพิ่มข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย ความรู้ด้านการเกษตรและข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง และควรเพิ่มปริมาณการนำเสนอให้มากขึ้น

3.2 ด้านรูปแบบ ควรจะเพิ่มลำโพงเพื่อกระจายเสียงให้กว้างขวางทั่วถึง ควรจัดการกับเสียงแทรกเสียงรบกวน และที่สำคัญคือควรจะมีเพลงประจำตำบลเปิดก่อนการนำเข้าสู่รายการ เพื่อความเป็นเอกลักษณ์

3.3 ด้านเวลา ควรปรับเวลาออกอากาศจากรูปแบบเดิมที่ไม่มีกำหนดชัดเจนเป็นวันละ 2 ช่วงเวลา คือช่วงเช้า 07.00-08.00 น. และช่วงเย็น 17.00-18.00 น.

3.4 ด้านผู้ดำเนินรายการ/ดีเจ ควรได้รับการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารในเชิงวิชาการที่ถูกต้อง หรือถ้าเป็นไปได้ควรคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและเรียนจบมาด้านนี้โดยตรง มีทักษะพื้นฐานที่ดีอยู่แล้วมาเป็นผู้ดำเนินรายการหลัก เพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับคนในชุมชน

3.5 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ควรให้สาระความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่สามารถนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลแบ่งตามวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การดำเนินงานของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทุกคนเห็นสอดคล้องกันว่าหอกระจายข่าวยังคงมีความสำคัญ เพราะจัดเป็นช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุดกับชุมชน และยังเป็นช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนการประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระสำคัญแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล นาหนองตูม (2554) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชน จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การบริหารจัดการวิทยุชุมชน เป็นการบริหารจัดการซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตลอดจนการประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระสำคัญ เหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วน หรือแม้แต่เรื่องใกล้ตัว ตามหลักคุณค่าข่าว (News values) โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการนำเสนอข่าวผ่านทางหอกระจายข่าว คณะกรรมการบริหารการดำเนินงานหอกระจายข่าว และผู้ประกาศข่าว ควรเลือกนำเสนอข่าวที่มีสาระและมีประโยชน์สำหรับคนในชุมชนให้มากที่สุด โดยสิ่งหนึ่งที่เน้นคือความถูกต้องและรวดเร็วในการนำเสนอ เพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในชุมชนที่จะสามารถนำเอาข้อมูลที่ได้รับไปนี้ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน โดยช่วงเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสมที่สุดมี 2 ช่วงเวลา คือ 07.00-08.00 น. และ 17.00-18.00 น. เบญจมาภรณ์ กันทะปิ่น (2555) ที่ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สายขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เหี้ย อำเภอมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนร้อยละ 82.40 ต้องการให้มีการออกอากาศต่อวันอย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วงเวลาเย็น ๆ เนื่องด้วยเป็นเวลาที่ผู้คนส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน เป็นเวลาว่างหลังเลิกงาน สามารถเปิดรับสารและนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันให้ก่อประโยชน์ได้อย่างสูงสุด และที่สำคัญไม่ก่อให้เกิดความรำคาญอย่างเช่นที่ผ่านมา ด้านผู้ดำเนินรายการ/นักจัดรายการ ในอุดมคติของผู้ฟังคืออยากให้มีผู้จัดรายการมีอาชีพ และสามารถสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ได้ดี อย่างเข้าใจ นอกจากนี้ควรมีการอบรมและพัฒนานักจัดรายการให้ได้มาตรฐาน และ วีรพล สุธารอด (2550) ที่ศึกษาบทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี และ วรพล นาหนองตูม (2554) ที่ศึกษาเรื่องบทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี และมีข้อค้นพบคล้ายกันว่า ผู้ประกาศยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษาและเทคนิคของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงที่แท้จริง ส่งผลให้บางครั้งเกิดความเข้าใจผิด แต่ก็เป็นเรื่องที่ให้อภัยได้ แต่หากเป็นไปได้ ความคาดหวังในส่วนนี้คือการพัฒนาบุคลากรควรมีการจัดฝึกอบรม ผู้จัด ผู้ผลิตรายการและปลูกฝังปรัชญาวิทยุชุมชน และขยายเสาสัญญาณ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับข้อมูลโดยทั่วถึง และสามารถนำสิ่งที่รับฟังไปใช้ประโยชน์ได้ทั่วกัน

2. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านเนื้อหา ประชาชนพึงพอใจมากที่สุดในด้านสังคม-วัฒนธรรม-ศาสนา และพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านการปกครอง ด้านรูปแบบรายการที่นำเสนอมีความน่าสนใจชวนให้ติดตามรับฟังมากที่สุด และน้อยที่สุดในส่วนเพลงประกอบรายการ ด้านเวลา มากที่สุดในส่วนตารางการออกอากาศที่จัดไว้จันทร์-อาทิตย์ และน้อยที่สุดในส่วนระยะเวลาการออกอากาศ ด้านผู้ดำเนินรายการ/ดีเจ มากที่สุดเรื่องน่าเสียงมีความชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ดี และน้อยที่สุดเรื่องการแก้ไขปัญหาละเฉพาะหน้ากรณีเกิดเหตุขัดข้อง ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มากที่สุดด้านได้รับความบันเทิงและผ่อนคลาย

ความเครียด และน้อยที่สุดด้านนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพล สุธารรรถ (2550) ศึกษาบทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เนื่องด้วยข่าวสารโดยรวมที่ได้รับจากหอกระจายข่าวชุมชนค่อนข้างมีความหลากหลาย จึงก่อประโยชน์มาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการประกอบอาชีพ ข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบันทำให้สามารถพูดคุยและสนทนากับคนอื่น ๆ ได้ หรือแม้แต่เป็นช่องทางการเสนอความคิดเห็น ร้องทุกข์ หรือนำเสนอผลงาน ความภาคภูมิใจสู่สาธารณะชนได้อีกด้วย

3. แนวทางในการพัฒนาหอกระจายข่าว ขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านเนื้อหา ควรเน้นการนำเสนอเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ๆ และเพิ่มข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย ความรู้ด้านการเกษตรและข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง และควรเพิ่มปริมาณการนำเสนอให้มากขึ้น, ด้านรูปแบบ ควรจะเพิ่มลำโพงเพื่อกระจายเสียงให้กว้างขวางทั่วถึง จัดการกับเสียงแทรก เสียงรบกวน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล นาหนองตูม (2554) และ เบญจมาภรณ์ กันทะปัน (2555) ที่มีข้อค้นพบคล้ายคลึงกันว่า การรับฟังได้ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สอดรับกับด้านปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์คุณภาพต่ำและงบประมาณมีจำกัด รายการยังไม่ได้มาตรฐาน และที่สำคัญคือควรจะมีการเพิ่มเพลงประจำตำบลเปิดก่อนการนำเข้าสู่รายการ เพื่อความเป็นเอกลักษณ์, ด้านเวลา ควรปรับเวลาออกอากาศจากรูปแบบเดิมที่ไม่มีกำหนดชัดเจน เป็นวันละ 2 ช่วงเวลา คือ 7.00-08.00 น. และ 17.00-18.00 น. ด้านผู้ดำเนินรายการ/ดีเจ ควรได้รับการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารในเชิงวิชาการที่ถูกต้อง หรือถ้าเป็นไปได้ ควรคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะและเรียนจบมาด้านนี้โดยตรง มีทักษะพื้นฐานที่ดีอยู่แล้ว มาเป็นผู้ดำเนินรายการหลัก เพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับคนในชุมชน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยในส่วนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 5 คน และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 400 คน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางการวิจัย

ผลจากการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาทำให้ทราบถึงทัศนะ/มุมมอง และความพึงพอใจทั้งในมุมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ผู้ดำเนินรายการ และประชาชนในพื้นที่ จึงสามารถสรุปและนำเสนอออกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหอกระจายข่าว ได้ดังนี้

1. ควรมีผังรายการที่ชัดเจน มีความหลากหลายและมีเพลงประจำตำบลเปิดก่อนการนำเข้าสู่รายการ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ และสัญลักษณ์นำเข้าสู่การกระจายเสียงต่าง ๆ
2. ควรมีผังเวลาที่แน่นอน โดยช่วงเวลาของการออกอากาศที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่างเวลาเช้า 07.00-08.00 น. และเวลาเย็น 17.00-18.00 น. เพื่อลดปัญหาการรบกวนหรือก่อความรำคาญและการออกอากาศทับซ้อนหอกระจายข่าวอื่น ๆ หรือมีการออกอากาศเมื่อมีเหตุจำเป็นเท่านั้น

3. ควรจัดหาคูคลารที่มีความรู้ทางด้านการประชาสัมพันธ์หรือนิเทศศาสตร์มาเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอรายการข่าวโดยตรง หรือประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดอบรมให้กับบุคลากรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ
4. ควรเพิ่มจุดกระจายเสียง เสาสัญญาณหรือลำโพงให้ทั่วถึง
5. ในระหว่างการออกอากาศ ควรมีการบันทึกเทปไว้เพื่อใช้สำหรับเป็นหลักฐานอ้างอิง ในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งใด ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) เป็นการเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและตรงประเด็นมากขึ้น
2. ควรจัดทำแผนผังรายการออกอากาศ และแผนผังเวลาการนำเสนอต้นแบบ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การจัดทำข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์และสรุปผล และที่สำคัญคือขอขอบพระคุณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำหรับคณะผู้วิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2537). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. ณะเชิงเทรา : ประสานมิตร.
- _____. (2547). มาตรฐานหอกระจายข่าว. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- เบญจมาภรณ์ กันทะปัน. (2555). สภาพปัญหา การดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สายขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เหี้ย อำเภอมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและกาสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- มันทนา วุ่นหนู. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรพล นานองตุม. (2554). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชน จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- วีรพล สุธาสรรณ. (2550). บทบาทของวิทยุชุมชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่. (2558). เอกสารข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่. นครราชสีมา : องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่.
- _____. (2559). เกี่ยวกับหน่วยงาน/เกี่ยวกับเรา. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.makluamai.go.th/>
- อาธง สุทธาศาสน์. (2527). ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

ผู้เขียนบทความ

อาจารย์เกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน

อาจารย์ ดร. วิเชียร ก่อกิจกุล

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

E-mail : eng_1_june@hotmail.com

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

E-mail: sol12sol@hotmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ที่อยู่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติ
ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
กรณีศึกษา เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน เซโน

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF MULTINATIONAL ENTERPRISES
IN LAOS PDR : A CASE STUDY OF SAVAN-SENO SPECIAL ECONOMIC ZONE

กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่

KANVALAI NONTAKAEW FERRY

วรรณภา ลือกิตินันท์

WANNAPA LUEKITINAN

คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

FACULTY OF MANAGEMENT AND TOURISM, BURAPHA UNIVERSITY

จังหวัดชลบุรี

CHONBURI

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโอกาส ปัญหา และข้อควรคำนึงถึงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และเพื่อศึกษาวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตามหน้าที่งาน รวมทั้งศึกษาวัฒนธรรมชาติในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้จัดการด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ และพนักงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่เป็นชาวไทยที่ได้รับการแต่งตั้งให้ไปปฏิบัติงานและให้คำปรึกษาด้านการบริหารแก่บริษัทลงทุนข้ามชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน เซโน จำนวน 5 คน จาก 3 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่า โอกาสในการดำเนินธุรกิจมาจากภาษี การลดค่าใช้จ่ายด้านค่าแรง ค่าสาธารณูปโภค ปัญหาที่พบประกอบด้วย ปัญหาด้านกำลังคน ปัญหาการลาออก ปัญหาเวลาการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านการติดต่อหน่วยงานราชการและกฎหมาย ข้อควรคำนึงถึง คือนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยควรปรับตัวในการทำงาน ทำความรู้จักหน่วยงานทั้งเอกชนและราชการในพื้นที่ ต้องศึกษาภาษาและวัฒนธรรมประจำชาติ และควรมีชาวลาเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรมนุษย์ บริษัททั้ง 3 แห่ง นำแนวทางการบริหารจากประเทศไทยมาใช้ โดยอาจไม่ได้นำมาทั้งหมด ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การตัดสินใจในการบริหารทั่วไป อำนาจจะอยู่ที่ สปป. ลาว การสรรหาและคัดเลือก ใช้ระบบจากประเทศไทย แต่มีการปรับให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ การฝึกอบรม มีการจัดการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางของประเทศไทย ค่าตอบแทนยึดตามกฎหมายแรงงานของ สปป. ลาว โดยให้คล้ายคลึงกับประเทศไทย มีการปรับสวัสดิการตามลักษณะของพื้นที่ การประเมินผลการทำงาน ใช้แนวทางเดียวกับประเทศไทย การพนักงานสัมพันธ์ยังไม่ได้มีการนำมาใช้มากนัก การบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามวัฒนธรรมชาติ โดยพนักงานชาวลาให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายในการทำงานเป็นหลัก และการสื่อสารเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป จะต้องให้เกียรติพนักงาน

คำสำคัญ : การบริหารทรัพยากรมนุษย์ข้ามชาติ, เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน, สปป.ลาว

ABSTRACT

This qualitative study aimed to study the opportunities, issues and recommendations of human resource management (HRM), HRM functions and national culture influence on HRM of multinational enterprise in Laos PDR. The in-depth interview with purposefully sampling is used for collecting data. The key informants are 5 Thai executive managers, human resource (HR) managers and HR officers who work in 3 multinational enterprises in Savan-Seno Special Economic Zone, Laos PDR.

The findings were that the opportunities for investing in Savan-Seno Special Economic Zone are advantages in taxes and duties, lower labor cost, and lower infrastructure cost. The issues are manpower, resignation, operation time, government contact and law. The recommendations are Thai HR officers should adapt themselves to work with foreigners, make connection with government and other multinational enterprises. They should learn national language and culture and should have Laos work as the HR officers. The 3 multinational enterprises use HRM policies from Thailand, but not totally, they adapted the policies follow the environment. The enterprises adapt the recruitment and selection system with Laos, which followed Thai training system. Each enterprise followed Lao labor law for compensation system. They set their welfare similar to Thailand by following Lao culture and regulations. Performance appraisal approaches as same as in Thailand that the employee relation is not mention. National culture influences on HRM, Laos preferred to work with comfortable feeling, good communication and being respect.

Keywords : Multinational human resource management, Savan-Seno special economic zone, Laos PDR.

บทนำ

แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นเมืองที่มีธุรกรรมทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับสอง รองจากนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นจุดศูนย์กลางในการกระจายสินค้าไปยังแขวงใกล้เคียง เช่น คำม่วน สาละวัน รวมทั้งเวียดนามและไทย ซึ่งในปี พ.ศ. 2556 มีผู้ประกอบการจากประเทศไทยเข้าไปลงทุนในแขวงสะหวันนะเขตแล้ว ได้แก่ กลุ่มไทยฮั้วยางพารา กลุ่มน้ำตาลมิตรผลในนามบริษัทมิตรลาว กลุ่มดับเบิลเอในนามบริษัทไซโยเอเอลาว บริษัทสะพานก้าวหน้าการเกษตร บริษัทเคพี-นิซเซอิ มิซูกิ ลาว จำกัด กลุ่มบริษัทลาวเวิร์ด สถานเสริมความงามวุฒิศักดิ์คลินิก และธนาคารกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น (พงษ์รัตน์ดาบุตรโต, 2556) เนื่องจากมีอาณาเขตติดกับจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย สามารถเดินทางได้โดยใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 เป็นสะพานเชื่อมพรมแดน (พงษ์รัตน์ดา บุตรโต, 2556; กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2558) นอกจากนี้แขวงสะหวันนะเขตยังมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน เมื่อปี พ.ศ. 2546 ซึ่งถือเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งแรกของ สปป.ลาว โดยเน้นเป็นเขตการค้า อุตสาหกรรมและการบริการ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2558) รวมถึงเป็นเขตดึงดูดนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

โดยมีนโยบายยกเว้นภาษี และลดหย่อนภาษีอากรเป็นสิ่งจูงใจ ทั้งภาษีการค้า ภาษีการใช้ และภาษีเงินได้นิติบุคคล (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, ปัจจัยดึงดูดการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน ของ สปป.ลาว, 2549) เพื่อส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก การสร้างแรงงาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้แก่แรงงาน (พงษ์รัตน์ดา บุตรโต, 2556)

เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ประกอบด้วยพื้นที่ 4 โซน ได้แก่ โซนเอ โซนบี โซนซี และโซนดี (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2555) มีการสนับสนุนส่งเสริมกิจการต่าง ๆ ได้แก่ กิจการผลิตสินค้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า กิจการผลิตอาหารแปรรูป กิจการแปรรูปไม้ กิจการผลิตวัสดุก่อสร้าง กิจการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กิจการขนส่ง กิจการผลิตเครื่องจักรกลการเกษตร กิจการค้าปลีก โรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่โซนซี หรือสะหวันพาร์ค ที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่มากที่สุด มีความเจริญรุดหน้าไปมาก เนื่องจากบริษัท สะหวัน แปซิฟิก ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด กับกลุ่มทุนจากประเทศมาเลเซีย ได้ร่วมลงทุนพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน (พงษ์รัตน์ดา บุตรโต, 2556) และได้รับความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี การก่อสร้างจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian development : ADB) เพื่อรองรับการลงทุนในอุตสาหกรรม การผลิตจากนักลงทุนต่างชาติ (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2555) และด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้แรงงานลาวหลั่งไหลเข้าสู่เศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน จำนวนมาก ในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 มีบริษัทที่ดำเนินกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน จำนวนทั้งสิ้น 47 บริษัท จากการสำรวจพบว่ามีนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยในระดับผู้บริหารและพนักงานที่ปฏิบัติงานประจำทั้งสิ้น 4 บริษัท ซึ่งทั้ง 4 บริษัทนั้น ถือเป็นบริษัทข้ามชาติที่มีการลงทุนทั้งในประเทศไทย และ สปป.ลาว ทั้งนี้ปัญหาทางด้านแรงงานที่บริษัทต่าง ๆ ประสบเป็นอย่างมาก คือ ปัญหาเรื่องความถี่ของการเข้าออก-ออกของพนักงานลาวค่อนข้างสูง การใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานลาว การขาดงานของพนักงานลาว ในขณะที่ตลาดแรงงานใน สปป.ลาว ก็เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานค่อนข้างสูง (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

แม้ว่าประเทศไทยและ สปป. ลาวจะมีวิถีชีวิตใกล้ชิดกันมาอย่างยาวนาน แต่ขนบธรรมเนียมประเพณี มีความลึกซึ้งที่แตกต่างกัน การดำเนินธุรกิจ ใน สปป. ลาว จึงจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมประเพณีร่วมด้วย ผ. โดยในการศึกษาของศุภชัย วรณเลิศสกุล (2553) เกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรคในการลงทุนจากประเทศไทย ในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน มีข้อเสนอแนะว่า ผู้ประกอบการไทยต้องเข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนลาว ตลอดจนวัฒนธรรมของ สปป.ลาว เพื่อลดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกับพนักงานลาว รวมถึงความบาดหมางระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง สอดคล้องกับ Ugoani (2016) ที่เสนอว่า องค์การระดับโลกจะสามารถแข่งขันได้หากสามารถปิดช่องว่างระหว่างการบริหารและวัฒนธรรมเพื่อให้บุคคลมีความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างมีสมานฉันท์ เพราะวัฒนธรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินการขององค์การ วัฒนธรรมชาตินั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Sparrow, Schuler, & Jackson, 1994) แม้ว่าปรกติแล้วกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์มักจะถูกกำหนดจากประเทศต้นทาง ซึ่งวัฒนธรรมชาติจะเป็นสิ่งกำหนดแนวปฏิบัติและพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในแต่ละบริบท เช่น รางวัล การทำงานล่วงเวลา การทำงานระหว่างวันหยุดทางศาสนา และอื่น ๆ อีกทั้งวัฒนธรรมองค์การก็ได้รับผลจากวัฒนธรรมชาติของประเทศที่องค์การดำเนินงานอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมชาติและวัฒนธรรมองค์การอาจมีความขัดแย้งกัน องค์การควรจะเอาวัฒนธรรมชาติเป็นหลักหรือวัฒนธรรมจากประเทศแม่เป็นหลักในการตัดสินใจ นักวิชาการมักจะเห็นว่าวัฒนธรรมชาตินั้นมีผลต่อค่านิยมและพฤติกรรมการทำงานของพนักงานมากกว่าวัฒนธรรมองค์การ

เมื่อได้ก็ตามที่วัฒนธรรมองค์กรที่มาจากบริษัทแม่ไม่ได้ปรับให้เข้ากันได้กับวัฒนธรรมชาติของพนักงานซึ่งอยู่ในประเทศนั้น ก็อาจมีส่วนก่อให้เกิดความขัดแย้งในใจ และหากพนักงานไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะมีพฤติกรรมการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้นผู้บริหารต้องให้ความสนใจเรื่องการปรับให้เกิดความสมดุลในเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งของตนกับการที่ปรับเข้ามาในองค์กรที่มีพนักงานที่เป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมต่างออกไป (สุนันทา เสียงไทย, 2559) อีกทั้งเอกสารทางวิชาการหลายฉบับได้ระบุว่า บุคคลที่ไปทำงานต่างประเทศ หรือในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากเดิม จะประสบกับปัญหาการปรับตัว องค์กรควรให้ความสำคัญกับนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และศาสนา (Crawley, Swailes, & Walsh, 2013) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ฮอฟสเตด (Hofstede, 1994) ซึ่งกล่าวว่าวัฒนธรรมชาติมีผลต่อรูปแบบของพฤติกรรมในที่ทำงาน

หน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทความรับผิดชอบในการดูแล การสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรมและพัฒนา บริหาร ค่าตอบแทน บริหารผลงาน รวมทั้งการพนักงานสัมพันธ์ อันเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ การทำงานร่วมกันของพนักงาน คือ งานบริหารทรัพยากรมนุษย์ เมื่อกิจการมีการดำเนินงานในต่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ข้ามชาติจำเป็นต้องเข้าใจวัฒนธรรมชาติที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในประเทศที่เข้าไปดำเนินธุรกิจ เนื่องจากวัฒนธรรมมีผลต่อค่านิยม ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน ตลอดจนพึงระวังการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม (Discriminatory management) กับพนักงาน (Crawley, Swailes, & Walsh, 2013) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วยังพบว่า วัฒนธรรมชาติมีผลกระทบต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจระหว่างประเทศทั้งการวางแผนกลยุทธ์ การจัดองค์การ การติดต่อสัมพันธ์ (Graham, 2010) และการประเมินผลงาน (Luthans, D.H.Welsh, & Rosenkrantz, 1993) Aycan, et al. (2000) พบว่า วัฒนธรรมมีผลต่อกระบวนการสรรหาและคัดเลือก เช่น วัตถุประสงค์ เกณฑ์การคัดเลือก ทศนคติต่อวิธีการสรรหาและคัดเลือก ซึ่งอาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมนั้นมีผลต่อแนวทางการดำเนินธุรกิจและจัดการกำลังแรงงาน (Riyadh, Zaman, & Hasan, 2015)

ดังนั้นในการศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาว กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน เซโน จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทยที่จะเข้าไปลงทุน สปป. ลาว เป็นอย่างมากในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินงานด้านแรงงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของ สปป.ลาว ตลอดจนเป็นกรณีศึกษาเชิงวิชาการที่จะสะท้อนให้เห็นถึงข้อควรคำนึงถึงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ข้ามชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโอกาส ปัญหา และข้อควรคำนึงถึงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาว
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาว ตามหน้าที่งานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การสรรหาว่าจ้างพนักงาน การฝึกอบรมและพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพนักงานสัมพันธ์
3. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมชาติในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาว

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติในกรณีที่ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้และเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานในต่างประเทศ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันระหว่างประเทศ
2. หน่วยงานด้านแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ชมรม สมาคมทางด้านการบริหารงานบุคคล หรือองค์กรด้านแรงงาน สามารถนำผลการศึกษาไปเผยแพร่และขยายผลในการบริหารจัดการด้านแรงงาน
3. ผู้ประกอบการไทยสามารถนำกรณีศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงในกรณีที่ไปลงทุนในต่างประเทศ สามารถนำไปวางแผนการจัดการแรงงานต่างชาติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมชาติ และบริบททางสังคมที่ไปลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สปป.ลาว
4. ผลการศึกษาที่ได้รับเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน อันเป็นผลให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา 3 วิธี คือ การทบทวนเอกสาร (Document review) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) และการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การทบทวนเอกสาร เป็นการค้นหาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ นโยบายทางเศรษฐกิจการลงทุนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2558; ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2555; สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์, 2559) แนวคิดในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ (Crawley & Walsh, 2013; Nel & Sisavath, 2014; Sparrow & Jackson, 1994) สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ การจัดการข้ามวัฒนธรรม (Aycaan, Kanungo, Mendonca, Yu, Deller, Stahl, & Kurshid, 2000; Graham, 2010; Hoftede, 1994; Myloni, Harzing, & Mirza, 2004) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลระดับทุติยภูมิ (Secondary data) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์ (Key informant) ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในบริษัทลงทุนข้ามชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน สปป.ลาว ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face-to-Face) ที่เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-constructed) โดยใช้แบบแนวทางสัมภาษณ์ (Interview guide) ซึ่งเป็นรายการหัวข้อและคำถามที่สร้างขึ้นและจัดลำดับไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้จัดการด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ และพนักงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นชาวไทยที่ได้รับการแต่งตั้งให้ไปปฏิบัติงานและให้คำปรึกษาด้านการบริหารแก่บริษัทลงทุนข้ามชาติในเขต

เศรษฐกิจพิเศษสะ-หวัน เซโน คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตในการสัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษสะ-หวัน-เซโน เพื่อแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดการทำวิจัยและขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล และทำหนังสือถึงผู้บริหารบริษัทลงทุนข้ามชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะ-หวัน-เซโน ที่มีผู้บริหารเป็นคนไทยแต่ละบริษัท เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งไม่เกิน 45 นาที จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีบริษัทที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจำนวน 4 บริษัท และได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลจำนวน 3 บริษัท โดยมีผู้บริหารและพนักงานชาวไทยทั้งสิ้น 5 คน ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น จะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญบันทึกเทป และถ่ายรูป พร้อมจดบันทึกข้อมูลสำคัญ

3. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จะเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างที่พัฒนาข้อคำถามขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา และความถูกต้องของการใช้ภาษา หลังจากนั้นนำไปแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับพนักงานฝ่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานต่างประเทศ จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจในข้อคำถาม และสามารถตอบคำถามได้

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมาถูกต้องหรือไม่ โดยตรวจสอบจากแหล่งบุคคล หมายถึง ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่หากเปลี่ยนผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์จากทั้งผู้บริหารและพนักงานชาวไทยที่ปฏิบัติงานใน สปป.ลาว นำบทสัมภาษณ์ที่พิมพ์เรียบร้อยแล้วส่งกลับให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แบบจัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ (Categorical approach) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์โดยการเริ่มจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ในระหว่างการดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการสะท้อนควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสะท้อนในแต่ละช่วงหรือแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินการกระบวนการวิจัยเพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีความแม่นยำตรงมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกิจการของผู้ให้สัมภาษณ์

บริษัททั้ง 3 แห่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นกิจการที่มีชาวต่างชาติถือหุ้นร่วมกับชาวลาว ที่ดำเนินธุรกิจ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะ-หวัน เซโน สปป.ลาว ซึ่งกิจการทั้ง 3 ล้วนแล้วแต่มีการดำเนินกิจการในประเทศไทย จึงโยกย้ายชาวไทยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ใน สปป.ลาว บริษัททั้ง 3 แห่งประกอบด้วย

บริษัท A เป็นกิจการผลิตสินค้า โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ในทวีปยุโรป มีการดำเนินงานในประเทศไทย และเปิดกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะ-หวัน เซโน สปป.ลาว โดยมีนักทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยปฏิบัติงาน ใน สปป. ลาว และมีผู้บริหารงานทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยในประเทศไทยเป็นผู้ให้คำปรึกษา และต้องเดินทางไปดูแลการดำเนินงานใน สปป. ลาวอย่างสม่ำเสมอ

บริษัท B เป็นกิจการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ มีผู้ถือหุ้นชาวญี่ปุ่น ชาวไทยและชาวลาวที่เคยปฏิบัติงานในประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย โดยกิจการนี้เป็นกิจการหนึ่งในเครือบริษัทขนาดใหญ่ของ สปป.ลาว มีผู้บริหารงานทรัพยากรมนุษย์ และนักทรัพยากรมนุษย์ชาวไทย ที่เคยปฏิบัติงานในกิจการร่วมทุนในประเทศไทย

บริษัท C เป็นกิจการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ มีสำนักงานใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย มีการดำเนินงานในประเทศไทย และเปิดกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน สปป.ลาว โดยมีผู้บริหารงานทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยปฏิบัติงานใน สปป. ลาว

2. โอกาส ปัญหา และข้อควรคำนึงถึงในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาวมีดังนี้

2.1 โอกาส ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าโอกาสเกิดจากการลงทุนในเขตเศรษฐกิจสะหวันเซโน ในเรื่องของภาษี การลดค่าใช้จ่ายด้านค่าแรง ค่าสาธารณูปโภค “โอกาส มันน่าจะเป็นเรื่องด้านภาษี” (A1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559) “ประธานจะตัดสินใจมาลงพื้นที่ ทราบเกี่ยวกับนโยบายของ สปป.ลาว เรื่องของส่งเสริมเขตส่งเสริมพิเศษที่สะหวันเซโน เซโนก็ทำให้มีความสนใจว่าต่อไป คือ หนึ่ง ที่ประเทศไทยภาคธุรกิจเรื่องการประกอบชิ้นส่วนที่มันต้องใช้แรงงานเยอะ ๆ เนี่ย มันค่อนข้างที่จะอยู่ลำบาก เพราะว่าค่าแรงที่ประเทศไทยก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ค่ะ ก็เลยมองว่า อีกสัก 4-5 ปี เนี่ยจะต้องมีปัญหาแน่นอน ซึ่งวิสัยทัศน์ของท่านประธานก็มองไว้อย่างนั้น แล้วก็มองว่าทางด้านลาวเขากำลังตื่นตัวเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษในช่วงนั้นค่ะ ก็เลยมาเซอร์เวย์ ซึ่งทางทีมผู้มาเซอร์เวย์ก็เห็นว่า ที่นี้เหมาะสมที่จะลองก่อตั้งเป็นโรงงาน” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

2.2 ปัญหาที่ผู้บริหารงานทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยที่ปฏิบัติงานใน เขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวันเซโน พบประกอบด้วย

2.2.1 ปัญหาด้านกำลังคน เนื่องมาจากกำลังแรงงานที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการและแรงงานมีความต้องการทำงานราชการมากกว่าเอกชน อีกทั้งกำลังแรงงานบางส่วนไม่ได้มีความจำเป็นและความคุ้นเคยในการทำงานในอุตสาหกรรม เนื่องจากมีที่ดินทำกินและมีหนี้สินน้อย “ตอนนี้เราจะมีปัญหาแค่สรรหา ปัญหาเรื่องการสรรหามีแน่ เพราะว่าตอนนี้บริษัทที่อยู่ในโซนนั้นรับคนเยอะมาก ปัญหาอันดับหนึ่งน่าจะเป็นเรื่องการสรรหาของแต่ละที่” (A1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559) “ปัญหาเรื่องการหาคนมาก ปัญหาเรื่องการสรรหาค่อนข้างจะยุ่ง” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “หมู่บ้านนี้แทบไม่มีวัยทำงานเลย เพราะว่าส่วนใหญ่ก็คือ จะข้ามไปฝั่งไทยหมด ส่วนบางหมู่บ้านก็มีคนวัยทำงาน แต่ก็ไม่ได้ตรงกับสเปคที่เราอยากได้” (B2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

2.2.2 ปัญหาการลาออก อันเนื่องมาจากความจำเป็นในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมมีน้อย ทำให้แรงงานสามารถตัดสินใจลาออกได้ง่าย และยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการทำงานในอุตสาหกรรมได้ อีกทั้งยังมีค่านิยมในการทำงานในภาคราชการ โดยการลาออกคือ การขาดงานไปจนกระทั่งสิ้นสุดการเป็นพนักงาน “พอเขามาอยู่คือ เหมือนว่าเขาไม่เคยออกจากบ้านพอมายู่ที่โรงงานวันแรก สองวันแรก เขาเหมือนปรับตัวไม่คุ้นชินกับโรงงานอย่างนี้ บางทีก็ไม่อยู่” (A2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “ถึงแม้สวัสดิการจะดี แค่ว่าสามารถลาออกแล้วไปนอนอยู่บ้าน” “อัตราการลาออกเท่า ๆ กับอัตราการรับเข้า ในช่วงเริ่มต้น บางชิ้นหรือว่าบางฤดูที่เป็นอย่างเช่น ฤดูการเก็บเกี่ยวหรือฤดูการทำนาของเขาเนี่ย ในช่วงต้นคะออกประมาณ 50% ได้ โดยส่วนใหญ่พนักงานที่ออกก็จะอยู่ในระดับ 1- 2 เดือนเป็นช่วงที่เสี่ยง” (B2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

2.2.3 ปัญหาเวลาการปฏิบัติงาน พนักงานลาวต้องการปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนด ไม่มีความต้องการทำงานเป็นกะ หรือทำงานล่วงเวลา แม้ว่ากิจการจะมีความต้องการให้ปฏิบัติ “อีกปัญหาหนึ่ง คือ ต้องมีเข้ากะ ถ้าเข้ากะก็จะต้องเผื่อออกเยอะเลยล่ะ เพราะออกเยอะเหมือนกัน เขาไม่อยากทำงานกะ” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “ไม่ชอบทำโอเวอร์ไทม์ สมมติว่า คือจริง ๆ ถ้าสมมติว่าเรามีการเร่งด่วน ไม่ทำเลย น้อยที่จะทำ ไม่ค่อยทำ” (A1 นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559)

2.2.4 ปัญหาด้านการติดต่อหน่วยงานราชการและกฎหมาย เนื่องจากนักทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยยังไม่มี ความชำนาญในการติดต่อกับราชการและกฎหมายแรงงานของลาว ทำให้เกิดปัญหาขึ้น อีกทั้ง ความชัดเจนของการปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ยังมีความคลุมเครืออยู่ “ลักษณะที่นี่ย่างกฎหมายจะค่อนข้าง คลุมเครือแล้วมันทำให้คนทำงานไม่เข้าใจ แต่พอไปถามคนทำงานที่ดูแลโดยตรง บางทีเขาก็ให้คำตอบเรา ไม่ถูกต้องก็ มี ใช ๆ เจ้าหน้าที่เขาเอง บางทีก็ไม่เข้าใจในกฎหมายที่เขาทำ บางทีเราเหมือนกับว่าเพื่อความชัดเจน ต้องการตรวจสอบหลาย ๆ ทาง” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

2.3 ข้อควรคำนึงถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แนะนำข้อควรคำนึงถึงไว้ดังนี้

2.3.1 การรู้จักการปรับเปลี่ยน โดยนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยควรจะต้องเตรียมตัว เพื่อการปรับตัวในการทำงาน โดยจะต้องพิจารณากำลังแรงงานอย่างที่เป็น และปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่ให้ได้ “ต้องปรับทุกอย่าง ต้องถอยไปสักครั้งก็โล ไม่ใช่ว่าแค่ก้าวเดียว ถอยไปตั้งหลักก่อน จริง ๆ ค่ะ ไม่งั้นเราจะอยู่ไม่ได้ ถ้าเราแบบอยากให้มันเหมือนที่ไทยเลย มันทันใจไม่ได้” (A2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559) “แต่พอไปที่ลาว บางอย่างเราต้องดึงออก เราไม่สามารถทำได้ แล้วเราก็ต้องปรับเปลี่ยน” (A1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559)

2.3.2 การทำความรู้จักหน่วยงานทั้งเอกชนและราชการในพื้นที่ จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการติดต่อ และขอความช่วยเหลือ “เรามีพันธมิตร เพื่อนที่เรารู้จักอยู่บริษัท นี้ก็ถามก็ดีกว่า” (B2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “หากมีงานมาก็ช่วยเหลือ คนที่นี้จะชอบสังสรรค์ เวลามีปัญหาก็โทรหากันปรึกษากัน ทำความรู้จักกันไว้ก็ดี อาจจะต้องรู้จักผ่านคนอื่น มีคนแนะนำมาถึงจะ สนิทกันไว้ มีคอนเนกชันกันมา ทำกิจกรรมร่วมกัน งานบุญ งานแต่งก็ไปร่วมด้วย” (C1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

2.3.3 การสื่อสาร ความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำให้ผู้ปฏิบัติงาน ใน สปป.ลาว ควรจะต้องศึกษาภาษาประจำชาติ และวัฒนธรรม เพื่อความสะดวกและถูกต้อง เข้าใจตรงกัน ในการติดต่อสื่อสาร ส่วนการสื่อสารสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการได้ “เราก็ต้องพูดลาว ให้ได้ เพราะถ้าพูดได้ เราก็จะเข้าถึงเค้า พูดลาวได้เลย เรียนรู้ภาษาลาว วัฒนธรรมคนลาวให้มากที่สุด เราจะ เข้าถึงเค้าแล้วเค้าจะกล้าพูด” (A2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559) “ควรที่จะศึกษาก่อนมาว่า วัฒนธรรมของที่นี่เป็นยังไง คนเขา หนึ่ง ไม่ชอบเล่นอะไร ไม่ควรพูดเรื่องอะไร บางทีการใช้คำพูดก็ต้องระวัง” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “สปป.ลาวน่าจะง่ายสุดในเรื่องการสื่อสาร ถึงแม้จะมีปัญหา นิด ๆ จะต้องใจใสรายละเอียดเข้าไปข้างในลึก ๆ แต่ว่าคงจะง่ายกว่าที่เป็นเขมรหรือพม่า” (B2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

2.3.4 ควรมีชาวลาเวเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากพนักงานชาวลาเวมีความเข้าใจค่านิยม วัฒนธรรม ลักษณะของท้องถิ่นที่ดีกว่าชาวไทย นักทรัพยากรมนุษย์ควรมีบทบาทเป็นผู้วางระบบ กำกับ ดูแลการปฏิบัติงาน “น้องคนลาวที่ทำงานจะรู้เรื่องของท้องถิ่น คนในพื้นที่ เรื่องของท้องถิ่น เรื่องของการทำงานโดยน้องคนลาวทำ ส่วนคนไทยก็คือ คอยให้ระบบ คอยสอน คอยติดตาม” (B2, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “ที่นี้เขา prefer คนลาว เขาจะเข้าใจกันมากกว่า จะได้เข้าถึงได้ง่ายกว่า โดยเอาคนในพื้นที่มาดูแล มาสอนโดยเรายังช่วยดูอยู่ จะดีกว่า” (C1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

3. วิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทลงทุนข้ามชาติใน สปป.ลาว จำแนกตามหน้าที่งาน

3.1 การนำวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ กิจกรรมทั้ง 3 แห่ง นำแนวทางการบริหารจากประเทศไทยมาใช้ โดยอาจไม่ได้นำมาทั้งหมด หรือต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยการตัดสินใจ พบว่าการตัดสินใจในการบริหารทั่วไป อำนาจจะอยู่ที่ สปป.ลาว หากเป็นเรื่องงบประมาณ มักจะตัดสินใจที่ประเทศไทย

3.2 การสรรหา และคัดเลือก พบว่าการสรรหาและคัดเลือก ใช้ระบบจากประเทศไทย แต่มีการปรับให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ เช่น การปรับเกณฑ์การคัดเลือกพนักงาน เอกสารที่ใช้ในการสมัครงาน อันเนื่องมาจากกำลังแรงงานมีลักษณะแตกต่างกับประเทศไทย ทั้งนี้แรงงานที่กล่าวถึงเป็นแรงงานในระดับปฏิบัติการ วิธีการสรรหา นั้น จะใช้วิธีการเข้าถึงพื้นที่เพื่อเชิญชวนให้สมัครงาน หรือใช้การบอกปากต่อปาก

3.3 การฝึกอบรม มีการจัดการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางของประเทศไทย แต่ปัญหาที่พบคือ ขาดวิทยากร แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การส่งพนักงานไปอบรมที่ประเทศไทย

3.4 ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ค่าตอบแทนแต่ละกิจการจะยึดตามกฎหมายแรงงานของ สปป.ลาว โดยค่าตอบแทนต่าง ๆ จะให้คล้ายคลึงกับประเทศไทย โดยจะต้องมีการปรับวันหยุด วันลาตามวัฒนธรรม ประเพณี และกฎหมายของ สปป.ลาว เช่น วันหยุดช่วงปีใหม่ของลาว รวมถึงสวัสดิการที่ผู้ให้สัมภาษณ์มองว่า สวัสดิการของ สปป.ลาวดีกว่าไทย โดยจะต้องปรับสวัสดิการตามลักษณะของพื้นที่ สวัสดิการที่พบตรงกันทั้ง 3 กิจการคือ การจัดรถรับส่งให้ เนื่องจากพนักงานต้องเดินทางไกล และสภาพถนนยังไม่สะดวก ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างกันเกี่ยวกับวันลามีลดลงเนื่องจากใช้การประชาสัมพันธ์ แจ้งให้พนักงานทราบบ่อยครั้ง

3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน ใช้แนวทางเดียวกับประเทศไทย โดยต้องชี้แจงให้พนักงานเข้าใจ แต่อาจต้องใช้การสื่อสารอย่างค่อยเป็นค่อยไป เกณฑ์อาจมีความแตกต่างกันไป เมื่อพนักงานมีปัญหาในการปฏิบัติงาน และผลการประเมิน นักทรัพยากรมนุษย์จะต้องเชิญพนักงานมาชี้แจงให้เข้าใจในมาตรฐาน และการประเมิน และดำเนินการตามระบบการประเมินผลต่อไป

3.5 การพนักงานสัมพันธ์ หน้าที่งานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์หน้าที่นี้ ยังไม่ได้มีการนำมาใช้มากนักในกิจการที่ สปป.ลาว และบทบาทของผู้แทนแรงงานยังไม่ชัดเจนนัก บางกิจการมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการแรงงานสัมพันธ์

4. วัฒนธรรมชาติในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์เห็นว่า ต้องปรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม โดยต้องเข้าใจและยอมรับลักษณะของบุคคล โดยนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเข้าใจว่าวัฒนธรรมมีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน ทั้งเวลาทำงาน และต้องการความสบายใจ ไม่ชอบให้พูดเสียงดัง เกรงใจคนต่างชาติ ไม่กล้าถามเมื่อสงสัย และการสื่อสารที่นักทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยจะต้องใช้สื่อสารแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ดูต่ำกว่ากล่าว

“เราต้องแบบปรับตามวัฒนธรรมเค้าไปหมดเลย อย่างสมมติว่าช่วงแรก ๆ ที่บริษัทเข้าไปเนี่ย ก็มีลาไปทำนา มีลาไปนุ่งไปนุ่ง นั่นคือเราต้องให้เค้าลา ไม่งั้นเราจะไม่มีคนมาทำงานให้เราเลย” (A1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559) “ปรับเยอะค่ะ เราต้องยอมรับตรงนั้นให้ได้ก่อน เหมือนว่า ถ้ายอมรับว่า มันไม่ได้เป็นแบบนั้นนะ มันยังไม่ถึงขั้นนั้นนะ คือ เรายอมรับตรงนั้นได้ มันจะทำให้เราปรับตัวกับคนได้ง่ายมากกว่า” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “ปรับให้เป็นไปตามวัฒนธรรมของเขา ต้องรู้ว่าเขาเป็นลักษณะอย่างไร มีนิสัยใจคออย่างไร เน้นเรื่องการสื่อสารและปรับความเป็นอยู่เขาให้เข้าใจถึงสังคมโรงงาน” (C1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559)

“คำพูดจะเป็นเรื่องที่สำคัญมากเป็นลำดับต้น ๆ อย่างบางที สิ่งที่เราพูด บางทีมันมีอารมณ์บวกเข้าไป น้องจะรู้สึก เราตำหนิเขาแหละ ทั้งที่เราไม่ได้พูดคำตำหนิ แต่มันมีอารมณ์ออกไปโดยคำพูดแรง ๆ เขาจะมีความรู้สึก เราตำหนิเขา น้องจะน้อยใจและก็จะปรับแบบที่เขาไม่ชอบให้ใครไปพูดเสียงดัง ๆ ด้วย มันเป็นการทำให้เขารู้สึกอายขึ้น บางทีมันก็ไม่ได้ตั้งใจ ถ้าก็ต้องเรียกมาคุยแบบไม่ให้คนอื่นเห็น ถ้าจะดูโดยส่วนตัวก็จะเข้าห้องหน่อย” (B1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2559) “เราแค่บอกนิดนึงว่าทำตรงนี้ไม่สะอาด คือเค้าจะมองว่าเราดูเค้าแล้ว น้ำตาเริ่มคลอแล้ว จนเราต้องปรับเปลี่ยนคำพูดที่จะทำให้เค้ารู้สึกดีขึ้นมาทันที ทั้ง ๆ ที่เราไม่ได้ดูอะไรเค้ามากมาย” (A1, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2559)

อภิปรายผล

1. ด้านโอกาส ปัญหา และข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า

1.1 โอกาสในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ใน สปป. ลาว กิจกรรมเห็นว่าการลงทุนใน สปป.ลาวนั้น เป็นเพราะการส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และค่าใช้จ่ายด้านแรงงานไม่สูง สอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2557) รวมถึงจุดอ่อนของ สปป.ลาว ที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องของจำนวนและคุณภาพของแรงงาน แม้ว่ารัฐบาล สปป.ลาว จะเห็นว่ามีแรงงานไร้ฝีมือ และกึ่งไร้ฝีมือในปริมาณเพียงพอจะใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษฯ โดยเฉพาะแขวงสะหวันเขต มีแรงงานไร้ฝีมือ และกึ่งไร้ฝีมือในปริมาณเพียงพอจะใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษฯ และค่าจ้างแรงงานต่ำประมาณ 40-50 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน แต่ผลการวิจัยกลับพบว่า กิจกรรมยังมีปัญหาในการสรรหาพนักงานมาทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nel and Sisavath (2014) ที่พบว่า อุปสรรคหลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศในลาวคือการขาดแคลนแรงงาน และผลการวิจัยของ World Bank (2016) ที่แสดงว่า ปัญหาอย่างหนึ่งของธุรกิจขนาดใหญ่ คือ แรงงานมีการศึกษาไม่เพียงพอ

1.2 ข้อควรคำนึงถึงที่สำคัญ คือ กิจกรรมต้องสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นั้น สอดคล้องกับวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2557) รัฐมนตรี พงศ์วิทธิธรร, ภาคภูมิ ภัควิภาส, สุธีมนต์ ทรงศิริโรจน์ และ สาลินี ชัยวัฒน์พร (2559) และ พวงผกา กงเพชร, ดาวใจ ศรีลัมพ์, และ ปิยรัตน์ สิริคมสัน (2557) ที่เสนอว่า ควรสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ สปป.ลาว ทุกระดับเพื่อให้การติดต่อประสานงานมีความสะดวกรวดเร็ว และยังพบว่านักทรัพยากรมนุษย์ควรสามารถสื่อสารด้วยภาษาลาวได้ สอดคล้องกับ รัฐมนตรี พงศ์วิทธิธรร, ภาคภูมิ ภัควิภาส, สุธีมนต์ ทรงศิริโรจน์ และ สาลินี ชัยวัฒน์พร (2559) ที่เห็นว่านักธุรกิจไทยในลาวควรจะสามารถในการพูดภาษาลาว

1.3 ปัญหาย่างหนึ่งในการบริหารทรัพยากรมนุษย์คือปัญหาด้านกฎหมายที่นักทรัพยากรมนุษย์ชาวไทย ต้องใช้เวลามากในการตีความกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานราชการตีความไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nel and Sisavath (2014) ที่กล่าวว่า กฎหมายต่าง ๆ ยังขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ รวมทั้งการตีความ จากหน่วยงานผู้ปฏิบัติแตกต่างกัน มีความไม่แน่นอน และยังมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พฤกษ์ เถาวิล และ สุธีร์ สาตราคม (2556) ที่พบว่า ปัญหาย่างหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายคือ เจ้าหน้าที่จำนวนมากไม่เข้าใจกฎหมายหรือ บังคับใช้ตามใจ

2. กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า การสรรหาของกิจการทั้ง 3 นั้น จะใช้การสร้างที่น่าเชื่อถือ การประชาสัมพันธ์เข้าถึงแรงงานในหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ จิรประภา อัครบวร (2557) และ พฤกษ์ เถาวิล และ สุธีร์ สาตราคม (2556) ที่พบว่า ช่องทางสรรหาใน สปป.ลาวนั้น ยังไม่นิยมใช้อินเตอร์เน็ต แต่นิยมการประชาสัมพันธ์ ด้วยการออกสรรหาแรงงานในหมู่บ้านของแขวงต่าง ๆ อีกทั้งปัญหาเรื่องเอกสารการสมัครงานที่ทั้ง 3 กิจการ ให้สัมภาษณ์ว่าใช้บัตรประจำตัวประชาชน หรือเพียงทะเบียนบ้านก็เพียงพอ ไม่สามารถใช้เอกสารเหมือนกันในประเทศไทยได้ สอดคล้องกับ การศึกษาของ พฤกษ์ เถาวิล และ สุธีร์ สาตราคม (2556) ที่พบว่าอุปสรรคในการสมัครงานอย่างหนึ่งคือ อุปสรรคการทำบัตรประจำตัวประชาชน ประชาชนลาวส่วนใหญ่ไม่มีบัตรฯ หากกิจการต้องการรับสมัครเฉพาะผู้มีบัตรฯ แต่มักจะหาคนพร้อมสมัครงานได้ไม่มากนัก

3. ในแง่ของวัฒนธรรมนั้น พบว่า ลักษณะอย่างหนึ่งของพนักงานชาวลาว คือ ไม่ชอบการพูดเสียงดัง ดูว่า รวมทั้งความเกรงใจและไม่กล้าถามนั้น สอดคล้องกับมารยาททางธุรกิจและวัฒนธรรมของศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์ สปป.ลาว (ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในอาเซียน, 2557) ที่อธิบายลักษณะคนลาวว่าเป็นผู้ที่ระมัดระวังการแสดงออกจึงทำให้ดูเป็นคนเชื่องช้า ไม่แสดงออกและไม่ซักถาม และหลีกเลี่ยงการทะเลาะเบาะแว้งต่อหน้า รวมถึงการรักษาหน้าตา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การเดินทางไปปฏิบัติงานในต่างประเทศ แม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่กิจการจะต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยจะต้องให้ความสนใจศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี แนวทางการบริหารงานในแต่ละพื้นที่ และควรจะต้องศึกษาภาษาในพื้นที่เพื่อให้สามารถสื่อสารได้ เพราะความสามารถในการสื่อสารภาษาในพื้นที่ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าถึงพนักงาน สร้างความไว้วางใจได้ดีขึ้น ทั้งนี้ในการบริหารงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเข้าใจลักษณะของบุคลากรในพื้นที่และยอมรับในลักษณะนั้น โดยจะต้องคิดหาวิธีการในการทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้ผลตามต้องการ นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการและเอกชนอื่น ๆ มีความสำคัญ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจ在不同ประเทศย่อมจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายข้อกำหนดของประเทศนั้น ๆ หากกิจการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานราชการแล้ว ก็เสมือนกับมีที่ปรึกษาปัญหาดัง ๆ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานเอกชน ก็มีช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ

1.2 การนำเอานโยบายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยนี้คือ แนวปฏิบัติทางทรัพยากรมนุษย์จากประเทศไทยไปใช้ในต่างประเทศนั้น จะต้องมีการปรับแนวทางขั้นตอนให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศนั้น ฉะนั้นนักทรัพยากรมนุษย์จะต้องศึกษากฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถปรับแนวปฏิบัติให้เหมาะสมได้

1.3 หากผู้ลงทุนสนใจที่จะดำเนินกิจการใน สปป.ลาว ควรจะต้องคำนึงถึงการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่การสำรวจตลาดแรงงานในพื้นที่ซึ่งในกรณีนี้มีปัญหาทั้งจำนวนและคุณภาพของแรงงาน ที่แม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายทางด้านแรงงานต่ำก็ตาม การสรรหานั้นต้องในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายซึ่งแนวทางที่เป็นสามารถใช้ได้คือ การสร้างความเชื่อถือโดยการใช้พนักงานที่อยู่ในพื้นที่อยู่แล้วเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ หรือหาเพื่อนญาติพี่น้องมาสมัครงาน ซึ่งก็คือการใช้วิธีการบอกปากต่อปาก และการให้พนักงานเป็นผู้แทนสรรหา การคัดเลือกจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับพื้นที่ การฝึกอบรมนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นปัญหาสิ่งที่ผู้ลงทุนสามารถทำได้คือ ร่วมกันสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานราชการในการจัดการฝึกอบรมขึ้น หรืออาจจะต้องนำวิทยากร ผู้สอนไปจากสำนักงานในประเทศไทย เพื่อพัฒนา รวมทั้งอาจต้องคำนึงถึงระบบการสอนงาน การให้คำปรึกษา ในการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น จะต้องชี้แจงให้พนักงานเข้าใจตั้งแต่แรก กำหนดวิธีการ และเกณฑ์การประเมินที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เมื่อพนักงานมีปัญหาจะต้องชี้แจงให้เข้าใจ คำตอบแทนและสวัสดิการ ผู้ลงทุนจะต้องศึกษากฎระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติ เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องทั้งในเรื่องคำตอบแทน การคิดค่าล่วงเวลา และทำงานเป็นกะ ซึ่งมีความซับซ้อนกว่าประเทศไทย อีกทั้งต้องสำรวจความต้องการของพนักงานด้านสวัสดิการเพื่อจัดให้สวัสดิการดึงดูดพนักงาน ในการพนักงานสัมพันธ์นั้นผู้แทนแรงงานหรือสหภาพแรงงานยังไม่มีเข้มแข็งมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ลงทุนและนักทรัพยากรมนุษย์จะต้องให้ความสนใจต่อสภาพการทำงานของพนักงาน และการสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างการพนักงานสัมพันธ์ที่ดี โดยการสื่อสารนั้นจะต้องให้เกียรติ ไม่ดูถูก หรือทำให้รู้สึกเสียหน้า อีกทั้งจะต้องมีการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอเพื่อทบทวนความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ และผู้ลงทุนควรจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานราชการและเอกชนในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ระหว่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษานักทรัพยากรมนุษย์ชาวไทยที่เดินทางไปปฏิบัติงานใน สปป.ลาว ในแขนงอื่นเพื่อเปรียบเทียบแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปัญหา อุปสรรคที่พบ และแนวทางการปรับตัว

2.2 ควรศึกษาแนวทางการถ่ายทอดนโยบาย แนวปฏิบัติในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจระหว่างประเทศที่มาจากประเทศอื่น ๆ ที่ดำเนินกิจการใน สปป.ลาว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา และสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ พนักงานผู้ปฏิบัติงานชาวไทยที่ปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการในประเทศไทย และในเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน เซโน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2557). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2558). *เขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน จุกพลัดโฉมการลงทุนใน สปป.ลาว*. กรุงเทพมหานคร : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.
- จิระประภา อัครบวร. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบแนวโน้มงานทรัพยากรมนุษย์ในประเทศอาเซียนปี พ.ศ. 2557-2558. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 6(2), 4-25.
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2549). *ปัจจัยดึงดูดการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน* ของ สปป.ลาว. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2555). *เขตเศรษฐกิจพิเศษ Savan-SENO...แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจสำคัญทางภาคกลางของ สปป.ลาว*. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.
- พงษ์รัตนดา บุตรโต. (2556). *โอกาสทางการค้าและการลงทุนในแขวงสะหวันนะเขต สปป. ลาว*. กรุงเทพมหานคร : กรมการค้าต่างประเทศ.
- พฤกษ์ เกาถวิล และ สุธีร์ สาตราคม. (2556). สปป.ลาว: อุปสรรคการค้ากับควบคุมของรัฐตามกรอบ MOU ระหว่างประเทศด้านการจ้างงาน. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 9(2), 25-54.
- พวงผกา กงเพชร, ดาวใจ ศรีลัมพ์ และ ปิยรัตน์ สิริคมสัน. (2557). การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อความสำเร็จในการประกอบกิจการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว). *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 6(2), 117-125.
- รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร, ภาคภูมิ ภัควิภาส, สุธีมนต์ ทรงศิริโรจน์ และ สาลินี ชัยวัฒนพร. (2559). แนวทางการ จัดการข้ามวัฒนธรรมทางธุรกิจต่อสถานภาพผู้ประกอบการไทยในวัฒนธรรมลาว: หลวงน้ำทา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 47-59.
- ศุภชัย วรรณเลิศสกุล. (2553). เขตเศรษฐกิจพิเศษ-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับการลงทุนจากประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มอบ.*, 1(12), 70-80.
- ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในอาเซียน. (2557). *มารยาททางธุรกิจและวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2560, จาก สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์ <http://cks.ditp.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *รายงานสรุปผลการสำรวจพื้นที่ชายแดนและ เขตเศรษฐกิจพิเศษไทย ลาว เวียดนาม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์. (2559). *รัฐบาล สปป.ลาวตั้งเป้าพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปีข้างหน้าให้เติบโตไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 7.5*. ข่าวเด่นประจำสัปดาห์ : สปป.ลาว.
- สุนันทา เสี่ยงไทย. (2559). การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบญี่ปุ่นในเมืองไทย. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*, 32(2), 1-17.

- Aycan, Z., N. Kanungo, R., Mendonca, M., Yu, K., Deller, J., Stahl, G., & Kurshid, A. (2000). Impact of Culture on Human Resource Management Practices: A10-Country Comparison. *Applied Psychology: An International Review*, 49(1), 192-221.
- Crawley, E., Swailes, S., & Walsh, D. (2013). *Introduction to International Human Resource Management*. United Kingdom : Oxford University Press.
- Graham, J. L. (2010). Chapter 18: John L. Graham: Culture and Human Resources Maanement. In A. M. Rugman (Eed.), *The Oxford handbook of international business (2nd ed ed.)*. Oxford : Oxford University Press.
- Holtede, G. (1994). The business of International Business is Culture. *Inteernational Business Review*, 1(3), 1-14.
- Luthans, F., D. H. Wesh, & Rosenkrantz, S. A. (1993). What do Russian Managers Really Do? An Observational Study with Comparison to US Manager'. *Journal of International Business Studies*, 24(4), 741-762.
- Nel, P. S., & Sisavath, M. (2014). *International Human Resource Management in the Context of Human Capital of Multi-national Organization in Loas*.
- Riyadh, M. H. H., Zaman, S., & Hasan, M. M. (2015). Impact of Culture on HRM practices: a Comparative Study between foreign MNCs and South Asian Companies in South Asia. *Journal of Business and Management*, 17(6), 15.
- Sparrow, P., Shuler, R., & Jackson, S. (1994). Convergence or divergence: human resource practices and policies for competitive advantage worldwide. *The International Journal of Human Resource Management*, 5(2).
- The World Bank Group. (2016). Enterprise Surways: Lao PDR 2016 Country Profile. Washington.
- Ugoani, J. N. N. (2016). Cultural dimensions in global human resource management: Implication for Nigeria. *Independent journal of management & production*, 7(3), 27.

ผู้เขียนบทความ

ดร.กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ลือกิตินันท์

อาจารย์ประจำสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

E-mail : kanvalai@go.buu.ac.th

อาจารย์ประจำสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

E-mail : wannapa.w236@yhao.com

คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข

อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

การสื่อสารการตลาดผ้าไหมอารยธรรมขอม และการออกแบบผลิตภัณฑ์
เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหม
บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยายะแสง จังหวัดนครราชสีมา
MARKETING COMMUNICATION AND VALUE ADDED TO PRODUCTION DESIGN
FOR KHMERR CIVILIZATION SILK : A CASE STUDY OF SILK GROUP
AT BAAN TAKRAWNUA, HUAY THALAENG DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

เนตรชนก คงทน

NETCHANOK KHONGTHON

พีรวิชญ์ คำเจริญ

PHEERAWIT KOMCHAROEN

จิรพัฒน์ โทพล

JIRAPHAT THOPHOL

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHONRATCHASIMARAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHONRATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาบริบทผ้าไหมอารยธรรมขอม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยายะแสง จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและพฤติกรรม การเปิดรับสื่อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค 3) ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอารยธรรมขอมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยายะแสง จังหวัดนครราชสีมา และ 4) สร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยายะแสง จังหวัดนครราชสีมาเป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มและการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค

ผลการวิจัยพบว่า 1) พื้นที่บ้านตะคร้อเหนือ เป็นเส้นทางโบราณทั้งในยุคขอมโบราณ คือ เส้นทางราชมั่งคลาโดยเฉพาะบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านปราภูมิโบราณสถานประเทหอโรคยาศาลในวัฒนธรรมขอม ชื่อปรากฏบ้านปรากฏ ที่สร้างขึ้นโดยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กษัตริย์แห่งราชอาณาจักรเขมรโบราณในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 (พ.ศ. 1724-1761) กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือทอผ้าไหมด้วยลวดลายที่หลากหลายส่วนมากจะทอลายต้นสน ที่เป็นลวดลายประจำอำเภอยายะแสงและไม่มีลวดลายของตนเอง ทั้งนี้ชุมชนมีความต้องการที่จะสร้างอัตลักษณ์โดยการสร้างลวดลายทอผ้าขึ้นมาใหม่ 2) จากการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและพฤติกรรม การสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่าผู้บริโภคต้องการซื้อผ้าไหมที่เป็น

เสื้อผ้าสำเร็จรูปรองลงมา คือ ผ้าผืน รองลงมาคือ เป็นของฝาก/ของที่ระลึก การได้รับข้อมูลข่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมส่วนใหญ่ได้รับข่าวการออกร้านแสดงสินค้ามากที่สุด รองลงมาคือ จากเพื่อน/ญาติ และการบอกต่อของบุคคลอื่น นอกจากนี้จากการสอบถามผู้บริโภคพบว่าต้องการให้มีการออกร้านแสดงสินค้าและสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น 3) ดำเนินการออกแบบตราสินค้าและลวดลายผ้ามัดหมี่เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้ลวดลายใหม่ชื่อลาย “ปรางค์มงคล” สำหรับผ้าผืนและเพื่อนำมาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อการตกแต่งบ้าน และ 4) ดำเนินการออกแบบสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดประกอบด้วย ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์เพจสื่อสังคมออนไลน์ และป้ายสำหรับออกร้านและสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

คำสำคัญ : การสื่อสารการตลาด, ผ้าไหมอารยธรรมขอม, การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ABSTRACT

The research is objected to 1) study the context of silk rooted from Khmer civilization, 2) study the silk product-needs and media exposure of consumers, 3) design the silk products, and 4) create the media models of marketing communication. It was the research and a development project, which the mixed-methodology was used. The community was participated in the process while the quantity research methodology was used to study the consumers' need of the silk products.

The results revealed that 1) Baan Takrawnua was situated in the area of the ancient Khmer route named Rajamungkla, located where the village was situated, appeared the hospital chapel named Prang Baan Prang. It was founded during the reign of King Jayavaraman VII of Ancient Khmer Kingdom (A.D.1181-1218). Thus, Baan Takrawnua silk group wove various silk patterns. The pine tree pattern was most woven, as it was the district pattern. However, the group needed to have their identity patternup, 2) According to the study of 400 consumers' needs, textile fabric and the souvenirs were preferred. They exposed to booths in the exhibitions, followed by friends/ relatives. Moreover, the consumers needed the exhibitions and social media such as facebook page, 3) The logo and Ikat Silk patterns were created as the identity of Baan Takrawnua silk by the computer program, which was completed by the participation of the community and the stakeholders. Finally, Prang Mongkol pattern was newly created as the Ikat Thai silk. It was developed as the textile fabric and home decorating products, and 4) The marketing communication media models; the logo, the package, facebook page, the exhibition banner, were created to communicate Baan Takrawnua silk products in Huay Thalaeng district, Nakhon Ratchasima province to the consumers.

Keywords : Marketing communication, Khmer civilization silk, Added-value product design

บทนำ

ผ้าไหมของประเทศไทยและผลิตภัณฑ์ไหมไทยมีคุณภาพและมีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของโลก ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยเป็นเอกลักษณ์ไทยที่ได้รับการกล่าวขวัญมานานในด้านความงดงามของสีสันและลวดลาย รวมถึงฝีมือการทอผ้าของคนไทยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทยนั้น ต่างได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ จังหวัดนครราชสีมาเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมที่สร้างรายได้จำนวนมากให้กับท้องถิ่นและชุมชนสามารถเป็นสินค้าภายในประเทศและเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก ซึ่งนายกสมาคมไหมไทย นครราชสีมา โดยมีนางอาทิตย์ยา สิริรัชชาดากุล (ออนไลน์, 2555) ได้แถลงว่าภาวะตลาดผ้าไหมจังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2555 มีการเติบโตมากกว่า 20% ซึ่งที่ผ่านมาจังหวัดนครราชสีมามีการผลิตผ้าไหมออกสู่ตลาดมากกว่า 10 ล้านหลาต่อปี สามารถทำรายได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 4,000 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2555 รายได้ผ้าไหมจะสูงถึง 4,100 ล้านบาท ผ้าไหมจากจังหวัดนครราชสีมาถือว่ามีส่วนแบ่งทางการตลาดมากที่สุดในกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมนครชัยบุรีนทร์ 4 จังหวัด (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) ที่มีรายได้รวมปีละประมาณ 5,000 ล้านบาท และนางอาทิตย์ยายังเปิดเผยด้วยว่า ในปี 2556 สมาคมฯ คาดว่าตลาดผ้าไหมจะเติบโตเพิ่มขึ้นมากกว่า 50% เนื่องจากมีลูกค้าในกลุ่มประเทศอาเซียนสั่งซื้อผ้าไหมจากโคราชมากขึ้น ซึ่งเดิมมีลูกค้าประจำจากลาวและกัมพูชา แต่ขณะนี้เริ่มมีลูกค้าจากประเทศพม่าและมาเลเซียเริ่มเข้ามาสั่งซื้อสินค้ามากขึ้น ขณะที่ลูกค้ารายเก่าก็มีการแนะนำลูกค้ารายใหม่เพิ่มขึ้นด้วยส่วนลูกค้าในกลุ่มประเทศอาเซียนจะสั่งผ้าพื้นสีเป็นชิ้นเพื่อนำไปแปรรูปให้เหมาะกับวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เช่น พม่าต้องการผ้าลายปักที่นารัก ลาวต้องการผ้าพื้นสี เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการได้เริ่มเตรียมแผนรองรับตลาดอาเซียนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ภาษาวัฒนธรรม และสีของผ้าให้ตรงกับความต้องการทางการตลาดของแต่ละประเทศขณะนี้มียอดสั่งซื้อเพิ่มขึ้นมากกว่า 20% ซึ่งผู้ประกอบการยังสามารถผลิตได้ทันความต้องการทั้งในและต่างประเทศ แม้จะมีการสั่งซื้อเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นยุทธศาสตร์จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2555 - พ.ศ. 2558 จึงมีวิสัยทัศน์ว่า “ประตูสู่อีสาน ศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม ผ้าไหม และการท่องเที่ยว” โดยมีเป้าประสงค์ของจังหวัดคือ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของพัฒนาจังหวัดสู่การเป็นศูนย์กลางของการผลิตอุตสาหกรรมไหมของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่กรมศิลปากรได้เข้ามาสำรวจและจดทะเบียนเป็นพื้นที่ของกรมศิลปากร เนื่องจากได้พบว่าพื้นที่ชุมชนบ้านตะคร้อเหนือมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณว่าเป็นเมืองเก่าจากหลักฐานคูเมืองเก่าสองชั้น และวัตถุโบราณที่ค้นพบสันนิษฐานได้ว่าเป็นชุมชนประวัติศาสตร์อารยธรรมขอมโบราณยุคทวารวดี หลังสมัยหินใหม่ บ้านตะคร้อเหนืออยู่ในพื้นที่นครขอนแก่น ทวารวดี-เขมร บนเส้นทางราชมรรคา ลักษณะเมืองรูป “วงกลม” ในยุควัฒนธรรมทวารวดีที่เริ่มชัดเจนในราวคริสตศักราชที่ 10-11 ถูกซ้อนทับด้วยชุมชนวัฒนธรรมขอม และตั้งแต่ราวก่อนคริสตศักราชที่ 15 กลายเป็นโครงข่ายของชุมชนขนาดใหญ่ ก่อกำเนิด “เส้นทางราชมรรคา” มาจนถึงก่อนคริสตศักราชที่ 19 (ธนพล สอนจินดา และ ธนพล ธัญญกรรม, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2558) การสืบทอดอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมด้วยการเอาเส้นไหมมาทอเป็นผืนผ้าสำหรับตัดเย็บเสื้อผ้าให้กับสมาชิกในครัวเรือน เพื่อสวมใส่ในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น ไปทำบุญที่วัด งานบุญประเพณีต่าง ๆ จากอาชีพเสริมที่ทำหลังการว่างเว้นจากการทำนา กลับกลายมาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับครอบครัว เมื่อมีการสืบสานการทอผ้าไหมจากรุ่นสู่รุ่น

จึงก่อเกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนในชุมชนบ้านตะคร้อเหนือ เป็นชุมชนที่มีการผลิตไหมโดยใช้แรงงานคนในชุมชนเป็นหลัก และมีภูมิปัญญาสั่งสมมาแต่บรรพบุรุษเรื่องการย้อมผ้าไหมสีธรรมชาติจากวัตถุดิบหรือทรัพยากรในชุมชน สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ นอกจากจะผลิตผ้าไหมเพื่อสวมใส่ในชุมชนแล้ว กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือยังมีศักยภาพการผลิตเพื่อการค้าทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ปัญหาในการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือคือ ขาดอัตลักษณ์อันเป็นจุดขายของสินค้า เช่น มีลวดลายเป็นของตัวเอง ไม่มีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นปัจจัย ดั้งเดิมของการสื่อสารการตลาดที่จะทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากสินค้าอื่นในท้องตลาด นอกจากนี้ยังขาดการสื่อสารการตลาดตามหลักวิชาการ ตลอดจนไม่มีสื่อสมัยใหม่ที่จะสื่อสารกับลูกค้ากลุ่มใหม่และลูกค้าต่างประเทศ ทำให้การตลาดไม่สามารถเติบโตได้มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิต ทองดี (สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2555) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับหมู่บ้านท่องเที่ยวผ้าไหมในกลุ่มนครชัยบุรินทร์ ได้พบปัญหาประการหนึ่งคือ สื่อไม่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายและจากการศึกษาของ เนตรชนก คงทน และคณะ (2554) เรื่อง การสร้างและสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอารยธรรมลุ่มน้ำบริเวณที่ราบสูงโคราชในการรับรู้ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากเพื่อรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่นแต่ผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่นยังขาดการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อต่าง ๆ

การวิจัย เรื่อง”การสื่อสารการตลาดผ้าไหมอารยธรรมขอม และการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหม บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอารยธรรมขอมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา และออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผ้าไหม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้บริโภคอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์การสื่อสารในโลกการสื่อสารไร้พรมแดนและสถานการณ์ภูมิภาคที่กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจอาเซียนด้วยความร่วมมือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การภาครัฐและเอกชนที่มีการประสานงานร่วมกันตามยุทธศาสตร์จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนความร่วมมือของชุมชนเพื่อให้เกิดการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่มีคุณภาพ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทผ้าไหมอารยธรรมขอม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและพฤติกรรม的开รับซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค
3. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอารยธรรมขอมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ของการวิจัย

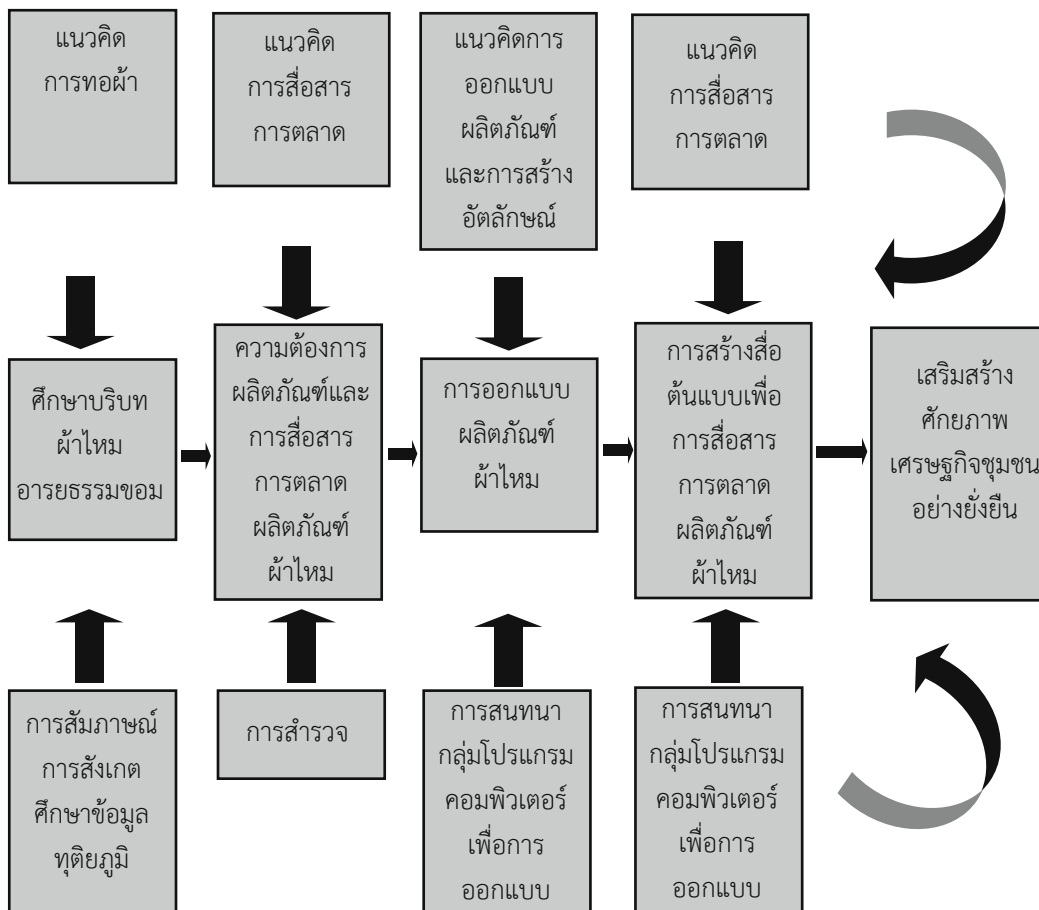
1. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือมีสื่อเพื่อการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
2. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือเกิดการพัฒนาและสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน
3. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือมีรายได้เพิ่มชุมชนจากการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา
4. องค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา สามารถนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้นแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ตลาดระดับชาติและระดับสากล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย
 - 1.1 ขอบเขตประชากรในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือ ประชาชนผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ และกลุ่มผู้ทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน
 - 1.2 ขอบเขตประชากรในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ ผู้บริโภคผ้าไหม จำนวนทั้งสิ้น 400 คน
 - 1.3 ขอบเขตประชากรข้อที่ 3-4 คือ ประชาชนผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ และ กลุ่มผู้ทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือพัฒนาการประจำตำบล ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการชุมชน นักธุรกิจ/ผู้ประกอบการผ้าไหม และนักวิชาการด้านการสื่อสารการตลาด จำนวนทั้งสิ้น 30 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการสื่อสารการตลาดผ้าไหมอารยธรรมขอม และการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเฉพาะผ้าไหมของกลุ่มบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา
3. ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการใช้แนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย แนวคิดการสื่อสารการตลาด แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ และแนวคิดการสื่อสารการตลาด

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทผ้าไหมอารยธรรมขอม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา 2 วิธี ประกอบด้วย 1) การศึกษาจากเอกสารข้อมูลทฤษฎีภูมิ โดยการศึกษาวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และ 2) การศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ นางวงเดือน สอนจันดา, นางอุไรวรรณ คำบาง, นางหนูเล็ก สมนาม, นางชลิดา คำสอนพันธ์, นางนริน สอนจันดา, นางณอม ลาสุดา (สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2559) ซึ่งเป็นปราชญ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ ซึ่งทีมวิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดและขออนุญาตนำชื่อมาอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้เรียบร้อยแล้ว โดยจะทำการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1 บริบทชุมชนบ้านตะคร้อเหนือ
- 1.2 บริบทของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ
- 1.3 ประเภทของผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

และในการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือจะเป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ สังเกต และการจัดบันทึกมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content analysis) มาสังเคราะห์ความคิดรวบยอด แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนาในประเด็นบริบทชุมชนบ้านตะคร้อเหนือ บริบทของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

2. การดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและพฤติกรรม การเปิดรับสื่อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค โดยเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และประเมินแบบสอบถาม หลังจากนั้น นำแบบสอบถามมาปรับปรุงและนำไปทดลองสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วนำมาหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) เพื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.94 ผลของทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม อยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด เพื่อสอบถามกับผู้ซื้อผ้าไหมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาบรรยายเชิงพรรณนา

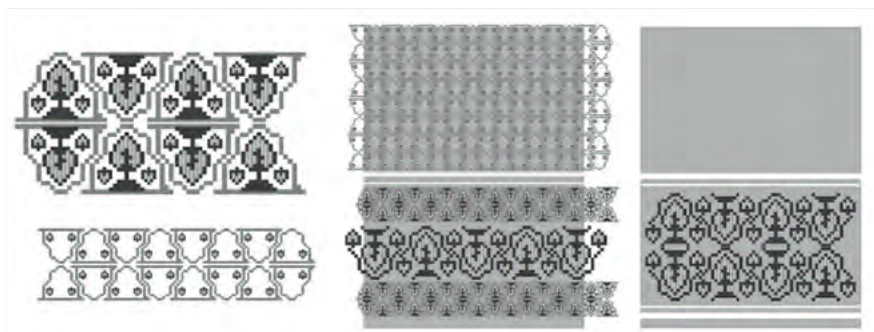
3. การดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอารยธรรมหอมของกลุ่ม ทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีคำถามเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือเป็นโจทย์และหัวข้อการสนทนาของเวทีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งอาศัยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้ให้ข้อมูลจำนวนประมาณ 10-15 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ พัฒนาการประจำตำบลผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชน นักธุรกิจ/ผู้ประกอบการผ้าไหม และนักวิชาการด้านการสื่อสารการตลาด และในการวิเคราะห์ข้อมูล จะดำเนินการภายหลังได้ข้อสรุปการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่ม ด้วยวิธีการสังเกต ใฝ่ดู สนทนา ซักถามอย่างมี ส่วนร่วม และจัดบันทึกเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content analysis) และสังเคราะห์ความคิดรวบยอด แล้วจึงเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

4. การดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ สร้างต้นแบบสื่อต่าง ๆ และในการวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการภายหลังจากการสนทนากลุ่ม ด้วยวิธีการสังเกต ใฝ่ดู สนทนา ซักถามอย่างมีส่วนร่วม และจัดบันทึก เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content analysis) และสังเคราะห์ความคิดรวบยอด แล้วจึงเขียนบรรยายเชิงพรรณนา แล้วดำเนินการสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสาร การตลาดตามความต้องการของชุมชนต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การศึกษาบริบทผ้าไหมอารยธรรมหอมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยางตลาด จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือมีการทอผ้าไหมลวดลายที่หลากหลาย โดยมีลวดลายที่เป็นลวดลายประจำของอำเภอยางตลาด คือ ลายต้นสน ส่วนลวดลายอื่น ๆ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นลวดลายที่ชุมชนไม่ได้คิดขึ้นเอง แต่ได้ลอกเลียนรูปแบบลวดลายมาจากแหล่งทอผ้าไหมอื่น แต่ที่ชุมชนนิยมทอไหมเป็นผืนผ้ามากที่สุดได้แก่ ลวดลายต้นสน เป็นลวดลายที่หน่วยงานราชการของอำเภอยางตลาดได้กำหนดให้เป็นลวดลายประจำอำเภอ และมีการณรงค์ให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน และกลุ่มผู้ใหญ่บ้านในอำเภอยางตลาดสวมใส่ผ้าไหมเป็นประจำทุกวันศุกร์ และเมื่อผู้วิจัยได้อัตลักษณ์ชัดเจนตามลักษณะประวัติศาสตร์ของพื้นที่แล้ว จึงดำเนินการจัดการประชุมกลุ่มเพื่อหาจุดร่วมในการออกแบบลาย ซึ่งได้แรงบันดาลใจในการออกแบบจากปราสาท บ้านปราสาทโบราณสถานที่ปรากฏอยู่ในตำบลหินดาด ซึ่งสันนิษฐานว่าก่อสร้างตั้งที่ยุคสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในเส้นทางราชมณฑล จากการสนทนากลุ่มได้มีการตกลงกับชุมชนและตั้งชื่อลายผ้าที่สร้างใหม่นี้ว่า ลายปราสาทมณฑล ของกลุ่มบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยางตลาด จังหวัดนครราชสีมา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลวดลายผ้าไหมลายปราสาทมณฑลที่เกิดแรงบันดาลใจจากปราสาท อโรคยาศาล “ปราสาทบ้านปราสาท”
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2560 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดนครราชสีมา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจดลิขสิทธิ์ลายผ้าไหมในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และมอบลิขสิทธิ์ลายผ้าไหมให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด อำเภอยางตลาด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจได้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การจดลิขสิทธิ์ลายผ้าไหม

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2560 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแถลง อำเภอ
ห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

2. การศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 64.50 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 35.50 เป็นเพศชาย อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 33.30 มีช่วงอายุ 21-30 ปี รองลงมาคือ มีช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 22.80 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 19.00 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 50.80 ศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 18.30 และมีมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 14.00 ตามลำดับ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 23.00 รับราชการ/พนักงานของรัฐ รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 21.30 และร้อยละ 14.00 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ร้อยละ 35.80 มีรายได้เฉลี่ย 10,000-20,000 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ รายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 28.80 และรายได้เฉลี่ย 20,001-30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 20.00 ตามลำดับ ส่วนค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมต่อครั้ง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 36.50 ซื้อ 1,000-2,000 บาทต่อครั้ง รองลงมาคือ ซื้อต่ำกว่า 1,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 33.50 และซื้อ 2,001-3,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 16.80 ตามลำดับ และผู้บริโภคต้องการซื้อผ้าไหมที่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป รองลงมา คือ ผ้าผืน โดยส่วนใหญ่ซื้อใช้เอง รองลงมาคือ เป็นของฝาก/ของที่ระลึก การได้รับข้อมูลข่าวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมส่วนใหญ่ได้รับข่าวการออกร้านแสดงสินค้ามากที่สุด รองลงมาคือ จากเพื่อน/ญาติ และการบอกต่อของบุคคลอื่น นอกจากนี้ จากการสอบถามผู้บริโภคพบว่าต้องการให้มีการออกร้านและการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ขณะที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไหม พบว่าปัจจัยในการตัดสินใจซื้อด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าไหมมีคุณภาพดีสีไม่ตก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.55 ด้านราคา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมีความคุ้มค่ากับราคา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.41 ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ได้แก่ การตกแต่งร้านจัดจำหน่ายมีความสวยงาม ดึงดูดใจผู้ซื้อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.18 และด้านการส่งเสริมการตลาด มีพนักงานขายคอยให้คำแนะนำกับลูกค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

เท่ากับ 4.28 ส่วนข้อเสนอแนะที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าไหม พบว่า 1) ด้านผลิตภัณฑ์ มีข้อเสนอแนะคือ ควรออกแบบให้ทันสมัยเหมาะกับทุกเพศทุกวัยควรออกแบบให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น แบบ ลวดลาย การตัดเย็บ บรรจุภัณฑ์ ให้เลือกซื้อ และควรปรับแต่งลวดลายผ้าไหมให้เป็นอัตลักษณ์ ตามแบบสากลเพื่อสร้างรายได้จากลูกค้าต่างชาติ 2) ด้านราคา มีข้อเสนอแนะคือ ควรผลิตผ้าไหมให้มีความ คุ่มค่ากับราคาและประสิทธิภาพการใช้งานดี อายุการใช้งานนาน และคงทน 3) ด้านสถานที่จัดจำหน่าย มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีสถานที่ขายสินค้ามากขึ้น และ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีข้อเสนอแนะคือ ควรประชาสัมพันธ์ให้ช่วยซื้อผลิตภัณฑ์ฝีมือคนไทย ผ้าไหมสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทย และควรมีหน่วยงาน ที่สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป

3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอารยธรรมหอมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เมื่อได้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจึงได้ดำเนินการนำผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มาพิจารณาหาจุดร่วมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการอาศัยการประชุมกลุ่ม จากภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มผู้ทอผ้าไหม ผู้ตัดเย็บจากกลุ่มตัดเย็บเครื่องนอนภายในชุมชน นักพัฒนาชุมชน จากองค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยอาศัยแนวทาง ผลการวิจัยสรุปจากผู้บริโภค ซึ่งได้แนวทางร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดทำผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ได้แก่ ผ้าผืน (เมื่อตัดเย็บเป็นเสื้อ/เครื่องนุ่งห่ม) ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคาดโต๊ะ หมอน และกระเป๋าถือสตรี เป็นต้น ดังภาพที่ 4 และ ภาพที่ 5

ภาพที่ 4 การประชุมกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อ 23 กันยายน 2559 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแถลง และ วัดพนมไพร บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์จากงานวิจัย

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อ 23 กันยายน 2559 ณ วัดพนมไพร บ้านตะคร้อเหนือ อำเภอย่วยแกลง จังหวัดนครราชสีมา

4. การสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอย่วยแกลง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า คณะผู้วิจัยดำเนินการออกแบบลวดลายผ้าไหม โดยดำเนินการออกแบบลวดลายด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำเข้าสู่เวทีประชาคมและกลุ่มทอผ้าไหมได้ข้อสรุปลวดลายประจำถิ่นของชุมชนเป็นรูปรางค์บ้านปรางค์ ที่เป็นลวดลายใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอย่วยแกลง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ลายปรางค์มงคล แล้วจึงได้นำลวดลายที่มามีเอกลักษณ์เครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 เครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอย่วยแกลง จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแกลง อำเภอย่วยแกลง จังหวัดนครราชสีมา

เมื่อได้เครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือแล้ว คณะผู้วิจัยจึงนำมาสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาด ดังนี้

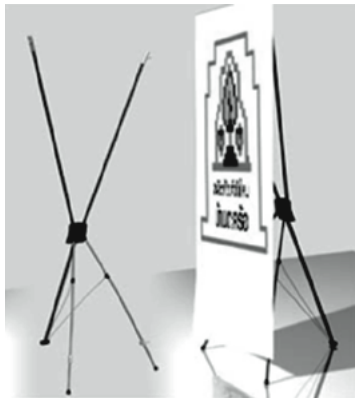
1. กล่องบรรจุภัณฑ์ผ้าไหม โดยการออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ผ้าไหมนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบให้มีความสวยงามและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ สามารถช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมได้โดยเฉพาะ และสามารถให้ข้อมูลเพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือที่กล่องผลิตภัณฑ์ได้ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแถลง อำเภอ
ห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

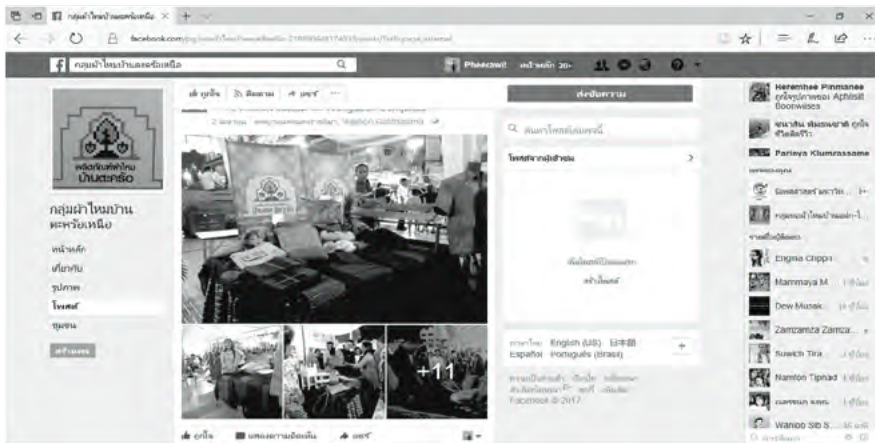
2. ป้ายสำหรับออกร้านแสดงสินค้าหรือนิทรรศการ ผู้วิจัยได้ออกแบบป้าย X-Stand สำหรับใช้ออกงานแสดงสินค้าและนิทรรศการเนื่องจากในการออกบูธแสดงสินค้าและนิทรรศการในแต่ละครั้ง สินค้าไม่มีความโดดเด่น และไม่ทราบว่าผ้าไหมนี้มาจากแหล่งผลิตหรือมาจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งการให้ข้อมูลหน้าชั้นจัดแสดงสินค้าจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ข้อมูลสินค้า เพราะจะช่วยเพิ่มความสะดวกในการทำงานของกลุ่ม ช่วยเพิ่มความสวยงาม และสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นขึ้น ทำให้ลูกค้าสังเกตเห็นที่จัดตั้งบูธจัดแสดงได้ง่าย เมื่อต้องการมาซื้อสินค้าภายในงาน ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ป้าย X-Standของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแถลง อำเภอ
ห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

3. เพจเฟซบุ๊กของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ ผู้วิจัยสร้างเพจเฟซบุ๊กสำหรับประชาสัมพันธ์สินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือเพื่อช่วยต่อการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ และเป็นการใช้ช่องทางการสื่อสารการตลาดที่ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการสื่อสาร โดยเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าในช่องทางของสื่อออนไลน์ จัดแสดงผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ และยังช่วยประชาสัมพันธ์หมู่บ้านตะคร้อเหนืออีกช่องทางหนึ่ง ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 เพจเฟซบุ๊กของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ

ที่มา : [facebook.com/pg/กลุ่มผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ-278690649174033/posts/?ref-page_](https://facebook.com/pg/กลุ่มผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ-278690649174033/posts/?ref-page_internal)
internal

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาบริบทผ้าไหมอารยธรรมขอม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาพบว่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มที่สำคัญของบ้านตะคร้อเหนือ คือ ผ้าพันคอ และผ้าคลุมไหล่เป็นหลัก ส่วนลวดลายที่นิยม ก็ยังคงเป็นลายต้นสน และลายไทยโดยผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือผ้าพันคอ (ลายสีใบแก้ว) ผ้าคลุมไหล่และผ้าไหมผืนลายต่าง ๆ ราคาของสินค้าถูกกำหนดมาเพื่อขายอยู่ระหว่าง 1,000-2,000 บาท ซึ่งในบางครั้งผลิตผืนผ้าเพื่อจำหน่ายได้ราคาสูงถึง 2,500 บาท ซึ่งราคานี้ขึ้นอยู่กับลวดลายเป็นหลักผ้าไหมของบ้านตะคร้อเหนือมีกระบวนการผลิตที่ครบถ้วนทุกกระบวนการผลิตภายในชุมชน ตั้งแต่ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมธรรมชาติและทอเองทั้งหมดหากไหมไม่เพียงพอต่อการผลิตจึงจะซื้อไหมจากแหล่งอื่นมาเพิ่มเติมเพื่อใช้ทอกันภายในชุมชน เนื่องจากยอดขายในช่วงจะมีสูงมากเป็นต้นโดยจุดเด่นของปัญหาที่ขาดการพัฒนา คือ ผ้าไหมขาดอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่มีผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกว่า เป็นสินค้าที่มาจากแหล่งผลิตกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ โดยส่วนมากมักจะลอกเลียนแบบลายจากแหล่งอื่นมาเพื่อจำหน่ายเพื่อใช้ในชุมชนรวมถึงจำหน่ายนอกชุมชน ซึ่งบ้านตะคร้อเหนือมีจุดบกพร่องคล้ายคลึงกับ สัณฐานเศรษฐกิจ เรื่องเดชสุวรรณ (2554) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการสื่อสารการตลาดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าฝ้าย กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไฉ้ (คำขาว)

อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยออกแบบและพัฒนารูปแบบการสื่อสารการตลาดที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่และขีดความสามารถของกลุ่ม ซึ่งในการวิจัยพบว่ากลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไຈ้กขาการดำเนินการในส่วนของการพัฒนาอัตลักษณ์และรูปแบบของตราสินค้า และดำเนินการแก้ปัญหาโดยพัฒนาอัตลักษณ์และรูปแบบของตราสินค้าแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อร่วมกันออกแบบและพัฒนาแบบการสื่อสารการตลาดที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่และขีดความสามารถของกลุ่ม โดยรูปแบบการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ โดยค้นหาจุดเด่น เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสินค้าที่มีความโดดเด่น แตกต่างจากสินค้าอื่น ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นจุดขาย และพยายามค้นหาข้อดีเหล่านั้นมาแปรเปลี่ยนเป็นจุดยืนของสินค้า ให้มีความแตกต่างจากสินค้าอื่น ๆ ที่มีอยู่ในท้องตลาด ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ประวัติศาสตร์และร่องรอยอารยธรรมขอมปราณบ้านปราณมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลายผ้าเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับผ้าไหมของบ้านตะคร้อเหนือ และยังสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้าผ้าไหมกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ (คณะวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2554) ที่นำเสนอเรื่องราวผ้าไหมผ่านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ และเป็นแนวทางการสร้างตราสินค้า (brand) ซึ่งการสื่อสารของผู้ส่งสารจึงต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของการสื่อสารเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามที่ผู้ส่งสารคาดหวัง โดยหลักสำคัญประการหนึ่งคือ ความชัดเจน (clarity) หมายถึง ในการสื่อสารผู้ส่งสารควรสื่อสารด้วยภาษาข้อความสัญลักษณ์ที่ผู้รับสารเข้าใจได้ง่าย และสามารถตีความได้ถูกต้องตามที่ผู้ส่งสารต้องการ ดังนั้นจากการค้นพบของผู้วิจัยว่าอัตลักษณ์ที่ชัดเจนตามลักษณะพื้นที่ที่ไม่เหมือนใคร สามารถนำมาสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ที่มีความสวยงาม รูปแบบและสีสันทันสมัยเอกลักษณ์ มีความชัดเจนโดยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบตราสินค้าขึ้นบนโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกสำเร็จรูปให้เป็นลายผ้าที่พบเฉพาะในพื้นที่วิจัยเท่านั้น จากนั้นผู้วิจัยจะใช้ประโยชน์ต่อยอดโดยการสร้างตราสินค้าเป็นตราสินค้าขึ้นมา ซึ่งประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือการสื่อสารการตลาดอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ตราสินค้ามีความเป็นอัตลักษณ์เป็นตราสัญลักษณ์ที่มีการจดทะเบียนลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในนามกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอหินดาด จังหวัดนครราชสีมา

2. การศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของผู้บริโภคพบว่าผู้บริโภคต้องการซื้อผ้าไหมที่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปมากที่สุดรองลงมา คือ ผ้าผืน โดยส่วนใหญ่มักซื้อใช้เอง รองลงมาคือ เป็นของฝาก/ของที่ระลึก การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมส่วนใหญ่ได้รับข่าวการออกร้านแสดงสินค้ามากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อน/ญาติ และการบอกต่อของบุคคลอื่น นอกจากนี้ผู้บริโภคต้องการให้มีการออกร้านและการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น ขณะที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไหม พบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าไหมมีคุณภาพดีสีไม่ตก ด้านราคา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมีความคุ้มค่ากับราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ได้แก่ การตกแต่งร้านจัดจำหน่ายมีความสวยงามและดึงดูดใจผู้ซื้อ และด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ มีพนักงานขายคอยให้คำแนะนำกับลูกค้า เป็นต้น ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วัฒนจิรัชย์ เวชชินินาพ (2557) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนประสบปัญหาในระดับมากเช่นเดียวกับกรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อ คือประสบปัญหาการดำเนินงานด้านการตลาด เช่น สินค้าไม่มีความหลากหลาย ผลิตสินค้าไม่สวยงาม ราคาสินค้าต่ำกว่าความเป็นจริง ขาดระบบการจัดการร้านค้า และไม่มีสื่อโฆษณาให้ผู้บริโภค

รู้จักสินค้ามากขึ้นทั้งนี้ปัจจัยการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญที่สุดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์มากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือจึงออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอารยธรรมหอมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป ได้แก่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคาดโต๊ะ หมอน และกระเป๋าถือสตรี เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สอดคล้องกับ สุตาพร กุณทลบุตร (2550) ที่กล่าวว่า การตลาดในปัจจุบันมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสามารถขยายกลุ่มลูกค้าได้ทั้งนี้กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือได้นำลายปรายค้มงคลมาออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและแตกต่างจากลวดลายอื่น ๆ ที่เคยมีการผลิตมาเป็นลวดลายใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ ถือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก คงทน และคณะ (2560) พบว่า ผู้บริโภคผ้าพื้นเมืองนั้นต้องการผ้าที่มีสีสันและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มความแตกต่างหรือความน่าสนใจของสินค้า เป็นต้น

4. การสร้างสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือมีความต้องการผลิตสื่อต้นแบบเพื่อสื่อสารการตลาด ประกอบด้วย เครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ กล่องบรรจุภัณฑ์ผ้าไหม ป้ายสำหรับออกร้านแสดงสินค้าหรือนิทรรศการและเพจเฟสบุ๊ค ของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือโดยเครื่องมือของการสื่อสารการตลาดก่อให้เกิดผลทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสื่อต้นแบบโดยใช้ข้อมูลจากบริบทผ้าไหมอารยธรรมหอม กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาเพื่ออัตลักษณ์ของสินค้าให้มีความโดดเด่นสวยงามและแตกต่างจากสินค้าอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยการเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรมประกอบเพื่อเพิ่มคุณค่าทางจิตใจให้กับสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหม สอดคล้องกับ พิชญ์สิณี สว่างโรจน์ (2556) ที่ศึกษาการรับรู้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการต่อผลิตภัณฑ์ของลูกค้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยผักกูด ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย พบว่า การรับรู้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการต่อผลิตภัณฑ์ของลูกค้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยผักกูด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรับรู้ระดับมากใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ผลิตภัณฑ์เป็นสื่อด้านการขายโดยพนักงานขาย และด้านการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ดังนั้นการออกแบบสื่อต้นแบบการสื่อสารการตลาดในครั้งนี้เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ชุมชนและกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือมีความเข้มแข็ง และมีโอกาสในการพัฒนาสินค้าหลายด้าน จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหม เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสินค้าของกลุ่มฯ
2. ควรมีการนำผลจากการวิจัยไปใช้พัฒนาการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมโคราชเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนืออย่างต่อเนื่อง
3. จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ ต้องอาศัยงบประมาณจากภาครัฐในการผลิตสื่อเพื่อเป็นการสื่อสารการตลาดไปยังผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์อื่นของชุมชน เช่น การสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มข้าว
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการสื่อสารด้านวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เนื่องจากสินค้าของชุมชนมีหลายผลิตภัณฑ์ เช่น ข้าวและผ้าไหม จึงควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการควมรวมผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านตะคร้อเหนือ ภายใต้ตราสินค้าเพียงตราสินค้าเดียว

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐินี ทองดี, นาง. (2 ธันวาคม 2555). *การท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา*. อาจารย์สังกัดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สัมภาษณ์.
- دنول สอนจินดา และ دنول ธิญญกรรม, นาย. (1 พฤษภาคม 2558). *ประวัติความเป็นมาบ้านตะคร้ออำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา*. นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหินดาดอำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา. สัมภาษณ์.
- เนตรชนก คงทน และคณะ. (2554). *การสร้างและสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอารยธรรมลุ่มน้ำบริเวณที่ราบสูงโคราชในการรับรู้ของนักท่องเที่ยว*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- _____. (2560). *การสื่อสารการตลาดผ้าไหม-ยวน และการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ อำเภอลี้คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พิชญ์สินี สว่างโรจน์. (2556). การรับรู้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยผักกูด ตำบลเชียงกลม อำเภอบางคนที จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ RMUTT Global Business and Economics Review*, 8(2), 116-134.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, คณะวิจัย. (2554). *การศึกษาอัตลักษณ์และสร้างแบรนด์ผ้าไหมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์)*. ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- วงเดือน สอนจินดา, นาง., อุไรวรรณ คำบาง, นาง., หนูเล็ก สมนาม, นาง., ชลิดา คำสอนพันธ์, นาง., นริน สอนจินดา, นาง และ ถนอม ลาสุตตา, นาง. (2559, 22 มีนาคม). *ปรัชญาผ้าไหมบ้านตะคร้อเหนือ อำเภอยะแยง จังหวัดนครราชสีมา*. สัมภาษณ์.
- วัฒน์จิรัช เวชชินินนาท. (2557). การพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, การประชุมวิชาการมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 10 (11 กันยายน 2557), หน้า 271-283.

สัชฌุกรินทร์ เรื่องเดชสุวรรณ. (2554). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารการตลาดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าฝ้าย กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านต้นไจ้ (คำขาว) อำเภอสนักำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น.

สุตาพร กุลชลบุตร. (2550). หลักการตลาด (สมัยใหม่) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทิตยา สิริมชดากุล. (2555). ผ้าไหมโคราชรุ่ง!! โกยรายได้ 4,100 ล้าน. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2558, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1356276617

ผู้เขียนบทความ

หัวหน้าโครงการวิจัย

รองศาสตราจารย์เนตรชนก คงทน

รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

E-mail : netchanok.k1711@gmail.com

ผู้ร่วมวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรวิทย์ คำเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

E-mail : pheerawit_kom@yahoo.com

อาจารย์จิรพัฒน์ โทพล

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน

A MODEL OF COOPERATING STATUS BETWEEN THE SMALL SIZED SCHOOLS
AND THEIR COMMUNITIES IN THE UPPER NORTHERN THAILAND

ทัศนีย์ บุญมาภี

TASNEE BOONMAPHI

สมบูรณ์ ตันยะ

SOMBOON TANYA

กรองทิพย์ นาควิเชตร

KRONTIP NAKVICHET

ศรุดา ชัยสุวรรณ

SARUDA CHAISUWAN

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

VONGCHAVALITKUL UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน และพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและมีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนจำนวน 1,932 คน จาก 322 โรงเรียน ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการสนทนากลุ่มย่อยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ด้านร่วมคิด ด้านร่วมวางแผน ด้านร่วมดำเนินการ และด้านติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สำหรับความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเกิดจากคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนลักษณะสำคัญของชุมชน

2. รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบต่าง ๆ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน หลักความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน หลักการพึ่งตนเองของโรงเรียน และหลักการพัฒนาตนเองของโรงเรียน ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการให้ชุมชน เข้ามาให้

ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อนำเสนอแนวทาง ในการนำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไปใช้ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตภาคเหนือตอนบน ส่วนที่ 3 สาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย มิติด้านหน้าที่ทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผนการจัดองค์การ การนำ และการควบคุม กำกับ ติดตาม ในมิติด้านภารกิจการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคลากรและการบริหารงานทั่วไป และในมิติคุณลักษณะของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ส่วนชุมชน ขึ้นอยู่กับความตระหนักเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ความร่วมมือ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : รูปแบบความร่วมมือ, สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current cooperating status between small sized schools (SSSs) and their communities in the upper northern region of Thailand and 2) develop a model of cooperation between the SSSs and their communities. Quantitative and qualitative research was used as an integrated research. The sample consisted of 1,932 people form 322 schools that were involved in educational management. A 5-level scale questionnaire was used to collect the data. Group discussions were conducted by in-depth interviews; analyzed data using average and standard deviation. The research results revealed that:

1. The current cooperative status between the SSSs and their communities was analyzed in three aspects: 1) cooperative thought and action plan, 2) cooperative conduction and 3) cooperative monitoring and evaluating. All aspects were in moderate level. In addition, the success of the cooperation was based on the good feature of the overall management of administrators, teachers, educational personnel and the main characteristics of the community.

2. There are five components of the cooperative model. First, the principle of the model is based on the cooperation of the school's stakeholder, self-reliance and self-development. Second, objectives of the model are to present the ways of cooperation between schools and their communities. Third, the essences of the model are composed of 3 dimensions of school management, administration and features of educational officers. Fourth, a model for guideline is for school application. Finally, the school's successful condition is based on its administrators and teachers; on the other hand, the condition of the communities is based on their awareness of the importance and benefits from the cooperation, also the determining the appropriate form, the possibility and helpfulness were at the high level in all aspects.

Keywords : A model cooperating, Cooperating status between small sized schools and their communities, A model of cooperation status between the small sized schools and their communities

บทนำ

หลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้องค์กรชุมชน มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 12) ร่วมบริหารและจัดการศึกษาโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป (มาตรา 39) ที่กระทรวงศึกษาธิการต้องกระจายอำนาจยังสถานศึกษาโดยตรง การเป็นวิทยาทองถิ่น (มาตรา 57) การระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา(มาตรา58) เป็นแนวทางที่สถานศึกษาต้อง ดำเนินการให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม การให้ความร่วมมือ ของชุมชนจึงมีความสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นว่าชุมชนเป็นเจ้าของดำเนินการจัดการศึกษาโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด ภายใต้ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง นอกจากนี้ ระบบการศึกษาของไทยกำลังประสบปัญหาที่ท้าทายสำคัญประการหนึ่ง คือ การเพิ่มจำนวนของโรงเรียนขนาดเล็ก และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากประชากรในวัยเรียนมีจำนวนลดลง และความนิยมของผู้ปกครองที่นิยม ส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง การที่มีโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อน คุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ กล่าวคือ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัด ด้านการใช้ครู หรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้นและขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีการศึกษาส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลง อย่างต่อเนื่องจากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ โรงเรียนขนาดเล็กยังคง ใช้งบประมาณและทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนระดับชาติยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, น. 1) ประกอบกับโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษาขนาดเล็กดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, น. 1) มีนโยบายสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขนาดเล็กให้สูงขึ้น ในด้านการบริหารการจัดการ การจัดการเรียนการสอน และด้านคุณภาพนักเรียนในการ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งได้ให้แนวทางในการออกแบบว่าจะต้องมุ่งประโยชน์ สูงสุดต่อผู้เรียน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ มุ่งให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดวัยเรียน ตลอดจนจะต้องสอดคล้องและสนองความต้องการ ของชุมชน ท้องถิ่น จากสภาพปัญหาและความเป็นมาของโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว นั้น จึงนำมาสู่ข้อกำหนด ที่เกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการบริหารโรงเรียน ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้เข้ามา ให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของประเทศที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนหรือองค์กรท้องถิ่น เข้ามาให้ความ ร่วมมือในการบริหารการศึกษาน้อย (ชัยนาท อุ้นแก้ว, 2550; กิตติ กรทอง, 2552) นอกจากนี้ สุระพี อาคมคง (2550) ได้ทำการศึกษา พบว่า ความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา

ในด้านการสนับสนุนทรัพยากร ทางการศึกษามากกว่าการให้ความร่วมมือในการวางแผนการศึกษา และการติดตามการประเมินผลการศึกษา นอกจากนี้ บทสรุปในเวทีวิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีตัวแทนครู ตัวแทนผู้บริหาร ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สรุปให้เห็นถึงปัญหาความร่วมมือของชุมชนว่า ประสิทธิภาพการศึกษาไม่สอดคล้องกับวิถีท้องถิ่น และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน นโยบายของรัฐได้มองข้ามการมีส่วนร่วมของชุมชน และชุมชนเองก็มีปัญหาจากตัวชุมชนในการให้ความร่วมมือเปลี่ยนไป โดยหวังพึ่งแต่คนอื่น มีการพึ่งตนเองน้อยลง (ประชาไท, 2553)

จากข้อมูลข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า แนวโน้มจะมีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กเกิดจากการขาดแคลนทรัพยากร ขาดแคลนครู และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นปัญหาดังกล่าวนี้นำไปสู่ผลต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องพึ่งพาทรัพยากร แหล่งเรียนรู้จากชุมชนค่อนข้างมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน เพื่อให้สถานศึกษาขนาดเล็กได้นำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนไปใช้ให้เกิดคุณภาพต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้รูปแบบความร่วมมือเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อการบริหารโรงเรียนให้เกิดคุณภาพ
2. โรงเรียนขนาดเล็กได้นำรูปแบบไปใช้ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคมและชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่อย่างแท้จริง
3. โรงเรียนขนาดเล็กนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กสมบูรณ์แบบและมีความเข้มแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกยุบ
4. หน่วยงานที่เป็นผู้กำหนดนโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ นำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
5. โรงเรียนและประชาชนทั่วไปที่สนใจ นำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ เช่น โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนในมูลนิธิต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน

1. การศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและมีส่วนได้ส่วนเสียกับผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนจำนวน 1,932 คน จาก 322 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่คณะกรรมการสถานศึกษา สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.85 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขั้นตอนนี้ได้สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน และโรงเรียน 8 โรงเรียนที่มีสภาพความร่วมมือสูงสุดในแต่ละจังหวัด

2. การศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน 8 โรงเรียน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสนทนากลุ่มย่อย และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และมีส่วนได้ส่วนเสียกับผลการศึกษาของโรงเรียน ถึงสภาพความร่วมมือของชุมชนในการบริหารงานตามภารกิจ 4 งาน ตามกรอบความร่วมมือ 4 ด้าน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน

1. สร้างรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้ในการยกร่างรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน (ร่างรูปแบบ 1) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 สารสำคัญของรูปแบบ ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ แล้วนำร่างรูปแบบมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คนทำการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยปรับร่างรูปแบบตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่างรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบนที่ปรับปรุง (ร่างรูปแบบ 2)

2. ประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน (ร่างรูปแบบ 2) ดำเนินการโดยการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group discussion) ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน และใช้แบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์การยอมรับความเหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ คือ 3.50 ขึ้นไปถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม หากข้อใดมีผลการประเมินต่ำกว่า 3.50 ผู้วิจัยต้องนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ให้กลุ่มผู้ปฏิบัติจริง 3 กลุ่มคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียนหรือคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน หรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 120 คน จาก 40 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์การยอมรับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 3.50 ขึ้นไปถือว่าผู้ปฏิบัติจริงมีความเห็นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์หากข้อใดมีผลการประเมินต่ำกว่า 3.50 ผู้วิจัยต้องนำไปปรับปรุงต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านร่วมคิด ($\bar{X} = 3.43$) ด้านร่วมวางแผน ($\bar{X} = 3.39$) ด้านร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 3.37$) ด้านร่วมติดตามผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.34$) นอกจากนี้ความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก เกิดจากคุณลักษณะที่ดีในภาพรวมของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนลักษณะสำคัญของชุมชน คุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ประกอบด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ มีจิตสาธารณะและมีความเสียสละ เป็นหัวหน้าทีม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณลักษณะของครูประกอบด้วยมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามบริบทของโรงเรียน สร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีวินัย และใฝ่เรียนรู้และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และลักษณะของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือประกอบด้วยมีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ มีความเสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความเป็นกัลยาณมิตร มีความสามัคคี มีสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน มีสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น/ไทย

ตอนที่ 2 รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ได้ยกร่างโดยผู้วิจัย ซึ่งอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยตอนที่ 1 แล้วตรวจสอบ ทำการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินพบว่า ในภาพรวมมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ในการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่าในภาพรวมมีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ คือ หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน หลักความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน หลักการพึ่งตนเองของโรงเรียน และหลักการพัฒนาตนเองของโรงเรียน

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการให้ชุมชน เข้ามาให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อนำเสนอแนวทางในการนำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไปใช้ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

ส่วนที่ 3 สำคัญของรูปแบบ คือ องค์ประกอบในการบริหารโรงเรียนและความร่วมมือของชุมชน รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ได้อาศัยความร่วมมือจากชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามภารกิจหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ดังนี้ 1) การให้ความร่วมมือในการบริหารงานวิชาการ มีกรอบงานวิชาการของโรงเรียนมี 7 งานย่อย ประกอบด้วย (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การจัดการเรียนการสอน (3) การวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน (4) พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (5) การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษา (6) การพัฒนาสื่อ การใช้สื่อ และการใช้เทคโนโลยี และ (7) การจัดระบบและการ ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) การให้ความร่วมมือในการบริหารงานงบประมาณ กรอบงานงบประมาณมี 4 งานย่อย ประกอบด้วย (1) การจัดทำแผนงบประมาณและวิธีการในการจัดทำแผน ปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน (2) การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ (3) การจัดทำโครงการ หรือ กิจกรรมในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา และ (4) ออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการหารายได้ของสถานศึกษา 3) การให้ความร่วมมือในการบริหารงานบุคคล กรอบการบริหารงานบุคคล มี 5 งานย่อย ประกอบด้วย (1) การวางแผนอัตรากำลัง (2) การสรรหาและบรรจุ แต่งตั้ง (3) การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน (4) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ (5) วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) การให้ความร่วมมือในการบริหารงานบริหารทั่วไป กรอบงานบริหารทั่วไป มี 7 งานย่อย ประกอบด้วย (1) การจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (2) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม (3) จัดทำสำมะโนนักเรียนและการรับนักเรียน (4) จัดทำโครงการ สถานศึกษา (5) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน การจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (6) ประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น และ (7) ระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษาและการดูแลบำรุงรักษา

ทั้งนี้การบริหารสถานศึกษา 4 งานนี้ ได้ใช้หน้าที่ทางการบริหาร POLC ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน 4 ด้าน คือด้านร่วมคิด ด้านร่วมวางแผน ด้านร่วมดำเนินการ และด้านร่วมติดตาม และประเมินผล ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน เพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดตามมาตรฐาน สถานศึกษา มีองค์ประกอบในการบริหารและความร่วมมือ โดยมีสาระสำคัญตามหลักการบริหาร ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) ชุมชนได้ร่วมคิดแก้ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษา โดยการร่วมจัดทำ SWOT Analysis ร่วมกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาได้ร่วมวางแผน โดยร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกลยุทธ์ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ โครงการ/กิจกรรม เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3-5 ปี และในแผน ปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐานสถานศึกษา 2) การจัดองค์การ (Organizing) จัดโครงสร้างของงานตามภารกิจ 4 งาน วางตัวบุคคลและมอบหมายงานให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม และตามความสามารถของบุคคล จัดหา ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนมาสนับสนุน การจัดการศึกษา ระดมบุคลากรในชุมชน ร่วมดำเนินการในการจัดหา ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน มาสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาระยะ 3-5 ปี และร่วมดำเนินการในแผนปฏิบัติการประจำปี 3) การนำ (Leading) ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำ จูงใจคนให้ทำงาน กระตุ้นบุคลากรในสถานศึกษาให้ทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในแผนปฏิบัติการประจำปี

และมีคุณภาพตามมาตรฐานสถานศึกษาตลอดจนสร้างมวลชนในชุมชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามผลและประเมินผล โดยการสร้างชื่อเสียง สร้างนวัตกรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน และ 4) การควบคุม (Controlling) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ร่วมตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานสถานศึกษา (คุณภาพสถานศึกษา คุณภาพครู และคุณภาพนักเรียน) นำผลการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในปีการศึกษาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

คุณลักษณะของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือของชุมชน ในการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้บุคลากรในโรงเรียนแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนซึ่งคุณลักษณะสำคัญที่ดี ดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร มี 5 คุณลักษณะ คือ (1) มนุษยสัมพันธ์ดี (2) ภาวะผู้นำ (3) จิตสาธารณะ และเสียสละ (4) เป็นหัวหน้าทีม และ (5) คิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) คุณลักษณะของครูและบุคลากรทางการศึกษามี 5 คุณลักษณะ คือ (1) มนุษยสัมพันธ์ดี (2) จิตวิญญาณความเป็นครู (3) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามบริบทของโรงเรียน (4) สร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีวินัย และใฝ่เรียนรู้ และ (5) คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 3) คุณลักษณะสำคัญของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการให้ความร่วมมือ การเข้าไปมีส่วนร่วมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนจนประสบความสำเร็จ ได้รับรางวัลยกย่องชมเชยสาขา ประเภทและระดับต่าง ๆ เกิดจากคุณลักษณะส่วนตัวของแต่ละคนที่เป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนให้แต่ละคนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในเขตบริการชุมชนของตนเอง ซึ่งพบว่า คุณลักษณะที่เป็นนามธรรมมี 9 คุณลักษณะ ดังนี้ (1) จิตอาสา (2) จิตสาธารณะ (3) เสียสละ (4) มนุษยสัมพันธ์ดี (5) เป็นกัลยาณมิตร (6) สามัคคี (7) สำนึกรับผิดชอบร่วมกัน (8) สำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน และ (9) สำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น/ไทย

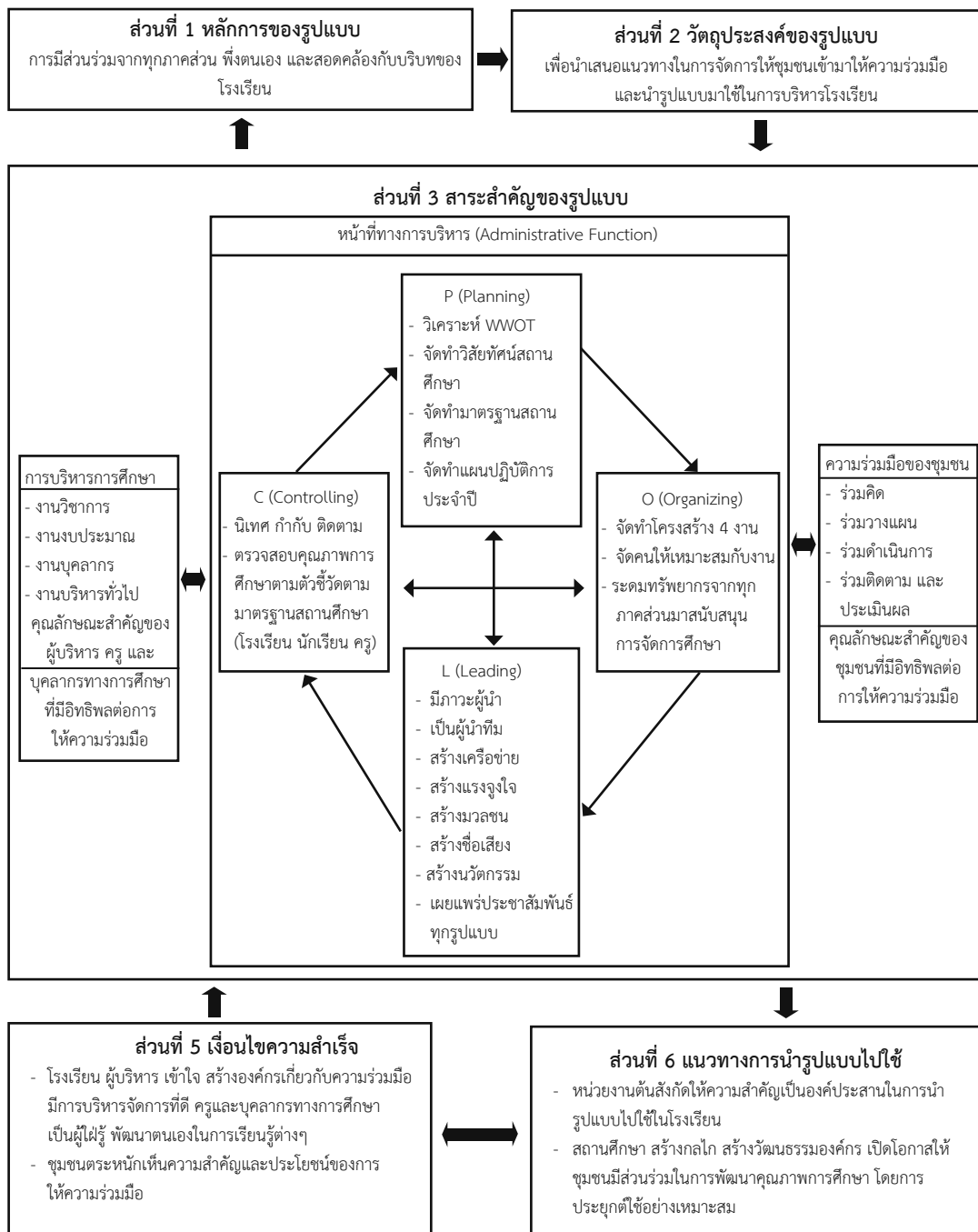
ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน เป็นรูปแบบเชิงโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงสัมพันธ์กับเงื่อนไขและองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้โดยหน่วยงานต้นสังกัด คือ (1) หน่วยงานทางการศึกษาด้านสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ต้องให้ความสำคัญ และ (2) เป็นองค์กรประสาน โดยการนำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบนไปประยุกต์ใช้ และ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนโดยคำนึงถึงรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน 2) ด้านการนำรูปแบบไปใช้โดยสถานศึกษา คือ (1) จัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ มาตรฐานสถานศึกษาในการให้ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระยะ 3-5 ปี และในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน (2) สร้างกลไก ในการสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียน พร้อมรับความร่วมมือจากชุมชน (3) สร้างวัฒนธรรมองค์กร ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบอย่างเหมาะสม (4) จัดทำโครงสร้างของงาน และบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานด้าน

ความร่วมมือกับชุมชน หรือมีการพรรณนางาน (Job description) ที่ชัดเจน (5) เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน และ (6) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา

ส่วนที่ 5 เจื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ 1) สถานศึกษาต้องทำความเข้าใจกับรูปแบบการบริหารงานด้านความร่วมมือกับชุมชนให้ชัดเจน 2) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน 3) สถานศึกษาต้องปรับโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความร่วมมือกับชุมชน รวมทั้งเน้นการจัดทำพรรณนางานด้านความร่วมมือกับชุมชนใหม่ 4) จัดทำแผนงาน/โครงการด้านความร่วมมือกับชุมชน แล้วนำไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สภาพภูมิศาสตร์ และความต้องการของชุมชน 5) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ดี มีสมรรถนะความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการยกระดับการจัดการศึกษาในโรงเรียน 6) ครู บุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ประสบการณ์ จากกระบวนการจัดการ ตลอดจนพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 7) ชุมชนตระหนักเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ความร่วมมือ

เจื่อนไขของรูปแบบในโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ส่วนชุมชน ขึ้นอยู่กับความตระหนักเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ความร่วมมือจาก 5 องค์ประกอบของรูปแบบแสดงดังภาพที่ 1

รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน

ภาพที่ 1 รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ นาวิณ อรุณไพร (2550) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ภาพรวมมีส่วนร่วมระดับปานกลาง และ สุระพี อาคมคง (2550) ที่ศึกษาสภาวะความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะโรงเรียน และผู้ปกครองมีแนวคิดในการจัดการศึกษา ไม่ตรงกัน ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และไม่ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ และทันทีทันใด (เจตน์สุตา ทศานนท์, 2553) ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่พบคนในชุมชนมีรายได้น้อย ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังต้องการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และต้องการบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน (ชัยญา อภิบาลกุล, 2545; สิริณัฐ ปิยะมิ่ง, 2551)

จากการศึกษาสภาพ ปัจจัย เทคนิควิธีการและองค์ประกอบต่าง ๆ ต่อกระบวนการและระดับการให้ความร่วมมือของชุมชนของโรงเรียนที่ชุมชนให้ความร่วมมือสูงสุด 8 โรงเรียนใน 8 จังหวัด เขตภาคเหนือตอนบนต่อการกิจหลักของโรงเรียนที่พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกภารกิจด้านการบริหารด้านที่ให้ความร่วมมือมากที่สุดคือภารกิจด้านการบริหารงบประมาณให้ความร่วมมือ 3 ด้าน คือ ได้ร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมดำเนินการในการจัดหาเงินด้วยวิธีที่หลากหลายจากองค์กรต่าง ๆ ส่วนอีก 3 งานนั้น ชุมชนให้ความร่วมมือทั้ง 4 ด้าน คือทั้งในด้านร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมดำเนินการและร่วมติดตามผลประเมินผล ในการบริหารงานทั่วไปได้ร่วมในงานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม งานระดมทรัพยากรและดูแลบำรุงรักษา ด้านการบริหารงานวิชาการได้ร่วมให้คำแนะนำในการใช้แหล่งเรียนรู้และการติดตามผลการเรียนของนักเรียน และด้านการบริหารงานบุคลากรได้ร่วมในการจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ รุญเจริญ (2545), นาวิณ อรุณไพร (2550) และ สุระพี อาคมคง (2550) ที่ได้ข้อค้นพบว่า การให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้เข้ามาร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมประเมินผลงานนักเรียนประสานหรือระดมทรัพยากร และร่วมทำในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ส่วนในเรื่องคุณลักษณะที่ดีในภาพรวมของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะสำคัญของชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อการให้ความร่วมมือของชุมชนนั้น สอดคล้องกับ Brooks (1997) และ จินณวัตร ปะโคทั้ง (2549) ที่ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นโรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เงื่อนไขในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีข้อค้นพบที่สำคัญคือ ชุมชนต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสนับสนุนโรงเรียนให้มีการพัฒนาอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ ผู้บริหารต้องเป็นที่ยอมรับของชุมชนและคณะครู และครูต้องร่วมพัฒนาอย่างจริงจัง ทั้งในโรงเรียน ซึ่งมีผู้บริหาร ครู และชุมชนต้องมีบทบาทช่วยส่งเสริมในการให้ความร่วมมือกันในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบต่าง ๆ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 สาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย มิติด้านหลักการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการกำกับ ติดตาม ในมิติด้านภารกิจการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับ ดิเรก วรรมเศียร (2545), วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) และ ศักดา สถาพรวงษา (2549) ที่ได้ศึกษาและกล่าวถึงว่า การพัฒนารูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ มีองค์ประกอบ หลายส่วน ประกอบด้วย หลักการแนวคิดในการกำหนดรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การกำกับ ติดตามและมิติด้านภารกิจการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของรูปแบบ อีกทั้งผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะรูปแบบที่สร้างขึ้นได้จากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณจากการสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงคือผู้บริหาร ครูผู้สอนและชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์ด้านนี้โดยเฉพาะ นอกจากนี้ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยกลุ่มผู้ปฏิบัติจริง คือ ผู้บริหาร ครูและชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นการย้ำว่ารูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เหมาะสมกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในการนำไปเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้อง ควรนำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ และพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกรูปแบบในการบริหารงาน เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนโดยจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน รวมถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทุกฝ่าย มีการกำกับติดตามผล ประเมินผลในการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในการนำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ไปทดลองใช้ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อสรุปเป็นภาพรวมของรูปแบบ

2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบนที่ได้ในภาพรวมหรือแต่ละองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

2.3 ควรศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ กรทอง. (2552). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2549). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุ๊กบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เจตน์สุตา ทศานนท์. (2553). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ชัยญา อภิบาลกุล. (2545). รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาภายใต้โครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชัยนาท อุ่นแก้ว. (2550). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.
- ดิเรก วรรณเคียร. (2545). การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- นาวัน อรุณไพร. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ปทุมธานี.
- ประชาไท. (2553). รายงาน : ยุบโรงเรียน (ขนาดเล็ก) ของชุมชนทำไม?! เสี่ยงสะท้อนจากชาวบ้านครูและอปท.. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2554, จาก <http://prachatai.com/journal/2011/05/35145>
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศักดิ์ สถาพรจนา. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). รายงานการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สิริณัฐ ปิยะมิ่ง. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสหศึกษาอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุระพี อาคมคง. (2550). รูปแบบความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- Brooks, G. D. (1997). "An account of a school/university collaboration leadership, professional development, partnership". [International Dissertation Abstract].
UNI Co. 1997. University of Pennsylvania, AAC9727009.

ผู้เขียนบทความ

นางทัศนีย์ บุญมาภิ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
เลขที่ 84 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail : tasnee99@gmail.com
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญรณ์ ตันยะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุดา ชัยสุวรรณ

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง
สำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว
อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE DEVELOPMENT OF VIRTUAL LEARNING COMMUNITY MODEL OF
MANGO LEARNING CENTER FOR MANGO PRODUCTION ENTERPRISE
GROUP IN BANGKHLA DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ

PHOCHET THAMSIRIKHWAN

ประเวช เชื้อวงศ์

PRAVET CHUEWONG

เมธี พรหมศิลา

METHEE PROMSILA

ชาญณรงค์ คำเพชร,

CHANNARONG KHAMPET

สุจรรยา ธิมาทาน

SUCHANYA TIMATHAN

ทัศนีย์ พรเพิ่มทรัพย์

TASSANEE PORNPERRMSUB

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

RAJABHATRAJANAGARINDRA UNIVERSITY

จังหวัดฉะเชิงเทรา

CHACHOENGSAO

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนจริง 2) พัฒนา
รูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนจริง และ 3) ประเมินความพึงพอใจ ของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงสำหรับวิสาหกิจ
ผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 4 ขั้นตอน
คือ 1) ศึกษาความเห็นพ้องต้องการฉันทานุมัติของชุมชน 2) พัฒนานวัตกรรมต้นแบบ 3) นำนวัตกรรมต้นแบบ
ไปทดลองใช้ และ 4) วัดและประเมินผล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกร ครู ผู้ปกครอง และ นักเรียน
กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกผู้มีส่วนร่วมพัฒนานวัตกรรมต้นแบบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน รวม 27 คน
ดำเนินการวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบ
ประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ เช่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเป็นเลิศในการผลิตมะม่วง บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการมะม่วง นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน จะซึมซับชุดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอันสำคัญที่อยู่ในลักษณะของนวัตกรรมที่จะผลิตออกมาต้องประกอบด้วยสาระที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะดิน ชนิดของดิน พันธุ์มะม่วง การชุดล่องระดับน้ำ ความสูงของต้น การจัดแต่งกิ่ง การดูแล การให้อาหาร การให้ปุ๋ย การให้ฮอร์โมน ตลอดจนวิธีการสามารถเก็บผลผลิต และได้จำลองรูปแบบการเรียนรู้เสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงที่เกิดจากการจัดความรู้ออกมาเป็นนวัตกรรมต้นแบบได้แสดงผลในรูปแบบเว็บไซต์ <http://vlc.rru.ac.th/phpmyadmin> และผู้ใช้บริการเว็บไซต์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือน, ศูนย์การเรียนรู้มะม่วง, วิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วง

ABSTRACT

The research objectives aimed to 1) study the concepts in designing, 2) develop the virtual learning community, and 3) evaluate the satisfaction towards the mango learning center for Mueang Paet Riu Mango Enterprise in Bang Khla District, Chachoengsao Province. This research contained the four steps: 1) study the community's assent and consensus, 2) develop the prototype innovation, 3) use the prototype innovation, and 4) evaluate and assess the model. The population consisted of mango farmers, teachers, parents and students, and they could be classified into three groups through focus group; each group comprised 9 participants: total of 27 participants. The instruments were unstructured interview and satisfaction questionnaire, and statistics for data analysis were mean and percentage.

The findings revealed that the villagers, i.e. local scholars who were excellently the expert for producing mangoes and acted as the local wisdom on mango management. The main points of local wisdom included soil characteristics, types of soil, mango cultivars, groove digging, watering level, tree height, pruning, nurturing, fertilizing, hormone using and gathering. The virtual learning community model derived from knowledge management as model innovation was recognized by the experts (<http://vlc.rru.ac.th/phpmyadmin>) and the website users revealed their satisfaction at the highest level.

Keywords : Virtual community model, Mango learning center, The mango production enterprise

บทนำ

ปัจจุบันโลกถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและการเชื่อมต่อนานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะเสมือน ออนไลน์ และทางไกล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นที่เก็บข้อมูลเป็นสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้มีมากมายหลายรูปแบบ เช่น ห้องสมุด ห้องจัดนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ หรือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล รวมถึงแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่ต้องการ (Partnership for 21st Century skill) ในสภาพแวดล้อม

การศึกษาในระบบ ชุมชนการเรียนรู้เป็นกลุ่มของผู้เรียนและผู้สอนที่ถูกกระตุ้นด้วยความคิดและความต้องการที่เหมือนกัน ได้มารวมตัวกันและดำเนินกิจกรรมที่จะทำให้ได้ความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติที่ต้องการ โดยกิจกรรมในชุมชน ถูกนำมาใช้เพื่อการแบ่งปันข้อมูลและเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง (Tele apprenticeship communautaire et transformatif, 1998; God, 2000) เมื่อสมาชิกที่มีความรู้หรือมีทักษะสูงมีกิจกรรมร่วมกับสมาชิกมีความรู้หรือมีทักษะน้อยกว่า ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ (Daneil, Schwier, & McCalla, 2003; Rovai, 2002)

แนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้าสู่การพัฒนาระบบเครือข่ายในยุคใหม่ เช่น เทคโนโลยีเว็บ 2.0 (Web 2.0) ซึ่งทำให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมการเข้าถึงสารสนเทศและการสื่อสารได้ทุกหนทุกแห่ง (Ubiquitous) ลดข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ ระยะทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างง่ายดาย ฉะนั้น การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ รวมทั้งการรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่ทันสมัยในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนลงสู่ชุมชน และการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่บูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการข้อมูลของชุมชน โดยเฉพาะมะม่วง เป็นต้น การใช้การเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงจะเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมที่ไม่มีขีดจำกัดทางภูมิประเทศ เขตแดน หรือระยะทางในการเรียนรู้เกี่ยวกับผลไม้เศรษฐกิจของชาวจังหวัดฉะเชิงเทราคือมะม่วง นั่นเอง ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชะโงกและกลุ่มวิสาหกิจว่าในแต่ละเดือนมีคณะจากหน่วยงาน องค์กร นักเรียน ศึกษาดูงานมาเยี่ยมหลายคณะ คณะละไม่ต่ำกว่า 20-30 คน จนเกษตรกรทั้งหลายเหล่านี้มีหน้าที่รับแขก มีหน้าที่เป็นพิธีกร เป็นวิทยากรในการอธิบาย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพอย่างยิ่ง นักวิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญ และตระหนักถึงความสำคัญนำไปสู่การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เสมือนขึ้นมา ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่เกษตรกรเป็นคนให้ความรู้หลักกับคนมาเยี่ยม นั้น มีคนจำนวนไม่มากพอ นอกจากนั้นก็มีเวลาไม่มากพอเพราะคณะศึกษาดูงานมากมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการผลิตสื่อการเรียนรู้ ชุมชนเสมือนขึ้นมาในลักษณะของการจัดการความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ผลิตมะม่วงเหล่านั้นมา จึงผลิตการเรียนรู้ชุมชนเสมือนขึ้นมา อย่างไรก็ตาม การที่มีคนมาดูงานมาก ปัญหาที่จะเกิดขึ้นคือ เจ้าของสวน ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นคนสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ไม่สามารถแบ่งปันเวลา ให้ความรู้ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ขณะเดียวกัน เกษตรกรดังกล่าวก็เผชิญกับวัยที่เปลี่ยนแปลงไป และความซับซ้อน ยุ่งเหยิงในชีวิตประจำวันจึงทำให้มีความรู้สึกกังวลว่าภูมิปัญญาที่ดีจะสูญหาย ขณะเดียวกันหากมีการจัดการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการความรู้ที่รู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต ออนไลน์ เฟสบุ๊ก หรือแอปพลิเคชัน ไลน์ มัลติมีเดีย ต่าง ๆ มาจัดการความรู้จากคนเจ้าของเหล่านั้น ดังนั้นนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้เสมือนในครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อบุคคลสองกลุ่ม กลุ่มที่แรก เพื่อเป็นการจัดการความรู้ปราชญ์ชาวบ้านให้อยู่เป็นศูนย์กลางเดียวกัน สามารถไปทำงานในหน้าที่การงานอาชีพได้โดยไม่ต้องกังวล เมื่อมีคนมาเยี่ยมเยียน และกลุ่มที่สอง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้กลุ่มผู้มาเยี่ยมเยียนได้มาเรียนรู้จากภาพเสมือนจริง โดยที่ไม่จำเป็นต้องเดินเข้าไปในพืชสวนไร่นาอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เป้าหมายสูงสุดของการวิจัยนี้มุ่งเน้นที่การได้มาซึ่งนวัตกรรมที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ในลักษณะของศูนย์เรียนรู้เสมือนที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้มาจัดรวมเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เรียกว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเสมือนเกี่ยวกับการผลิตมะม่วง ศูนย์นี้จะเป็นที่จัดการความรู้ทั้งหมด บันทึกเก็บไว้ในซีดีดิจิทัล สามารถช่วยให้เกษตรกรผู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไปทำงานหน้าที่การงานอื่นได้ หรือเป็นเพียงพิธีกรต้อนรับเล็กน้อยเท่านั้น ขณะเดียวกันแขกผู้มาเยือนหรือกลุ่มแขกที่จะมาศึกษาดูงาน สามารถเรียนรู้ได้จากนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นมานี้ได้
2. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น สถานศึกษา กลุ่มวิสาหกิจ เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง นักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไป ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ ค้นหาข้อมูลที่ต้องการศึกษาจากชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง
3. เป็นแนวทางเป็นต้นแบบในการพัฒนานวัตกรรมต้นแบบในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนในด้านอื่น ๆ ต่อไป อันเป็นการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการค้นหาข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) พิจารณาจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ในการวิจัยและเป็นผู้ใช้นวัตกรรมที่จะผลิตออกมา ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นกลุ่มวิสาหกิจผู้ประกอบการผลิตมะม่วงในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ปรชาญชาวบ้านที่มีความรู้ความเป็นเลิศในการผลิตมะม่วง นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 27 คน

2. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความเห็นพ้องต้องการฉันทามติของชุมชน ดังนี้

1.1 การประดิษฐ์นวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้เสมือนเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าแนวคิดการเรียนรู้ชุมชนเสมือน (Daneil & McCalla, 2003) แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม (อรรถัย กักผล, 2552) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้ (Connectivism Siemens, 2009) แนวคิดการจัดการความรู้ (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) แนวคิดเครื่องมือสื่อสารแบบออนไลน์

(Kowch & Schwier, 1997) และการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว นำมาออกแบบเป็นแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง โดยดำเนินการวางแผนร่วมกัน กำหนดเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย บุคลากรหรือองค์กรของชุมชนเป็นหลักร่วมกับนักวิชาการและผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ และ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่เสมือนว่ารักและห่วงหาพันต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview)

1.2 ดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก (Key performance) ในการให้ข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ราษฎรชาวบ้านหรือบุคคลสำคัญ ได้แก่ ผู้ผลิตมะม่วงรายใหญ่ที่ทำมะม่วงมาแล้วไม่น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 5 คน และ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาดของชุมชน การส่งออกทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 2 คน ได้แก่ เนื่องจากเป็นผู้รู้จัก รู้จริงเกี่ยวกับกระบวนการในการผลิตมะม่วง และเป้าหมายอีกประการหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ต้องการให้เกษตรกรผู้มาเยี่ยมชมได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าไปศึกษาในสถานประกอบการ สวน สถานที่แหล่งเรียนรู้จริง ซึ่งเป็นการวิจัยที่เน้นการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียน ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง นักวิชาการ ได้เรียนรู้ ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น โดยคาดหวังเกิดการประดิษฐ์นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการศึกษาสำหรับการเรียนรู้ท้องถิ่น ชุมชน ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลจะพิจารณาถึงแนวคิดการออกแบบโครงสร้างและเนื้อหาการเรียนรู้เสมือน จากครูผู้สอน ผู้บริการ นักเรียน ผู้ปกครอง นักวิชาการ เข้ามาร่วมในกลุ่มสนทนาด้วยแนวคำถามที่ใช้สนทนากลุ่ม ประกอบด้วย เนื้อหา สาระ ด้านรูปแบบของการจัดทำนวัตกรรมต้นแบบ โดยการนำชุดความรู้ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาศึกษาเป็นนวัตกรรมต้นแบบโดยใช้ฐานคิดของ Google Chrome สาระ (Theme) เนื้อหา (Content) ด้วยการระดมความคิดสำหรับการปรับปรุงชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง ให้มีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะคำนึงถึงส่วนประกอบในการทำงานเป็นฐานในการออกแบบสร้างเว็บไซต์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา และกำหนดโครงสร้างของเว็บไซต์

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมต้นแบบ (Prototype) ดังนี้

การพัฒนานวัตกรรมต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำชุดความรู้ ความเห็นพ้องต้องการฉันทานุมติ และลักษณะของนวัตกรรมต้นแบบอันพึงประสงค์แล้ว นำมาสร้างเว็บไซต์โดยใช้ซอฟต์แวร์ ได้แก่ ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) ประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ ขนาดหน่วยความจำไม่ต่ำกว่า 2 GB ฮาร์ดดิสก์ไม่ต่ำกว่า 500 MB CPU ไม่ต่ำกว่า Pentium 4 ด้านซอฟต์แวร์ (Software) ซึ่งโปรแกรมระบบปฏิบัติการที่ใช้จะต้องไม่ต่ำกว่า Windows 7 (32 bit & 64 bit) การใช้ระบบฐานข้อมูลในรูปแบบของ SQL ใช้ PHP My Admin ในการช่วยบริหารจัดการสคริปต์ SQL ใช้ Apache ในการทำหน้าที่จำลองเป็น Web Server และเพื่อความสะดวกในการพัฒนาระบบจึงใช้โปรแกรม Appserv เพราะเป็นโปรแกรม Open source ที่รวมในส่วนของการติดตั้งไว้หมดแล้ว สามารถใช้งานได้ฟรี ใช้ภาษา PHP เขียนโปรแกรมเพื่อคำนวณหาค่าสรุปของแบบสอบถาม ติดตั้งโปรแกรม Adobe Photoshop CS6 ใช้ในการตกแต่งภาพ ติดตั้งโปรแกรม Google Chrome สำหรับทดสอบเว็บไซต์ ติดตั้งโปรแกรมที่ใช้เขียนเว็บ PHP ในที่นี้เลือกโปรแกรม Adobe Dreamweaver CS6 เนื่องจากหน่วยความจำไม่ต่ำกว่า 2 GB ฮาร์ดดิสก์ไม่ต่ำกว่า 500 MB และ CPU ไม่ต่ำกว่า Pentium 4 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินเว็บไซต์ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content) ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ (Design)

และด้านการสนับสนุนและการให้บริการการใช้งาน แสดงเป็นรายชื่อในแต่ละด้าน เสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจ ด้านชุมชน ด้านโปรแกรม และ ด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพเว็บไซต์ หลังจากนั้นนำผลการประเมินมาทำการปรับปรุงให้ได้มาตรฐานแล้วนำไปทดลองการใช้งานจริง

ขั้นตอนที่ 3 นำนวัตกรรมต้นแบบไปทดลองใช้งาน ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมกลุ่มเป้าหมายที่ห้อง 900 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน รวม 27 คน ทำการจัดหาคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลจำนวน 27 เครื่อง ความสะดวกครบทุกคนให้เข้าใช้งานเว็บไซต์รูปแบบการเรียนรู้เสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง หลังจากนั้นให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม วิพากษ์ วิจารณ์ เนื้อหา สาระ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาสรุปสาระสำคัญต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล ดังนี้

จากการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งมีการใช้จริง สามารถจำลองรูปแบบการเรียนรู้เสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง ที่เกิดจากการจัดความรู้ออกมาเป็นนวัตกรรมต้นแบบ และสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลด้านคุณภาพเนื้อหา ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และด้านการสนับสนุนการให้บริการใช้งาน ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงคการวิจัย (Index of item-objective congruence : IOC) ได้เท่ากับ 1.00 แสดงว่าเว็บไซต์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ คณะผู้วิจัยทำการประชาสัมพันธ์การใช้งานเว็บไซต์กับผู้มีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง

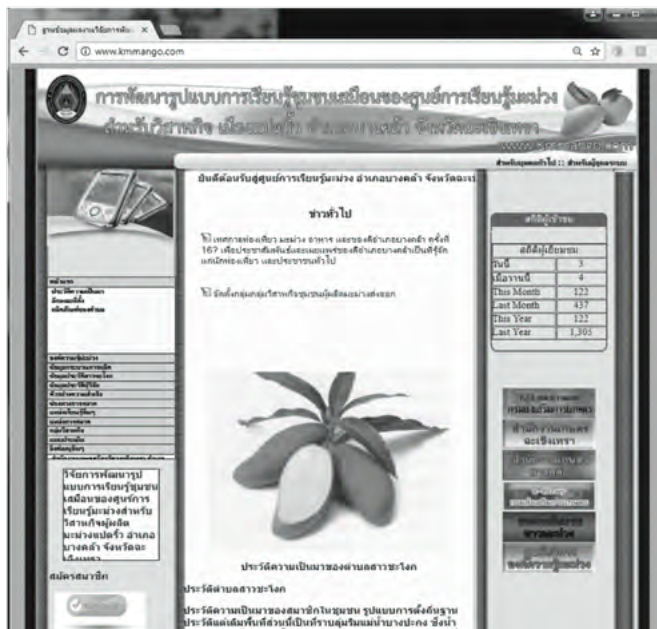
ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เช่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ ความเป็นเลิศในการผลิตมะม่วง บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการมะม่วง เช่น นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีแนวคิดและความเห็นพ้องที่ต้องการจะสนับสนุนให้มีการจัดกระทำและประดิษฐ์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนเกี่ยวกับการผลิตมะม่วง ประกอบด้วยสาระที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะดิน ชนิดของดิน พันธุ์มะม่วง การขุดร่อง ระดับน้ำ ความสูงของต้น การจัดแต่งกิ่ง การดูแล การให้อาหาร การให้ปุ๋ย การให้ฮอร์โมน ตลอดจนวิธีการเก็บผลผลิต และได้จำลองรูปแบบการเรียนรู้เสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงที่เกิดจากการจัดความรู้ออกมาเป็นนวัตกรรมต้นแบบได้ เพื่อให้เกิดการซึมซับชุดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอันสำคัญที่อยู่ในลักษณะของนวัตกรรมที่ผลิตออกมา และเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ได้ สามารถวางผังหน้าเว็บเพจต่าง ๆ บนเว็บไซต์ แบบ 3 ส่วนการใช้งาน หรือ แบบ 3 คอลัมน์ แสดงดังภาพที่ 1

ส่วนหัวของเว็บเพจ (Page Header)		
ส่วนคอลัมน์ การเชื่อมโยง (Page Sidebar)	ส่วนเนื้อหา (Page Content)	ส่วนคอลัมน์ การเชื่อมโยง (Page Sidebar)
ส่วนท้ายของเว็บเพจ (Page Footer)		

ภาพที่ 1 การออกแบบการวางผังหน้าเว็บเพจบนเว็บไซต์ศูนย์การเรียนรู้มะม่วงสำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงสำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยข้อมูลการเรียนรู้ 12 ข้อ ได้แก่ 1) หน้าแรก 2) องค์ความรู้มะม่วง 3) ข้อมูลกระบวนการผลิต 4) ข้อมูลประวัติสาวชะงอก 5) ข้อมูลประวัติทีมวิจัย 6) ตัวอย่างความร่วมมือ 7) ช่องทางการตลาด 8) แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ 9) แหล่งการตลาด 10) กลุ่มวิสาหกิจ 11) แบบประเมิน และ 12) ลิงก์เมนูอื่น ๆ โดยการสร้างเว็บไซต์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนจากแนวคิดและความเห็นพ้องต้องการจะสนับสนุนให้มีการจัดทำและประดิษฐ์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนเกี่ยวกับการผลิตมะม่วง มีคุณสมบัติการใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือระบบแอนดรอยด์ (android) ได้ โดยการผลิตต้นแบบออกมาเป็น CD และเว็บไซต์ ทำให้ผู้สนใจรับรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และสร้างองค์ความรู้ต่อยอดได้ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงสำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : www.kmmango.com

3. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

หัวข้อ	(N=25)		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านคุณภาพของเนื้อหา	4.60	0.42	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ	4.46	0.37	มาก
3. ด้านการสนับสนุนการให้บริการใช้งาน	4.52	0.32	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.52	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของเนื้อหา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.42) และ ด้านการสนับสนุนการให้บริการใช้งาน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.32) รองลงมา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.37)

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และความเป็นเลิศในการผลิตมะม่วง บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการมะม่วง นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน มีแนวคิดและเห็นจะซึมซับชุดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอันสำคัญที่อยู่ในลักษณะของนวัตกรรมที่จะผลิตออกมาต้องประกอบด้วยสาระที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะดิน ชนิดของดิน พันธุ์มะม่วง การขุดล่อง ระดับน้ำ ความสูงของต้น การจัดแต่งกิ่ง การดูแล การให้อาหาร การให้ปุ๋ย การให้ฮอร์โมน ตลอดจนวิธีการเก็บผลผลิตสามารถ และได้จำลองรูปแบบการเรียนรู้เสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงที่เกิดจากการจัดความรู้ออกมาเป็นนวัตกรรมต้นแบบได้ และพบว่าในองค์ประกอบ ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนนั้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างกระบวนการตระหนักให้เกิดความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมากเพียงพอ จนเกิดความไว้วางใจที่ร่วมแรงร่วมใจภารกิจต่าง ๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้สมาชิกมีส่วนร่วมพัฒนาการเรียนรู้เสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงเมืองแปดริ้ว ให้สมาชิกมีบทบาทในการเรียนรู้สามารถถ่วงถ่วงเนื้อหาในการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้นั้นเพียงพอต่อการสร้างความตระหนักในความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ชุมชนเสมือน ดังจะเห็นได้จากการสมัครเป็นสมาชิก ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ดังนั้นหากต้องการให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนามีความกระตือรือร้นความสนใจน้อย เกิดความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงเมืองแปดริ้วได้นั้น จำเป็น

ต้องมองถึงระยะเวลาที่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวและได้รับการแนะนำจากผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ประภากร ตลกิจ (2557) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เสมือนด้านเทคโนโลยีการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เสมือนด้านเทคโนโลยีการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ เป้าหมาย การเรียนรู้ร่วมกัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทักษะการเรียนรู้ สารสนเทศและการอำนวยความสะดวก ดังจะเห็นได้จากการทดลองการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงเมืองแปดริ้ว คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็น ผู้อำนวยความสะดวกของการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงเมืองแปดริ้ว ปรากฏว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาได้สมาชิกเป็นสมาชิกและเริ่มใช้การเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง เมืองแปดริ้ว ออกแบบกิจกรรมค้นหาข้อมูล สอดคล้องกับ Cosgrave et al. (2011) ที่กล่าวว่า เหตุผลหนึ่งที่ใช้ชุมชนการเรียนรู้เสมือนคือ เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สอน หลังจากนั้นผู้สอนได้กระตุ้นนักศึกษาให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญ โดยสร้างบรรยากาศความคุ้นเคยและความเป็นกันเองของผู้เชี่ยวชาญให้กับนักศึกษา จนในที่สุดนักศึกษาทั้งหมดได้ทำกิจกรรมในชุมชนการเรียนรู้เสมือน และนักศึกษาส่วนใหญ่สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญได้ และ Augar, Raitman, and Zhou (2004) ที่เห็นว่า การอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเป็นชุมชนขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งผู้สอนควรมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้เรียน

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง สำหรับวิสาหกิจผู้ผลิตมะม่วงเมืองแปดริ้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการสร้างเว็บไซต์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนจากแนวคิดและความเห็นพ้องต้องการจะสนับสนุนให้มีการจัดกระทำและประดิษฐ์ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสมือนเกี่ยวกับการผลิตมะม่วง ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะที่ตั้ง ผลิตภัณฑ์ของตำบล องค์ความรู้มะม่วง ข้อมูลกระบวนการผลิต ข้อมูลประวัติสาวชะโงก ตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ช่องทางการตลาด ข่าวสารแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ และประวัติผู้วิจัย ทำให้ผู้สนใจรับรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือสร้างองค์ความรู้ต่อยอดได้ สามารถใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือระบบแอนดรอยด์ (Android) ได้ผลิตต้นแบบออกมาเป็น CD และเว็บไซต์ ซึ่งสมาชิกของชุมชนและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ข้อมูลเหล่านี้เกษตรกร และผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถรับรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือสร้างองค์ความรู้ต่อยอดได้ ใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือระบบแอนดรอยด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปรีชา ปัญญาณฤพล (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ กลุ่มเป้าหมาย การประกันคุณภาพ โครงสร้างการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องอินเทอร์เน็ตชุมชน ห้องวิชาการชุมชน ห้องอาชีพชุมชน ห้องอาชีวศึกษา ห้องวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ลานกีฬาและกิจกรรมชุมชน ที่อ่านหนังสือประจำชุมชน ห้องสมุดชุมชน ห้องสุขภาพชุมชน และ นันทวัน เรืองอร่าม (2554) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งศูนย์ฯ กลยุทธ์ของศูนย์ฯ บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ กลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการศูนย์ฯ การประกันคุณภาพศูนย์การเรียนรู้ กระบวนการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ การติดตามและประเมินศูนย์ฯ

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของเนื้อหา และ ด้านการสนับสนุนการให้บริการใช้งาน รองลงมา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ดังนั้น จึงมีแนวโน้มว่าจะสามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการเป็นนวัตกรรมต้นแบบการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ประภากร ดลกิจ (2557) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เสมือนด้านเทคโนโลยีการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า ในการประเมินการวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่ใช้เว็บชุมชนการเรียนรู้เสมือน นักศึกษามีความพึงพอใจต่อชุมชนการเรียนรู้เสมือนในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จะต้องคำนึงถึงสภาพสังคม ชุมชน และต้องหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคคลที่จะใช้บริการข้อมูลเป็นระบบทันสมัย
2. จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านองค์ความรู้ ทรัพยากร และงบประมาณโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ เอกชน หน่วยงานอื่น ๆ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้มะม่วงอย่างมั่นคงและถาวร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นความรู้และสมรรถนะในกลุ่มทักษะอาชีพอื่น ๆ
2. ควรมีการวิจัยการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้ลงสู่หลักสูตรสถานศึกษา
3. ควรมีการวิจัยการเรียนรู้ชุมชนเสมือนของศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับความถี่ในการใช้งานและผลลัพธ์ในด้านการประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- นันทวัน เรืองอร่าม. (2554). *การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน*. ปริญญาโทปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ประภากร ดลกิจ. (2557, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้เสมือนด้านเทคโนโลยีการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *นิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 18(1), 126-134.
- ปรีชา ปัญญาณฤพล. (2558, ตุลาคม-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. *วารสารบริหารการศึกษาฉบับบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 15(ฉบับพิเศษ), 181-190.

- Augar, N., Raitman, R., & Zhou, W. (2004). *From e-Learning to Virtual Learning Community: Bridging the Gap*. Retrieved June 24, 2011, from www.springerlink.com/content/17m6qpuurugkzrtb/fulltext.pdf
- Cosgrave, R., & et, al. (2011). *Usage and Uptake of virtual Learning Environments in Ireland: Finding from a Multi Institutional*. Retrived December 21, 2011, from Ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/
- Daneil, B., Schwier, R., & McCalla, G. (2003). Social capital in virtual learning communities and distributed communities of practice. *Cannadian Journal of Learning and Technology*, 29(3), 113-139.
- Kowch, E.G., & Schwier, R. A. (1997). *Learning Community and Technology*. Retrived March 16, 2011, from www.usask.ca/education/coursework/802papaers/communities/community.PDF
- Tele Apprentissage Communautaire et Transformatif. (1998). *Learning Community: a definition*. Retrived March 16, 2011, from <http://tact.fse.ulaval.ca/fr/html/prj-7.1/community2.html>

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ

อาจารย์ประเวศ เชื้อวงศ์

อาจารย์เมธี พรหมศิลา

อาจารย์ชาญณรงค์ คำเพชร

อาจารย์สุจรรยา ธิมาทาน

นางทัศนีย์ พรเพิ่มทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: phochet26@hotmail.com

อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

E-mail: meng4dr2009@hotmail.com

อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

E-mail: methee@live.com

อาจารย์คณะครุศาสตร์

E-mail: kamphet21@hotmail.com

อาจารย์คณะครุศาสตร์

E-mail: sujanya.nangfa@gmail.com

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป คณะครุศาสตร์

E-mail: tatsanee.por@rru.ac.th

422 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพ
ทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา
THE PARTICIPATORY ACTION RESEARCH ON ENHANCING COMPETITIVE
POTENTIAL IN COMMUNITY ENTERPRISE OPERATION
IN NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

ชิตวรา บรรจงปรุ
CHITWARA BANJONGPRU
ศิริสรณ์เจริญ กมลลิมสกุล
SIRISORNCHAROEN KAMONLIMSAKUN
สุชีรา ธนาวุฒิ
SUCHEERA TANAWUT
สุธิรา เจริญ
SUTILA CHAROEN
คณะวิทยาการจัดการ
FACULTY OF MANAGEMENT SCIENCE
นครราชสีมา
NAKHONRATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองระดับโครงการวิจัยและทุนเสริมแผนงานวิจัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง 2) เสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน และ 3) บูรณาการการวิจัยพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรวิสาหกิจชุมชนแต่ละ 3 คน ต่อกลุ่ม จำนวน 32 กลุ่ม รวม 96 คน และบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ละ 2 คน รวม 64 คน จาก 16 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ผู้แทนหน่วยงานภาคีพัฒนา 20 คน และบุคลากรมหาวิทยาลัย 4 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ตรวจสอบความสามารถในการนำไปใช้พบว่า เหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลวิธีเชิงอุปมานโดยการบรรยาย และเชิงปริมาณใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ตามวิธีของ Likert 5 ระดับ ทดสอบค่า IOC ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.88-0.93 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า มีลักษณะเด่นด้าน ศักยภาพ ผู้นำ การวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง การประสานงาน และร่วมเครือข่าย และการจัดสรรประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสม จุดแข็งด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และมีผู้นำที่มีศักยภาพ พบประเด็นปัญหา การตลาด ระบบการผลิต การสนับสนุนของรัฐ ต้นทุนและราคา แรงงาน ระบบสาธารณูปโภค ความรู้ในเชิงธุรกิจ และความร่วมมือแบบเครือข่าย ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ความเข้มแข็งของกลุ่ม การตลาด การมีชีวิตด้วยความพอเพียง การจ่ายค่าตอบแทน การสืบทอดภูมิปัญญา/พัฒนาการผลิต การบริหารจัดการและแผนธุรกิจ การเพิ่มความรู้ และการสนับสนุนของส่วนสำหรับการได้ประโยชน์ที่เกิดแก่วิสาหกิจชุมชนและภาคีพัฒนาโดยภาพรวมมีระดับมาก

คำสำคัญ : การเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน, การประกอบการวิสาหกิจชุมชน, ศักยภาพทางการแข่งขัน, วิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

This participatory action research was for the enterprises competitively strength in Nakhon Ratchasima, designed to reinforce the research agenda. The purpose of this research was to 1) study the context of business management, community and related development, 2) strengthen the competitiveness, and 3) integrate research development in the participatory action, using qualitative and quantitative research methodology and collecting data from personnel of community enterprises, personnel of relevant agencies and university staff. Each group of three community workers, in total of 96 participants and each of the two related organizations, in total of 64 participants from 16 districts in Nakhon Ratchasima, 20 representatives from development agencies and 4 university personnel were selected. They were collected as a qualitative data using a structured interview with deep interviews, analyzing the data by quantitative and qualitative models used the Likert method, IOC test revealed at 0.88-0.93, and the reliability was 0.91. The descriptive statistics were percentage, mean, and standard deviation descriptively.

The research found the advantages of leadership, planning, organization structure, coordination and networking, and the appropriate allocation of remuneration. Key supports showed the strong promotion of the government and the market's demand of the increased community promotion. The major obstacle also found in the economic decrease. There was competition among both community and private entrepreneurs at all level which lead to the development of the business group's plans in order to guide and support their group by using this research results.

Keywords : Community enterprise, Entrepreneurship competitive potential, Competitive potential

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนเป็นประเด็นสำคัญของนโยบายภาครัฐในการแก้ปัญหาภาพรวมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนและการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนยังเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหลักการนำไปสู่การเป็นรากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง และยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง และภาครัฐยังเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนซึ่งรวมถึงวิสาหกิจชุมชน เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง อันจะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550, น. 1) ซึ่งจะเป็นรากฐานการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยชุมชน เพื่อชุมชน และความอยู่รอดที่ยั่งยืนของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาชุมชนโดยชุมชน มีระบบและพึ่งตนเองได้อย่างไรก็ตาม พบว่ามีปัญหาในการขับเคลื่อนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนส่วนหนึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันเพื่อรับการสนับสนุนจากภาครัฐ ต่อรอง จัดซื้อปัจจัยการผลิตและขอสนับสนุนเงินทุน มีการรวมตัวแบบหลวม ๆ สมาชิกไม่ค่อยมีส่วนร่วม มีเพียงผู้นำและแกนนำดำเนินการเป็นหลัก ไม่มีแผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชัดเจน ทำให้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดำเนินการไปได้ช้าและไม่ต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน (สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ, 2550, น. 3) สิ่งสำคัญในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถยืนหยัดต่อไปสามารถพัฒนาศักยภาพการจัดการที่ดีได้ จำเป็นต้องศึกษาบริบทและสภาพการณ์ของวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ที่เกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชนตลอดจนการศึกษาแนวทางพัฒนากลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชนและให้วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่น ๆ ดำเนินการให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการรวมวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มหรือเป็นเครือข่ายอย่างชัดเจนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม ซึ่งมีการส่งเสริมรูปแบบการจัดการบนสมรรถนะของกลุ่มโดยเน้นกระบวนการพัฒนาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้มีการจัดการที่ตลอดจนการพัฒนาสถานะผู้นำและการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุกัญญา ดวงอุปมา, 2557)

จากสภาพการณ์ เงื่อนไข และข้อสรุปจากการวิจัยที่ผ่านมา นำมาสู่การจัดทำโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการจัดการความรู้ระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจากการขับเคลื่อนภารกิจวิจัยและบริการวิชาการแก่ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และเชื่อมโยงกับโครงการวิจัยย่อยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนายุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา โดยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการที่บูรณาการกับการสรุปเป็นความรู้ในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการที่มีมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นผู้ประสานงานกลางในการร่วมกันขับเคลื่อนบนฐานความสอดคล้องกับเป้าหมาย ภารกิจและศักยภาพของภาคส่วนการพัฒนาต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการบริหารจัดการธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา แบบมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาและเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อบูรณาการการวิจัยการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ประโยชน์ในระดับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ผลผลิตของการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการบริหารจัดการธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเป้าหมาย เกิดแนวทางและการริเริ่มดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง ได้ผลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยการมีส่วนร่วมจากการบูรณาการกับภาคีเครือข่าย และเป็นชุดความรู้สำหรับการขยายผลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาการบูรณาการภาคีพัฒนาจากทุกภาคส่วนในระยะต่อไป

2. ประโยชน์ในระดับการสนับสนุนการดำเนินงานแผนงานวิจัย

สามารถสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน และบทเรียนการปฏิบัติการของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยให้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน จากการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการตามภารกิจการวิจัยและบริการวิชาการแก่ท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มบุคลากรที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินการวิจัยและปฏิบัติการในวาระกิจกรรมต่าง ๆ จากหลายภาคส่วน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย

1.1 บุคลากรของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 32 กลุ่ม จาก 16 อำเภอ ของจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย กรรมการหรือผู้แทนวิสาหกิจชุมชนของแต่ละแห่ง จำนวน 3 คนต่อกลุ่ม รวม 96 คน ซึ่งจะเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินการวิจัย แสดงดังตารางที่ 1

1.2 บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่องค์กรปกครอง

ตารางที่ 1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 32 กลุ่ม จาก 16 อำเภอ ของจังหวัดนครราชสีมา

ที่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	อำเภอ	ที่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	อำเภอ
1	ศิลปะประดิษฐ์บ้านหนองแห้ว	พระทองคำ	18	หมวกควาบอยจากยางพารา	สีคิ้ว
2	ดอกไม้ประดิษฐ์จากรังไหม	โนนสูง		และพรมสักกราช	
3	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลมะเกลือใหม่	สูงเนิน	19	ไม้กวาดหัวย่น้ำเค็ม	วังน้ำเขียว
4	ทอผ้าไหมและดอกไม้ประดิษฐ์	ปักธงชัย	20	เป้ลัดกทอบ้านดอนแก้ว	โนนไทย
	บ้านมาบเชือก		21	ผลิตเส้นไหมบ้านวังประชาสามัคคี	โนนไทย
5	ถั่วตัด-งาตัด บ้านรวง	เฉลิมพระเกียรติ	22	พรมเช็ดเท้าด้วยเศษผ้า	เมือง
6	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านห้วยม่วง	บัวลาย	23	แม่บ้านทำนบพัฒนาใต้ (กล้วย)	พระทองคำ
7	แปรรูปชาใบหม่อนบ้านห้วยม่วง	บัวลาย	24	แม่บ้านผลิตพวงหรีดดอกไม้จันทร์	ขามทะเลสอ
8	แปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดบ้านคลองทราย	วังน้ำเขียว		บ้านโป่งแดง	
9	แม่บ้านเกษตรกรบ้านปอนางเหริญ	ปักธงชัย	25	กล้วยแปรรูปบ้านหนองขุ่น	ขามทะเลสอ
10	ทอผ้าไหมพื้นเมืองบ้านโนนสมบูรณ์	ประทาย	26	ศูนย์การเรียนรู้ตามแนว	บัวใหญ่
11	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโคกคูขาด	ขามสะแกแสง		เศรษฐกิจพอเพียง	
12	ผักตลาดไท	ประทาย	27	แม่บ้านเกษตรกรเลี้ยงไหมบ้านรูกฟ้า	บัวใหญ่
13	ไม้กวาดเส้นตาลบ้านโนนหมั่น	เฉลิมพระเกียรติ	28	ผักปลอดสารพิษบ้านมะระ	โนนสูง
14	ฟาร์มคณคนคร	เมือง	29	ข้าวกล้องสายใยรักบ้านโนนกลุ่ม	พิมาย
15	ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านหนองโพธิ์	โนนไทย	30	กาแฟดมะไฟ	สูงเนิน
16	แม่บ้านเกษตรกรหนองโพธิ์	ขามสะแกแสง	31	หนองยางแดง	ปากช่อง
	(พริกแปรรูป)		32	จักสานหวายและผลิตภัณฑ์	พิมาย
17	ทอผ้าบ้านหนองกก	สีคิ้ว		จากใยสังเคราะห์	

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา, 2558.

ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวม 64 คน ผู้แทนหน่วยงานภาคีพัฒนา ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ และพัฒนากร จำนวน 20 คน และบุคลากรของมหาวิทยาลัย คือ บุคคลที่มีสถานะเป็นอาจารย์นักวิจัย จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยคณะผู้วิจัยทำการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักพื้นฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Wiersma, 1991, pp. 198-199) และสรุปกำหนดเป็นข้อคำถามหลักที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริหารจัดการกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม และแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน มีลักษณะแบบปลายเปิด (Open end questions) เทปบันทึกเสียง โทรศัพท์และกล้องถ่ายรูป โดยคณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 4 คน ทำการพิจารณาตรวจสอบความสามารถในการนำไปใช้ (Usability) ตามวิธีของ Gronlund (1985, p. 109-111) ทำการสรุปความคิดเห็นร่วมกันคือเหมาะสม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการติดตามและการประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วมซึ่งใช้ข้อความหลักของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มากำหนดข้อความเป็นรายข้อที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับข้อความหลัก มีลักษณะแบบปลายปิด เป็นแบบวัดทัศนคติตามวิธีของ Likert มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตามวิธีของ พิสุทธา อารีราษฎร์ (2551, น. 176) เสนอผู้เชี่ยวชาญสาขาการจัดการ จำนวน 2 ท่าน และสาขาการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อความแต่ละข้อมีความตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับเนื้อหา (Index of item-objective congruence : IOC) กำหนดเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.88-0.93 นำมาปรับปรุงข้อความในข้อความให้เหมาะสมและนำไปทดสอบกับนักศึกษาโปรแกรมวิชาการจัดการ ปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2558 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 37 คน ทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -coefficient) (Cronbach, 1984, p. 161) กำหนดเกณฑ์การตัดสินค่าเข้าใกล้ 1 มากที่สุด ได้ค่าเท่ากับ 0.91 แสดงว่า สามารถนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 การประชุมสรุปก่อนดำเนินการ (Before action review-BAR) เป็นการดำเนินงานทำความเข้าใจและสื่อสารเบื้องต้น ด้วยการร่วมประชุมปฏิบัติการวางแผนกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภาคีพัฒนา ตามกิจกรรมการวิจัยที่ต้องการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกภาคส่วน รวมถึงประสานงานกำหนดนัดหมายการลงพื้นที่รายวิสาหกิจชุมชน จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) และบันทึกเสียง แสดงดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ภาพที่ 1 กิจกรรมการดำเนินงานทำความเข้าใจและสื่อสาร ประสานงานนัดหมายการลงพื้นที่รายวิสาหกิจชุมชน

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 2-3 กุมภาพันธ์ 2558 ณ ห้องประชุมวิทยาการจัดการ ห้องประชุม ดร.เศาวนิต เคาณานนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาพที่ 2 การทดลองจัดร่วมกันจัดกิจกรรมออกร้านทดสอบตลาดของแต่ละวิสาหกิจชุมชน
ที่มา : ภาพถ่ายออกร้านเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558 ณ หอประชุม 70 ปีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3.12 ระหว่างการดำเนินงาน (During action review-DAR) ลงพื้นที่เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บริบทวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม และปัญหาที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์และแผนพัฒนาธุรกิจที่มีกิจกรรมการปฏิบัติการนำร่อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการลงพื้นที่ปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 32 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการประกอบการวิสาหกิจชุมชนกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์และแผนพัฒนาธุรกิจ
ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อเดือนมีนาคม 2558 ในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 32 กลุ่ม 16 อำเภอ ของจังหวัดนครราชสีมา

3.1.3 หลังการดำเนินงาน (After action review-AAR) ปฏิบัติการทดลองจัดกิจกรรมการพัฒนาตามแผน การติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การทดลองจัดกิจกรรมการพัฒนาตามแผน การติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม กับทุกภาคส่วนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 19-23 มีนาคม 2558 ในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 32 กลุ่ม 16 อำเภอ ของจังหวัด นครราชสีมา

3.2 การจัดการข้อมูล เมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายเอกสารแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีย่อยทำลายด้วยเครื่องทำลายเอกสาร และลบไฟล์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการสนทนาออกจากเครื่องบันทึกเทปและไฟล์ในเครื่องคอมพิวเตอร์ออกทั้งหมด สำหรับภาพถ่าย คณะผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างที่มีภาพปรากฏอยู่ในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยทุกท่านได้ลงนามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรเรียบร้อยแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงอุปมาน (The inductive method) ด้วยการจำแนกชนิดข้อมูล วิเคราะห์ความเชื่อมโยงและลักษณะร่วมที่พบ ทำการเปรียบเทียบเหตุการณ์เพื่อหาข้อสรุป นำเสนอโดยการบรรยายความ และ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลระดับ ศักยภาพและการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยอธิบายแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาบริบททางการบริหารจัดการธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา แบบมีส่วนร่วมของภาคพัฒนาที่เกี่ยวข้อง พบว่า

1.1 การจัดกลุ่มตามผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กิจกรรมการเกษตรและที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้าว ผัก ถั่วลิสง เห็ด กาแฟ และปุย กลุ่มที่เป็นภูมิปัญญาด้านเสื้อผ้า อุปกรณ์ ได้แก่ ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เบาะ หมอน ไม้กวาด ดอกไม้จันทน์ เปล พรม และหมวก และ กลุ่มที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ได้แก่ น้ำพริก และขนม ซึ่งมีลักษณะเด่นในด้านศักยภาพ ด้านผู้นำ การวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง

การประสานงานและร่วมเครือข่าย การจัดสรรประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสมแก่สมาชิก โดยมีปัญหาคักยภาพ การบริหารจัดการด้านการผลิตในส่วนของการสร้างมาตรฐาน การจัดการวัตถุดิบและกำลังการผลิตที่เหมาะสม ด้านการตลาดในส่วนของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฉลาก ตรา บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน การขยายตลาดและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย แนวทางการพึ่งตนเองที่สำคัญ คือ การพึ่งพาตนเองโดยตรง ในเรื่องการแสวงหาความรู้ พันธมิตร เครือข่ายในการหนุนเสริมการประกอบการ การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ภายในและด้านการลงทุน โดยภาพรวมมีจุดแข็งในด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และมีผู้นำที่มีศักยภาพในการประกอบการธุรกิจ

1.2 ปัญหาที่สำคัญและปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารจัดการธุรกิจในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน แสดงดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ปัญหาที่สำคัญในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ประเด็นปัญหาในการประกอบการ	สภาพของปัญหา
1. การตลาด	มีตลาดที่จำกัด ลูกค้าน้อย ไม่แน่นอน
2. ระบบการผลิต	อุปกรณ์การผลิต วัตถุดิบมีจำกัด ไม่ค่อยพร้อม
3. การสนับสนุนของรัฐ	มีการสนับสนุนจำกัด ไม่ทั่วถึง และเลือกสนับสนุน
4. ต้นทุนและราคา	ต้นทุนสูง ผันแปร ขายได้ในราคาต่ำขึ้นราคาได้ยาก
5. แรงงาน	ขาดแคลนแรงงาน และคนในชุมชนไม่รับการสืบทอดกิจการวิสาหกิจชุมชนในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ระบบสาธารณสุข	การขนส่งลำบาก ต้นทุนสูง ค่าเช่า แหล่งน้ำไม่พอ
7. ความรู้ในเชิงธุรกิจ	การทำบัญชี บริหารจัดการ การตลาด
8. ความร่วมมือแบบเครือข่าย	มีน้อย ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นเครือข่าย

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเด็นปัญหาที่สำคัญจากศักยภาพภายในของการประกอบการวิสาหกิจชุมชน สรุปตามสภาพปัญหาได้ 8 ด้าน ดังนี้ 1) การตลาด คือ มีตลาดที่จำกัด ลูกค้ามีน้อย ไม่แน่นอน 2) ระบบการผลิต คือ อุปกรณ์การผลิต วัตถุดิบมีจำกัด ไม่ค่อยพร้อม 3) การสนับสนุนของรัฐ คือ ได้รับการสนับสนุนจำกัด ไม่ทั่วถึง และเลือกสนับสนุน 4) ต้นทุนและราคา คือ ต้นทุนสูง ผันแปร ขายได้ในราคาต่ำ ขึ้นราคาได้ยาก 5) แรงงาน คือ ขาดแคลนแรงงาน และคนในชุมชนไม่รับการสืบทอดกิจการวิสาหกิจชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) ระบบสาธารณสุข คือ การขนส่งลำบาก ต้นทุนสูง ค่าเช่า แหล่งน้ำไม่เพียงพอ 7) ความรู้ในเชิงธุรกิจ คือ การทำบัญชี บริหารจัดการ การตลาด และ 8) ความร่วมมือแบบเครือข่าย คือ ความร่วมมือมีน้อย ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นเครือข่าย

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ที่จะทำให้อยู่รอดและดำเนินกิจการต่อไปได้

ประเด็นหลักในการประกอบการ	การสร้างคามอยู่รอดและดำเนินกิจการต่อไป
1. ความเข้มแข็งของกลุ่ม	สมาชิกเสียสละ มีส่วนร่วมช่วยเหลืองานกลุ่มสม่ำเสมอ
2. การตลาด	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด การออกร้าน ขยายตลาด
3. การมีชีวิตด้วยความพอเพียง	การปฏิบัติเองและทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี
4. การจ่ายค่าตอบแทน	มีมากพอ เป็นธรรม และจ่ายให้ในเวลาที่เหมาะสม
5. การสืบทอดภูมิปัญญา/พัฒนาการผลิต	รักษาไว้แต่ต้องพัฒนาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลง
6. การบริหารจัดการและแผนธุรกิจ	ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ และมีแผนธุรกิจ
7. การเพิ่มความรู้	ดูงาน อบรม ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และความเห็น
8. การสนับสนุนของส่วนราชการ	ต้องมีอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชนที่จะทำให้อยู่รอดและดำเนินกิจการต่อไปได้ มี 8 ประเด็น ดังนี้ 1) ความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยการเสียสละสมาชิกเพื่อการมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานกลุ่มสม่ำเสมอ 2) การตลาด โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด การออกร้าน ขยายตลาด 3) การมีชีวิตด้วยความพอเพียง โดยการปฏิบัติหรือประกอบการเองและทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี 4) การจ่ายค่าตอบแทน โดยเป็นธรรม มีมากพอและจ่ายให้ในเวลาที่เหมาะสม 5) การสืบทอดภูมิปัญญา/พัฒนาการผลิต โดยการรักษาไว้แต่ต้องพัฒนาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลง 6) การบริหารจัดการและแผนธุรกิจ โดยผู้นำมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ และมีแผนธุรกิจ 7) การเพิ่มความรู้ โดยการดูงาน อบรม ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และความเห็น และ 8) การสนับสนุนของส่วนราชการ โดยต้องมีอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน

2. ผลการศึกษาและเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพทางการแข่งขัน (SWOT) พบว่า ภาพรวมส่วนใหญ่มีจุดแข็งของกลุ่มในด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และมีผู้นำที่มีศักยภาพในการประกอบการธุรกิจโดยที่มีจุดอ่อนสำคัญ คือ มาตรฐานของสินค้ายังไม่แน่นอน การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่าในเชิงธุรกิจ และการขาดความรู้ในการประกอบการ ซึ่งปัจจัยภายนอกหนุนเสริมที่สำคัญ คือ การส่งเสริมจากส่วนราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และความต้องการของตลาดจากกระแสการส่งเสริมสินค้าชุมชนมีเพิ่มขึ้น สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญ คือ ภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้ซื้อมีอำนาจซื้อลดลง มีการแข่งขันกันทั้งวิสาหกิจชุมชนด้วยกันเองและผู้ประกอบการเอกชนในทุกระดับ

2.2 การเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน พบว่า มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมให้หลากหลาย การพัฒนาฉลาก ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และสื่อประชาสัมพันธ์ โดยการมีส่วนร่วมของผู้นำวิสาหกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และคณะวิจัย ที่จะดำเนินการร่วมกันได้อย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรมนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจ และการทดลองดำเนินกิจกรรมตามแผน แสดงดังภาพที่ 5 ถึง ภาพที่ 7

ภาพที่ 5 การพัฒนาฉลาก ตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน
 ที่มา : ภาพการออกแบบโดยโปรแกรมกราฟิกสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เมื่อเดือนมีนาคม 2558 ณ ห้องประชุมโปรแกรมวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาพที่ 6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์
 ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 19-23 มีนาคม 2558 ในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 32 กลุ่ม 16 อำเภอ ของจังหวัด นครราชสีมา

ภาพที่ 7 การส่งมอบแผนธุรกิจเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน มอบคืนแก่วิสาหกิจชุมชน 32 กลุ่ม
 16 อำเภอ ของจังหวัดนครราชสีมา
 ที่มา : ภาพถ่ายเมื่อเดือนเมษายน 2558 ในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 32 กลุ่ม 16 อำเภอ ของจังหวัด นครราชสีมา

3. ผลการบูรณาการการวิจัยการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา จำแนกเป็น ประโยชน์ที่เกิดแก่วิสาหกิจชุมชน พบว่า โดยภาพรวมมีระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.63) และรายข้อมีระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ข้อ คือ ประสพการณ์ทางการทดลองจัดกิจกรรมออกร้านที่มหาวิทยาลัยสนับสุนน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ การเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.59) และ การเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการประกอบการเชิงธุรกิจ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.54) และ ประโยชน์ที่เกิดแก่ภาคีพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมมีระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.77) และรายข้อมีระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ข้อ คือ การเรียนรู้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากการวิจัยปฏิบัติการในสถานการณ์จริง ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ แนวทางการขอรับบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจากมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 2.23) และมีจำนวนเท่ากัน 2 ข้อ คือ การพัฒนาทักษะและการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มหรือหน่วยงานและต่างหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.53) และประสพการณ์การมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมออกร้านที่มหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.54)

อภิปรายผล

1. ศึกษาบริบททางการบริหารจัดการธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา แบบมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กิจกรรมการเกษตรและที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้าว ผัก กล้วย เห็ด กาแฟ และปุย กลุ่มที่เป็นภูมิปัญญาด้านเสื้อผ้า อุปกรณ์ ได้แก่ ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เบาะ หมอน ไม้กวาด ดอกไม้ จันทน์ เปล พรม และหมวก และ กลุ่มที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ได้แก่ น้ำพริก และขนม ซึ่งมีลักษณะเด่นในด้านศักยภาพ ด้านผู้นำ การวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง การประสานงานและร่วมเครือข่าย การจัดสรรประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสมแก่สมาชิก โดยมีปัญหาด้านศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตในส่วนของการสร้างมาตรฐาน การจัดการวัตถุดิบและกำลังการผลิตที่เหมาะสม ด้านการตลาดในส่วนของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลาก ตรา บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน การขยายตลาดและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย แนวทางการพึ่งตนเองที่สำคัญ คือ การพึ่งพาตนเองโดยตรงในเรื่องการแสวงหาความรู้ พันธมิตรเครือข่ายในการหนุนเสริมการประกอบการ การพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในและด้านการลงทุน โดยภาพรวมมีจุดแข็งในด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และมีผู้นำที่มีศักยภาพในการประกอบการธุรกิจ สอดคล้องกับ ปิยะดา พิศาลบุตร (2556, น. 5) ได้กล่าวไว้ว่า การประกอบการโดยใช้ทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ที่ผ่านกระบวนการคิด การจัดการผลผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอนโดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยองค์กรของชุมชน เพื่อการพึ่งพาอาศัยตนเอง ครอบครัว ชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนควรมีองค์ประกอบดังนี้ ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการเอง ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน การริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการประยุกต์ให้ทันสมัย

ปัญหาที่สำคัญสรุปตามสภาพปัญหาได้ 8 ด้าน ดังนี้ 1) การตลาด คือ มีตลาดที่จำกัด ลูกค้าน้อย ไม่แน่นอน 2) ระบบการผลิต คือ อุปกรณ์การผลิต วัตถุดิบมีจำกัด ไม่ค่อยพร้อม 3) การสนับสนุนของรัฐ คือ ได้รับการสนับสนุนจำกัด ไม่ทั่วถึง และเลือกสนับสนุน 4) ต้นทุนและราคา คือ ต้นทุนสูง ผันแปร ขายได้ในราคาต่ำ ขึ้นราคาได้ยาก 5) แรงงาน คือ ขาดแคลนแรงงาน และคนในชุมชนไม่รับการสืบทอดกิจการวิสาหกิจ

ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) ระบบสาธารณูปโภค คือ การขนส่งลำบาก ต้นทุนสูง ค่าเช่า แหล่งน้ำไม่เพียงพอ 7) ความรู้ในเชิงธุรกิจ คือ การทำบัญชี บริหารจัดการ การตลาด และ 8) ความร่วมมือแบบเครือข่าย คือ ความร่วมมือมีน้อย ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นเครือข่าย และปัจจัยที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชนที่จะทำให้อยู่รอดและดำเนินกิจการต่อไปได้ มี 8 ประเด็น ดังนี้ 1) ความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยการเสียสละสมาชิกเพื่อการมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานกลุ่มสม่ำเสมอ 2) การตลาด โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด การออกร้าน ขยายตลาด 3) การมีชีวิตด้วยความพอเพียง โดยการใช้วิถีปฏิบัติหรือประกอบการเองและทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี 4) การจ่ายค่าตอบแทน โดยเป็นธรรม มีมากพอและจ่ายให้ในเวลาที่เหมาะสม 5) การสืบทอดภูมิปัญญา/พัฒนาการผลิต โดยการรักษาไว้แต่ต้องพัฒนาให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลง 6) การบริหารจัดการและแผนธุรกิจ โดยผู้นำมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ และมีแผนธุรกิจ 7) การเพิ่มความรู้ โดยการดูงาน อบรม ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และความเห็น และ 8) การสนับสนุนของส่วนราชการ โดยต้องมีส่วนต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน ซึ่ง กฤษฎิยา มูลศรี (2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จคือ การเรียนรู้ สมาชิก คณะกรรมการกลุ่ม และเครือข่าย ส่วนแนวทางการเสริมสร้างความสำเร็จประกอบด้วย การใช้วิธีการผลิตที่มีมาตรฐาน การแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การวางแผนกลยุทธ์การตลาด การจัดสรรรายได้และสวัสดิการอย่างเหมาะสม การส่งเสริมการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชน และ จิราพร มหาอินทร์ และคณะ (2554) ได้กล่าวว่า การประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีข้อจำกัดในเชิงการแข่งขันในรูปแบบของธุรกิจที่จะต้องคำนึงถึงการดำเนินกิจการเพื่อสังคมเป็นสำคัญและต้องสร้างความอยู่รอดในเชิงธุรกิจไปพร้อม ๆ กัน ทำให้แรงจูงใจในการสร้างกำไรโดยอิสระและมีประสิทธิภาพถูกจำกัดด้วยความรับผิดชอบมากกว่าธุรกิจปกติ การหนุนเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านความเข้มแข็งจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและต้องมีส่วนร่วมไปกับวิสาหกิจชุมชน

2. การศึกษาและเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน พบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพทางการแข่งขัน (SWOT) พบว่า ภาพรวมส่วนใหญ่มีจุดแข็งของกลุ่มในด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และมีผู้นำที่มีศักยภาพในการประกอบการธุรกิจ โดยที่มีจุดอ่อนสำคัญ คือ มาตรฐานของสินค้ายังไม่แน่นอน การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่าในเชิงธุรกิจ และการขาดความรู้ในการประกอบการ ซึ่งปัจจัยภายนอกหนุนเสริมที่สำคัญ คือ การส่งเสริมจากส่วนราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และความต้องการของตลาดจากกระแสการส่งเสริมสินค้าชุมชนมีเพิ่มขึ้น สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญ คือ ภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้มีอำนาจซื้อลดลง มีการแข่งขันกันทั้งวิสาหกิจชุมชนด้วยกันเองและผู้ประกอบการเอกชนในทุกระดับ และการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน พบว่า มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมให้หลากหลาย การพัฒนาฉลาก ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และสื่อประชาสัมพันธ์ โดยการมีส่วนร่วมของผู้นำวิสาหกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และคณะวิจัย ที่จะดำเนินการร่วมกันได้อย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรมนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจและการทดลองดำเนินกิจกรรมตามแผน สอดคล้องกับ ชฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ (2551) ได้กล่าวว่า ภาครัฐควรให้การสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านเงินทุน ความรู้ในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ควรมีการวางแผนการตลาด การจัดทำแผนธุรกิจ และสำรวจความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานผลิตสินค้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีคุณภาพมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้เพิ่มขึ้นและสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน

3. การบูรณาการการวิจัยการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ได้ประโยชน์ที่เกิดแก่วิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมมีระดับมาก คือ ประสพการณ์ทางการทดลองจัดกิจกรรม ออกร้านที่มหาวิทยาลัยสนับสนุน การเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบการเชิงธุรกิจ และได้ประโยชน์ที่เกิดแก่ภาคีพัฒนาโดยภาพรวมมีระดับมาก คือ การเรียนรู้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากการวิจัยปฏิบัติการในสถานการณ์จริง แนวทางการขอรับบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจากมหาวิทยาลัย การพัฒนาทักษะและการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มหรือหน่วยงานและต่างหน่วยงาน และประสพการณ์การมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมออกร้านที่มหาวิทยาลัย ซึ่งนับได้ว่าการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ ตอบสนองภารกิจเชิงบูรณาการที่มีการบริหารจัดการงานวิจัยเป็นกลไกการดำเนินการกิจกรรมของมหาวิทยาลัยภายใต้การเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการจัดการความรู้จากการปฏิบัติงานวิจัย การบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ที่ได้ทั้งเป้าหมายตามภารกิจและเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรเป้าหมายในการพัฒนาแบบบูรณาการ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนตามโครงการวิจัย สะท้อนออกมาเป็นผลสำเร็จในมิติของผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบให้เห็นเป็นทั้งรูปธรรมการพัฒนาและประโยชน์จากการพัฒนาทั้งการเรียนรู้และการขยายผล เป็นไปตามเงื่อนไขการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเข้าสู่ระบบการเป็นผู้ประกอบการด้านมาตรฐานการจัดการวิสาหกิจชุมชน (มจก.) ที่เป็นการจัดการเพื่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน, 2553)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่สำคัญคือ การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะเด่นในด้านศักยภาพ ด้านผู้นำ การวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง การประสานงานและร่วมเครือข่าย และการจัดสรรประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสมแก่สมาชิก มีจุดแข็งของกลุ่มในด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์เฉพาะใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ดังนั้น จึงควรมีการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยภาครัฐ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ร่วมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนในทรัพยากร การบริหารจัดการ และการจัดสรรงบประมาณ เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานความรู้และทักษะ สนับสนุนให้มีการแข่งขันเชิงทางธุรกิจที่เหมาะสม จึงจะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพการแข่งขันเพียงพอต่อการเป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นองค์กรเศรษฐกิจชุมชนที่สร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่น รวมไปถึงการหนุนเสริมที่ต้องอยู่บนฐานการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน เป็นการให้เพื่อการเรียนรู้ให้เกิดการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเองเป็นสำคัญ การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญผู้ชำนาญการด้านกลยุทธ์ธุรกิจโดยใช้มาตรฐานการหนุนเสริมด้วยเงื่อนไขให้เป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความรู้และหนุนเสริมความรู้ระหว่างกันสามารถสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาธุรกิจ เพิ่มช่องทางการตลาด รวมไปถึงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการหนุนเสริมของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สำหรับการเป็นศูนย์กลางของการบูรณาการภารกิจ ทรัพยากรและความรู้เพื่อขับเคลื่อนไปด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการผลิตที่ต้องสร้างมาตรฐาน การขาดการจัดการวัตถุดิบและกำลังการผลิตที่เหมาะสม ทำให้เกิดการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่คุ้มค่าในเชิงธุรกิจ และผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านการตลาดขาดการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฉลาก ตรา บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ขาดการส่งเสริมการขายตลาดและช่องทางการจำหน่าย ทำให้ผู้ซื้อมีอำนาจการซื้อลดลง เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเองและผู้ประกอบการเอกชนในทุกระดับ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมและต่อยอดเกี่ยวกับ การสร้างผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยการนำเทคโนโลยีในปัจจุบันร่วมกับศักยภาพด้านการเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา เพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน สามารถจัดการวัตถุดิบและสร้างตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ เป็นการดำเนินการด้วยความรู้ที่เชื่อถือได้ ควรมีการนำแบบแผนการวิจัยของแผนงานวิจัยนี้ไปขยายผลในการออกแบบระบบบริหารจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการในพื้นที่ที่ต้องมีหน่วยกลางประสานที่มีความพร้อมทั้งอำนาจ หน้าที่และทรัพยากรในการบริหารจัดการที่เหมาะสม และสรุปเป็นความรู้เพื่อขยายผลสำหรับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทั้งระบบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล 16 อำเภอ และ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ของจังหวัดนครราชสีมา สำหรับการดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในการประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา จากงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2558

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2550). *ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กฤษฎิยา มูลศรี. (2552). *การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์* (รายงานผลการวิจัย). เพชรบูรณ์ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จิราพร มหาอินทร์ และคณะ. (2554). *การดำเนินงานและส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ชฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ. (2551). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ปิยะดา พิศาลบุตร. (2556). *กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี* (รายงานผลการวิจัย). นครบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา. (2558). รายงานวิสาหกิจชุมชน : ข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา 2556. นครราชสีมา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา.
- สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน. (2553). หลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน”. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- สุกัญญา ดวงอุปมา. (2557). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการที่ดีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ (รายงานผลการวิจัย). กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์.
- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Wiersma, W. (1991). *Research method in education : an Introduction* (5th ed.). USA : Allyn and Bacon.
- Gronlund, N. E. (1985). *Measurement and Evaluation in Teaching* (5th ed.). New York : Macmillan Publishing Co., Inc.

ผู้เขียนบทความ

หัวหน้าโครงการวิจัย

นางจิตวรา บรรจงปรุ

อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจ

E-mail : vari3008@gmail.com, Chitwara.b@nrru.ac.th

ผู้ร่วมวิจัย

นายศิริสรณ์เจริญ กมลลิมสกุล

อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจ

E-mail : kamonlimsakun@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชีรา ธนาวุฒิ

อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจ

E-mail : sucheerat.nrru@gmail.com

นางสาวสิริรา เจริญ

อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจ

E-mail : sutila_9@hotmail.com

หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุนทรารมณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

รูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐาน ของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

THE EFFICIENCY MANAGEMENT MODEL OF PATTAYA CITY
BASED ON GOOD GOVERNANCE IN PREPARING FOR ASEAN COMMUNITY

นพฤทธิ์ จิตรสายธาร

NOPPHARIT JITSATHARN

จิรายุ ทรัพย์สิน

JIRAYU SUPSIN

วันชัย สุขตาม

WANCHAI SUKTAM

อภิชาติ แสงอัมพร

APHICHAT SANGAMPORN

ศศิธร ศูนย์กลาง

SASITHORN SOONKLANG

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดสุรินทร์

SURIN PROVINCE

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนของเมืองพัทยา จำนวน 399 คน และทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 70 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้แก่ด้านหลักนิติธรรม มีการพิจารณาออกคำสั่งและระเบียบต่าง ๆ ตามระเบียบปฏิบัติ ด้านหลักคุณธรรม บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ด้านหลักความโปร่งใส มีการบริหารงานด้วยความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด ด้านหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น ด้านหลักการรับผิดชอบ มีการติดตามประเมินผล

การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ด้านหลักความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และด้านการบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้บริหารระดับสูงควรมีบทบาทในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงงานด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, เมืองพัทยา, หลักธรรมาภิบาล, ประชาคมอาเซียน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study and present an efficiency management model of Pattaya City based on good governance in preparing for ASEAN Community. Quantitative and qualitative methods were conducted. The research instrument was a questionnaire and data collection was derived from 399 samples of residences living in Pattaya city, which 70 key informants were interviewed. Statistical tools were percentage, mean, standard deviation and content analysis in analyzing qualitative data.

The main findings revealed that; an efficiency management model was at a high level in overall and in aspects. While the efficiency management model of Pattaya City based on good governance in preparing for ASEAN Community, namely, 1) the rule of law: considering the issuance of orders and regulations in accordance with the regulations, 2) Morality: staffs are required to perform their duties with integrity, 3) Transparency: managing for the most accuracy and utmost benefit to the people, 4) Participation: allowing all stakeholders to participate in the organization's activities, 5) Accountability: monitoring of performance Systematically, 6) Value for Money: using resources efficiently and economically, and 7) the management in preparing for the ASEAN community: executives should play their roles in the development and changing of any tasks in the organization.

Keywords : Management, Local administrative organization, Pattaya CITY, Good governance, ASEAN community

บทนำ

ประเทศไทยได้นำแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิรูปการเมือง โดยได้วางรากฐานแนวคิดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในหลายประเด็น เช่น ความโปร่งใส การตรวจสอบ ความมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการกระจายอำนาจ และในปัจจุบันหลักธรรมาภิบาลได้กลายเป็นมาตรฐานสากลที่องค์การและหน่วยงานทั่วไปต้องการให้เกิดขึ้น ธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่ทั้งองค์การสหประชาชาติ (United nations) ธนาคารโลก (World bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) รวมทั้งธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) มีข้อสรุปพร้อมกันว่า เป็นกุญแจสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศยากจน “หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และบรรษัทภิบาล ฯลฯ” ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรมนั้น ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสม

ความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษย์เป็นพัน ๆ ปี ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546, น. 5) หลักธรรมาภิบาลได้เข้ามาเผยแพร่สู่สังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2539-2540 ซึ่งเป็นช่วงของการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากความบกพร่อง และการหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติและระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการทุจริตและการกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการขาดการบริหารจัดการที่ดี หรือที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล (Bad governance)” นั้นเอง จากวิกฤตการณ์ในครั้งนั้นทำให้ไทยต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เป็นจำนวนเงินถึง 17.2 พันล้านบาทเพื่อนำมาฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ ประกอบกับสถานการณ์ในขณะนั้น ได้เกิดกระแสการตื่นตัวในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดีจากองค์กรพัฒนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนักวิชาการที่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงทำให้องค์กรต่างประเทศที่ให้เงินกู้และเงินช่วยเหลือ เช่น ธนาคารโลก (World bank) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และองค์การสหประชาชาติ (United nations) ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ควบคู่ไปกับการช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และในการนำเงินไปใช้นั้นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสถานการณ์ที่ได้กล่าวไปนี้ส่งผลให้การขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) นั้น ไทยต้องนำหลักธรรมาภิบาล (Good governance) มาใช้ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการบริหารงานภาครัฐ โดยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญคือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความสำนึกรับผิดชอบ และหลักประสิทธิภาพประสิทธิผล (ถวิลวดี บุรีกุล, 2547, น. 2) แนวคิดเรื่อง “ธรรมาภิบาล” มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยภายในประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการนำแนวคิดไปปรับใช้กับหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด มีการปรับลดขนาดของหน่วยงาน ปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพมีการบริการสาธารณะต่าง ๆ เป็นที่พึงพอใจของประชาชน หลักธรรมาภิบาลมีกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกติการับบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนดแผนโครงการเพื่อปรับปรุงในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ลี, 2546, น. 17)

เมืองพัทยา มีลักษณะพิเศษ คือเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก มีธุรกิจและอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ทำให้เกิดการขยายตัวและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องโครงสร้างของเมือง อัตราการเพิ่มของประชากร การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานและแรงงาน จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ทำให้ให้การปกครองในรูปแบบสุขาภิบาลไม่สามารถบริหารงานและแก้ไขปัญหาของเมืองได้ทันทั่วทั้งที่ ประกอบกับรัฐบาลในขณะนั้นได้เล็งเห็นความสำคัญของเมืองพัทยา ตลอดจนเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงได้เสนอให้มีการปกครองรูปแบบพิเศษมาใช้ที่เมืองพัทยา เพื่อแก้ไขปัญหา และเพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้แก่เมืองพัทยาสืบต่อไป โดยมีการออกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 736/2519 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 ด้วยเหตุผลว่า เมืองพัทยานอกจากมีความเจริญในด้านวัตถุแล้ว อัตราการเคลื่อนย้ายของประชากรในเมืองพัทยาก็อยู่ในระดับสูง ไม่แน่นอนเหมือนกับท้องถิ่นทั่วไป และพัทยาก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก จากศักยภาพของเมืองพัทยามีความพร้อมในด้านต่าง ๆ พัทยาจึงเป็นเมืองที่ได้รับการจับตามอง และให้ความสำคัญในการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

ก่อนหน้าเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2521 พัทธามิฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในเขตการปกครองของสุขาภิบาลนาเกลือ ซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2499 แต่มีพื้นที่เฉพาะตำบลนาเกลือ ประมาณ 22.2 ตารางกิโลเมตร แต่เนื่องจากพัทธามิฐานะได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ หน่วยการปกครองที่เป็นสุขาภิบาลอยู่เดิม ไม่อาจจะบริหารงานและให้บริการได้ทันกับความเจริญที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความล่าช้า ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ขึ้น และมีผลให้พัทยาเปลี่ยนจากการอยู่ในเขตการปกครองของสุขาภิบาลนาเกลือไปเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ แบบมีผู้จัดการเมือง (City manager) เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบที่ 5 ของไทย และให้เมืองพัทธามิฐานะเทียบเท่าเทศบาลนคร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 จึงทำให้การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของเมืองพัทยาดังกล่าว มีความแตกต่างไปจากรูปแบบการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทย มีลักษณะคล้ายกับรูปแบบการปกครองของเทศบาลรูปแบบสภาและผู้จัดการ (Council and manager form) หรือผู้จัดการเทศบาล (City manager) แบบเดียวกับของสหรัฐอเมริกา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการนำเอาระบบบริหารรูปแบบผู้จัดการมาใช้บริหารเมืองพัตยานั่นเอง นับเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยด้วย การที่ได้ทดลองเอารูปแบบผู้จัดการมาใช้กับเมืองพัทยาเช่นนี้ก็ด้วยตระหนักว่า เป็นท้องถิ่นที่อยู่ในเขตศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมและเขตท่าเรือน้ำลึก มีความเจริญและมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากท้องถิ่นอื่นเป็นอันมาก จวบจนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้ ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับแทนตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 โดยนายกเมืองพัทยาคนแรกคือ พลเรือเอก สถาปน เกยานนท์ นั้นท่านเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถจึงทำให้การบริหารเมืองพัทยาในระยะแรกผ่านไปได้อย่างดี จากอดีตถึงปัจจุบัน มีนายกเมืองพัทยาทั้งสิ้นรวม 8 คน โดยนายกเมืองพัทยาคนปัจจุบัน ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ คือ นายอิทธิพล คุณปลื้ม กบวสิยัทศน์ที่กว้างไกลและภารกิจพลิกโฉมเมืองพัทยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่น่าอยู่ของคนทั้งโลก

เมืองพัทยา ในวันนี้มีความเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีอัตราการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง และจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การบริหารจัดการงบประมาณของเมืองพัทยาปีละกว่า 3,000 ล้านบาท ก็นับเป็นเรื่องที่ทำนายทั้งในเรื่องประสิทธิภาพและความโปร่งในการบริหารจัดการ ดังนั้น การกำหนดโครงสร้างและการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดศักยภาพในการบริหารจัดการ ประกอบกับการจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ของประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวและการไปมาหาสู่กันของคนในประชาคมอาเซียนมีมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ในปี 2558 นี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบรูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล
2. ได้รูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
3. มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ข้อมูลไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์การบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล
4. หน่วยงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลได้
5. ประชาชนทุกระดับ สามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ตนเอง และหน่วยงานในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร คือ ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 42 ชุมชน ประกอบด้วย ข้าราชการ กลุ่มอาชีพ ทหาร นักเรียน นักศึกษา แม่ค้า นักท่องเที่ยว และ ประชาชนทั่วไป รวมจำนวน 113,083 คน (สำนักปลัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี, 2557) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973, pp. 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ด้วยการสุ่มจำแนกกลุ่ม (Random assignment) (Gersten, Baker & Lloyed, 2000, p. 9-10; Gay, 1996, p. 357) ใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ตามวิธีการสุ่มของ Nachmias and Nachmias (1993, pp. 177-185) เพื่อให้ได้ตัวแทนประชากรที่ดีเป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน จำนวน 42 ชุมชน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก (Lottery) ตามวิธีของ Koul (1984, p. 108) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในชุมชนจำนวนเท่า ๆ กัน จึงใช้กลุ่มตัวอย่างชุมชนละ 10 คน จำนวน 42 ชุม รวมทั้งสิ้น 420 คน มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา สังเคราะห์และวิเคราะห์หลักนิติธรรมและรูปแบบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า และ 7) การบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, 2542; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2543; บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ลี, 2546; พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แดง), 2554; ธเนศ เจริญนันท, 2556; บังอร เบ็ญจาธิกุล, 2557; วรากร พุฒิพงศ์พะยอม, 2558;

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2559; วรรณาริ นวนศรี, 2556; เพ็ญภักดี บุรีรัตน์ และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2559) มีลักษณะปลายปิด แบบมาตราส่วน 5 ระดับ กำหนดค่าเฉลี่ยตามวิธีของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 82-83) นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตรของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดคุณสมบัติคือ ต้องไม่ใช่บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งแนวทางของข้อคำถามกำหนดประเด็นตามข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ นำมาจัดระเบียบข้อมูล ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สังเคราะห์และสรุป จำแนกตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพร้อมตีความผลที่ได้ และอภิปรายผลด้วยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1.1 สถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 232 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.10 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 161 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.40 มีสถานภาพสมรส จำนวน 221 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.40 มีระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 281 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.40 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของธุรกิจ จำนวน 188 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.10 มีรายได้ต่อเดือน 10,000-15,000 บาท จำนวน 237 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.40 และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเมืองพัทยา 5-10 ปี จำนวน 243 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.90

1.1.2 รูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีรายข้อที่มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.58) รายข้อระดับน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารงานและบุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ด้านหลักการรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.59) รายข้อระดับน้อยที่สุดคือ ความเอาใจใส่ต่อปัญหาของบุคลากร และสังคมอย่างจริงจัง และนำปัญหามาศึกษาเพื่อการแก้ไข ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.78) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.59) รายข้อระดับน้อยที่สุดคือ ไม่เลือกปฏิบัติกับผู้มาติดต่อหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.80) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.55) รายข้อระดับน้อยที่สุดคือ ฝ่ายตรวจสอบภายในของหน่วยงานมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.74) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.82, S.D. = 0.63) รายข้อระดับน้อยที่สุดคือ เปิดโอกาสให้บุคลากรองค์การภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.72) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.54) รายข้อระดับน้อยที่สุดคือ การปฏิบัติงานได้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นหลักสำคัญ ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.54) และ ด้านการบริหารจัดการ

เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ($X = 3.73$, $S.D. = 0.60$) รายชื่อระดับน้อยที่สุดคือ มีการกระจายอำนาจการบังคับบัญชาในทุกภาคส่วนเพื่อให้บริการที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของประชาชน ($\bar{X} = 3.67$, $S.D. = 0.69$)

1.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.2.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ทราบกฎหมาย และกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอยู่อย่างถูกต้องและชัดเจน ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติการ ควรเพิ่มความเข้มงวดและควบคุมวินมอเตอรืไซด์รับจ้าง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายการจราจร เช่น การสวมหมวกนิรภัย มีใบขับขี่ มีป้ายเหลือง และการแต่งกายให้เรียบร้อย การระบบสัญญาณไฟ รวมไปถึงการขายสินค้า ขายอาหาร บริเวณทางเท้าและสถานที่อื่น ๆ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับใช้ที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและความเสมอภาค ควบคุมดูแลให้ทั่วถึงมากขึ้น รวมถึงปัญหาการทิ้งขยะไม่ถูกที่และปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนถังขยะ กำหนดจุดการวางถังขยะให้เหมาะสมและเพียงพอ และการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นไปตามระบบโครงสร้าง กระบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางแผนปฏิบัติหรือวางกฎเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและเป็นธรรมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลัก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมเพื่อหน่วยงานและประชาชนด้วยจริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาปราศจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ สามารถเปิดเผยตรวจสอบความเท็จจริงได้ และบุคลากรให้บริการและปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรมเสมอภาคได้ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาตนเองไปพร้อมกับการปฏิบัติงานและนำมาปรับใช้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาดตนเองไปพร้อมกัน และมีการเข้าตรวจสอบความเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ เช่น การดูแลจัดระเบียบแผงลอยตามบริเวณทางเท้า และช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อนอยู่เสมอ ด้วยไมตรีจิต บริการด้วยความเป็นกัลยาณมิตรพร้อมให้บริการทุกคนอย่างเป็นธรรม

1.2.3 ด้านหลักความโปร่งใสในการทำงาน พบว่า การบริหารงานและกิจกรรมต่าง ๆ มีการสรุปรายงานและประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างเปิดเผย เผยแพร่ข้อมูลที่ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง มีการเรียกประชุมติดป้ายโฆษณา ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย มีกระบวนการให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้อง ได้อย่างชัดเจน สอบถามถูกต้อง อย่างชัดเจน เกิดประโยชน์สูงสุด และการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น แต่ส่วนใหญ่ประชาชนจะไม่ค่อยให้ความสนใจและไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ นี้มากเท่าที่ควร

1.2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า มีการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรและหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้การวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงาน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและแสดงข้อคิดเห็น การแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ การลงประชามติในการทำโครงการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดหาและจัดซื้อเป็นบางกรณี ผู้บริหารงานและบุคลากรยินดีรับฟังคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน แต่ประชาชนส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยเห็นความสำคัญในส่วนนี้มากนัก

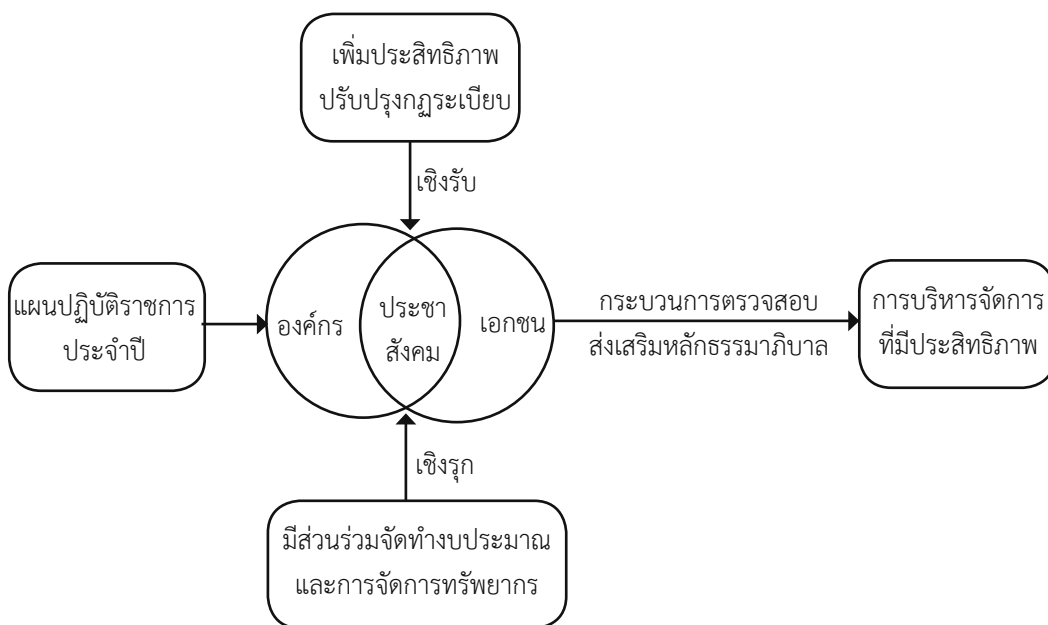
1.2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้น

ในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนมีความรับผิดชอบดี มีการนโยบาย โครงการต่าง ๆ ที่ได้แลลงไว้ไปดำเนินงานอย่างแท้จริง

1.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ค่อนข้างดี โดยต้องการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน การเก็บกวาดทำความสะอาดสภาพแวดล้อม อยู่เสมอ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสีย มากกว่านี้

1.2.7 ด้านการบริหารจัดการเพื่อความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า เมืองพัทยามีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ เพราะเมืองพัทยามีความพร้อมด้านบุคลากรและผู้บริหารในด้าน ภาษา การสื่อสาร ทางเศรษฐกิจ และ การท่องเที่ยว สามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะมาถึง ในเร็ว ๆ นี้ เนื่องจากเมืองพัทยาลือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวเข้ามา เที่ยวพักผ่อนและอาศัยอยู่ค่อนข้างมาก โดยประชาชนและบุคลากรในเมืองพัทยานั้นก็มีความพร้อมและทักษะ ทางด้านการใช้ภาษาอังกฤษดีพอสมควร สามารถพูดและสื่อสารกับชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2. การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยามีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

อภิปรายผล

1. การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักการรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และการบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับ พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมธมฺม (หาญกุล) (2558) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลเมืองสามพราน อำเภอสองแพร่น จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า และ Philip (2005) ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ พบว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้ว หลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศนี้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยพิจารณาเป็นประเทศไปเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาโดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไรบ้าง รวมถึงการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาล ในการเลือกตั้งในปี 2004 ซึ่งพบว่าหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูป รูปแบบการปกครอง นอกจากนั้นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้กล่าวมานี้ ยังได้เรียนรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครอง โดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่บ้านเมืองมีความไม่แน่นอน และเศรษฐกิจถดถอย เพื่อเป็นรูปแบบและเป็นหนทางในการบริหารประเทศใหม่ ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลช่วยสนับสนุนการเมือง การปกครอง ซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากชาติตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตย ซึ่งนั่นก็คือจุดประสงค์สำคัญของหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

พิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านจากข้อมูลเชิงปริมาณโดยทำการพิจารณาร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการเลือกรายข้อและข้อมูลที่มีการปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ 1) ผู้บริหารงานและบุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ 2) ความเอาใจใส่ต่อปัญหาของบุคลากรและสังคมอย่างจริงจัง และนำปัญหามาศึกษาเพื่อการแก้ไข 3) ไม่เลือกปฏิบัติกับผู้มาติดต่อหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน โดยประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มความเข้มงวดและควบคุมวินมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายการจราจร การขายสินค้า ขายอาหาร บริเวณทางเท้าและสถานที่อื่น ๆ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับใช้ชัดเจน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและความเสมอภาค การเพิ่มจำนวนถังขยะ กำหนดจุดการวางถังขยะให้เหมาะสม และเพียงพอ และการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นไปตามระบบโครงสร้าง กระบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางแผนปฏิบัติหรือวางกฎเกณฑ์ในการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและเป็นธรรมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 4) ฝ่ายตรวจสอบภายในของหน่วยงานมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสนใจการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ และไม่ค่อยเข้าร่วมรับทราบหรือการตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใสในกระบวนการต่าง ๆ มากเท่าที่ควร 5) เปิดโอกาสให้บุคลากรองค์การภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ซึ่งข้อมูลการสัมภาษณ์ประชาชนส่วนใหญ่จะมีส่วนรับรู้การวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงาน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและแสดงข้อคิดเห็น

การแสดงถึงความสำคัญในการรับผิดชอบต่อนโยบายสาธารณะ การลงประชามติในการทำโครงการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดหาและจัดซื้อ เป็นบางกรณี และไม่ค่อยให้ความสำคัญกับส่วนนี้มากนัก 6) การปฏิบัติงาน ได้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นหลักสำคัญ ซึ่งข้อมูลการสัมภาษณ์ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้จ่ายอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้สมบูรณ์ยั่งยืน การเก็บกวาดทำความสะอาดสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำคัญในการรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสีย มากกว่านี้ และ มีการกระจายอำนาจการบังคับบัญชาในทุกภาคส่วนเพื่อให้การให้บริการที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของประชาชน ซึ่งข้อมูลการสัมภาษณ์ประชาชน ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าเมืองพัทยามีความพร้อมด้านบุคลากรและผู้บริหารด้านภาษา การสื่อสาร เศรษฐกิจ และ การท่องเที่ยว สามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559, น. 6) ที่ได้สรุปสถานะธรรมาภิบาลของไทย ในปัจจุบันผ่าน 30 ดัชนี ได้แก่ 1) ด้านนิติเศรษฐกิจ พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการภาครัฐถูกระเบียบ ของภาครัฐไม่สร้างแรงจูงใจในการดำเนินการของภาคเอกชน คุณภาพของการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ และระบบการบริหารจัดการด้านการคลังและการสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ 2) มิติด้านสังคม พบว่า ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงนโยบาย บริการ และสวัสดิการสาธารณะ และการจัดการปัญหาสังคม ได้อย่างเหมาะสมเป็นธรรมของภาครัฐ 3) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เหมาะสม และไม่เป็นธรรมของภาครัฐ และ 4) มิติด้านการเมือง และการปกครอง พบว่า ปัญหาการถูกแทรกแซงทางการเมือง (การแทรกแซงดังกล่าวยังเพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต) การเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาสังคมเพื่อถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล และปัญหา การขาดความเชื่อมโยงระหว่างเป้าประสงค์ (KRI) ของภาครัฐไปสู่การปฏิบัติ และ ชนิกันต์ ถาวรยุติการต์ (2550) ศึกษาการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรตามแนวคิด Malcolm Baldrige : กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนนทบุรีตามแนวคิด Malcolm Baldrige ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการกระบวนการคุณภาพ ด้านการสนใจลูกค้าและความพึงพอใจ และด้านผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ในส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า ปัญหาภายนอกเทศบาล คือ ประชาชนไม่เคารพสิทธิซึ่งกันและกันโดยตั้งรัฐเข้ามาเป็นตัวกลางเพื่อไกล่เกลี่ย และปัญหาภายในเทศบาล คือ ไม่สามารถบริการประชาชนตามที่ประชาชนคาดหวังติดขัดที่กฎระเบียบ สำหรับข้อเสนอแนะคือ มีการจัดทำคู่มือ Malcolm และติดตามผลเป็นระยะ สร้างให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ มีการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ และ การรณรงค์ให้ประชาชนมีความผูกพันกับชุมชน

2. การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเมืองพัทยาที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม การพิจารณาออกคำสั่งและระเบียบ ต่าง ๆ ให้มีการอ้างอิงกฎหมายตามระเบียบปฏิบัติ 2) ด้านหลักคุณธรรม บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ เที่ยงธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส บริหารงานด้วยความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น 5) ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคม การติดตาม ประเมินผลและจัดการกับผลการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างเป็นระบบ 6) ด้านหลัก ความคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และ 7) ด้านการบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม อาเซียน ผู้บริหารระดับสูงควรมีบทบาทในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงงานด้านต่าง ๆ ร่วมพัฒนาและแก้ไข

ปัญหาสวัสดิการสาธารณะสำหรับประชาชนในทุกพื้นที่ แสดงผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า โดยการให้ตัวแทนภาคประชาชนซึ่งไม่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรับทราบผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์องค์กรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน จะช่วยให้เกิดผลดีต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเมืองพัทยา ในระดับต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ สามารถบูรณาการและเป็นองค์กรต้นแบบที่มีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับ แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและแนวคิดธรรมาภิบาล (Good governance concept) ตามหลัก ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะของพระมหากษัตริย์หรือพระราชาก็จะช่วยให้พระมหากษัตริย์หรือพระราชาก็ทรงยึดปฏิบัติพบแต่ความเจริญรุ่งเรือง และไม่ประสบความพ่ายแพ้แก่ผู้ใด (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2545, น. 11-12)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1.1 การบริหารจัดการเมืองพัทยาคควมมีกฎหมายหรือกฎระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน หรือบุคลากรที่ชัดเจน

1.2 การบริหารจัดการเมืองพัทยาผู้บริหารและบุคลากรควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม

1.3 การบริหารจัดการเมืองพัทยาคควมบริหารด้วยความถูกต้องโปร่งใสและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถตรวจสอบได้

1.4 การบริหารจัดการเมืองพัทยาคควมเปิดโอกาสให้บุคลากร องค์กรภาครัฐและเอกชนรวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม แลกเปลี่ยน เสนอความคิดเห็น เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนา

1.5 การบริหารจัดการเมืองพัทยาคควมเน้นการให้บริการสาธารณะเป็นหลักอย่างมีคุณภาพ และเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

1.6 การบริหารจัดการเมืองพัทยาคควมให้ทุกกลุ่มภารกิจมีการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพและมีคุณค่าแก่หน่วยงานอย่างเท่าเทียมกัน

1.7 การบริหารจัดการเมืองพัทยาคควมผู้บริหารระดับสูงควรมีบทบาทในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงงานด้านต่าง ๆ เช่น การดำเนินงาน มาตรฐานการปฏิบัติงาน และคุณภาพของการบริการ เพื่อเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถในการพัฒนาเมืองพัทยา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพิจารณาการกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการเมืองพัทยา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษด้วยกัน และรูปแบบทั่วไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการเมืองพัทยาในมิติอื่น ๆ อาทิ เช่น การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ในการบริหารจัดการเมืองพัทยาเพื่อการพัฒนาสู่ศตวรรษที่ 21

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่จัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย ตลอดจนการให้คำปรึกษาเรื่อยมา อีกทั้ง คณาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่อำนวยความสะดวก และเมตตารับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินเครื่องมือในการวิจัยและยังกรุณาชี้แนะแนวทางอย่างดี และนักศึกษานิเทศศาสตร์ ที่อุทิศตนเพื่อเป็นผู้ช่วยนักวิจัย จนกระทั่งลุล่วงและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิจัยฉบับนี้จะสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชนิกานต์ ธารวฤติการต์. (2550). *การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรตามแนวคิด Malcolm Baldrige* กรณีศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2547). *การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี. เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการยกระดับการให้บริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น People's Audit*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาระบบราชการ.
- ธเนศ เจริญนันท. (2556). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- บังอร เป็ญจาธิกุล. (2557). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองในพื้นที่จังหวัดนครปฐม*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.hu.ac.th/Symposium2014/proceedings/data/3403/3403-6.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 5*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และ บุญมี ลี. (2546). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- พระปิยะวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แต). (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พระมหาชินวัฒน์ ธมมเสฏฐ์ (หาญกุล). (2557). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (การบริหารจัดการคณะสงฆ์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญภักดี บุรีรัตน์ และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2559). ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ บุคลากรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*, 3(1), 63-70.

- วรณาริ นวนศรี. (2556). การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสะเดาจังหวัดสงขลา. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 6(2), 27-34.
- วรารกร พุฒิพงศ์พะยอม. (2558). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา*. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2 18-19 มิถุนายน 2558. วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). *แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (2559). *ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครอุดรธานี*. (รายงานการวิจัย). อุดรธานี : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2543). *การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) รายงานประจำปี 2541-2543*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). *คู่มืออธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพมหานคร : สิริบุตรการพิมพ์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักปลัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. (2557). *สถิติจำนวนประชากรในเขตเมืองพัทยา ตามทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2547-2557*. ชลบุรี : ฝ่ายทะเบียนและบัตรประชาชน สำนักปลัดเมืองพัทยา
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2545). “ปาฐกถาพิเศษ” โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา). ใน *การบรรยาย ณ โรงเรียนนายทหารอากาศอาวุโส สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง* เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2545. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*, 11-12.
- Philip, K. (2005). *The Politics of Good Governance in the Asean 4*. Master Degree Griffith University, Australia.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row.

ผู้เขียนบทความ

อาจารย์ ดร.นพฤทธิ์ จิตรสายธาร

รองประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

โทรศัพท์: 087-965-9801, 044-041-620

E-mail: noppharit99@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โทรศัพท์: 091-829-1732, 044-041-620

E-mail: jirayu_2515@hotmail.com

อาจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

เลขานุการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โทรศัพท์: 091-835-8558, 044-041-620

E-mail: wanchai2526@@outlook.com

อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร

รองคณบดี/อาจารย์ประจำหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โทรศัพท์: 086-651-0205, 044-041-620

E-mail: mmint-m@hotmail.com

อาจารย์ ดร.ศศิธร ศูนย์กลาง

ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

โทรศัพท์: 081-999-2437, 044-041-620

E-mail: sasithorn_srru@hotmail.com

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท

ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน

A DEVELOPMENT OF INDICATORS OF EFFICIENCY BASIC EDUCATION SCHOOL
CURRICULUM ADMINISTRATION IN THE UPPER NORTHERN

สุรศักดิ์ สุทธสิริ

SURASAK SUTTASIRI

สงวนพงศ์ ชวนชม

SANGUANPONG CHUANCHOM

จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรชัย

CHAMROENRAT CHITCHIRACHAN

ศรุดา ชัยสุวรรณ

SARUDA CHAISUWAN

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

VONGCHVALITKUL UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน และ 2) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด มีการดำเนินการวิจัย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ได้ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ ตอนที่ 2 กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยทดลองใช้แบบสอบถามสำรวจการดำเนินการตามตัวบ่งชี้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 69 โรงเรียน รวม 414 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ประกอบเชิงสำรวจ หมุนแกนอโรโกนอลด้วยวิธีแวนแมกซ์ ซึ่งพิจารณาจากค่าไอแกนในแต่ละองค์ประกอบ ปรับแก้ได้ องค์ประกอบใหม่ 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 72.40 และ ตอนที่ 3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากโรงเรียนที่มีคะแนนสอบระดับชาติอยู่ในเกณฑ์ดี และเป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน จำนวน 30 โรงเรียน รวม 90 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงแบบที ด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มี 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ คือ การเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 16 ตัวบ่งชี้ การนำผลการดำเนินการไปปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ตัวบ่งชี้ การสร้างความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 ตัวบ่งชี้ การพัฒนาบุคลากรทางการสอน มี 4 ตัวบ่งชี้ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ และการจัดสรรงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตร มี 3 ตัวบ่งชี้

2. ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีความเที่ยงตรงทุกตัว

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

ABSTRACT

This research aimed 1) to develop indicators of efficiency basic education curriculum administration in Northern region of Thailand and 2) to validate those indicators by expert panels. The research consisted of three stages; first stage: to draft working indicators and their components based the analysis of related documents as well as the interviews of stakeholders, resulting in 7 indicators covering 63 components. Second stage; to validate those indicators and components based on questionnaire data collected from 414 school teachers working at 69 pilot schools, the data were analyzed by using exploratory factor analysis, principal component analysis and orthogonal varimax rotation, resulting more 8 components and 50 indicators that collectively explain 72.40 percent of the variance. The third stage; to determine the reliability of the indicators and components based on data questionnaire collected expert panels, which included principals, teachers working at the academic department, and general teachers from 30 leading schools that achieved a good level in the national tests. The data were analyzed using a test average of one population group.

The research results revealed that:

1. The indicators consisted of 16 indicators of preparing for the preparation the school curriculum, 7 indicators of adjust in leading the curriculum administration, 5 indicators of administration create the school curriculum, 7 indicators of adaptation the data accumulation the school curriculum, 5 indicators of building cooperation in the arrangement the school curriculum, 4 indicators of development cover the instruction way of the school curriculum, 3 indicators of responsible specification the school curriculum and 3 indicators of the arrangement culls budget the school curriculum management.

2. All indicators of effective school-based curriculum management were validated.

Keywords : Indicator, School curriculum administration, Efficient school curriculum administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (หมวด 4 มาตรา 22) และการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ที่ได้มาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (หมวด 4 มาตรา 23) โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต โดยมุ่งสร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญา อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, น. 5-10)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีหลังจากประกาศใช้ พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ปรับปรุงและพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุงแก้ไข จุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานมีหลักการและแนวคิดสำคัญคือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Standards based curriculum) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ สำหรับให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้

ที่กำหนด โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ตลอดจน เกณฑ์การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษาแล้วกำหนดให้ทดลองใช้ในโรงเรียนต้นแบบนำร่อง การใช้หลักสูตรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความพร้อมในปีการศึกษา 2552 จนถึง ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 1-2)

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ไม่มีความชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา สถานศึกษาซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพ จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น หลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกิดความรักผูกพัน ในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 35)

สถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องทบทวน ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาและใช้หลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อันนำไปสู่การปฏิบัติการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้จำเป็นต้องมีเครื่องมือเพื่อบ่งชี้ถึงคุณภาพและ ประสิทธิภาพในเชิงบริหาร ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถาน ศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการประเมินความสำเร็จในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำตัวบ่งชี้ไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคเหนือตอนบน
2. สามารถนำตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพไปประยุกต์ใช้ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานอื่น
3. โรงเรียนที่ทำการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของทุกสังกัด สามารถนำตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิภาพไปใช้เป็นทิศทาง เป็นเครื่องมือในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน และเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยตามแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ของ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2555) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และตรวจสอบความเที่ยงตรงกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด โดยนำข้อมูลเชิงประจักษ์จากประสบการณ์จริงมาตรวจสอบกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ดังนั้น เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือ

ตอนบน

การศึกษารายละเอียดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาตัวบ่งชี้ เพื่อหาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 22 คน โดยเลือกจากโรงเรียนที่มีคะแนนแบบทดสอบระดับชาติอยู่ในระดับดี รวม 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนวัดเวฬุวน อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนแม่จันวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนบ้านพอน อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 คน และครูกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่มสาระ ๆ ละ 1 คน รวมทั้งหมด 22 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและใช้ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาตัวบ่งชี้ จากขั้นตอนที่ 1 และ

จากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ได้ 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ประกอบด้วย 18 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ประกอบด้วย 15 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 3 การวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร	ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

สถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 6 การสรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 7 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 4 สร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาประมวลโดยการพิจารณา
จากความเหมาะสมสอดคล้องกันของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบเพื่อหาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ว่าแต่ละองค์ประกอบควรมีตัวบ่งชี้อะไรบ้าง แล้วนำมาสร้าง
เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)
5 ระดับ มาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในขั้นนี้เป็นการ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของตัวบ่งชี้ว่า ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยอาศัยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ

การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ
ในภาคเหนือตอนบนใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) สํารวจ
ตัวแปรแฝงที่อยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตได้ ศึกษาองค์ประกอบรวมที่จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ร่วมกัน
ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยจำนวนองค์ประกอบรวมที่ได้จะมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนตัวแปรนั้น เพื่อให้ทราบว่า
มีองค์ประกอบรวมอะไรบ้าง และรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมากไว้ในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการ
คัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบนำร่องการใช้หลักสูตรทั่วประเทศ
จำนวน 626 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ในโรงเรียน
ที่มีการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบนำร่องการใช้หลักสูตร โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในเขตภาคเหนือ
ตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 69 โรงเรียน ๆ ละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 414 คน

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนมากน้อยเพียงใด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งทางไปรษณีย์ EMS และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 376 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.82

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากนั้น ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานและตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าดังกล่าว ด้วยการทดสอบบาร์ตเล็ตต์ (Bartlett's test of sphericity) การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (The kaiser-meyer-olkin measure of sampling adequacy) และการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) สกัดปัจจัย เพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal component analysis : PCA) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) มาพิจารณารายข้อโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้

ตอนที่ 3 การตรวจสอบความเที่ยงตรง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน มีขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้รู้แจ้งชัด ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากโรงเรียนที่มีคะแนนสอบระดับชาติอยู่ในเกณฑ์และเป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน จำนวน 30 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน มีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1970) โดยให้กลุ่มผู้รู้แจ้งชัดพิจารณาว่ามีการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพตามตัวบ่งชี้ในแต่ละข้อมีการดำเนินการมาก-น้อยเพียงใด และกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้ระดับคะแนน ดังนี้

- 5 แสดงว่า โรงเรียนมีการดำเนินการ ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว มากที่สุด
- 4 แสดงว่า โรงเรียนมีการดำเนินการ ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว มาก
- 3 แสดงว่า โรงเรียนมีการดำเนินการ ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว ปานกลาง
- 2 แสดงว่า โรงเรียนมีการดำเนินการ ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว น้อย
- 1 แสดงว่า โรงเรียนมีการดำเนินการ ตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการนำเครื่องมือที่ผ่านการพัฒนามาใช้กับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known group) ของโรงเรียนที่มีคะแนนสอบระดับชาติอยู่ในเกณฑ์ดี ในภาคเหนือตอนบนและเป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัด ในภาคเหนือตอนบน ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งทางไปรษณีย์ EMS และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) กลุ่มผู้รู้แจ้งชัดในแต่ละตัวบ่งชี้ และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อหาค่าการกระจายของข้อมูลในแต่ละตัวบ่งชี้
2. ดำเนินการทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ระดับมาก (Test value หรือ $\mu=3.50$) ตามการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ (Criterion reference) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2545) โดยใช้ One Sample t-test เพื่อยืนยันว่า ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ที่ค้นพบจากการวิจัยมีความเที่ยงตรงตามสภาพ ซึ่งใช้การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความเที่ยงตรงตามสภาพ ระดับน้อยที่สุด
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความเที่ยงตรงตามสภาพ ระดับน้อย
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความเที่ยงตรงตามสภาพ ระดับปานกลาง
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความเที่ยงตรงตามสภาพ ระดับมาก
- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความเที่ยงตรงตามสภาพ ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน
ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจการบริหารหลักสูตร
7 ภารกิจ ได้ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน
7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์เชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) ปรากฏว่า
ทั้ง 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ สามารถจัดกรอบใหม่ได้เป็น 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย
องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี	16 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 2 การนำผลการดำเนินการไปปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มี	7 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี	5 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 4 การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษามี	7 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มี	5	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาบุคลากรทางการสอน มี	4	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 7 การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษา มี	3	ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 8 การจัดสรรงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ในการบริหารหลักสูตร มี	3	ตัวบ่งชี้

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนแต่ละตัวโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละตัวบ่งชี้กับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\mu=3.50$) ปรากฏว่า ทุกตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยในระดับมากและมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในเขตภาคเหนือตอนบนมีความเหมาะสม

อภิปรายผล

1. การพัฒนาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนได้ 7 องค์ประกอบ 63 ตัวบ่งชี้ หลังจากทวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้องค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นแต่ตัวบ่งชี้ลดลงเป็น 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดกลุ่มองค์ประกอบใหม่ตามตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกันมากกว่าและบางตัวบ่งชี้ได้เปลี่ยนไปอยู่ในองค์ประกอบอื่นที่มีความสัมพันธ์กันมากกว่า มี 13 ตัวบ่งชี้ที่หายไปหลังจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเนื่องจากตัวบ่งชี้เหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีความแปรปรวนมากที่สุด และมีจำนวนตัวบ่งชี้มากที่สุด เนื่องจากตัวบ่งชี้สะท้อนถึงการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกันทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม จุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนาของสถานศึกษา แผนการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อเหตุการณ์และความต้องการ การแต่งตั้งคณะทำงาน การดำเนินงานด้านเอกสาร การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการทบทวน รวมถึงการดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผลซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 2 มีความแปรปรวนน้อยลงมาเป็นอันดับ 2 เนื่องจากตัวบ่งชี้สะท้อนถึงการระดมทรัพยากร ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกผลการใช้หลักสูตร ปัญหาที่พบ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำรายงาน แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันในการเตรียมความพร้อมและการดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการบริหารการใช้หลักสูตรจากสถานศึกษาที่ได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเหนือตอนบนที่มีการปฏิบัติมากน้อยแตกต่างกันในความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอน

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนทุกตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 23 ตัวบ่งชี้ และมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด 27 ตัวบ่งชี้ สอดคล้องถึงการดำเนินการตามตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรที่มีการดำเนินการมากและมากที่สุด ส่งผลให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ จากโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับและเป็นโรงเรียนชั้นนำที่มีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามระเบียบวิธีการวิจัยจนได้ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในภาคเหนือตอนบนที่มีประสิทธิภาพ 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ และมีความเที่ยงตรงทุกตัวผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

ผู้บริหารควรนำตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพไปดำเนินการในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

โรงเรียนมีแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจากตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับต้นสังกัด

ต้นสังกัดของสถานศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาไปตรวจสอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรจะนำตัวบ่งชี้ทั้ง 50 ตัวบ่งชี้ดังกล่าว ไปใช้ศึกษากับโรงเรียนทั่วไป โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA)

2.2 ควรมีการนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่ได้จากการวิจัยไปศึกษาต่อ หากผู้วิจัยมีข้อมูลโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ตามกระบวนการวิจัย ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ขวนชม ประธานกรรมการคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุดา ชัยสุวรรณ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และให้แนวคิดต่าง ๆ ในการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอนด้วยความเมตตาตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และสำนึกในพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ ประธานกรรมการคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สมเกียรติ ทานอก กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดร.กัญญา ไกลกลางดุก รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ดร.บัณฑิต ชุนสิทธิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ดร.เจตนา เมืองมูล ศึกษาพิเศษกวีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

และ ดร.เพ็ญจันทร์ เกรียงไกรสุข ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน และขอขอบคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ การทดลองใช้เครื่องมือ และการเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรสิทธิ์ รัตนวราหะ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ท้ายที่สุด บุคคลที่เป็นกำลังใจสำคัญจากครอบครัวที่อบอุ่น อาจารย์ปนัดดา สุทธิศิริ และญาติพี่น้องทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยให้สามารถก้าวเดินได้อย่างมั่นคงมาโดยตลอด หากประโยชน์และคุณค่าที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณงามความดีนั้นแด่บุพการีและบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่มอบความดีงาม ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์แก่ผู้วิจัย เพื่อเป็นวิทยาทานแก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2545). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2555). *สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Likert, R. (1970). *The Human Resources : Cases and Concept*. New York : Institute of Public Administration.

ผู้เขียนบทความ

นายสุรศักดิ์ สุทธิศิริ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
84 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail : surasak_sharky@hotmail.com
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ชวนชม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

แห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT ABILITY OF
BASIC EDUCATION SCHOOLS TEACHERS IN NAKHON RATCHASIMA
TO IMPROVE 21st CENTURY STUDENTS' LEARNING RESULTS
BY USING COOPERATIVE LEARNING

ลลิตา ธงภักดี

LALITA THONGPHUKDEE

ลลิตา ธงภักดี จุลศิริพงษ์

SITTISAK CHULSIRIPHONG

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHONRATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHONRATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอน 2) ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการทำงานร่วมกัน และความพึงพอใจในการเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินโครงการวิจัย กลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้สอนในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง และพิจารณาจากความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการเรียนรู้ของครู แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการทำงานร่วมกัน แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการของครู และแบบสะท้อนผลการสรุปบทเรียนของครู วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้น คะแนนทักษะการทำงานร่วมกันหลังเรียนเพิ่มขึ้น และความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และ 3) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินโครงการวิจัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, ความสามารถในการจัดการเรียนรู้, ผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The purpose of this research was to: 1) develop the teachers' collaborative learning management skills, 2) study the students' learning achievement with their collaboration skills, and 3) revise the teachers' satisfaction on the research project. By using purposive sampling method upon their consent, the target group assigned in the study consisted of 10 teachers, in Nakhon Ratchasima Basic Education Schools. The research instruments used in this study were the teacher's learning log, lesson plan evaluation form, learning achievement test, cooperative learning skills checklist, students' satisfactory evaluation form, teachers' learning and teaching ability evaluation form and reflection form towards teachers' lesson summary. Descriptive statistics were content and analysis.

The results were 1) teachers' ability towards instructional design and teachers' ability towards cooperative learning management in general was reported at high level, 2) students' learning outcomes were from cooperative learning management which showed the higher achievement scores of students after the study, the collaborative skills scores also increase after class, and 3) overall teachers' satisfaction towards the research project was at the highest level.

Keywords : Cooperative learning, Learning management ability, 21st century students'

บทนำ

ในสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทักษะการคิด เพื่อให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง จากนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล และสอดคล้องกับสังคมโลกยุคใหม่ ทั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนคือ การบูรณาการทักษะเข้าในการสอนเนื้อหาหลักด้านวิชาการ โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆเข้าด้วยกัน เพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิต นักเรียนต้องเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในโลกทุกวันนี้

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีบริบทที่มีความแตกต่างกันทั้งทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ในแต่ละพื้นที่ จึงมุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามศักยภาพที่หลากหลาย เพื่อสร้างคุณภาพภูมิใจในความเป็นนครราชสีมา โดยมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จากการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาครูจังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา มีบุคลากรที่เข้าร่วมระดมความคิดเห็นมาจากนักการศึกษาทุกสังกัด ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาทั้ง 7 เขต สำนักงานเขตพื้นที่

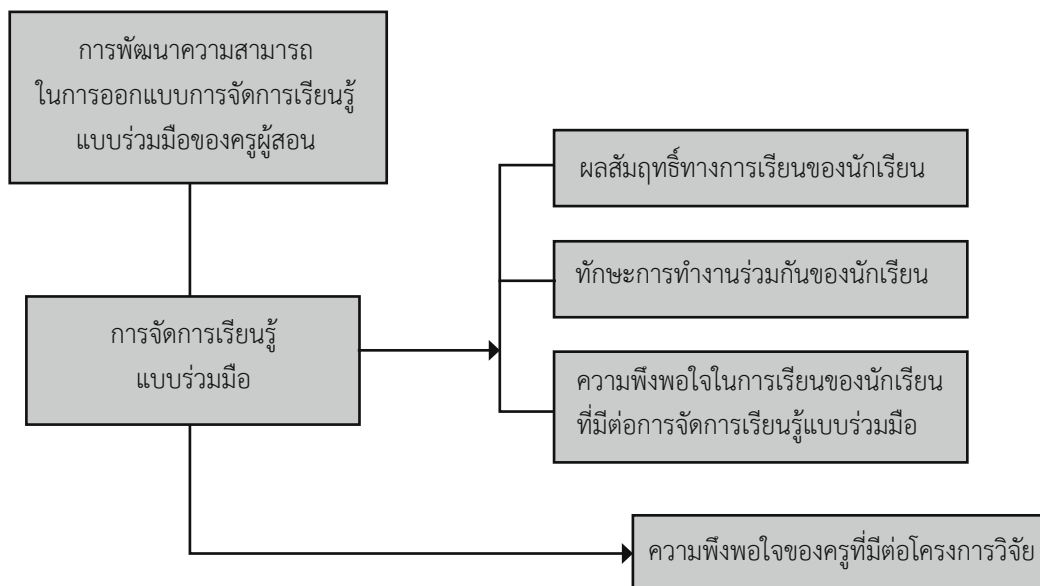
การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 31 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 สำนักงานการศึกษาเอกชน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการ พบว่า การอบรมและพัฒนาครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการ เมื่ออบรมพัฒนาไปแล้วขาดการติดตาม ภาระงานของครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมีมากเกินไป ครูปัจจุบันไม่มุ่งมั่นหรือไม่รับผิดชอบในการสอนเท่าที่ควร ครูสอนโดยไม่มีการเตรียมการสอน ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกและไม่ตรงตามความถนัด อัตราส่วนของครูต่อนักเรียนไม่เหมาะสม ครูยังเข้าถึงเทคโนโลยีในการสอนน้อย ยังใช้เทคนิคการสอนแบบเดิม ๆ ครูขาดสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ครูขาดความรู้ด้านการวัดผลประเมินผลและการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ครูต้องทิ้งห้องเรียนเนื่องจากต้องไปอบรมในเวลาที่มีการเรียนการสอน และการจัดอบรมส่วนใหญ่ไม่ค่อยตรงตามความต้องการในการพัฒนาของครู (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2559)

จากสภาพปัญหาด้านการพัฒนาครูดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนคณะครุศาสตร์ ที่มีบทบาทในการผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษา และพัฒนาครูประจำการในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก การพัฒนาด้านครูผู้สอนเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะด้านการสอนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในลักษณะการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนไม่หยุดนิ่งและมีการต่อยอดองค์ความรู้หรือขยายต่อให้ผู้อื่น เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นรูปแบบการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ประการแรก ช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริงเพราะลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุด ประการที่ 2 ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนต่อครูต่อสถานศึกษา และต่อสังคม ประการที่ 3 ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะผู้เรียนทุกคน จะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเอง ได้รับการยอมรับจากครู จากเพื่อน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไป ในที่สุด และประการที่ 4 ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของนักเรียนทั้งชั้นสูงขึ้น การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น (สมณชา พรกุล และ อรพรรณ ศิริมหาสาร, 2540) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น มีสุขภาพจิตดีขึ้น ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของทั้งห้องเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีทักษะการจัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา และการเรียนแบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริงได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือขึ้นในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอน ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา จากการจัดการ
เรียนรู้แบบร่วมมือ ในประเด็นดังนี้
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.2 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 2.3 ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ด้านการสอนในรูปการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เกิดจากครูผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้จริง และสามารถประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาและนักเรียนของตนได้
2. สามารถนำองค์ความรู้ด้านการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ
3. เกิดครูแกนนำด้านการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับครู

1. กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา รวมจำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) และโรงเรียนชุมชนบ้านหนองไข่น้ำ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และพิจารณาจากความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

1.2 ครูผู้สอนในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และพิจารณาจากความสมัครใจเข้าร่วมโครงการของครู ประกอบด้วย 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) จำนวน 3 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านหนองไข่น้ำ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 เครื่องมือสำหรับพัฒนาความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้ของครู ได้แก่ เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพครูสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการอบรมครู และใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครู โดยลักษณะเอกสารประกอบเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การออกแบบการเรียนรู้ PLC นวัตกรรมทางการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลพร้อมตัวอย่างแบบวัดต่าง ๆ

2.2 แบบบันทึกการเรียนรู้ของครู เป็นแบบบันทึกที่ให้ครูได้สะท้อนการเรียนรู้ของตนเองภายหลังได้รับการพัฒนาและการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการจากคณะผู้วิจัย ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเรียนรู้ในนวัตกรรมที่เลือก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู และผู้บริหาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะผู้วิจัย และการนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครู

3. วิธีดำเนินการ การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับครู ดังนี้

3.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการและวางแผนการดำเนินโครงการวิจัย พร้อมทั้งเตรียมการพัฒนาครู่ร่วมกันกับผู้บริหารและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 1 วัน

3.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือให้กับครูในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูจากการทำจากบันทึกการเรียนรู้ของครู โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นครูผู้สอนในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากความสมัครใจในการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมาจาก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) จำนวน 3 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านหนองไข่น้ำ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินแผนหน่วยการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นแบบประเมินที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ โดยประเมินในมิติของความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมของแผนหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 คณะผู้วิจัยยกร่างแบบประเมินแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้

2.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน และด้านวัดและประเมินผล 1 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นการประเมิน

2.3 นำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 คน มาคำนวณค่า IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

3. วิธีดำเนินการ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ทั้ง 10 คน ดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยจัดทำเป็นแผนหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบสอน คนละ 1 หน่วย

3.2 จัดประชุมติดตามและประเมินผลการออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอน โดยคณะผู้วิจัยได้ออกนิเทศและติดตามให้ความช่วยเหลือครูในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 โรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครู จากการประเมินแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดทำขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงของคะแนนที่ได้จากการประเมินหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

ขั้นที่ 3 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครู

นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนของครูผู้สอน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นครูผู้สอนในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน ตามรายละเอียดที่กล่าวไว้ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

2.1 เครื่องมือในการดำเนินการทดลองหรือเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน คือ แผนหน่วยการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้น โดยผ่านการประเมินคุณภาพรวมทั้งให้แนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องและเหมาะสมโดยคณะผู้วิจัย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการทำงานร่วมกัน แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการทำงานร่วมกัน และแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ดำเนินการดังนี้

1) ครูผู้สอนดำเนินการยกร่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการทำงานร่วมกัน และแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

2) นำเครื่องมือเสนอคณะผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และภาษาที่ใช้

3) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัยและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพในด้านความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยเกณฑ์คัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ +.20 ขึ้นไป ส่วนแบบวัดทักษะการทำงานร่วมกันและแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน มีตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกโดยพิจารณา ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ +.20 ขึ้นไป

4) ดำเนินการจัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการทำงานร่วมกันและแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนฉบับจริงเพื่อนำไปใช้ต่อไป

2.2.2 แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู ดำเนินการ ดังนี้

1) คณะผู้วิจัยร่างแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู
2) นำแบบประเมินส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน และด้านวัดและประเมินผล 1 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นการประเมิน

3) นำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน มาคำนวณค่า IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

4) ดำเนินการจัดพิมพ์แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูฉบับจริงเพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. วิธีดำเนินการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ครูผู้สอน ทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามแผนหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น คนละ 1 หน่วย ในขั้นตอนที่ 2 โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการสังเกตชั้นเรียนโดยเพื่อนครูและคณะผู้วิจัยเพื่อประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

3.3 ครูผู้สอน ทำการทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแผน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการทำงานร่วมกัน ใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละของคะแนนความก้าวหน้า และค่าเฉลี่ย ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย

4.2 การวิเคราะห์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครู ใช้การประเมินหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

ขั้นที่ 4 การนิเทศ ติดตามความก้าวหน้าในการจัดการเรียนรู้ของครู

คณะผู้วิจัย ดำเนินการนิเทศ และติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในระหว่างที่ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2559-สิงหาคม 2559 โดยในการนิเทศติดตามใช้การสังเกตชั้นเรียนขณะที่ครูปฏิบัติการสอนหลังจากนั้นใช้การประชุมสะท้อนผลการสังเกตชั้นเรียนและให้ข้อเสนอแนะแก่ครู

ขั้นที่ 5 การสะท้อนผลและการสรุปทบทวนจากกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

ในขั้นตอนนี้เป็นการจัดประชุมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครูและสรุปทบทวนจากกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและคณะผู้วิจัย โดยจัดในลักษณะการประชุมเผยแพร่ผลการวิจัย ในกิจกรรมประกอบด้วยการบรรยายทางวิชาการในหัวข้อ “การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” การนำเสนอผลการใช้นวัตกรรมการสอนของครูผู้ร่วมวิจัย การสะท้อนภาพความสำเร็จของการเข้าร่วมโครงการวิจัยและแนวทางการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยสำหรับสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ หลังจากเสร็จสิ้นคณะผู้วิจัยได้ให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาความสามารถการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอนมีความสอดคล้อง/ความเชื่อมโยง/ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.42$) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำหนดเวลาได้เหมาะสมกับกิจกรรม และสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.41$) พิจารณาเป็นรายด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แบ่งช่วงเวลาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ($X = 4.53$) ส่วนด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ คือ สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ($X = 4.50$)

2. การศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในประเด็นดังนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูทั้ง 10 คน มีคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนความก้าวหน้าอยู่ระหว่างร้อยละ 9.31 ถึงร้อยละ 47.00 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ครูใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ครู/โรงเรียน	รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/ ระดับชั้น/จำนวนนักเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วิธีการจัดการเรียนรู้
ครูคนที่ 1	- ภาษาไทย	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 6.04	การจัดการเรียนรู้แบบ
โรงเรียนเทศบาล 4	- ชนิดของคำในภาษาไทย	คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 15.44	ร่วมมือ โดยใช้เทคนิคทีม
(เพาะชำ)	- ป.4	จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน	แข่งขัน (Team Games
	- 25 คน	มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 9.40	Turnament : TGT)
		คิดเป็นร้อยละ 47.00	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครู/โรงเรียน	รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/ ระดับชั้น/จำนวนนักเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วิธีการจัดการเรียนรู้
ครูคนที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)	- วิทยาศาสตร์ - วัสดุและสมบัติของวัสดุ - ป.5 - 32 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 3.97 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 8.25 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 4.28 คิดเป็นร้อยละ 42.80	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือบูรณาการวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์และ เทคนิคทีมแข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)	- ภาษาต่างประเทศ - Countries and capital - ม.1 - 44 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 4.52 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 7.98 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 3.46 คิดเป็นร้อยละ 34.60	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD
ครูคนที่ 4 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- คณิตศาสตร์ - เศษส่วน - ป.5 - 36 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 21.42 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 25.17 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 3.75 คิดเป็นร้อยละ 12.50	การจัดการความรู้แบบ ร่วมมือ โดยใช้เทคนิคทีม แข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 5 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- ภาษาไทย - นิทานอ่านใหม่ - ป.2 - 36 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 10.75 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 22.75 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 12.00 คิดเป็นร้อยละ 40.00	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค CIRC
ครูคนที่ 6 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- หน้าที่พลเมือง - บทบาทหน้าที่ของเยาวชน และกฎหมาย - ม.1 - 27 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 17.04 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 25.93 มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 8.89 คิดเป็นร้อยละ 25.40	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD
ครูคนที่ 7 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- คณิตศาสตร์ - การบวกจำนวนที่มีผลบวก ไม่เกิน 100,000 - ป.5 - 26 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 15.00 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 23.81 มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 8.81 คิดเป็นร้อยละ 29.37	การจัดการความรู้แบบ ร่วมมือ โดยใช้เทคนิค ทีมแข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 8 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- ภาษาไทย - นิทานอ่านใหม่ - ป.2 - 20 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 12.60 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 15.80 มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 3.20 คิดเป็นร้อยละ 16.00	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค CIRC

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครู/โรงเรียน	รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/ ระดับชั้น/จำนวนนักเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วิธีการจัดการเรียนรู้
ครูคนที่ 9 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- สังคมศึกษา - เศรษฐศาสตร์ชีวิตประจำวัน - ป.5 - 26 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 9.27 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 11.69 มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 2.42 คิดเป็นร้อยละ 9.31	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ
ครูคนที่ 10 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- ภาษาอังกฤษ - play safe - ป.6 - 30 คน	คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 16.63 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 22.03 มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 5.40 คิดเป็นร้อยละ 18.00	การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD และTGT

2.2 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูทั้ง 10 คน มีคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันหลังเรียนเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนความก้าวหน้าอยู่ระหว่างร้อยละ 5.75 ถึงร้อยละ 40.80 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ครูใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ครู/โรงเรียน	รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/ ระดับชั้น/จำนวนนักเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วิธีการจัดการเรียนรู้
ครูคนที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)	- ภาษาไทย - ชนิดของคำในภาษาไทย - ป.4 - 25 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 10.42 หลังเรียนเฉลี่ย 15.52 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 5.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 25.50	การจัดการความรู้ แบบร่วมมือ โดยใช้ เทคนิคทีมแข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)	- วิทยาศาสตร์ - วัสดุและสมบัติของวัสดุ - ป.5 - 32 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 11.20 หลังเรียนเฉลี่ย 16.12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 5.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 24.60	การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือบูรณาการ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และเทคนิคทีมแข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)	- ภาษาต่างประเทศ - Countries and capital - ม.1 - 44 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 5.60 หลังเรียนเฉลี่ย 7.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 1.97 คิดเป็นร้อยละ 19.70	การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ครู/โรงเรียน	รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/ ระดับชั้น/จำนวนนักเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วิธีการจัดการเรียนรู้
ครูคนที่ 4 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- คณิตศาสตร์ - เศษส่วน - ป.5 - 36 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 8.36 หลังเรียนเฉลี่ย 9.39 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 1.03 คิดเป็นร้อยละ 10.30	การจัดการความรู้ แบบร่วมมือ โดยใช้ เทคนิคทีมแข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 5 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- ภาษาไทย - นิทานอ่านใหม่ - ป.2 - 36 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 13.67 หลังเรียนเฉลี่ย 14.75 จากคะแนนเต็ม 16 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 1.08 คิดเป็นร้อยละ 6.75	การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค CIRC
ครูคนที่ 6 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- หน้าที่พลเมือง - บทบาทหน้าที่ของเยาวชน และกฎหมาย - ม.1 - 27 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 13.70 หลังเรียนเฉลี่ย 17.70 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 20.00	การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD
ครูคนที่ 7 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- คณิตศาสตร์ - การบวกจำนวนที่มีผลบวก ไม่เกิน 100,000 - ป.5 - 26 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 3.77 หลังเรียนเฉลี่ย 7.85 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 40.80	การจัดการความรู้ แบบร่วมมือ โดยใช้ เทคนิคทีมแข่งขัน (Team Games Tournament : TGT)
ครูคนที่ 8 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- ภาษาไทย - นิทานอ่านใหม่ - ป.2 - 20 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 13.35 หลังเรียนเฉลี่ย 14.50 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 1.15 คิดเป็นร้อยละ 5.75	การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค CIRC
ครูคนที่ 9 โรงเรียนชุมชน บ้านหนองไผ่น้ำ	- สังคมศึกษา - เศรษฐศาสตร์ในชีวิต ประจำวัน - ป.5 - 26 คน	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน ก่อนเรียนเฉลี่ย 9.31 หลังเรียนเฉลี่ย 13.2 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ความก้าวหน้าเฉลี่ย 3.89 คิดเป็นร้อยละ 19.45	การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ครู/โรงเรียน	รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/ ระดับชั้น/จำนวนนักเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วิธีการจัดการเรียนรู้
ครูคนที่ 10	- ภาษาอังกฤษ	คะแนนทักษะการทำงานร่วมกัน	การจัดการเรียนรู้
โรงเรียนชุมชน	- play safe	ก่อนเรียนเฉลี่ย 6.30	แบบร่วมมือเทคนิค
บ้านหนองไข่น้ำ	- ป.6	หลังเรียนเฉลี่ย 8.20	STAD และTGT
	- 30 คน	จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน	
		ความก้าวหน้าเฉลี่ย 1.90	
		คิดเป็นร้อยละ 19.00	

2.3 ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคทีมแข่งขัน (Team games tournament : TGT)

3. ความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินโครงการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการวิจัยที่ได้เข้าร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ ประโยชน์ของโครงการวิจัยที่เกิดกับครูและนักเรียน ($\bar{X} = 4.86$) รองลงมาคือ การจัดประชุมนำเสนอผลงานและเผยแพร่ผลงานวิจัยของครู ($\bar{X} = 4.71$) และจัดอบรมปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยของครูที่เข้าร่วมโครงการ

ข้อรายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการให้แก่ครูและผู้บริหาร	4.29	0.49	มาก
2. การประสานงานระหว่างคณะผู้วิจัยและครูผู้เข้าร่วมโครงการ	4.43	0.79	มาก
3. จัดอบรมปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.57	0.53	มากที่สุด
4. การนิเทศ ติดตามและประเมินหน่วยการเรียนรู้ ณ สถานศึกษา	4.29	0.49	มาก
5. การนิเทศ ติดตามและประเมินการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.14	0.38	มาก
6. การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมที่ได้รับการถ่ายทอด	4.29	0.49	มาก
7. การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการสอนระหว่างเพื่อนครู	4.43	0.53	มาก
8. การให้คำแนะนำช่วยเหลือในการใช้นวัตกรรมการสอนแก่ครูโดยคณะผู้วิจัย	4.43	0.53	มาก
9. การประชุม นิเทศ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการของคณะผู้วิจัย	4.29	0.49	มาก
10. การจัดประชุมนำเสนอผลงานและเผยแพร่ผลงานวิจัยของครู	4.71	0.49	มากที่สุด
11. ประโยชน์ของโครงการวิจัยที่เกิดกับครูและนักเรียน	4.86	0.38	มากที่สุด
12. ความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการวิจัยที่ได้เข้าร่วม	4.71	0.76	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. การพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอนมีความสอดคล้อง/ความเชื่อมโยง/ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการกำหนดเวลาได้เหมาะสมกับกิจกรรม และสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อยู่ในระดับมากที่สุด และการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการแบ่งช่วงเวลาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ส่วนด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ คือ สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้มีทั้งกระบวนการอบรมให้ความรู้ในลักษณะการปฏิบัติการ มีเอกสารแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนที่ครูสามารถใช้เป็นคู่มือในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ อีกทั้งมีกระบวนการนิเทศ ติดตามและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดอย่างต่อเนื่องของคณะผู้วิจัย การให้คำปรึกษาให้หลักการเป็นพี่เลี้ยงมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลกันเป็นระยะทั้งขณะที่ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ขณะที่ครูจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการนิเทศครูเป็นรายบุคคล ณ สถานศึกษาด้วย ในขณะเดียวกันในสถานศึกษาก็มีกระบวนการสังเกตและประเมินชั้นเรียนระหว่างครูผู้ร่วมวิจัยและผู้บริหารด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Gillies (2007) ที่ได้ศึกษาถึงผลที่ยังเหลืออยู่ของประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือหลังจากได้ให้ประสบการณ์แบบร่วมมือไปแล้ว 2 ปี โดยทดลองให้การเรียนรู้แบบร่วมมือกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 52 คน และใช้กลุ่มควบคุมอีก 36 คน หลังจากนั้น 2 ปี จึงทำการตรวจสอบระหว่างทั้งสองกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีลักษณะที่เป็นด้านบวกของการเรียนแบบร่วมมือมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับประสบการณ์ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนมีการควบคุมอารมณ์ได้ดีในการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนยังคงรักษาไว้ซึ่งการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้น

2. การเรียนรู้ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูทั้ง 10 คน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์มีคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้น ทักษะการทำงานร่วมกัน มีคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้น และความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคทีมแข่งขัน (Team games tournament : TGT) ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา จันทรแดง (2556, น. 567) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกัน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการเรียนรู้ทางการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความสามารถในการทำงานร่วมกัน มีพฤติกรรมในการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับดีมาก และความคิดของนักเรียนต่อการเรียนการสอนด้วยชุดการสอนแบบร่วมมือ อยู่ในระดับดีมาก และ Vaughan (2002, pp. 359-363) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเรียนแบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนผิวสี โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้ทดลองได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันแบบร่วมมือในวิชาคณิตศาสตร์ ตลอดภาคการศึกษา และทำการทดสอบนักเรียนในสัปดาห์ที่ 5, 9 และ 19 ปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น

3. ความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินโครงการวิจัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจสูงที่สุด คือ ประโยชน์ของโครงการวิจัยที่เกิดกับครูและนักเรียน รองลงมาคือ การจัดประชุม นำเสนอผลงานและเผยแพร่ผลงานวิจัยของครู และจัดอบรมปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ด้านการออกแบบ

การจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับความเห็นของ สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ร่วมมือกันและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน ทำงานการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนและสมาชิกในกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และ Barnett (2003, p. 2031-A) ได้ศึกษามาตรฐานวิทยาศาสตร์ระดับชาติและระดับรัฐในปัจจุบันเน้นที่การสืบเสาะ ซึ่งเป็นยุทธวิธีในการสอนวิทยาศาสตร์ มาตรฐานเหล่านี้ไม่ได้กำหนดวิธีที่จะสร้างการสืบเสาะภายในเนื้อหาที่ใช้สอน ในห้องเรียนยิ่งไปกว่านั้นครูจำนวนมากเป็นผู้ตัดสินใจแบบสร้างสรรค์และชาญฉลาด ซึ่งเป็นผู้ที่รับรู้และกำหนดวิธีการสืบเสาะและไม่มีความสงสัยที่จะนำเอาวิธีการสืบเสาะไปใช้ เพราะว่ามีประโยชน์มากที่สุดต่อนักเรียน การศึกษาครั้งนี้เป็นการพิจารณาถึงแนวความคิดด้านการสืบเสาะของครู 2 คน ว่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อเวลานานขึ้น และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเกี่ยวพันกันอย่างไร และครูเหล่านี้จะผ่านพ้นความยากลำบากอย่างไร รูปแบบของการวิจัยธรรมชาติ และการแปลความเพื่อใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แนวความคิดของครูต่อการสืบเสาะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเวลานานขึ้น และไม่พบว่าเหตุการณ์และขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งในการสอนเนื้อหาของครู

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก ดังนั้นในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้กับครูให้ดีกว่านำไปสู่การจัดการเรียนรู้
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลเกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารและนักวิจัยเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การพัฒนาความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนรู้และเกิดผลที่ตัวผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นในการพัฒนาครูจึงควรมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลกันเป็นระยะทั้งขณะพัฒนานวัตกรรมการสอน ระหว่างใช้นวัตกรรมการสอน และระยะหลังการใช้นวัตกรรมการสอน
3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และมีทักษะการทำงานร่วมกันที่ดีขึ้นด้วย จึงเหมาะที่จะนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้พัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นครูผู้สอนที่จะนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้ควรศึกษาและทำแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในแต่ละเทคนิคให้เข้าใจ เนื่องจากแต่ละเทคนิคมีขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมที่แตกต่างกัน
4. การขยายผลการวิจัยหรือการทำวิจัยต่อยอดควรทำในลักษณะการพัฒนาเครือข่ายการยกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในระดับสถานศึกษาโดยใช้ครูแกนนำที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างเครือข่ายภายในโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่สนับสนุนทุนวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) และโรงเรียนชุมชนบ้านหนองไข่น้ำ จังหวัดนครราชสีมา ที่เห็นถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดีจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษานายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร : เชนจรี.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2559). *โครงการพัฒนาระบบและกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับจังหวัด*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2559, จาก www.pl2learn.com/15479604/จังหวัดนครราชสีมา
- สุกัญญา จันทรแดง. (2556). ผลการจัดการด้วยชุดการสอนแบบร่วมมือที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกัน วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 6(2), 567-581.
- สุนันทา พรกุล และ อรพรรณ ศิริมหาสาคร. (2540). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2552). *21 วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- Gillies, R. M. (2007). *Cooperative learning: Integrating theory and practice*. California: Corwin Press.
- Vaughan, Winston. (2002, July-August). "Effects of Cooperative Learning on Achievement and Attitude Among Students of Color". *Journal of Educational Research*, 95(6), 359-364.
- Barnett, T. L. (2003). *The Influence of Organizational Culture, Work Environment and Personal Work Life on Job Satisfaction and career Commitment of Student Affairs Middle Managers*. Boston : Houghton Mifflin.

ผู้เขียนบทความ

ดร.ลลิตา ธงภักดิ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิจัยและประเมินผลการศึกษา

E-mail: Lalita.t@nrru.ac.th

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา 30000

รองศาสตราจารย์สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์

ข้าราชการบำนาญ

E-mail: Sitisak_j@yahoo.com

แนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตวิทยาลัย

การบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว

A GUIDELINE FOR THE IMPROVEMENT OF RESEARCH PROCESS
OF STUDENTS: THE GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION,
BURAPHA UNIVERSITY, SA KAEU PROVINCE

กนกกร เวทการ

KANOKON WETAKAN

เสาวคนธ์ ดีด้วยชาติ

SAWVAKON DEEDOUYCHAT

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION,

BURAPHA UNIVERSITY

จังหวัดชลบุรี

CHONBURI

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานงานวิจัย 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัย และ 3) เป็นแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ประชากรเป็นนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชางานนิพนธ์ ปีการศึกษา 2558 รุ่นที่ 12 และ 13 จำนวน 50 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะแบบประมาณค่า 4 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.82 สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาเรียงตามลำดับความถี่นำมาจัดหมวดหมู่ นำเสนอเป็นความเรียงแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานวิจัยอยู่ในระดับที่ดีที่สุด โดนสรุปปัญหาและอุปสรรคได้ 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน 2) ระยะเวลาการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนไม่เพียงพอ 3) ค่าใช้จ่ายในการทำงานวิจัย และ 4) ความสอดคล้องของหัวข้องานวิจัยกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนา คือ 1) การจัดโครงการส่งเสริมเรียนรู้อาสาสมัครด้านการทำงานวิจัยนอกเหนือจากการเรียนการสอนในรายวิชา 2) การจัดทำผังขั้นตอนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยให้ชัดเจนเป็นปัจจุบันและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การพัฒนากระบวนการ การกำหนดตารางให้คำปรึกษา การกำกับติดตามอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนิสิต และ 4) การพัฒนาการคัดสรรตั้งแต่เริ่มประเด็นการวิจัยให้มีความสอดคล้องกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ตรงตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ขั้นตอนการทำงานวิจัย

ABSTRACT

The research purpose was to 1) study the students' opinions on their the research process, 2) study the research problems and obstacles, and 3) develop the research process of master degree students of Public Administration, Burapa university, Srakaew Province. The population was 50 students who enrolled in the theses course in the academic year of 2015, batch 12 and 13. The 4-level and open-ended questionnaire was used to collect data. The correlation coefficient (r) was 0.67-1.00 and the reliability was 0.82. Frequency, percentage, mean, standard deviation and frequency analysis were used to present as descriptive composition.

Overall, the research found that the feedback on the research process was at the highest level, which the problems were summarized into 1) lack of knowledge and understanding in each stage of research process; 2) insufficient research period; 3) research funding; and 4) the consistency of research topics in public administration. In addition, the solutions were 1) the growth of a learning project in the research field, both in the teaching and learning courses; 2) the preparation of the research continuing process, 3) schedule in following all steps for a consultation with the advisors, and 4) the development of the selection the topic of public administration in accordance with the curriculum.

Keywords : Developmental guidelines, Research procedures

บทนำ

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ โดยจัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทำให้การบริหารทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญกับปัจจัยต่าง ๆ และปัญหาในรูปแบบใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นผู้บริหารจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และทักษะเพื่อปรับปรุงการบริหารให้สามารถสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยบูรพา จึงเปิดโครงการปริญญาโท ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ สำหรับผู้บริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร สามารถเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ แนวคิดใหม่ เชิงบริหาร และพัฒนาทักษะไปพร้อมกับการทำงานได้ (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545) โดยการจัดการเรียนการสอน ในวันเสาร์ และวันอาทิตย์ และภาคค่ำ คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี นอกจากนี้ คณาจารย์ของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ล้วนเป็นนักบริหาร และนักวิชาการที่ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ในวิชาชีพและความรู้ให้แก่ นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเป็นการขยายโอกาสให้แก่ผู้บริหารภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร ข้าราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ และผู้บริหารเอกชน ปัจจุบันเปิดการเรียนการสอน จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ 1) กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป 2) กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน 3) กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และ 4) กลุ่มวิชาภูมิรัฐประศาสนศาสตร์ และมีการ

จัดการเรียนการสอน 3 ที่ตั้ง คือ 1) จังหวัดชลบุรี 2) จังหวัดสระแก้ว และ 3) จังหวัดจันทบุรี ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนได้กำหนดให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาต้องทำผลงานวิชาการ คือ ปริญญาโท หลักสูตรแผน ก ต้องทำวิทยานิพนธ์ หลักสูตรแผน ข ต้องทำงานนิพนธ์ และสอบประมวลความรู้ ส่วนปริญญาเอก ต้องทำวิทยานิพนธ์ และต้องสอบผ่านวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ จึงถือว่าสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรอย่างสมบูรณ์ (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559)

นิสิตที่เข้าเรียนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2558-2559 มีทั้งหมด 50 คน เป็นนิสิตที่ศึกษา หลักสูตรแผน ข ต้องทำงานนิพนธ์ และสอบประมวลความรู้ ทั้งนี้ จากข้อมูลข้างต้น มีนิสิตที่ไม่สามารถสำเร็จการศึกษา ได้ตามแผนการจัดการศึกษาของวิทยาลัยฯ แบ่งออกเป็นนิสิตที่ยังสอบประมวลความรู้ไม่ผ่าน ในครั้งที่ 3 จำนวน 9 คน และไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา จึงไม่มีสิทธิ์สอบประมวลความรู้ จำนวน 1 คน และมีนิสิตที่ยังไม่สอบปากเปล่า งานวิจัยจำนวน 8 คน จึงทำให้ศูนย์การศึกษา ต้องดำเนินการจัดสอบงานวิจัยเพิ่มเติมให้กับนิสิตที่ตกค้าง และหากนิสิตสอบไม่ผ่านในภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 นั้น นิสิตต้องเสียค่ารักษาสภาพในเทอมนั้นด้วย ทำให้เกิดผลกระทบต่อนิสิต อาจารย์ที่ปรึกษา และการจัดการศึกษาได้ (งานทะเบียน มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษานักวิจัย ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ดูแลงานนิพนธ์ของนิสิตให้แล้วเสร็จตามกระบวนการของวิทยาลัย จึงเห็นถึงปัญหาเบื้องต้นในการทำงานนิพนธ์ของนิสิต และการที่นิสิตไม่สามารถทำงานนิพนธ์ให้สำเร็จ ล่วงตามกำหนดเวลาจะทำให้นิสิตไม่สำเร็จการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาได้ ดังนั้นจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อได้ทราบถึงความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคของการทำงานวิจัย ตลอดจนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิต ให้สามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการทำงานวิจัยของนิสิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตวิทยาลัยการบริการรัฐ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานวิจัย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนในการทำงานวิจัย

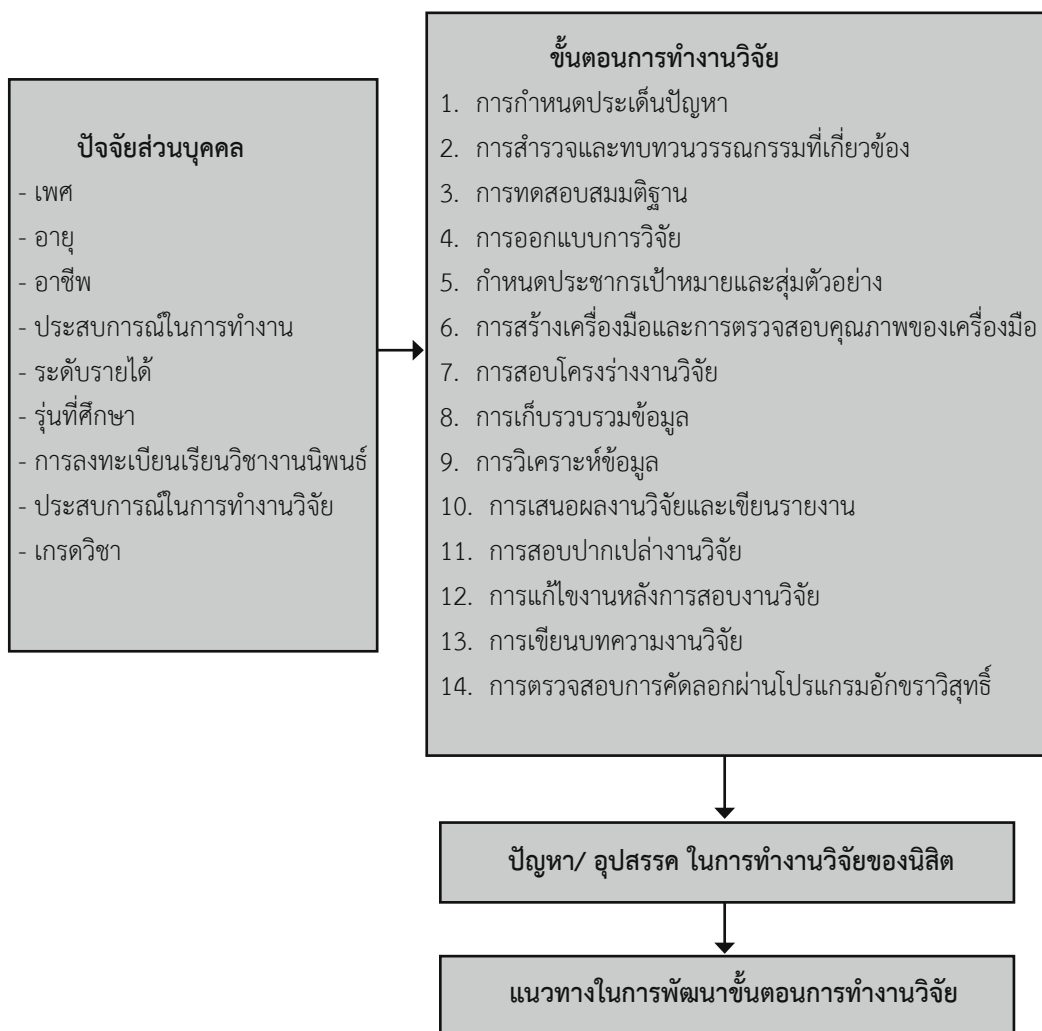
ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัยแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตวิทยาลัยการบริการรัฐ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

1. ได้ทราบระดับความคิดเห็นต่อขั้นตอนการทำงานวิจัย
2. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัย
3. สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยให้มีความเหมาะสมตามหลักสูตรการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด เรื่องขั้นตอนการทำงานวิจัย ของ สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2558) ที่ได้นำแนวคิดของ Kerlinger (1986) มีขั้นตอนในการทำงานวิจัย 9 ขั้นตอน มาประยุกต์กับแผนผังขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว, 2559) ได้ขั้นตอนการทำงานวิจัย 14 ขั้นตอน แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ทำการศึกษาด้วยวิธีเชิงสำรวจ (Survey research) โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว ทั้งหมดที่เป็นนิสิตปัจจุบันกำลังศึกษารายวิชางานนิพนธ์และอยู่ในขั้นตอนของการทำงานวิจัย โดยลงทะเบียนรายวิชางานนิพนธ์ ปีการศึกษา 2558 เป็นนิสิตรุ่นที่ 12 จำนวน 33 คน และนิสิตรุ่นที่ 13 จำนวน 17 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 50 คน (งานทะเบียน มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด จำนวน 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้น ด้วยวิธีแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ Likert และสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended) จากตำราของบุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 82) และทำการศึกษา และรวบรวมเอกสาร ทฤษฎี นิยาม และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยและใช้เป็นแนวทางในสร้างข้อคำถาม ทำการเรียบเรียง ปรับปรุงให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับรายได้ รุ่นที่ศึกษา การลงทะเบียนเรียนวิชางานนิพนธ์ ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และเกร็ดวิชา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check lists) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 14 ขั้นตอน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check lists) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 162) ดังนี้

- 4 คะแนน หมายถึง จริง/ดีที่สุด
- 3 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างจริง/ดีมาก
- 2 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างไม่จริง/ดี
- 1 คะแนน หมายถึง ไม่จริง/ควรปรับปรุง

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 14 ขั้นตอน โดยต้องการทราบว่า มี-ไม่มี เป็นแบบสำรวจรายการ (Check lists) ระบุนลักษณะของปัญหาเป็นรายขั้นตอนและรายข้อ และปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ ที่นิสิตประสบในการทำงานวิจัย เป็นแบบปลายเปิด (Open ended)

3. การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้ว นำไปทดลองใช้กับนิสิตซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำการหาคุณภาพ

เครื่องมือโดยนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item analysis) ด้วยวิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ 0.67-1.00 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Index of item-objective congruence : IOC) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ซึ่งยอมรับได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการส่งแบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ ไปข้อมูลจากนิสิตที่ลงทะเบียนรายวิชางานนิพนธ์ ปีการศึกษา 2558 ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 โดยได้รับกลับมาครบตามจำนวนและมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิงดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับรายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์ในการทำวิจัยของนิสิต ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 162)

ค่าเฉลี่ย	3.26 - 4.00	หมายถึง ดีที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.25	หมายถึง ดีมาก
ค่าเฉลี่ย	1.76 - 2.50	หมายถึง ดี
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.75	หมายถึง ควรปรับปรุง

5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัย ข้อเสนอแนะในการวิจัย และแนวทางในการพัฒนา ขั้นตอนในการทำงานวิจัย ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด โดยการอ่านและทำความเข้าใจข้อมูลในแบบสอบถาม นำมาจัดหมวดหมู่และความถี่ของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหาเรียงลำดับความถี่ และนำเสนอในลักษณะความเรียงแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.00 มีช่วงอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 68.00 มีประสบการณ์การทำงาน 3-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.00 มีรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.00 เป็นรุ่นที่ศึกษาในรุ่นที่ 12 คิดเป็นร้อยละ 66.00 ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย คิดเป็นร้อยละ 84.00 สำหรับผู้ที่มีความประสบการณ์ในการทำงานวิจัย ประเภทวิจัยเชิงปริมาณ คิดเป็นร้อยละ 62.50 ได้เกร็ดวิชาการแบบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เกรด B คิดเป็นร้อยละ 42.00

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของขั้นตอนในการทำงานวิจัย จำนวน 14 ขั้นตอน

(N=50)				
ขั้นตอนในการทำงานวิจัย	μ	σ	แปลความ	อันดับ
1. ขั้นตอนการกำหนดประเด็นปัญหา	3.83	0.26	ดีที่สุด	1
2. ขั้นตอนการสำรวจและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	3.50	0.47	ดีที่สุด	13
3. ขั้นตอนการกำหนดสมมติฐาน	3.57	0.50	ดีที่สุด	12
4. ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย	3.40	0.65	ดีที่สุด	14
5. การกำหนดประชากรเป้าหมายหรือการสุ่มตัวอย่าง	3.67	0.46	ดีที่สุด	10
6. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	3.66	0.45	ดีที่สุด	11
7. การสอบโครงสร้างงานวิจัย (3 บท)	3.74	0.43	ดีที่สุด	5
8. การเก็บรวบรวมข้อมูล	3.69	0.38	ดีที่สุด	9
9. การวิเคราะห์ข้อมูล	3.71	0.42	ดีที่สุด	8
10. การเสนอผลงานวิจัยและเขียนรายงาน	3.71	0.40	ดีที่สุด	7
11. การสอบปากเปล่างานวิจัย (5 บท)	3.79	0.38	ดีที่สุด	3
12. การแก้ไขงานหลังการสอบงานวิจัย	3.71	0.39	ดีที่สุด	6
13. การเขียนบทความงานวิจัย	3.74	0.38	ดีที่สุด	4
14. การตรวจสอบการคัดลอกผ่านโปรแกรมอักขราวิสุทธิ์	3.81	0.40	ดีที่สุด	2
ภาพรวม	3.62	0.35	ดีที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีที่สุด ($\mu = 3.62$, $\sigma = 0.35$) ทำการพิจารณาเป็นรายขั้นตอน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ขั้นตอนการกำหนดประเด็นปัญหา ($\mu = 3.83$, $\sigma = 0.26$) 2) การตรวจสอบการคัดลอกผ่านโปรแกรมอักขราวิสุทธิ์ ($\mu = 3.81$, $\sigma = 0.40$) 3) การสอบปากเปล่างานวิจัย (5 บท) ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.38$) 4) การเขียนบทความงานวิจัย ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.38$) 5) การสอบโครงสร้างงานวิจัย (3 บท) ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.43$) 6) การแก้ไขงานหลังการสอบงานวิจัย ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.39$) 7) การเสนอผลงานวิจัยและเขียนรายงาน ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.40$) 8) การวิเคราะห์ข้อมูล ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.42$) 9) การเก็บรวบรวมข้อมูล ($\mu = 3.69$, $\sigma = 0.38$) 10) การกำหนดประชากรเป้าหมายหรือการสุ่มตัวอย่าง ($\mu = 3.67$, $\sigma = 0.46$) 11) การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.45$) 12) ขั้นตอนการกำหนดสมมติฐาน ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.50$) 13) ขั้นตอนการสำรวจและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 3.50$, $\sigma = 0.47$) และ 14) ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย ($\mu = 3.40$, $\sigma = 0.65$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว โดยการสังเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ 4 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน 2) ระยะเวลาการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนไม่เพียงพอ 3) ค่าใช้จ่ายในการทำงานวิจัย และ 4) ความสอดคล้องของหัวข้องานวิจัยกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ สามารถพิจารณาปัญหาและอุปสรรคเป็นรายขั้นตอน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหา พบว่า ระยะเวลา 1 เดือน ก่อนการเสนอโครงร่างงานวิจัยน้อยเกินไป นิสิตยังไม่สามารถหาหัวข้อในการทำงานวิจัยได้ การทำงานวิจัยจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ แต่นิสิตมีความสนใจที่จะทำวิจัยในศาสตร์วิชาด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่การงาน และนิสิตขาดความเข้าใจในการกำหนดประเด็นปัญหา ทำให้ได้ประเด็นปัญหาที่ไม่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า นิสิตไม่มีความเข้าใจในการสืบค้นข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้อ้างอิงได้อย่างน่าเชื่อถือ ข้อมูลที่ได้ไม่มีความเป็นปัจจุบันไม่มีความทันสมัย และ นิสิตขาดความรู้ความเข้าใจในการสืบค้นข้อมูล ทำให้ไม่สามารถเข้าถึง หรือดาวน์โหลด งานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ ทำให้อ้างอิงเพียงแคบทศดย่อเท่านั้น ทำให้ขาดความลึกของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดสมมติฐาน พบว่า นิสิตไม่มีความเข้าใจในการกำหนดสมมติฐาน ทำให้ไม่สามารถเขียนบรรยายการกำหนดสมมติฐานที่ถูกต้องได้โดยสมมติฐานการวิจัยไม่มีความชัดเจน ทำให้ไม่สามารถทดสอบได้ หรือไม่ระบุทิศทางและขอบเขตของความสัมพันธ์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบการวิจัย พบว่า นิสิตยังขาดความรู้ในการออกแบบงานวิจัย ทำให้เลือกแบบการวิจัยที่ไม่เหมาะสม การออกแบบการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม หรือการเรียนรู้จากรายวิชาการวิจัยวิธีวิจัยอาจจะไม่เพียงพอ

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดประชากรเป้าหมายหรือการสุ่มตัวอย่าง พบว่า การเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมายจำเป็นจะต้องตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ แต่นิสิตส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยเลือกตามความสะดวกทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย และ นิสิตจะต้องออกค่าใช้จ่ายในการลงพื้นที่ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ และเพื่อเก็บข้อมูล โดยในแต่ละครั้งอาจจะมีผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ไม่ตรงตามเป้าหมายทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จำต้องเก็บข้อมูลใหม่เสียเวลาและค่าใช้จ่าย

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า นิสิตขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดของการวิจัยที่มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรองรับ และนิสิตมีค่าใช้จ่ายในการลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือในแต่ละครั้ง และหากผู้ตอบแบบสอบถามไม่สนใจที่จะตอบแบบสอบถามให้นิสิต ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการเก็บใหม่

ขั้นตอนที่ 7 การสอบโครงร่างงานวิจัย (3 บท) พบว่า นิสิตไม่สามารถส่งเล่มให้คณะกรรมการได้ตามกำหนดระยะเวลา และ นิสิตยังขาดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการนำเสนอโครงร่างงานวิจัย (3 บท) ทำให้การนำเสนอไม่น่าสนใจ ใช้ระยะเวลาในการนำเสนอมากเกินไป เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 8 การเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า แบบสอบถามที่นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูล ไม่สามารถนำมาใช้ได้ จำเป็นต้องลงไปเก็บข้อมูลซ้ำทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มขึ้นและบางครั้งมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่อ่านแบบสอบถามทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นจริง และ นิสิตทำการศึกษาพื้นที่ และข้อมูลประชากรน้อยเกินไป และผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีเวลาตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลได้ยากต้องใช้ระยะเวลานานในการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นิสิตขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เลือกใช้สถิติที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และ นิสิตขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ ทั้งการลงโปรแกรมและการส่งประมวลผลโปรแกรมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 10 การเสนอผลงานวิจัยและเขียนรายงาน พบว่า นิสิตขาดความเข้าใจในการเขียนรายงานผลการวิจัย ทำให้เขียนรายผลการวิจัยด้วยภาษาที่ไม่ถูกต้อง และการเขียนรายงานจำเป็นจะต้องมีการอ้างอิงให้ถูกต้องตามหลักการอ้างอิงของสถาบันซึ่งมีรายละเอียดค่อนข้างมาก

ขั้นตอนที่ 11 การสอบปากเปล่างานวิจัย (5 บท) พบว่า ระยะเวลาระหว่างการสอบโครงร่างงานวิจัย (3 บท) และการสอบปากเปล่างานวิจัย (5 บท) กระชั้นชิดมาก (ห่างกัน 2 เดือน) เนื่องจากกระบวนการได้มาซึ่งเล่มสมบูรณ์มีรายละเอียดค่อนข้างมาก นิสิตจึงไม่สามารถทำเล่มส่งได้ทันตามกำหนดการดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 12 การแก้ไขงานหลังการสอบงานวิจัย พบว่า ระยะเวลาในการแก้งานหลังสอบงานวิจัย 7 วันหลังจากการสอบน้อยเกินไป และ อาจารย์ตรวจงานวิจัยนิสิตหลายคนในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้ส่งงานวิจัยไม่ทันตามกระบวนการที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 13 การเขียนบทความงานวิจัย พบว่า นิสิตมีระยะเวลาในการเขียนบทความน้อยเกินไป และการเขียนบทความอยู่ในช่วงเวลาเดียวกับการแก้งานหลังจากการสอบ 5 บท และ นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในการเขียนบทความวิจัยน้อยเกินไป เนื่องจากมีการอบรมให้ความรู้เพียงวันเดียว

ขั้นตอนที่ 14 การตรวจสอบการคัดลอกผ่านโปรแกรมอักขราวิสุทธิ์นั้น พบว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใด

4. แนวทางในการพัฒนาขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคของขั้นตอนการทำงานวิจัยใน 4 ประเด็นหลัก จึงนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตได้ดังนี้

4.1 แนวทางการพัฒนาการขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน ควรส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านการทำงานวิจัยนอกเหนือจากการเรียนการสอนในรายวิชา เพื่อนิสิตให้สามารถทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพัฒนาความรู้ความเข้าใจสำหรับนิสิตในการทำงานวิจัยที่มีคุณภาพ จัดโครงการอบรมที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการทำงานวิจัยของนิสิต นอกเหนือจากการเรียนในรายวิชา เช่น การอบรมการเขียนเค้าโครงงานวิจัย การอบรมการเขียนอ้างอิงและเขียนบรรณานุกรม การอบรมการเขียนบทความวิจัย เป็นต้น อีกทั้งควรจัดเตรียมแหล่งค้นคว้าทางวิชาการที่มีความพร้อม และเพียงพอสำหรับการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัย เช่น การจัดให้มีตำรา/งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/งานวิจัย วารสารงานวิจัยที่เป็นฉบับสมบูรณ์ในห้องสมุด เพื่อให้นิสิตสามารถทำงานวิจัยอย่างเป็นระบบ เกิดความสะดวกต่อการพัฒนาผลงานวิจัย และได้ผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ

4.2 ระยะเวลาการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนไม่เพียงพอ ควรมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานวิจัย เช่น ผังขั้นตอน เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานทำงานวิจัยให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาเพื่อลดปัญหาเรื่องระยะเวลาการทำงานวิจัยไม่เพียงพอ โดยการจัดแผนการเรียนรู้ในส่วนของการลงทะเบียนวิชางานนิพนธ์ การขยายระยะเวลาเป็น 2 เทอม และแจ้งผังขั้นตอนในการทำงานวิจัย ให้นิสิตได้ทราบ และทำความเข้าใจล่วงหน้าก่อนทำงานวิจัย เพื่อให้มีเวลาในพัฒนาเค้าโครงงานนิพนธ์ และมีระยะเวลาในการทำงานวิจัยมากขึ้น เนื่องจากข้อกำหนดในการสำเร็จการศึกษา ตามเกณฑ์ของวิทยาลัยฯ มีกระบวนการขั้นตอนเพิ่มมากขึ้น

4.3 ค่าใช้จ่ายในการทำงานวิจัย ควรพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาแก่นิสิต โดยอาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้คำปรึกษาที่ใกล้ชิดในทุกขั้นตอน อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้กับนิสิต เพื่อลดปัญหาความผิดพลาด ๆ ที่จะเกิดขึ้น และสามารถควบคุมงบประมาณในการทำงานวิจัยให้กับนิสิตได้ โดยที่วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ควรกำหนดตารางเวลาการให้คำปรึกษางานวิจัยแก่นิสิต อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอนที่สามารถทำได้ และสำหรับนิสิตที่มีปัญหาอุปสรรคในการทำงานวิจัย เช่น การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ การสุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูล เป็นต้น อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องเป็นพี่เลี้ยงในการวางแผนการวิจัยโดยละเอียด และลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงกับนิสิต เพื่อลดความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น

4.4 ความสอดคล้องของหัวข้องานวิจัยกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ควรพัฒนาการคัดสรรประเด็นการวิจัยให้มีความสอดคล้องกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เมื่อรับนิสิตเข้ามาศึกษาในระดับปริญญาโท เรียนใน แผน ข หรือ แผน ก โดยจัดให้มีการเสนอเค้าโครงเรื่องที่สนใจศึกษาวิจัยตั้งแต่เริ่มรับเข้าศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรพิจารณาคัดสรรอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเหมาะสมกับงานหัวข้อวิจัยที่นิสิตสนใจ ซึ่งหัวข้อวิจัยนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับขอบข่ายทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ตรงตามหลักสูตรการศึกษา

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีที่สุด จึงทำการพิจารณาเป็นรายขั้นตอน พบว่า มีขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ย 5 ลำดับสุดท้าย คือ 1) การกำหนดประชากรเป้าหมายหรือการสุ่มตัวอย่าง 2) การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 3) ขั้นตอนการกำหนดสมมติฐาน 4) ขั้นตอนการสำรวจและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และ 5) ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย จะเห็นได้ว่า นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นขั้นตอนการออกแบบงานวิจัยมากที่สุด ซึ่ง บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2551, น. 129-133) ได้สรุปขั้นตอนของการทำวิจัยที่ดีไว้ว่า การทำวิจัยต้องทำอย่างเป็นระบบ ระเบียบจึงต้องมีขั้นตอนในการทำ การแบ่งขั้นตอนการทำวิจัยจะแบ่งเป็นกี่ขั้นตอน มาก หรือน้อยเท่าใด แล้วแต่จะให้ความละเอียดเพียงใด ขั้นตอนที่แบ่งจะเหมาะกับวิธีการวิจัยแตกต่างกัน แต่ละขั้นตอนที่แบ่ง เวลาทำวิจัย มิใช่ว่า

จะต้องทำทีละขั้นตอน เสร็จขั้นตอนหนึ่งก่อนแล้วจึงทำขั้นตอนต่อไปได้ การแบ่งเป็นขั้นตอนเพียงแต่ให้เห็นภาพการทำวิจัยอย่างชัดเจนเท่านั้น เพราะขั้นตอนที่แบ่งไม่ว่าจะแบ่งอย่างไร แต่ละขั้นตอนก็ไม่ได้แบ่งแยกจากกันเด็ดขาด ยังมีส่วนเหลื่อมล้ำ ซ้ำซ้อนกันบ้าง การทำวิจัยจริง ๆ จึงต้องคิดและทำไปพร้อม ๆ กัน และ Kerlinger (1986 อ้างถึงใน สุธิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2558, น. 20) ที่แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหา 2) การกำหนดสมมติฐาน 3) การใช้เหตุผลเชิงตรรกะเพื่อปรับสมมติฐานให้เฉพาะเจาะจงขึ้น และ 4) สังเกตการณ์ ทดสอบ ทดลอง โดยที่ สุธิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2558, น. 20) ได้กล่าวว่า เราสามารถแบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกได้เป็นขั้นตอนมากกว่า ซึ่งจำนวนขั้นตอนก็คงขึ้นอยู่กับว่าจะขอยละเอียดแค่ไหน ในที่นี้ขอแบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ และขั้นตอนย่อย

2. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว สรุปได้ 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน 2) ระยะเวลาการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนไม่เพียงพอ 3) ค่าใช้จ่ายในการทำงานวิจัย และ 4) ความสอดคล้องของหัวข้องานวิจัยกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ สอดคล้องกับ สีนพันธุ์พินิจ (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดเรื่องที่จะวิจัย ศึกษาวรรณกรรม บริบท และปรากฏการณ์ต่าง ๆ นักวิจัยต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน และตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะศึกษา มีกิจกรรมที่ต้องศึกษาดังนี้ 1) การกำหนดประเด็นปัญหาและกรอบแนวคิด ในการทำวิจัย 2) การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย และ 3) การกำหนดสมมติฐานการวิจัย ถ้าหากทำการวิจัยเชิงพรรณนาหรือการวิจัยเชิงคุณภาพที่ไม่จำเป็นต้องกำหนดสมมติฐานก็ให้ตั้ง “ข้อคำถาม” แทน บุญธรรม กิจปรีดาภิรต (2551) ได้กล่าวสนับสนุนไว้ว่า การทำวิจัยมีหลายวิธี ปัญหาการวิจัยเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะเลือกใช้ได้หลายวิธี แต่การวิจัยแต่ละครั้งจะต้องเลือกเพียงวิธีเดียว จะใช้วิธีการทดลอง ซึ่งต้องศึกษาไปข้างหน้าหรือจะศึกษาด้วยวิธีการสังเกตหรือการบรรยาย ซึ่งต้องเก็บข้อมูลตามธรรมชาติที่เกิดขึ้น หรือจะศึกษาข้อมูลย้อนหลัง ศึกษาแบบการศึกษา ณ จุดเวลา (Cross sectional studies) หรือจะศึกษาแบบระยะยาว การเลือกวิธีการทำวิจัยจะต้องคำนึงถึงทั้งเวลา เงิน คน และความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ โดยยึดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของผลการวิจัยที่ได้เป็นสำคัญ วันวิสาข์ แก้วสมบุรณ์, ทรงธรรม ธีระกุล, เสาวนีย์ แสงสีดำ และ ศศิธร ดีใหญ่ (2553) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาลำช้าของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่มีประสบการณ์ทำวิจัยก่อนเข้าศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาลำช้า ด้านความรู้ในการทำวิจัย (ประเด็นเรื่องขาดทักษะในการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์หรือนำเสนอผลงาน) มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ชัยยศ ปานเพชร (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป ได้แก่ จำนวนหนังสือที่ต้องการศึกษาค้นคว้า มีน้อย หนังสือที่ต้องการมีเนื้อหาล้าสมัย หนังสือที่ต้องการใช้มีผู้อื่น ยืมไป และหนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด การใช้หนังสืออ้างอิง หนังสืออ้างอิงบางเล่มควรจัดเป็นหนังสือทั่วไปแต่นำมาจัดเป็นหนังสืออ้างอิงทำให้ยืมออกไม่ได้ ไม่พบตัวเล่มหนังสือตามอ้างอิงที่ค้นพบใน เว็บ OPAC (Online public access catalog) และการเรียงหนังสืออ้างอิงบนชั้นวางสลับผิดที่ ปัญหาในการใช้วารสาร ได้แก่ วารสารฉบับที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด วารสารฉบับย้อนหลังมีไม่ครบทุกฉบับ ไม่ทราบวิธีการค้นหาค้นหาบทความจากวารสาร และดรชชนิวารสารในห้องสมุดจัดทำไม่ทันสมัย

3. แนวทางในการพัฒนาขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ จังหวัดสระแก้ว จากปัญหาและอุปสรรคของขั้นตอนการทำงานวิจัยใน 4 ประเด็นหลัก สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนในการทำงานวิจัยของนิสิตได้ ดังนี้

3.1 การขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านการทำงานวิจัยนอกเหนือจากการเรียนการสอนในรายวิชา เพื่อให้นิสิตสามารถทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพัฒนาความรู้ความเข้าใจสำหรับนิสิตในการทำงานวิจัยที่มีคุณภาพ การจัดโครงการอบรมที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการทำงานวิจัยของนิสิต นอกเหนือจากการเรียนในรายวิชา เช่น การอบรมการเขียนเค้าโครงงานวิจัย การอบรมการเขียนอ้างอิงและเขียนบรรณานุกรม การอบรมการเขียนบทความวิจัย เป็นต้น อีกทั้งควรจัดเตรียมแหล่งค้นคว้าทางวิชาการที่มีความพร้อม และเพียงพอสำหรับการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัย ควรจัดให้มีตำรา/งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/งานวิจัย วารสารงานวิจัยที่เป็นฉบับสมบูรณ์ในห้องสมุด เพื่อให้นิสิตสามารถทำงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการพัฒนาผลงานวิจัย และได้ผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ สอดคล้องกับ ชไมพร กาญจนกิจสกุล (2556) ที่ได้กล่าวว่าการที่จะได้มาซึ่งงานวิจัยที่ดีและมีคุณภาพนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยส่วนประกอบที่สำคัญในหลายประการ ดังนั้น ผู้เริ่มทำวิจัยควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจใน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย เป็นเบื้องต้นเสียก่อน เพื่อให้สามารถลงมือวิจัยได้อย่างถูกต้องบนพื้นฐานของเหตุและผลทางวิชาการที่ชัดเจน อีกทั้งวิทยาลัยฯ ควรจัดเตรียมแหล่งค้นคว้าทางวิชาการที่มีความพร้อม และเพียงพอสำหรับการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัย ควรจัดให้มีตำรา/งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/งานวิจัย วารสารงานวิจัยที่เป็นฉบับสมบูรณ์ในห้องสมุด เพื่อให้นิสิตสามารถทำงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการพัฒนาผลงานวิจัย และได้ผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ และ ชัยยศ ปานเพชร (2553) ที่ได้กล่าวว่าการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับนิสิตกำลังศึกษาระดับปริญญาโท ส่วนมากเป็นนิสิตภาคปกติ โดยเป็นนิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ นิสิตส่วนใหญ่ใช้ รายงานการวิจัย ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นิสิตส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูล Science Direct วิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม (ThaiLIS) และฐานข้อมูล Journal Link

3.2 ระยะเวลาการทำงานวิจัยในแต่ละขั้นตอน ควรมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานวิจัย เช่น ผังขั้นตอน เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานทำงานวิจัยให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา เพื่อลดปัญหาเรื่องระยะเวลาการทำงานวิจัยไม่เพียงพอ โดยควรมีการจัดแผนการเรียนในส่วนของการลงทะเบียนวิชางานนิพนธ์ ควรขยายระยะเวลาเป็น 2 เทอม และแจ้งผังขั้นตอนในการทำงานวิจัย ให้นิสิตล่วงหน้าก่อนทำงานวิจัย และเพื่อให้นิสิตมีเวลาในพัฒนาเค้าโครงงานนิพนธ์ และมีระยะเวลาในการทำงานวิจัยมากขึ้น เนื่องจากข้อกำหนดในการสำเร็จการศึกษา ตามเกณฑ์ของวิทยาลัยฯ มีกระบวนการขั้นตอนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2558) ที่ได้กล่าวว่าการวิจัยก็เหมือนกับการเดินทางที่นักวิจัยจำเป็นจะต้องมีแผนที่การเดินทาง และรู้เส้นทางที่จะเดินอย่างแน่ชัดว่าจะผ่านจุดใด เมื่อไหร่ และอย่างไร จึงจะถึงจุดหมายปลายทางอย่างรวดเร็ว และถูกต้องแม่นยำ ขั้นตอนของการวิจัยในทุก ๆ ขั้นตอนไม่สามารถดำเนินการ โดยแยกโดดออกมาจากกระบวนการวิจัยทั้งหมดได้ หากแต่ต้องมีส่วนสัมพันธ์เชื่อมโยงกับขั้นตอนอื่น ๆ ในทางใดทางหนึ่งเสมอ และ วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์, ทรงธรรม ธีระกุล, เสาวนีย์ แสงสีดา และ ศศิธร ดีใหญ่ (2553) ที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาล่าช้า ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ควรให้

ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดสัมมนาเบื้องต้น แก่นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนก่อนเริ่มเรียน เพื่อให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการทำวิจัยโดยต้องเสนอแนะให้นิสิตรู้จักบริหารจัดการเวลาให้เป็น หากตัดสินใจเข้าเป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาแล้วก็ต้องให้ความสำคัญกับการเรียนและชีวิตส่วนตัวไปพร้อม ๆ กัน รวมถึงควรมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะทางการวิจัยแก่นิสิต เช่น การอบรมโปรแกรมสถิติที่จำเป็นในการทำวิจัยของนิสิต เป็นต้น

3.3 ค่าใช้จ่ายในการทำงานวิจัย ควรมีการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาแก่นิสิต โดยอาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้คำปรึกษาที่ใกล้ชิดในทุกขั้นตอน อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้กับนิสิต เพื่อลดปัญหาความผิดพลาดในการเก็บข้อมูลและสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการทำงานวิจัยให้กับนิสิตได้ โดยการกำหนดตารางเวลาการให้คำปรึกษาทางานวิจัยแก่นิสิต ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอนที่สามารถทำได้ สำหรับนิสิตที่มีปัญหาอุปสรรคในการทำงานวิจัย เช่น การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ การสุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูล เป็นต้น อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องเป็นพี่เลี้ยงในการวางแผนการวิจัยโดยละเอียด และลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงกับนิสิต เพื่อลดความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับ สิริภักตร์ ศิริโท (2559) ที่กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษา มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของนักศึกษาเป็นอย่างมาก อาจารย์ที่ปรึกษาต้องให้ความรู้ ดูแล ช่วยเหลือตลอดจนชี้แนวทางในการทำโครงการ/การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง/วิทยานิพนธ์ และ อรุณศรี พุ่มนวล (2551) ที่กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ มีบทบาทหน้าที่ทั้งด้านการบริหาร วิชาการ ที่ปรึกษา และประกันคุณภาพ กล่าวคือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ต้องให้คำแนะนำทางวิชาการ กำกับดูแลความก้าวหน้าในการดำเนินงานให้นิสิตนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน ได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ปฏิบัติตามนโยบาย กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ดูแลนิสิตนักศึกษาให้มีพัฒนาการทั้งด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย คุณธรรม จริยธรรม เพื่อที่จะได้พัฒนานิสิตให้มีความเป็นนักวิชาการ หรือนักวิจัย มืออาชีพ รวมทั้งเป็นแบบอย่างของครู และนักวิจัยที่ดีด้วย

3.4 ความสอดคล้องของหัวข้องานวิจัยกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ควรมีการพัฒนาการคัดสรรประเด็นการวิจัยให้มีความสอดคล้องกับศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เมื่อรับนิสิตเข้ามาศึกษาในระดับปริญญาโท เรียนใน แผน ข หรือ แผน ก ควรจัดให้มีการเสนอเค้าโครงเรื่องที่สนใจศึกษาวิจัยตั้งแต่เริ่มรับเข้าศึกษา โดยให้อาจารย์ประจำหลักสูตรพิจารณาคัดสรรอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ เหมาะสมกับงานหัวข้อวิจัยที่นิสิตสนใจ ซึ่งหัวข้อวิจัยนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับขอบข่ายทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษา คือ เพื่อผลิตมหาบัณฑิต ที่มีความรู้ความสามารถด้านรัฐประศาสนศาสตร์ สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทางนโยบายและการบริหาร โดยการประยุกต์ทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเน้นให้ผู้บริหาร มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการศึกษาดูงานต่างประเทศ พร้อมทั้งผู้นำด้านนวัตกรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ควรจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาทั้งนิสิตและคณาจารย์ ดังนี้

1.1.1 โครงการอบรมการเขียนเค้าโครงงานวิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการทำงานวิจัย เพื่อการสำเร็จการศึกษาของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

1.1.2 โครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานวิจัยจากจากกรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง เพื่อเป็น และเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัย และเป็นสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง

1.1.3 โครงการอบรมการสืบค้นข้อมูลการทำงานวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่มีคุณภาพ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ

1.1.4 การอบรมการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

1.1.5 การอบรมการเขียนรายงานวิจัยให้เป็นไปตามรูปแบบงานวิจัย การเขียนอ้างอิง และการเขียนบรรณานุกรม ที่เป็นไปตามรู้แบบที่ถูกต้องของวิทยาลัยฯ

1.1.6 การอบรมการเขียนบทความวิจัยสำหรับนิสิต

1.1.7 จัดโครงการ “Research Forum” เพื่อเป็นการจัดหาพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ทางการวิจัย และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางการวิจัย แก่คณาจารย์ผู้สอน เช่น การอบรม การใช้โปรแกรมเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการอบรมการวิจัยเชิงคุณภาพ : การวิจัยเพื่อพัฒนา ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) และการศึกษารายกรณี (Case study) เป็นต้น

1.2 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ควรจัดให้มีห้องสำหรับการปฏิบัติงานวิจัยโดยเฉพาะ เพื่อให้อาจารย์ และนิสิตได้มีโอกาสพบปะกับมากขึ้น เสริมสร้างบรรยากาศในศึกษาวิจัยเพิ่มมากขึ้น

1.3 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ควรมีจัดอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถิติสำหรับการวิจัย เพื่อเป็นที่ปรึกษาให้กับนิสิต เพราะจากผลการศึกษา พบว่า การเรียนการสอนรายวิชาสถิติสำหรับการวิจัยทาง รัฐประศาสนศาสตร์ สำหรับนิสิตในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร เป็นแบบเรียน Block Crouse เรียนรวม 48 ชั่วโมง ต่อ 1 รายวิชา ไม่เพียงพอที่นิสิตจะสามารถเข้าใจและใช้ความรู้จากการเรียนมาทำงานนิพนธ์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดทำวิจัยในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนิสิตหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางการสำเร็จ การศึกษาสำหรับนิสิตรุ่นถัดไป

เอกสารอ้างอิง

ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิษณุโลก : ภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชัยยศ ปานเพชร. (2553). การใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารอินฟอร์เมชั่น*, 17(2), 1-7.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์.

มหาวิทยาลัยบูรพา, งานทะเบียน. (2559). *ข้อมูลนิสิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัด*

สระแก้ว ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชางานนิพนธ์ ปี พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2559,

จาก http://reg.buu.ac.th/registrar/class_info_1

- _____. (2559). ข้อมูลนิสิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2558-2559. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2559, จาก http://reg.buu.ac.th/document/CurrStu/CurrStu09082559_1_2559.pdf
- วันวิสาข์ แก้วสมบุญ, ทรงธรรม ชีระกุล, เสาวนีย์ แสงสีดา และ ศศิธร ดีใหญ่. (2553). ปัจจัยในการสำเร็จ การศึกษาล่าช้า ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา : หน่วยวิจัยสถาบัน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2545). คู่มือการศึกษานิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2545. ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : วิทยาพัฒนา.
- สิริภักตร์ ศิริโท. (2559). อาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีในวิชาโครงงาน/วิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2559, จาก www.km.mut.ac.th/attachments/714852906/KM_การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา.doc.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2558). ระเบียบวิธีวิจัย สำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม.
- อรุณศรี พุ่มนวล. (2551). ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์, สงขลา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological testing* (5th ed.). New York : HarperCollins. Dubrin.
- Kerlinger, F. N. (1986). *Foundations of Behavioral research* (3th ed.). USA : Holt, Rinehart and Winston, Inc.

ผู้เขียนบทความ

นางสาวกนกอร เวทการ

นักวิชาการศึกษา สังกัดสำนักงานจัดการศึกษา

E-mail: kanokon@buu.ac.th

นางสาวเสาวคนธ์ ดีด้วยชาติ

นักวิจัย สังกัดศูนย์ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการพัฒนา

E-mail: sawvakon@buu.ac.th

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง

จังหวัดชลบุรี 20131

ผลการศึกษาพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมโดยใช้ เทคนิค DIR FLOORTIME

A STUDY OF HOLISTIC DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH AUTISM BASED ON THE DIR FLOORTIME APPROACH

พัชรารัตน์ เมืองหงส์

PATCHARAWADEE MUEANGHONG

รุ่งรัตน์ ศรีอำนวย

RUNGRAT SRIAMNOUY

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมโดยใช้เทคนิค DIR floortime 2) เปรียบเทียบพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมก่อนและหลังการใช้เทคนิค DIR Floortime กลุ่มตัวอย่างคือเด็กที่มีภาวะออทิสซึม จำนวน 3 คน ที่มีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่ 1 ไม่เต็มขั้น มีอายุระหว่าง 2-8 ปี ของคลินิกส่งเสริมพัฒนาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ 1) แบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก 2) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องบันทึกวิดีโอ และ 4) บันทึกพฤติกรรมรูปแบบ STAR การทดลองใช้ระยะเวลา 1 ภาคเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าความถี่ของพฤติกรรม

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime เด็กที่มีภาวะออทิสซึมทุกกรณีศึกษา มีพัฒนาการแบบองค์รวมเพิ่มสูงขึ้น จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าครูและผู้ปกครองเด็กที่มีภาวะออทิสซึมควรนำเทคนิค DIR Floortime ไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีภาวะออทิสซึมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : DIR ฟลออร์ทิม, เด็กที่มีภาวะออทิสซึม, พัฒนาการแบบองค์รวม

ABSTRACT

The aim of this quasi-experimental research was to 1) study the holistic development of children with autism using DIR Floortime approach, and 2) compare the holistic development of children with autism before and after DIR Floortime approach. The samples consisted of 3 children with autism, aged between 2-8 years who are from the Developmental Clinic, Special Education Center, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. The instrument used was: 1) a questionnaire (FEDQ) developed by Kingkaew Pajarya (2010), which was translated from Greenspan and Wieder (2002), 2) Child Information Questionnaire, 3) Video recorder, and 4) STAR recorded behavior. Descriptive statistics are used for data analysis.

The results showed that after the use of DIR Floortime approach, the holistic development of all 3 children with autism was improved. This study suggested that parents and teachers should continuously apply DIR Floortime approach in promoting the holistic development among children with autism.

Keywords : DIR Floortime, Children with autism, Holistic development

บทนำ

ภาวะออทิสซึมเป็นความผิดปกติทางพัฒนาการตลอดชีวิตที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลและพฤติกรรมของมนุษย์อย่างสำคัญที่รวมถึง 1) ความบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสัมพันธ์ภาพ และการสื่อสารทางสังคม 2) การมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ และตายตัว หรือมีความสนใจหรือกิจกรรมที่จำกัด (American Psychiatric Association, 2013) อาการที่แสดงความผิดปกติของพัฒนาการของเด็กที่มีภาวะออทิสซึม คือ มีความผิดปกติทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมอารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองผิดปกติไป และความผิดปกตินี้จะพบได้ก่อนวัย 30 เดือน (พุทธิดา (นามปากกา), 2550, น. 27-35) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นในเรื่องพัฒนาทักษะทางสังคม และอารมณ์ (ผดุง อารยะวิญญู, 2546, น. 27) เพื่อให้เด็กที่มีภาวะออทิสซึม มีพัฒนาการให้มากที่สุดตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ ให้เด็กที่มีภาวะออทิสซึม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ เนื่องจากเด็กที่มีภาวะออทิสซึมแต่ละคนมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามระดับความบกพร่องและพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ในการสอนเด็กที่มีภาวะออทิสซึมจึงมีการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ ทีช (Teacch) เพ็คส์ (Pecs) การอ่านจิตใจ (Mind reading) เรื่องราวทางสังคม (Social stories) ซึ่ง DIR Floortime เป็นเทคนิคหนึ่งในการใช้สอนเด็กที่มีภาวะออทิสซึมเช่นกัน DIR Floortime คือการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม อาทิ ด้านการสื่อสาร การรู้คิดและด้านการแสดงออกทางอารมณ์ พัฒนาโดย Greenspan and Wieder (1998) จิตแพทย์เด็กชาวอเมริกัน

DIR Floortime คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การส่งเสริม DIR Floortime เน้นการลงไปเล่นระดับเดียวกับเด็ก โดยใช้กิจกรรมที่เด็กสนใจและตรงกับระดับพัฒนาการ ใน DIR Floortime เด็กเป็นผู้นำและคิดกิจกรรม ผู้ใกล้ชิดทำตามความสนใจของเด็กและเปลี่ยนสิ่งที่กำลังทำอยู่ให้เป็นกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันไปมาให้มากที่สุด การแสดงท่าทางและคำพูดที่โต้ตอบกัน

การรู้จักการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองผ่านการเล่น ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย โปรแกรมนี้มีเป้าหมายเพื่อที่จะสร้างให้เด็กที่มีภาวะออทิสซึม มีความสามารถด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา มากกว่าที่จะมุ่งเน้นที่ทักษะและพฤติกรรมของเด็กแบบแยกส่วน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมในเด็กที่มีภาวะออทิสซึม ด้วยเทคนิค DIR Floortime เนื่องจาก DIR Floortime เป็นเทคนิคที่ใช้ส่งเสริมพัฒนาการที่คำนึงถึงระดับพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์และประเมินปัญหาทางพัฒนาการของเด็ก ใช้ความสนใจของเด็กเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกับความสนุกสนานและความไว้วางใจ ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากระบวนการคิด การทำ การพูด รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมโดยใช้เทคนิค DIR Floortime
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึม ก่อนและหลังการใช้เทคนิค

DIR Floortime

ประโยชน์ของการวิจัย

1. หลังจากการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime เด็กที่มีภาวะออทิสซึม มีพัฒนาการแบบองค์รวมเพิ่มสูงขึ้น
2. ผู้ปกครองจะมีแนวทางในการเลือกวิธีส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กอีกหนึ่งทาง
3. เด็กที่มีภาวะออทิสซึมมีความสุขและมีสัมพันธภาพกับครอบครัวและคนรอบข้างดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนพัฒนาการ 6 ระดับ และการใช้เทคนิค DIR Floortime เพื่อพัฒนาการแบบองค์รวม อธิบายได้ดังนี้

ระดับที่ 1 สนใจ สนใจ จดจ่อ ใช้เทคนิค DIR Floortime โดย การเปลี่ยนการเล่นคนเดียวให้เป็นสองคน การเข้าหาเด็กด้วยสัมผัสที่เด็กชอบ ด้วยการเล่นรถ ครูลเล่นรถด้วยในแบบเดียวกันให้เด็กหันมาสนใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น : คุณสมบัติของผู้ทำการวิจัย คือ 1) ผ่านการอบรม DIR Floortime มาแล้วไม่ต่ำกว่า 7 ครั้ง และ 2) มีประสบการณ์ด้านการสอนด้วยการเล่นที่ใช้หลักการตามแนวคิด DIR Floortime ไม่ต่ำกว่า 1 ปี ก่อนเริ่มทำวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือเด็กที่มีภาวะออทิสซึมที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ในคลินิกส่งเสริมพัฒนาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 8 คน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ, 2559, น. 22)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือเด็กที่มีภาวะออทิสซึมของคลินิกส่งเสริมพัฒนาการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่มีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่ 1 ไม่เต็มขั้น ที่มีอายุระหว่าง 2-8 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

2.1 ตัวจัดกระทำ คือ การส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime

2.2 ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการแบบองค์รวม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก ของ กิ่งแก้ว ปาจริย์ (2553) ซึ่งแปลมาจาก The Functional Emotional Developmental Questionnaires : FEDQ ของ Greenspan and Greenspan (2002) เป็นแบบสอบถามผู้ใกล้ชิดเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก เพื่อใช้ในการระบุว่าเด็กมีพัฒนาการอยู่ในขั้นใดทั้งก่อนและหลังการทดลอง

3.2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ประวัติการรักษา จำนวนบุคคลในครอบครัว ลักษณะพฤติกรรม ความชอบและความสนใจ ใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าความถี่ของพฤติกรรม

3.3 เครื่องบันทึกวิดีโอที่ใช้บันทึกขณะส่งเสริมพัฒนาการ

3.4 แบบบันทึก STAR ใช้เพื่อบันทึกพฤติกรรมจากวิดีโอหลังจากการสอนในแต่ละครั้ง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็นกรณีศึกษา 3 กรณี ดำเนินการใน 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1) ขั้นตอนการทดลอง 1 สัปดาห์ 2) ขั้นสร้างแนวทางส่งเสริมพัฒนาการและทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ และ 3) ขั้นตอนการให้ Intervention ใช้เวลา 8 สัปดาห์ โดยระหว่างขั้นตอนนี้ใช้การวัดซ้ำ ๆ เป็นระยะหลังการให้ Intervention จากนั้นใช้การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ระดับขั้นพัฒนาการ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ระดับที่ 1 สงบ สนใจ จดจ่อ	กิจกรรมการเปลี่ยนการเล่นคนเดียวให้เป็น	- เทคนิค DIR Floortime
ระดับที่ 2 สร้างความสัมพันธ์ภาพ กับวัตถุปลະคนรอบข้าง	สองคน โดยการเข้าหาเด็กด้วยสัมผัสที่ เด็กชอบ ใช้วิธี เล่นรถ ครูเล่นรถด้วยใน แบบเดียวกันให้เด็กหันมาสนใจ	- แบบสอบถาม - เครื่องบันทึกวีดิทัศน์ - แบบบันทึก STAR
ระดับที่ 3 พัฒนาภาษากาย	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภาษากายเพื่อ	
ระดับที่ 4 สื่อสารเพื่อแก้ปัญหา	การสื่อสาร การแสดงออกทางภาษากาย สีหน้า น้ำเสียง ยังไม่เน้นภาษาพูด โดยการ ดื้อ ยื้อ แกล้งงง การใช้ภาษากายที่ชัดเจน กับเด็ก ใช้วิธี เด็กเล่นรถ ครูเอารถขวาง หรือชนเพื่อให้เด็กแก้ปัญหา	
ระดับที่ 5 สื่อด้วยสัญลักษณ์	กิจกรรมหลักคือ การเล่นบทบาทสมมติ ให้เด็กมีการใช้ภาษามากขึ้น มีความคิด สร้างสรรค์ บอกความต้องการ บอกความ รู้สึกผ่านการเล่นสมมุติ โดยการเล่นสมมุติ ใช้วิธี เด็กเล่นรถ ครูเอารถไปชน รถพัง ช่วยกันซ่อม ซ่อมอะไร ตรงไหน เพื่อส่งเสริม จินตนาการเอง	
ระดับที่ 6 เชื่อมโยงเหตุและผล	กิจกรรมคือการเน้นการเชื่อมโยงความคิด ความเป็นเหตุเป็นผล จะมีการถามตอบได้ กลับไปมาระหว่างเด็กและผู้ใกล้ชิด โดยการ ตั้งคำถาม การเตือนเมื่อเด็กเปลี่ยนเรื่อง การให้ตัวเลือก ใช้วิธีเด็กเล่นรถ ครูเอารถ ไปชน เกิดอะไรขึ้น ต้องทำยังไง ไปที่ไหน ไปอย่างไร เพื่อเชื่อมโยงอารมณ์ เหตุผล	

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) การหาค่าความถี่ของพฤติกรรม ประกอบด้วย

5.1 สังเกตพฤติกรรมของกรณีศึกษาที่มีภาวะออทิสซึมจากวีดิทัศน์ นำมาถอดพฤติกรรมของรอบการสื่อสารและบันทึกลงในแบบบันทึก STAR โดยการนับรอบการสื่อสารจาก 0-30 ครั้ง นับจำนวนครั้งที่ได้แล้ว

เทียบช่วงคะแนนมีทั้งหมด 7 ช่วงคะแนน (ระดับคะแนนที่ 1=0 ครั้ง, ระดับคะแนนที่ 2=1-5 ครั้ง, ระดับคะแนนที่ 3=6-10 ครั้ง, ระดับคะแนนที่ 4=11-15 ครั้ง, ระดับคะแนนที่ 5=16-20 ครั้ง, ระดับคะแนนที่ 6=21-25 ครั้ง, ระดับคะแนนที่ 7=26-30 ครั้ง) และให้คะแนนลงในแบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก (กิ่งแก้ว ปาจริย, 2553)

5.2 เปรียบเทียบระดับคะแนนพัฒนาการของกรณีศึกษาที่มีภาวะออทิสซึมก่อนและหลังการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime กับระดับคะแนนที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก ทั้งหมด 7 ระดับ (กิ่งแก้ว ปาจริย, 2553)

5.3 เปรียบเทียบข้อมูลพัฒนาการของกรณีศึกษาที่มีภาวะออทิสซึมจากการสังเกตพฤติกรรมเพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเด็กที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือไม่ โดยใช้แบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก (กิ่งแก้ว ปาจริย, 2553)

5.4 นำเสนอข้อมูลด้วยตาราง กราฟ และแผนภูมิแห่งประกอบการบรรยายเชิงพรรณนาตามระดับขั้นพัฒนาการ โดยนำเสนอเป็นรายกรณีศึกษา

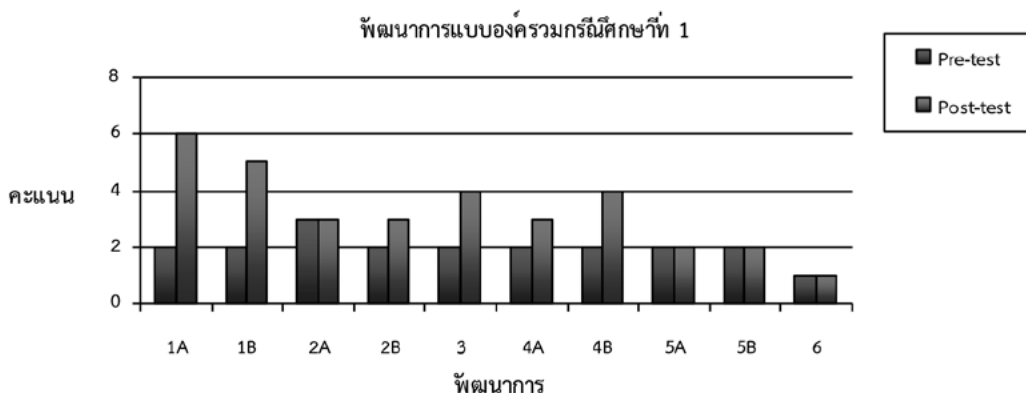
ผลการวิจัย

การส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 1 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคะแนนก่อนการทดลองและหลังการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 1

ระดับพัฒนาการ กรณีศึกษาที่ 1	Pre-test O ₁ (ระดับคะแนน)	Post-test O ₂₀ (ระดับคะแนน)	ความก้าวหน้า (ระดับคะแนน)
1A	2	6	4
1B	2	5	3
2A	3	3	0
2B	2	3	1
3	2	4	2
4A	2	3	1
4B	2	4	2
5A	2	2	0
5B	2	2	0
6	1	1	0

จากตารางที่ 2 แสดงระดับคะแนนจากแบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็กกรณีศึกษาที่ 1 จะเห็นได้ว่า มีคะแนนพัฒนาการแบบองค์รวมมากขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะระดับพัฒนาการที่ 1 (1A, 1B) สงบ สนใจ จดจ่อและระดับพัฒนาการที่ 2(2A, 2B) สร้างสัมพันธภาพกับวัตถุและคนรอบข้างมีคะแนนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ระดับพัฒนาการที่ 3(3) พัฒนาภาษากายมีคะแนนมากขึ้นเพียงเล็กน้อย ส่วนพัฒนาการระดับที่ 5 (5A, 5B) สื่อด้วยสัญลักษณ์และระดับที่ 6(6) เชื่อมโยงเหตุและผล คะแนนคงที่ แสดงดังกราฟที่ 1

กราฟที่ 1 ผลการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแบบองค์รวม

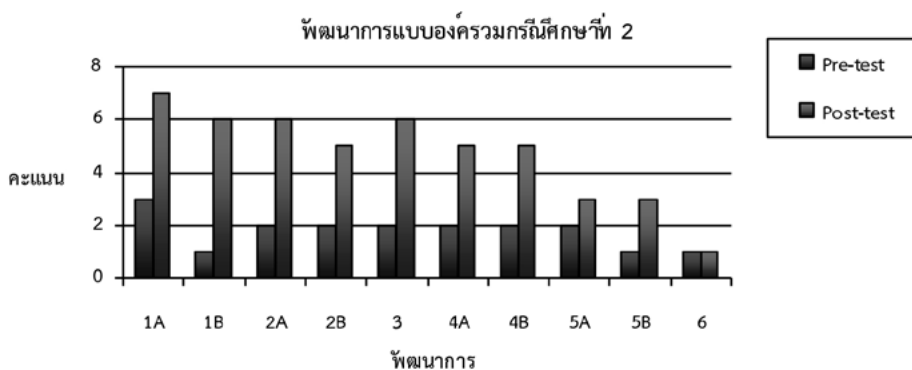
จากกราฟที่ 1 แสดงผลของการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแบบองค์รวมกรณีศึกษาที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะระดับพัฒนาการที่ 1(1A, 1B) สงบ สนใจ จดจ่อและระดับพัฒนาการที่ 2(2A, 2B) สร้างสัมพันธภาพกับวัตถุและคนรอบข้าง มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ระดับพัฒนาการที่ 3(3) พัฒนาภาษากายมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ส่วนพัฒนาการระดับที่ 5(5A, 5B) สื่อด้วยสัญลักษณ์ และระดับที่ 6(6) เชื่อมโยงเหตุและผล ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 2 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนก่อนการทดลองและหลังการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 2

ระดับพัฒนาการ กรณีศึกษาที่ 2	Pre-test O ₁ (ระดับคะแนน)	Post-test O ₂₀ (ระดับคะแนน)	ความก้าวหน้า (ระดับคะแนน)
1A	3	7	4
1B	1	6	5
2A	2	6	3
2B	2	5	3
3	2	6	4
4A	2	5	3
4B	2	5	3
5A	2	3	1
5B	1	3	2
6	1	1	0

จากตารางที่ 3 แสดงระดับคะแนนจากแบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก กรณีศึกษาที่ 2 จะเห็นว่า มีคะแนนพัฒนาการแบบองค์รวมมากขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะระดับพัฒนาการที่ 1 (1A, 1B) สงบ สนใจ จดจ่อ ระดับพัฒนาการที่ 2 (2A, 2B) สร้างสัมพันธภาพกับวัตถุและคนรอบข้าง และระดับพัฒนาการที่ 3(3) พัฒนาภาษากายมีคะแนนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนพัฒนาการระดับที่ 5 (5A, 5B) สื่อด้วยสัญลักษณ์มีคะแนนมากขึ้นเพียงเล็กน้อย และระดับที่ 6(6) เชื่อมโยงเหตุและผล คะแนนคงที่ แสดงดังกราฟที่ 2

กราฟที่ 2 ผลการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 2

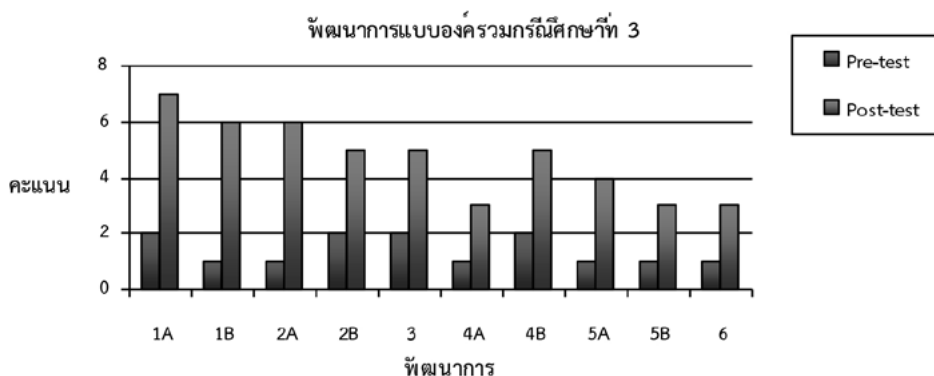
จากกราฟที่ 2 แสดงผลของการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแบบองค์รวมกรณีศึกษาที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะระดับพัฒนาการที่ 1 (1A, 1B) สงบ สนใจ จดจ่อ ระดับพัฒนาการที่ 2 (2A, 2B) สร้างสัมพันธ์ภาพกับวัตถุและคนรอบข้าง และระดับพัฒนาการที่ 3(3) พัฒนาภาษากาย มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนพัฒนาการระดับที่ 5 (5A, 5B) สื่อด้วยสัญลักษณ์มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย และระดับที่ 6(6) เชื่อมโยงเหตุและผล ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 3 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับคะแนนก่อนการทดลองและหลังการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 3

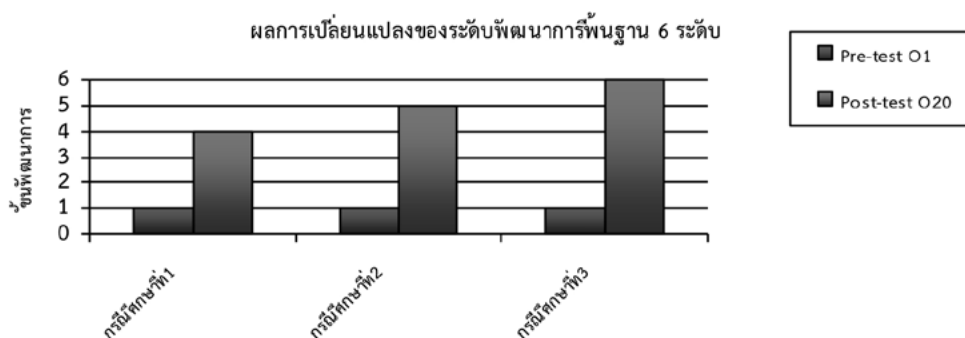
ระดับพัฒนาการ กรณีศึกษาที่ 3	Pre-test O ₁ (ระดับคะแนน)	Post-test O ₂₀ (ระดับคะแนน)	ความก้าวหน้า (ระดับคะแนน)
1A	2	7	5
1B	1	6	5
2A	1	6	5
2B	2	5	5
3	2	5	5
4A	1	3	2
4B	2	5	3
5A	1	4	3
5B	1	3	2
6	1	3	2

จากตารางที่ 4 แสดงระดับคะแนนจากแบบสอบถามพัฒนาการด้านสื่ออารมณ์และสติปัญญาของเด็ก กรณีศึกษาที่ 3 จะเห็นว่า มีคะแนนพัฒนาการแบบองค์รวมมากขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะระดับพัฒนาการที่ 1 (1A, 1B) สงบ สนใจ จดจ่อ ระดับพัฒนาการที่ 2 (2A, 2B) สร้างสัมพันธ์ภาพกับวัตถุและคนรอบข้าง และระดับพัฒนาการที่ 3(3A) พัฒนาภาษากายมีคะแนนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนพัฒนาการระดับที่ 5 (5A, 5B) สื่อด้วยสัญลักษณ์และระดับที่ 6(6) เชื่อมโยงเหตุและผลมีคะแนนมากขึ้นเพียงเล็กน้อย

กราฟที่ 3 ผลการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 3

จากกราฟที่ 3 แสดงผลของการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแบบองค์รวม กรณีศึกษาที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะระดับพัฒนาการที่ 1 (1A, 1B) สงบ สนใจ จดจ่อ ระดับพัฒนาการที่ 2 (2A, 2B) สร้างสัมพันธ์ภาพกับวัตถุและคนรอบข้าง และระดับพัฒนาการที่ 3(3) พัฒนาภาษากาย มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนพัฒนาการระดับที่ 5 (5A, 5B) สื่อด้วยสัญลักษณ์และระดับที่ 6(6) เชื่อมโยงเหตุมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย

กราฟที่ 4 ผลการเปลี่ยนแปลงของระดับพัฒนาการพื้นฐาน 6 ระดับ ของกลุ่มกรณีศึกษา

จากกราฟที่ 4 แสดงผลการเปลี่ยนแปลงของระดับพัฒนาการพื้นฐาน 6 ระดับของกลุ่มกรณีศึกษา พัฒนาการแบบองค์รวมของกรณีศึกษาทั้ง 3 กรณีมีการเปลี่ยนแปลง หลังจากการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime

อภิปรายผล

การศึกษาพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมโดยใช้เทคนิค DIR Floortime พบว่า พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมก่อนมีภาษาพูด หลังจากการสอนด้วยเทคนิค DIR Floortime ทั้ง 3 กรณี มีการเปลี่ยนแปลง และ พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมก่อนมีภาษาพูด หลังจากการสอนด้วยเทคนิค DIR Floortime ทั้ง 3 กรณี มีพัฒนาการที่เพิ่มมากขึ้น โดยหลังจากการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime เด็กที่มีภาวะออทิสซึมทุกกรณีศึกษามีพัฒนาการแบบองค์รวมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก

DIR Floortime เป็นเทคนิคที่ใช้ส่งเสริมพัฒนาการที่คำนึงถึงระดับพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญ มีการใช้ความสนใจของเด็กเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกับความสนุกสนานและความไว้วางใจ ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาระบวนการคิด การทำ การพูด รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันระหว่างกัน จึงส่งผลให้พัฒนาการที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิ่งแก้ว ปาจริย และ แก้วตา นพณิจารัสเลิศ (2555) ที่ได้ติดตามผลการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีภาวะออทิสซึมระดับปฏุมวัย (อายุ 2-6 ปี) โดยฝึกให้พ่อแม่จำนวน 34 ครอบครัว ใช้เทคนิค DIR/Floortime กับเด็กที่บ้านเป็นระยะเวลา 1 ปี เมื่อครบกำหนดพบว่าเทคนิค DIR/Floortime ช่วยให้เด็กที่มีภาวะออทิสซึมมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทุกคน แต่ในระดับที่แตกต่างกัน และ อิสริย์ เชื้อนสุวรรณ (2552); Solomon et al. (2007, pp. 205-224) ที่พบว่า พัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้นหลังจากใช้โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีภาวะออทิสซึมตามหลักการ DIR Floortime นอกจากนี้การเล่นเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพกับเด็กทำให้เห็นผลที่ชัดเจนในด้านของพัฒนาการด้านการสื่อสาร ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Kasari et al. (2008, pp. 125-137); Casenhiser, Shanker, and Stieben (2013, pp. 220-241) และ Mancil, Conroy, and Haydon (2008) ซึ่งได้รายงานว่าการเล่นทำให้ทักษะด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้น และผลการศึกษาของผู้วิจัยได้สนับสนุนผลงานวิจัยของ Joyce, Mok, and Chung (2014, pp. 23-30) ที่พบว่า DIR Floortime สามารถช่วยให้เด็กที่มีภาวะออทิสซึมพัฒนาไปตามขั้นตอนของพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมตามที่กำหนด และได้สนับสนุนว่าเทคนิคนี้สามารถสร้างพื้นฐานที่แข็งแรงไม่แต่เพียงในด้านสังคม อารมณ์ แต่ยังรวมถึงด้านสติปัญญาอีกด้วย โดยผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีภาวะออทิสซึมก่อนมีภาษาพูดด้วยเทคนิค DIR Floortime สามารถทำให้พัฒนาการแต่ละขั้นของเด็กเพิ่มขึ้น ทุกกรณีศึกษามีพัฒนาการแบบองค์รวมเพิ่มสูงขึ้น เด็กมีความสุขและมีสัมพันธ์ภาพกับผู้วิจัยแน่นแฟ้น ยิ่งไปกว่านั้นครอบครัวและคนรอบข้างมีความรู้สึกที่ดีขึ้น

ข้อสังเกตจากการวิจัย

จากการทดลองครั้งนี้ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับพัฒนาการของกรณีศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระดับขั้นพัฒนาการของกรณีศึกษา ซึ่งได้มีการแก้ไขทั้งกรณีศึกษา ผู้วิจัยและครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

1. กรณีที่กรณีศึกษามีพฤติกรรมหวาดกลัว แยกตัวและระวังตัวมาก ในการเล่น ผู้วิจัยจึงต้องรักษาระยะห่างในการเข้าไปเล่น รักษาระดับความหนัก-เบาของเสียงเพลงและเสียงพูด ขึ้นอยู่กับการรับรู้เสียงของกรณีศึกษาว่าชอบเสียงแบบไหน ความเร็วในการเข้าหากรณีศึกษา ผลก็คือกรณีศึกษายอมเล่นด้วย ให้นั่งใกล้ ๆ โดยไม่เดินหนีหรือขยับตัวออกจากผู้วิจัยในขณะที่เล่น
2. กรณีที่กรณีศึกษานั่งเล่นคนเดียว ชอบเล่นคนเดียว ไม่ชอบให้เล่นใกล้ ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องรักษาระดับความแรงและความเร็วในการโยกของเล่นพร้อมเสียงพากย์ในการเล่น ให้กรณีศึกษาได้เตรียมตัวเพื่อเข้าเล่นใกล้ ๆ ผลก็คือกรณีศึกษาให้เล่นด้วยใกล้ ๆ ได้อย่างสนุกสนาน
3. กรณีที่กรณีศึกษาไม่ชอบให้สัมผัสตัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องรักษาระยะห่างและแรงหนัก-เบาในการสัมผัส สัมผัสทีละนิดเป็นระยะเวลานาน ๆ ร้องเพลงประกอบ เพื่อให้กรณีศึกษาได้เตรียมตัวก่อนจะสัมผัสโดนตัว ผลคือ กรณีศึกษาให้อบตัว กอด หรือจับมือ ในช่วงระยะเวลาของความยาวเพลงหรือเกมแต่เป็นระยะเวลานาน ๆ

4. กรณีที่กรณีศึกษามีความสนใจสั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ และสร้างแรงจูงใจในแต่ละกิจกรรมการเล่นขึ้นอยู่กับกรณีศึกษาจะชอบอะไร ผลคือกรณีศึกษาให้ความสนใจนานขึ้น ผู้วิจัยสามารถยื้อให้ทำกิจกรรมหรือเล่นได้ยาวนานขึ้น

5. กรณีที่กรณีศึกษาไม่มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารหรือมีน้อย ดังนั้นในขณะที่เล่นผู้วิจัยจึงแกล้งไม่เข้าใจในสิ่งที่กรณีศึกษาต้องการ ผลคือกรณีศึกษาดึงมือเมื่อต้องการของหรือจะเล่นและมีคำที่แสดงถึงความต้องการ “เอา เอา” “เอานี้”

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เด็กกรณีศึกษามีพัฒนาการที่ดีขึ้นหลังการส่งเสริมพัฒนาการด้วยการเล่น โดยใช้หลักการตามแนวคิด DIR Floortime ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ควรมีการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime ให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเด็กที่มีภาวะออทิสซึมที่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

ควรมีการส่งเสริมพัฒนาการด้วยเทคนิค DIR Floortime ให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเด็กที่มีภาวะออทิสซึมที่โรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาถึงประสิทธิภาพการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กที่มีภาวะออทิสซึม โดยใช้เทคนิค DIR Floortime โดยการเปรียบเทียบด้วยการใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน

3.2 ศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมด้วยเทคนิค DIR Floortime ในเด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา

3.3 ศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมด้วยเทคนิค DIR Floortime ของเด็กที่มีภาวะออทิสซึมที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ที่มีพัฒนาการระดับที่ 1 ไม่เต็มขั้นพัฒนาการ

เอกสารอ้างอิง

กิ่งแก้ว ปาจารย์. (2553). *คู่มือการพัฒนาเด็กออทิสติก แบบองค์รวม (เทคนิคDIR/ฟลออร์ไทม์)*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์สี่.

กิ่งแก้ว ปาจารย์ และ แก้วดา นพณิจารัสเลิศ. (2555). *จดหมายเหตุทางแพทย์ แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์*. กรุงเทพมหานคร : แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย.

ผดุง อารยะวิญญู. (2546). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพลส.

พุทธิตา (นามปากกา). (2550). *บูรณาการเพื่อลูกออทิสติก*. กรุงเทพมหานคร : แสบปีแอมิเลีย.

อิสริย์ เชื้อนสุวรรณ. (2552). *การออกแบบโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกตามหลักการของดี ไออาร์*.

วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA : American Psychiatric Publishing.
- Casenhiser, D. M., Shanker, S. G., & Stieben, J. (2013). *Learning through interaction in children with autism: Preliminary data from a socialcommunication-based intervention*. Autism.
- Greenspan, S. I., & Wieder, S. (1998). *The child with special needs : encouraging intellectual and emotional growth*. New York : Da Capo Lielong Books.
- Greenspan and Wieder. (2002). *Tha functional emotional deveiopmentel questionnaires*. แปลโดยกิ่งแก้ว ปาจารย์. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์สี.
- Joyce, W. S. Mok, & Chung, K. H. (2014). Application of DIR/Floortime Model in the Psychiatric Service for Very Young Children with Autism in Hong Kong. *Hong Kong Journal of Mental Health*, 40(1), 23-30.
- Kasari, C., Paparella, T., Freeman, S., & Jahromi, L. B. (2008). Language outcome in autism: Randomized comparison of joint attention and play interventions. *Journal of Consulting Clinical Psychology*, 76(1), 125-137.
- Mancil, G. R., Conroy, M. A., & Haydon, T. F. (2008). *Effects of a modified milieu therapy intervention on the social communicative behaviors of young children with autism spectrum disorders*. Journal of Autism and Developmental Disorders. Retrieved January 14, 2009 from <http://www.springerlink.com>
- Solomon, R., Necheles, J., Ferch, C., & Bruckman, D. (2007). *Pilot study of a parent training program for young children with autism: The PLAY Project Home Consultation program*. Autism.

ผู้เขียนบทความ

นางสาวพัชรวดี เมืองหงส์

อาจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีอำนาจ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : nangmay_927@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ และผลิตภาพ เพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่ม
ของกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตร “อ้อย”
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE EFFICIENT DEVELOPMENT AND PRODUCTIVITY TO RAISE
THE VALUE ADDED OF THE MANUFACTURING INDUSTRY,
AGRICULTURE, “CANE” IN THE NORTHEAST

เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล

KREANGSAK CHOKWARAKUL

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

CHAIYAPHUM RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดชัยภูมิ

CHAIYAPHUM

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนในพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง รวม 80 คน ได้แก่ เกษตรกรชาวไร่อ้อย 40 คน หัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย 15 คน หัวหน้าโคกตาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 25 คน ดำเนินการตามวิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ด้วยเทคนิค R&D เน้นความสำคัญแบบพลวัตรกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีชุมชน ประชุมสนทนากลุ่มด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยด้วยการตีความ สร้างข้อสรุปเพื่อแสวงหาข้อค้นพบและแนวทาง บรรยายผลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาประสิทธิภาพและผลิตภาพ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพดินในแปลงปลูก น้ำ และพันธุ์อ้อย 2) การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตอ้อย ได้แก่ การทำน้ำไซร่น้ำตาลอ้อยอินทรีย์ น้ำอ้อยคั้นสด แผ่นไม้อัดจากกากอ้อยส่งออกต่างประเทศ อาหารเลี้ยงสัตว์และปุ๋ยหมักเพื่อจำหน่าย 3) การลดต้นทุนการผลิตและจัดจำหน่าย ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ให้เหมาะสมและตรงช่วงระยะเวลาการเพาะปลูก ใช้เครื่องจักรกลที่ทันสมัยทดแทนแรงงานคน จัดโซนนิ่งพื้นที่การปลูกและรับซื้ออ้อยที่ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและเอกชน 4) ปัญหาและอุปสรรคกระบวนการพัฒนาและยกระดับพืชเศรษฐกิจอ้อย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการผลิต ต้นทุน แรงงาน ราคาเครื่องจักรที่สูงมาก ขาดความหลากหลายของพันธุ์อ้อยที่ดี จำเป็นต้องใช้สารเคมี และรูปแบบการจำหน่ายอ้อยที่หลากหลาย และ 5) แนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย ได้แก่ จัดตั้งสมาคมชาวไร่อ้อย รวมกลุ่มในรูปแบบหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้าโคกตา และรวมกลุ่มกันในลักษณะเกษตรแปลงใหญ่

คำสำคัญ : แนวทางและการพัฒนา, ประสิทธิภาพและผลิตภาพ, การยกระดับ, การสร้างมูลค่าเพิ่ม

ABSTRACT

This qualitative research contained the target group who live in Phu Khiao district, Chaiyaphum province, Kaeng Sanam Nang district, Nakhon Ratchasima province, and Ban Phue district, Udon Thani province. A total of selected-80 farmers, including 40 sugarcane farmers, 15 heads of sugarcane farmers, and 25 quota managers were interviewed, using Participatory Action Research (PAR) by R&D techniques. Group collect information was from the community forum, as well as the group discussion with in-depth interviews with participatory and non-participatory observation. The Inductive data was analyzed by interpreting a conclusion of findings, guidelines, and the descriptive research results as follows: 1) The efficiency and productivity improvement included the importance of soil condition in planting plots, water and sugarcane varieties, 2) leverage and create value added by producing sugar cane syrup, organic sugarcane juice, export sugar cane veneer, animal feed and distribution compost, 3) reduction of production and distribution costs, such as preparation of suitable areas and planting time by using modern machines to replace human workers, 4) problems and obstacles in developing and upgrading cane sugarcane crops, such as the high cost of production, labor cost, machinery cost, also variety of good sugarcane varieties, and 5) guidelines for grouping and establishing a network of stakeholders and sugarcane farmers, heads of sugar cane farmers that associated with a large agriculture.

Keywords : Guidelines, Efficiency and productivity, Advancement, Value added

บทนำ

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยซึ่งเกษตรกรในประเทศไทยสามารถผลิตอ้อยได้ประมาณ 60-80 ล้านตัน/ปี อ้อยที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลือส่งออกขายในตลาดโลก นับว่าการผลิตอ้อยของเกษตรกรสามารถทำได้เข้าประเทศได้ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลเป็นอันดับ 5 ของโลก โดยปริมาณการผลิตอ้อยในแต่ละปีไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับพื้นที่ปลูก ปริมาณการผลิต และปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ซึ่งแหล่งผลิตอ้อยส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตชลประทานประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ต้องอาศัยน้ำฝน และอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) ทั้งนี้ มีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และกัมพูชา เนื่องจากอ้อยเป็นพืชที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับการทำเกษตรในพืชไร่อื่น ๆ เป็นต้น ว่ามีตลาดรับซื้อที่แน่นอนซึ่งควบคุมโดยโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล อีกทั้งเป็นพืชชนิดเดียวที่มีพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย รับรองที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลซึ่งราคาถูกกำหนดไว้ค่อนข้างแน่นอนอีกทั้งอ้อยเป็นพืชที่ทนแล้งได้ดีกว่าพืชอื่นจึงส่งผลกระทบการเพาะปลูกอ้อยกันเป็นจำนวนมาก (สำนักบริหารอ้อยและน้ำตาลทราย, 2557) ปัจจุบันพบว่า การผลิตอ้อยในบางปีของเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำลง อีกทั้งต้นทุนการมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาอ้อยที่เกษตรกรได้รับอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ทั้งนี้เนื่องมาจาก สภาพเศรษฐกิจของประเทศ จากภาวะราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาปุ๋ย-ยา ค่าจ้างแรงงาน และค่าเช่าที่ดิน เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ต้นทุนการผลิตอ้อย

ของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกร เนื่องจากพื้นที่เสื่อมโทรม ภาวะภัยธรรมชาติ จึงทำให้เกษตรกรทำการผลิตได้ยาก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพผลผลิตของเกษตรกร คือ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ปริมาณความหวานต่ำ ประสิทธิภาพในการผลิตลดลง จึงทำให้ประสบกับปัญหาขาดทุน ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการผลิตอ้อยของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องเร่งหาแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพทางการผลิตให้เพิ่มสูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตภาพ เพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มของกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตร “อ้อย” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย โดยมุ่งหวังให้เกิดการเพิ่มผลผลิตพัฒนาคุณภาพ และลดต้นทุน รวมทั้งการสร้างมูลค่า การพัฒนาการผลิตเพื่อสร้างเครือข่าย และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปส่งเสริมให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ของเกษตรกรให้ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างเสริมรายได้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น และนำรายได้จำนวนมหาศาลสู่ประเทศ เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงทางอุตสาหกรรมอาหารของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตภาพ
2. เพื่อหาแนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม
3. เพื่อหาแนวทางการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต จนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย
4. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาและยกระดับพืชเศรษฐกิจอ้อย
5. เพื่อหาแนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตภาพ
2. ทราบถึงแนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม
3. ทราบถึงแนวทางการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต จนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย
4. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาและยกระดับพืชเศรษฐกิจอ้อย
5. ทราบถึงแนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย

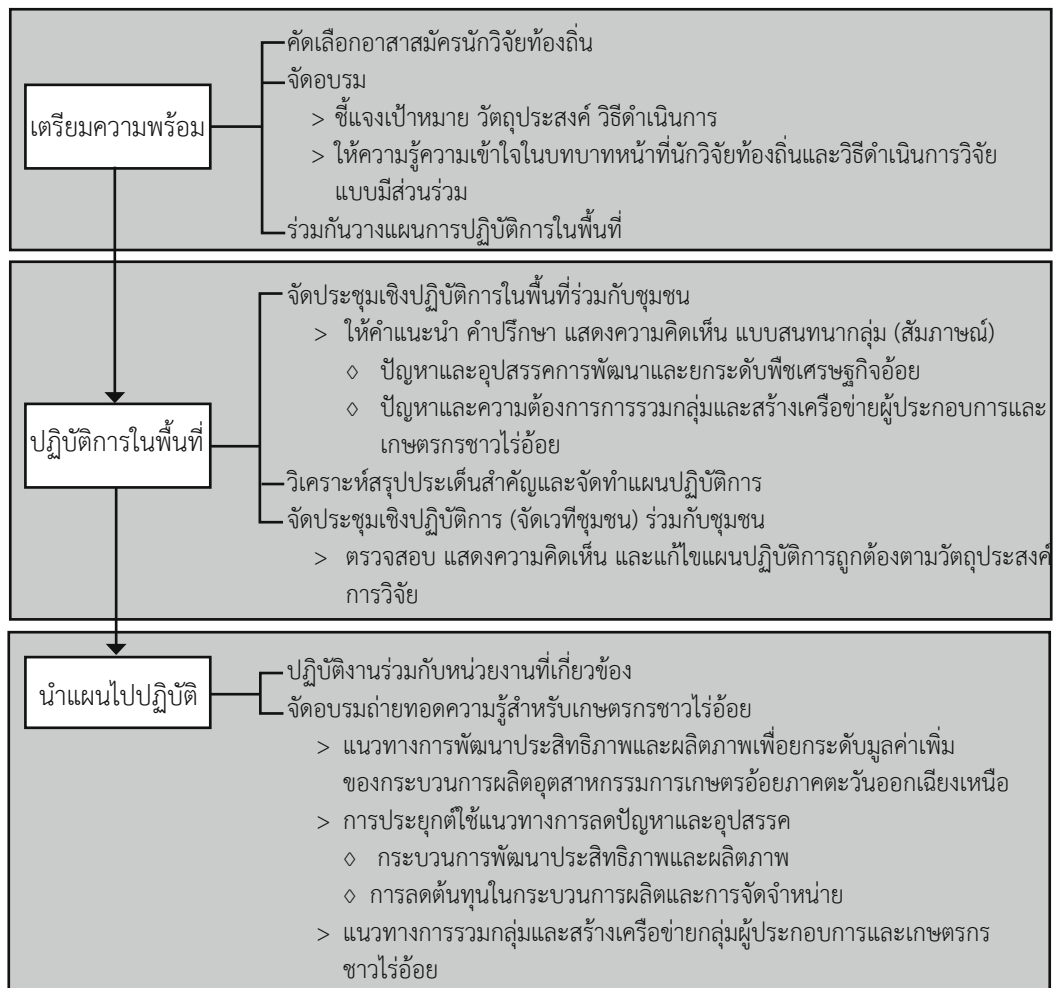
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตภาพเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มของกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตร “อ้อย” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการ (Applied research) ด้วยการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรคือ เกษตรกรชาวไร่อ้อย หัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย หัวหน้าโคกตาหรือผู้รับเหมาโคกตา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย 3 พื้นที่ ดังนี้ 1) อำเภอกุฉิเยว จังหวัดชัยภูมิ 2) อำเภอกันทรามานาง อำเภอนครราชสีมา และ 3) อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ เกษตรกรชาวไร่อ้อย จำนวน 40 คน หัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย จำนวน 15 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยการประชุม สทนากลุ่ม (focus group) เน้นความสำคัญของพลวัตกลุ่ม (group dynamics) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อบ่งเน้นการหาแนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพและผลผลิตภาพ การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม แนวทางการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต ถึงจัดจำหน่าย ค้นหาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาและยกระดับพืชเศรษฐกิจอ้อย รวมไปถึงการหา แนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย และมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 59-กันยายน 60 โดย จัดทีม 3 ทีม ๆ ละ 8 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) พื้นที่ อำเภอกุฉิเยว จังหวัดชัยภูมิ 2) พื้นที่อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอนครราชสีมา และ 3) พื้นที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลสามเ้า (เทคนิคสามเ้า วิพากษ์ตนเอง กลุ่มช่วย ตีความเรื่องที่ตนเองน่าจะรู้ดีกว่าคนอื่น) ปฐมภูมิจากการประชุม การจัดเวทีชุมชน การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติพัฒนาประสิทธิภาพและผลิภาพของพืชเศรษฐกิจอ้อย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ได้แก่ การตีความ วิเคราะห์ข้อมูล และสร้างข้อสรุปจากการจัดเวทีชุมชน การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามปรากฏการณ์ เพื่อแสวงหาข้อค้นพบและหาแนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่พืชเศรษฐกิจอ้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย

1. ผลการหาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลิภาพ พบว่า ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในการปลูกอ้อย ได้แก่ ดิน จะต้องเป็นดินดำที่มีแร่ธาตุสารอาหารที่จำเป็นต่อการปลูกอ้อย เกษตรกรต้องมีการเตรียมดินในแปลงพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ จะทำให้ดินดีขึ้น ผลผลิตอ้อยเพิ่มมากขึ้น น้ำ จำเป็นต้องมีระบบน้ำเพื่อการเพาะปลูกเพราะการปลูกอ้อยต้องใช้น้ำเป็นหลัก เพื่อช่วยให้การแตกหน่อแตกกอของอ้อยให้สมบูรณ์จะทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น พันธุ์อ้อย ควรเลือกสายพันธุ์อ้อยที่มีคุณภาพ คือ สายพันธุ์ที่ให้ค่าความหวานมีปริมาณและน้ำหนักรากมาก ๆ การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลสมัยใหม่ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ทำให้การบริหารจัดการแปลงปลูกง่าย สะดวกมีความคล่องตัวมากขึ้น ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานคน ช่วยลดระยะเวลาขั้นตอนต่าง ๆ ของการเพาะปลูก พื้นที่ เกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นจำนวนมาก ๆ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้ประสบความสำเร็จ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการเตรียมความพร้อมเรื่องน้ำทั้งระบบ การสนับสนุนที่เป็นลักษณะกองทุนสำหรับเกษตรกรรายย่อยหรือรายเล็ก ๆ ที่มีรายได้น้อย รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนจากโรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำตาลและความเชี่ยวชาญด้านพืชเศรษฐกิจอ้อย เกษตรกรต้องมีความชำนาญ มีประสบการณ์ และมีการบริหารจัดการที่ดี ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ผลการหาแนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม พบว่า หากมีการผลิตอ้อยปลอดสารหรืออ้อยอินทรีย์ จะสามารถเพิ่มมูลค่าโดยการทำไซร้ น้ำตาลอ้อยอินทรีย์ การทำอ้อยคั้นน้ำหรือน้ำอ้อยสดที่สามารถจำหน่ายได้ราคาสูง หรือการนำกากอ้อยที่ผ่านกระบวนการผลิตไปแล้วมาผลิตทำเป็นแผ่นไม้อัดส่งต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตทำเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ และสิ่งประดิษฐ์ กากอ้อย ใบอ้อย ซึ่งสามารถไปทำอาหารเลี้ยงสัตว์ เอาไปหมักทำปุ๋ย หรือใบที่แห้งเรานำมารวมกันแล้วผลิตเป็นเชื้อเพลิงได้ แต่เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้นทั้งต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือในการแปรรูป หรือใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยเกษตรกรสามารถนำกากอ้อย ใบอ้อยเอามาทำประโยชน์อย่างอื่นได้ เช่น เป็นอาหารสัตว์ เป็นปุ๋ย และการใช้เทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกลด้วยการตัดอ้อยสดและลดการตัดอ้อยไฟไหม้จะช่วยเพิ่มมูลค่าได้ อีกทั้งยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไขระบบกฎหมายเกี่ยวกับพืชอ้อย เนื่องจากตามกรอบของกฎหมายการคิดคำนวณราคาค่าตอบแทนให้ชาวไร่ ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้เกษตรกรมีส่วนแบ่งจากการแปรรูปจากอ้อยเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ผลิตเป็นไฟฟ้า เอทานอล เป็นต้น โดยมีแนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทรายฉบับใหม่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สิทธิ์แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้รับผลประโยชน์ตามที่สมควรจะได้รับส่วนแบ่งจากโรงงานน้ำตาลเพื่อสร้างการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่เกษตรกรชาวไร่อ้อย

3. ผลการหาแนวทางการลดต้นทุนในกระบวนการผลิตจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย พบว่า กระบวนการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การผลิตหรือการปลูกต้องทำให้ถูกต้องและถูกช่วงเวลา ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมจะได้ผลผลิตสูง การใช้เครื่องจักรหรือใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในทุกกระบวนการผลิตพืชเศรษฐกิจ อ้อย จะช่วยลดการใช้แรงงาน เนื่องจากแรงงานคนเริ่มขาดแคลนและหายากในภาคเกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรปลูกอ้อยได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถประหยัดเวลาในทุกกระบวนการผลิต บำรุงรักษาและจัดจำหน่ายได้เป็นอย่างมาก การจัดทำโซนนิ่งหรือกำหนดขอบเขตบริเวณพื้นที่การปลูกหรือการรับซื้ออ้อยจากเกษตรกรชาวไร่ อ้อยใช้ชัดเจนเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในกระบวนการขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงานในกระบวนการจัดจำหน่าย การใช้วิธีการแบบผู้รับเหมาช่วงจะช่วยให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถลดต้นทุนการใช้จ่ายลงได้บ้าง การรวมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยแล้วดัดแปลงเป็นแปลงใหญ่ ตามนโยบายระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ คือ เกษตรแปลงใหญ่ทั้งหมด ทำให้ง่าย สะดวก และประหยัด ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย เพราะสามารถคำนวณพื้นที่ปริมาณได้อย่างชัดเจน จะเป็นการลดต้นทุนได้เป็นอย่างดี และหน่วยงานภาครัฐและจากภาคเอกชนสามารถช่วยเกษตรกรชาวไร่อ้อยลดต้นทุนในเรื่องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐจากธนาคารซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยในราคาต่ำ

4. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาและยกระดับพืชเศรษฐกิจอ้อย พบว่า 1) การเพาะปลูก เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอน แหล่งน้ำและน้ำฝนตามฤดูกาลที่มีปริมาณน้อยมาก สภาพดินไม่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ปลูกอ้อยไม่ได้ผลผลิต 2) ปัจจัยการผลิตคือ ต้นทุน แรงงาน เครื่องจักร ต้องใช้ต้นทุนในการลงทุนสูงจึงเป็นปัญหาสำหรับเกษตรกร และการขาดพันธุ์อ้อยที่ต้านทานโรค ขาดพันธุ์อ้อยที่หลากหลายที่ใช้ในการหมุนเวียนสับเปลี่ยนในการปลูก เกษตรกรไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดวัชพืชและแก้ปัญหาโรคระบาด เนื่องจากการระบาดทำความเสียหายอย่างกว้างขวางมาก ยากที่จะทำการป้องกัน กำจัดซึ่งเป็นเรื่องที่บั่นทอนจิตใจของเกษตรกรเป็นอย่างมากและยังไม่มีทางแก้ไข 3) การเก็บเกี่ยว มีปัญหาการขาดแรงงาน เพราะการตัดอ้อยสดหาแรงงานยาก ส่วนมากไม่ค่อยมีแรงงานตัดอ้อยสด แต่ถ้าเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่มีเครื่องจักรในการตัดอ้อยก็สามารถแก้ปัญหาในส่วนนี้ได้บ้าง 4) การเผาไร่อ้อยและการตัดคั่วที่ส่อการเกิดปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และ 5) การจัดจำหน่าย เนื่องจากการขายอ้อยมีหลายรูปแบบ กรณีส่งที่โรงงานโดยตรงในนามของเกษตรกรชาวไร่อ้อยจะได้ราคาอ้อยตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากนำไปขายเหมาแปลงหรือขายผ่านพ่อค้าคนกลางอาจจะรับซื้อในราคาที่เท่ากับโรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล ซึ่งจะทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยเสียเปรียบตามรูปแบบที่แตกต่างกัน

5. การหาแนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย ประกอบด้วย 1) การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในรูปแบบสมาคมหรือที่เรียกว่า “สมาคมชาวไร่อ้อย” เป็นการรวมตัวกันของ 3 องค์กรชาวไร่อ้อย ประกอบไปด้วย สหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย สหสมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย และชมรมสถาบันชาวไร่อ้อยภาคอีสาน 2) การรวมกลุ่มในรูปแบบหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้าโควตา เป็นบุคคลที่โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลทำสัญญาให้รวบรวมจัดหาอ้อยส่งให้กับโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล ส่วนใหญ่มักเป็นชาวไร่อ้อยที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยจำนวนมาก หัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อยจะเป็นผู้ติดต่อกับโรงงานและบริหารจัดการปริมาณอ้อยที่จะส่งให้โรงงานในแต่ละฤดูหีบ และ 3) การรวมกลุ่มในลักษณะเกษตรแปลงใหญ่หรือการรวมกลุ่มกันแบบหลวม ๆ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่นำแปลงอ้อยของตนเองมารวมเข้ากับเกษตรกรชาวไร่อ้อยคนอื่น เพื่อประโยชน์ในการปลูก การดูแลรักษา เก็บเกี่ยว และจัดจำหน่ายได้โดยง่าย

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตภาพของพืชเกษตรกรคือ ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในการปลูกอ้อย ได้แก่ ดินดำที่มีแร่ธาตุสารอาหารที่จำเป็นต่อการปลูกอ้อย การเตรียมดินในแปลงพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ จะทำให้ดินดีขึ้นผลผลิตอ้อยเพิ่มมากขึ้น มีระบบน้ำเพื่อการเพาะปลูกเพราะการปลูกอ้อยต้องใช้น้ำเป็นหลัก เพื่อช่วยให้การแตกหน่อแตกกอของอ้อยให้สมบูรณ์จะทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เลือกสายพันธุ์อ้อยที่มีคุณภาพที่ให้ค่าความหวานมีปริมาณและน้ำหนักมาก ๆ การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลสมัยใหม่ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ทำให้การบริหารจัดการแปลงปลูกง่าย สะดวก มีความคล่องตัวมากขึ้น ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานคน ช่วยลดระยะเวลาขั้นตอนต่าง ๆ ของการเพาะปลูก ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นจำนวนมาก ๆ จะทำให้ประสบความสำเร็จ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการเตรียมความพร้อมเรื่องน้ำทั้งระบบ การสนับสนุนที่เป็นลักษณะกองทุนสำหรับเกษตรกรรายย่อยหรือรายเล็ก ๆ ที่มีรายได้น้อย รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนจากโรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล และ เกษตรกรต้องมีความชำนาญ มีประสบการณ์ และมีการบริหารจัดการที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ สังด์ ทองภูธรณ์ (2550, น. 35) ซึ่งอธิบายถึงความจำเป็นของการเตรียมดินว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปลูกอ้อย 1 ครั้ง สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3-4 ปี หรือมากกว่า การไถควรไถอย่างน้อย 2 ครั้ง หรือมากกว่า โดยไถขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะให้ลึกอย่างน้อย 20 นิ้ว หรือมากกว่า เพราะจะช่วยให้รากหยั่งลึก ลำต้นแข็งแรง เจริญเติบโต และไม่หักล้ม สะดวกในการเก็บเกี่ยว ส่วนประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้ที่น้อยคือ ระบบการให้น้ำอ้อยซึ่งเกษตรกรมีความเข้าใจว่าระบบการให้น้ำอ้อยไม่เกี่ยวกับชนิดของดิน และสาเหตุของโรคใบขาวอ้อย เกษตรกรเข้าใจผิดว่าพาหะนำโรคใบขาวอ้อยคือ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และ อภิวัฒน์ คำสิงห์ (2555, น. 84) ที่รายงานว่าการใช้นวัตกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร และการเสริมสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวจะเป็นการยกระดับคุณภาพผลผลิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวไร่อ้อย

2. แนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการผลิตอ้อยปลอดสารหรืออ้อยอินทรีย์ จะสามารถเพิ่มมูลค่าโดยการทำชาหรือน้ำตาลอ้อยอินทรีย์ การทำอ้อยคั้นน้ำหรือน้ำอ้อยสดที่สามารถจำหน่ายได้ราคาสูง หรือการนำกากอ้อยที่ผ่านกระบวนการผลิตไปแล้วมาผลิตทำเป็นแผ่นไม้อัดส่งต่างประเทศ เพื่อนำมาผลิตทำเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ และสิ่งประดิษฐ์ กากอ้อย ใบอ้อย ซึ่งสามารถไปทำอาหารเลี้ยงสัตว์ เอาไปหมักทำปุ๋ยหรือใบที่แห้งเรานำมารวมกันแล้วผลิตเป็นเชื้อเพลิงได้ แต่เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจให้มากกว่านี้ต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือในการแปรรูป หรือใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ โดยเกษตรกรสามารถนำกากอ้อยใบอ้อยเอามาทำประโยชน์อย่างอื่นได้ เช่น เป็นอาหารสัตว์ เป็นปุ๋ย และการใช้เทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกลด้วยการตัดอ้อยสดและลดการตัดอ้อยไฟไหม้จะช่วยเพิ่มมูลค่าได้ อีกทั้งยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไขระบบกฎหมายเกี่ยวกับพืชอ้อย เนื่องจากตามกรอบของกฎหมายการคิดคำนวณราคาค่าตอบแทนให้ชาวไร่ ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้เกษตรกรมีส่วนแบ่งจากการแปรรูปจากอ้อยเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ผลิตเป็นไฟฟ้า เอทานอล เป็นต้น โดยมีแนวทางการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการแก้ไขพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทรายฉบับใหม่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สิทธิ์แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยได้รับผลประโยชน์ตามที่สมควรจะได้รับส่วนแบ่งจากโรงงานน้ำตาลเพื่อสร้างการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยอุมูล ซึ่งแนวทางการยกระดับ

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล ควรเริ่มจากการให้ความสำคัญต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain management) ระหว่างเกษตรกรและโรงงาน โดยส่งเสริมให้มีการร่วมกันวางแผนเพาะปลูก ดูแล เก็บเกี่ยว และขนส่งอ้อยเข้าแปรรูปที่โรงงาน เพื่อให้ทุกกระบวนการมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน Logistic ซึ่งปัจจุบันยังมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของต้นทุนรวม และช่วยระยะเวลาการรอคอยคิวที่บ่ออ้อย ที่หน้าโรงงาน ทำให้อัตราการสูญเสียลดลงทั้งในด้านน้ำหนักและค่าความหวาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิต น้ำตาลโดยรวมปรับตัวขึ้น และเกษตรกรก็มีรายได้มากขึ้นจากคุณภาพของอ้อยที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การยกระดับ อีกด้านที่สำคัญ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากอ้อยและน้ำตาลไปสู่ผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม Bio-based ที่มีมูลค่าสูง เช่น พลาสติกชีวภาพ นวัตกรรมอาหาร และเวชภัณฑ์ เป็นต้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560, น. 1)

3. แนวทางการลดต้นทุนในกระบวนการผลิตจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย พบว่า กระบวนการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การผลิตหรือการปลูกต้องทำให้ถูกต้องและถูกช่วงเวลา ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมจะได้ผลผลิตสูง การใช้เครื่องจักรหรือใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในทุกกระบวนการผลิตพืชเศรษฐกิจอ้อย จะช่วยลดการใช้แรงงาน เนื่องจากแรงงานคนเริ่มขาดแคลนและหายากในภาคเกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรปลูกอ้อยได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถประหยัดเวลาในทุกกระบวนการผลิต บำรุงรักษาและจัดจำหน่ายได้เป็นอย่างมาก การจัดทำโซนนิ่งหรือกำหนดขอบเขตบริเวณพื้นที่การปลูกหรือการรับซื้ออ้อยจากเกษตรกรชาวไร่อ้อยใช้ชัดเจนเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในกระบวนการขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงานในกระบวนการจัดจำหน่าย การใช้วิธีการแบบผู้รับเหมาช่วงจะช่วยให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยสามารถลดต้นทุนการใช้จ่ายลงได้บ้าง การรวมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยแล้วดัดแปลงเป็นแปลงใหญ่ ตามนโยบายนโยบายระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ คือ เกษตรแปลงใหญ่ทั้งหมด ทำให้ง่าย สะดวก และประหยัด ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย เพราะสามารถคำนวณพื้นที่ปริมาณได้อย่างชัดเจน จะเป็นการลดต้นทุนได้เป็นอย่างดี และหน่วยงานภาครัฐและจากภาคเอกชนสามารถช่วยเกษตรกรชาวไร่อ้อยลดต้นทุนในเรื่องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐจากธนาคารซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยในราคาต่ำ สอดคล้องกับ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อทดแทนแรงงานภาคเกษตร ภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้สหกรณ์การเกษตรจัดหาถดอ้อยโรงงานให้เกษตรกรเช่าในราคาถูก โรงงานอ้อยและน้ำตาลควรจัดทำโซนนิ่งหรือกำหนดขอบเขตบริเวณในการปลูกหรือรับซื้ออ้อยจากเกษตรกรชาวไร่อ้อยใช้ชัดเจน เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในกระบวนการขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงาน ในกระบวนการจัดจำหน่าย และ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556, น. 22) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาต้นทุนการผลิตและปัจจัยการผลิต โดยการผลิตท่อนพันธุ์เองใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร การจัดการที่เหมาะสมแทนแรงงาน และเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยการใช้อ้อยพันธุ์ดี/พันธุ์ปลอดโรคที่ใช้พันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมไปถึงการจัดหาแหล่งน้ำเสริม

4. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาและยกระดับพืชเศรษฐกิจอ้อย พบว่า 1) การเพาะปลูกเนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอน แหล่งน้ำและน้ำฝนตามฤดูกาลที่มีปริมาณน้อยมาก สภาพดินไม่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ปลูกอ้อยไม่ได้ผลผลิต 2) ปัจจัยการผลิตคือ ต้นทุน แรงงาน เครื่องจักรต้องใช้ต้นทุนในการลงทุนสูงจึงเป็นปัญหาสำหรับเกษตรกร และการขาดพันธุ์อ้อยที่ต้านทานโรค ขาดพันธุ์อ้อยที่หลากหลายที่ใช้ในการหมุนเวียนสับเปลี่ยนในการปลูก เกษตรกรไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดวัชพืชและแก้ปัญหาโรคระบาด เนื่องจากการระบาดทำความเสียหายอย่างกว้างขวางมาก ยากที่จะทำการป้องกันกำจัดซึ่งเป็นเรื่องที่บัณฑิตใจของเกษตรกรเป็นอย่างมากและยังไม่มีทางแก้ไข 3) การเก็บเกี่ยว

มีปัญหาการขาดแรงงาน เพราะการตัดอ้อยสดหาแรงงานยาก ส่วนมากไม่ค่อยมีแรงงานตัดอ้อยสด แต่ถ้าเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่มีเครื่องจักรในการตัดอ้อยก็จะสามารถแก้ปัญหาในส่วนนี้ได้บ้าง 4) การเผาไร่อ้อยและการตัดอ้อยที่ก่อการเกิดปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และ 5) การจัดจำหน่าย เนื่องจากการขายอ้อยมีหลายรูปแบบ กรณีส่งที่โรงงานโดยตรงในนามของเกษตรกรชาวไร่อ้อยจะได้ราคาอ้อยตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากนำไปขายเหมาแปลงหรือขายผ่านพ่อค้าคนกลางอาจจะรับซื้อในราคาที่เท่ากับโรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล ซึ่งจะทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยเสียเปรียบตามรูปแบบที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ อุกฤษฏ์ พงษ์วานิชพันธ์ (2552) ที่ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตอ้อยโรงงาน ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอพุนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ปีการเพาะปลูก 2550/2551 พบว่า เกษตรกรรายเล็กจะมีต้นทุนผันแปรรวมเฉลี่ยต่อไร่มากกว่าเกษตรกรรายใหญ่ เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน และค่าขนส่งมีอัตราสูง แต่เกษตรกรรายใหญ่จะมีต้นทุนคงที่มากกว่าเกษตรกรรายเล็ก เนื่องจากมีค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและเครื่องจักรในอัตราสูงกว่า 3) ปัญหาการขาดพันธุ์อ้อยที่ต้านทานโรค ถ้ามีพันธุ์อ้อยที่ดีมาสืบเปลี่ยนให้ชาวไร่ก็จะลดปัญหาในการขาดทุนอันเกิดจากโรคอ้อยได้อีกทางหนึ่งด้วย 4) ปัญหาด้านการบำรุงรักษา เป็นปัญหาวัชพืช เป็นปัญหาสำคัญในเรื่องของสารเคมีในการทำพืช เกษตรกรก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้สารเคมีเพื่อกำจัดวัชพืช และ 5) ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว เป็นปัญหาการขาดแรงงาน เพราะการตัดอ้อยสดหาแรงงานยากส่วนมากไม่ค่อยมีคนอยากตัดอ้อยสด แต่ถ้ารายไหนที่มีเครื่องจักรในการตัดอ้อยก็จะสามารถแก้ปัญหาในส่วนนี้ได้

5. แนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย ประกอบด้วย 1) การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในรูปแบบสมาคมหรือที่เรียกว่า “สมาคมชาวไร่อ้อย” เป็นการรวมตัวกันของ 3 องค์กรชาวไร่อ้อย ประกอบไปด้วย สหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย สหสมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย และชมรมสถาบันชาวไร่อ้อยภาคอีสาน 2) การรวมกลุ่มในรูปแบบหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อยหรือหัวหน้าโควตา เป็นบุคคลที่โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลทำสัญญาให้รวบรวมจัดหาอ้อยส่งให้กับโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล ส่วนใหญ่มักเป็นชาวไร่อ้อยที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยจำนวนมาก หัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อยจะเป็นผู้ติดต่อกับโรงงานและบริหารจัดการปริมาณอ้อยที่จะส่งให้โรงงานในแต่ละฤดูหีบ และ 3) การรวมกลุ่มในลักษณะเกษตรแปลงใหญ่หรือการรวมกลุ่มกันแบบหลวม ๆ ของเกษตรกรชาวไร่อ้อยที่นำแปลงอ้อยของตนเองมารวมเข้ากันกับเกษตรกรชาวไร่อ้อยคนอื่น เพื่อประโยชน์ในการปลูก การดูแลรักษา เก็บเกี่ยว และจัดจำหน่ายได้โดยง่าย สอดคล้องกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาในภาพรวม โดยการสนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เช่น สหกรณ์การเกษตรเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ผลิตในประเทศ ให้สร้างอัตลักษณ์สินค้าเกษตรไทยเพื่อการส่งออก กำหนดตัวชี้วัดศักยภาพในการแข่งขันด้านการเกษตรของไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้มาตรฐานกลางสินค้าเกษตรที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บริหารจัดการอุปทานและอุปสงค์สินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออก ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและช่วยเพิ่มผลผลิตภาพการผลิต เช่น Zero Waste และสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ โดยเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยคำนึงถึงแนวทางการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต จนถึงกระบวนการจัดจำหน่ายพืชเศรษฐกิจอ้อยเพื่อใช้ในเรียนรู้กระบวนการปลูกอ้อยตั้งแต่ต้นจนถึงกระบวนการจำหน่ายอ้อยเข้าสู่โรงงาน

2. แนวทางเพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มอ้อย ต้องส่งเสริมการแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าอ้อยจากระหว่างเกษตรกรและโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล การสร้างมูลค่าเพิ่มในส่วนองเกษตรกรเองยังไม่มีความรู้หรือไม่มีศักยภาพที่เพียงพอจะสามารถแปรรูปผลผลิตจากอ้อยได้เอง ดังนั้นแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าอ้อยจะขึ้นอยู่กับโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลว่าจะแปรรูปออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น การผลิตน้ำตาลออร์แกนิก กับน้ำตาลโรเคมีคอล เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความแตกต่างในการแข่งขันในทางด้านการตลาดและในตัวผลิตภัณฑ์อ้อย

3. แนวทางการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อยต้องมีจุดประสงค์ร่วมกัน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับกลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อย เมื่อกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใด จะต้องพยายามหาความรู้มาเพิ่มเติมเพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบ โดยต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล สำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น เพื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้เครือข่ายผู้ประกอบการและเกษตรกรชาวไร่อ้อยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). *โอกาสสินค้าเกษตรไทยสู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2560, 8 กันยายน). สรุปเสวนาเรื่อง “อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมการเกษตร”. *สัมมนาวิชาการประจำปี 2560*,
- สัจด์ ทองภูธรณ์. (2550). *การตัดสินใจปลูกอ้อยในพื้นที่นาของเกษตรกรในอำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557), *การศึกษาการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตร กรณีศึกษา : รถตัดอ้อยโรงงาน*. ขอนแก่น : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 4.
- สำนักบริหารอ้อยและน้ำตาลทราย. (2557). *รายงานพื้นที่ปลูกอ้อย ปีการผลิต 2556/57 กลุ่มวิชาการและสารสนเทศอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก <http://www.sugarzone.in.th>
- อภิวัฒน์ คำสิงห์. (2555). *น้ำตาลไทยเอกลักษณ์ (KTIS) จับมือจอห์น เดียร์ พุ่ม 500 ล้าน พัฒนาคุณภาพชีวิตชาวไร่อ้อย. เทคโนโลยีชาวบ้าน*, 24(535), 84.
- อุกฤษฏ์ พงษ์วานิชอนันต์. (2552). *การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตอ้อยโรงงาน ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ปีการเพาะปลูก 2550/2551*. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การจัดการ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

E-mail: dr.kreang@gmail.com

เลขที่ 167 ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิ 36000

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31

A STUDY OF APPLICATION THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY
FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 31 OFFICE

อุเทน เจริญภูมิ

UTEN CHAROENPHUM

จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์

CHAMROENRAT CHITCHIRACHAN

อลงกต ยะไวทย์

ALONGKOT YAWAI

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

VONGCHAVALITKUL UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมและรายด้าน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 จำนวน 453 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-test และ F-test ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของ Fisher's least significance difference (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และด้านการนิเทศการศึกษา และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 แตกต่างกัน สำหรับ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ การปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study level of applying the philosophy of sufficiency economy for academic administration of schools, according to the opinions of executive and teachers, and 2) compare level of applying the philosophy of sufficiency economy for academic administration of schools under the secondary education service area 31 office. The participants were classified by both overall and individual status of respondents. The samples used in this study were the executive and teachers. The samples for this research were 453 respondents. The research tool were the questionnaires the scale about the 5 levels of value. The data were analyzed by using mean, standard deviation t-test, F-test with Fisher's Least Significance Difference (LSD)

The results of the research were as follows:

1. The application was at high level, when each aspect and arranged was analyzed by the high and low mean respectively, it found that there were 4 aspects in the most level; 1) the school curriculum development aspect, 2) learning process development aspect, 3) the evaluate assessment aspect and 4) the educational supervision aspect. Besides, the using of technology and development aspect was the one in medium level.

2. The opinions of the executives and teachers in overall were not different, when it was described by each item, which found that the executives and teachers, who have different education level, and current position, showed different opinions. The opinions of the executives and teachers, who again different working experiences and worked in different school size, were not different at the static significant .05

Keywords : Applying the philosophy of sufficiency economy, Academic administration

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ของชีวิต และปฏิบัติตนของทุกคนตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งนี้รวมถึงการมีความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ นักทฤษฎี และนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพของเศรษฐกิจ สภาพของสังคมในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, น. ๗4-5)

กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในการกิจ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ที่มีแนวความคิดต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 8-11 โดยยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุล ยั่งยืนในทุกมิติขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนา และบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล และมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองรวมทั้งการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง การมีคุณธรรมพื้นฐานเป็นหลักในการตัดสินใจ และการกระทำเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองและการศึกษา ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งได้กำหนดแนวทางพัฒนาคนโดยใช้ระบบการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นความ สำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสม ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน เพราะฉะนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อบทบาทของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของครูให้บรรลุผลตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตระหนักถึงการกิจที่สำคัญดังกล่าว ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกำหนดให้สถานศึกษามุ่งศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ และปลูกฝังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 4) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ตามเป้าหมาย แนวทางดำเนินการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติได้นั้นผู้บริหารจึงต้องอาศัยการบริหารจัดการ และในการบริหารจัดการเพื่อให้

เกิดประสิทธิภาพได้ คือการบริหารวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ แม้จะไม่มีสำคัญแต่ก็เป็นส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดหมายของหลักสูตรการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนจึงหมายถึงการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจ สถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ, 2545, น. 6)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง ให้เกิดขึ้นในเด็กเยาวชน โดยสอนให้นักเรียนตระหนักถึงความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ฝึกให้มีการมองก้าวไปข้างหน้าและเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อความผันผวน ของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทันรวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ ฝึกฝน ตนเองให้มีความรอบคอบและระมัดระวัง โดยใช้สติปัญญาในการทำงานในการดำเนินชีวิตที่สำคัญแนวคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่นแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2550, น. 7-12)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านวิชาการ ผู้บริหารต้องดำเนินให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีสมรรถภาพ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และมีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนทั้งมีจรรยาบรรณวิชาชีพการเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหาร โรงเรียนควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการให้ความสำคัญ ต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูป การศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546, น. 69-70)

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดย ศึกษาผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ว่ามีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับใด และพิจารณาจากสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถามมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไร เพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ สู่ความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาได้ตั้งเอาไว้ตลอดจนการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

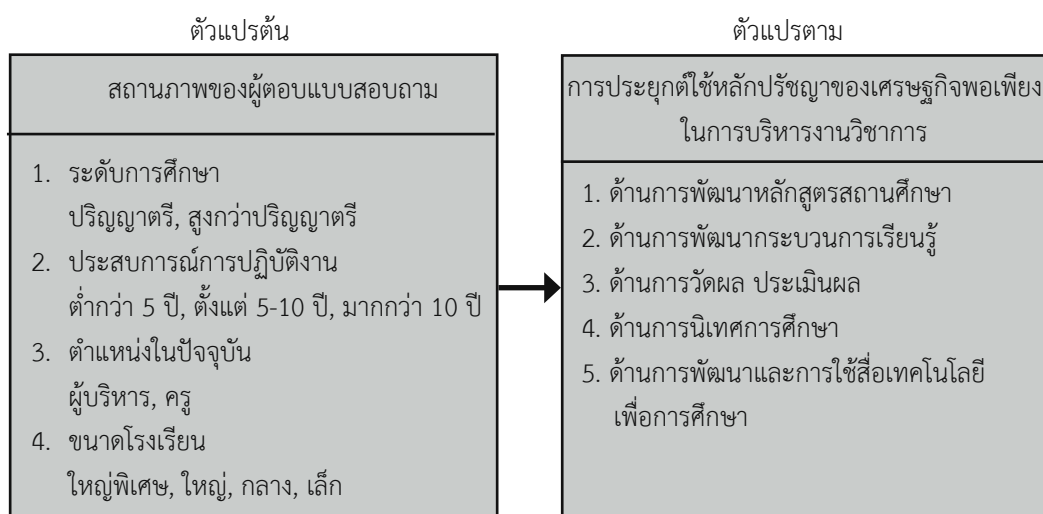
1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

สมมติฐานการวิจัย

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และได้ศึกษาแนวทางของการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ยึดตามแนวทางของ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยจึงนำมาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล 4) ด้านการนิเทศการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31
2. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษานำมาใช้เป็นหลักในการทำงานอันจะทำให้ตนเองและหน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ปีการศึกษา 2559 จำนวนผู้บริหาร 153 คน และ ครู 3,283 คน รวมทั้งหมด 3,436 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน ไพศาล หวังพานิช, 2558, น. 39) ได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 453 คน โดยการสุ่มตามลำดับชั้น ใช้ขนาดและตำแหน่งเป็นแบบขั้นภูมิ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน ตำแหน่งในปัจจุบัน และขนาดโรงเรียน

2.2 ตัวแปรตาม คือ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน ตำแหน่งในปัจจุบัน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

ระดับ 1 หมายถึง	การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ
อยู่น้อยที่สุด
ระดับ 2 หมายถึง	การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ
อยู่น้อย
ระดับ 3 หมายถึง	การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ
อยู่ปานกลาง
ระดับ 4 หมายถึง	การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ
อยู่มาก
ระดับ 5 หมายถึง	การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ
อยู่มากที่สุด

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ

- 4.2 กำหนดนิยาม ประเด็น กรอบแนวความคิด ตามขอบข่ายของเนื้อหา
- 4.3 จัดทำเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
- 4.4 นำเครื่องมือ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการให้การเสนอแนะ
- 4.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruency : IOC) ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
- 4.6 นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try out) ใช้กับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach 's alpha coefficient : α) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- 5.1 ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31
- 5.2 นำเครื่องมือพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลทางการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 เก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารและ ครู จำนวน 453 ฉบับ โดยเก็บข้อมูลด้วยตนเองและ ทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 367 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.01
- 5.3 นำเครื่องมือที่กลุ่มตัวอย่างตอบมาแล้ว มาตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 6.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของประชากร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าร้อยละ ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ตำแหน่งในปัจจุบัน และขนาดโรงเรียน
- 6.2 ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการ โดยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยวิเคราะห์รายด้านและรายข้อ
- 6.3 เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษาและตำแหน่งในปัจจุบัน โดยใช้สถิติ t-test ประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียน โดยใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัย

1. ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.26	0.35	มาก
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.26	0.61	มาก
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล	3.94	0.51	มาก
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.81	0.61	มาก
5. ด้านการพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.50	0.57	ปานกลาง
รวม	3.95	0.36	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) และด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.81$) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.50$)

2. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	t	f	sig
ระดับการศึกษา					
ปริญญาตรี	3.86	0.29	-5.27	-	0.00*
สูงกว่าปริญญาตรี	4.05	0.41			
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน					
ต่ำกว่า 5 ปี	3.96	0.39	-	0.61	0.54
ตั้งแต่ 5-10 ปี	3.97	0.35			
มากกว่า 10 ปี	3.92	0.35			

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารงานวิชาการ		$\bar{X}$	S.D.	t	f	sig
ตำแหน่งปัจจุบัน						
	ผู้บริหาร	4.48	0.21	19.69	-	0.00*
	ครู	3.85	0.29			
ขนาดโรงเรียน						
	ใหญ่พิเศษ	3.95	0.34	-	1.10	0.34
	ใหญ่	3.94	0.38			
	กลาง	4.01	0.36			
	เล็ก	3.88	0.45			
รวม		3.98	0.34	7.21	0.85	0.22

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม มีค่า Sig. เท่ากับ 0.22 ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการศึกษา และตำแหน่งปัจจุบัน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 แตกต่างกัน สำหรับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.54 และ ขนาดโรงเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.34 ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และด้านการนิเทศการศึกษา และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวทาง

ของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548) ที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดีทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน บุญชม ศรีสะอาด (2545) ที่กล่าวว่า การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ การฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การสร้างหรือจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูเป็นบุคคลที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการศึกษา วาสนา พิเศษ (2542) ที่กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่คอยติดตามผลการดำเนินงานของครูว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด พัทธนิษฐ์ ช่วยศิริ (2554) ที่กล่าวว่า กระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นการร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาอันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่ช่วยระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ มาพร (2551) ที่ศึกษาความพร้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ความพร้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพ็ญดาพร กุลเพียงราษฎร์ (2552) ที่ศึกษาการรับรู้และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า ระดับการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการรับรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ จตุพร ลาภยังยง (2557) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 แตกต่างกัน สำหรับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางนโยบายของการจัดการศึกษาซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) โดยเฉพาะที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบไปด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 มีความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ โดยผู้บริหารและครูได้มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดผลทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ควรรักษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ให้คงเดิมและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับบริหารงานฝ่ายอื่น ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ในครั้งนี้เป็นการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 เท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการ ในครั้งนี้เป็นการศึกษาขอบข่ายงานวิชาการเพียง 5 ด้านเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษากการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับขอบข่ายงานบริหารวิชาการด้านอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากงานบริหารงานวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.อลงกต ยะไวยักษ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับความกรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ให้ช่วยเหลือเอาใจใส่เป็นอย่างดีเพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ให้การตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.กรทองพิทย์ นาควิเชตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ชวนชม นายบุญเลิศ พ่วงเพชร และ นางทัศนีย์ สุวรรณภา ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำปรึกษา เสนอแนะช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย จนประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ดูแลอบรมสั่งสอน บุคคลในครอบครัวที่ให้กำลังใจ ด้วยดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ สาขา บริหารการศึกษาทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยดีตลอดมา ขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่งประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : เมธีทิปส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2559, จาก <http://math.ipst.ac.th/wp-content/uploads/2015/PDF/Curriculum%202551.pdf>
- จตุพร ลาภยิ่งยง. (2557). *การศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พัชรนิธิร์ ช่วยศิริ. (2554). *การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญธดาพร กุลเพียงราษฎร์. (2552). *ศึกษาการรับรู้ และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.
- ไพศาล หวังพานิช. (2558). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วาสนา เพิ่มพูน. (2542). *พฤติกรรมกรรมการกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาไทย. *วารสารวิทยาจารย์*, 107(2), 7-12.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ปี พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564)*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.nesdb.go.th/download/Plan12/เอกสารประกอบความคิดเห็นร่างแผนฯ%2012.pdf>

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.wt.ac.th/plan/news/porpeangguide.pdf>

เสาวลักษณ์ มาพร. (2551). *ความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ผู้เขียนบทความ

นายอุเทน เจริญภูมิ

นักศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
เลขที่ 84 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail: uten_easy@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์
อาจารย์ ดร.อลงกต ยะไวยุทธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3
A STUDY PROBLEMS AND SOLUTION GUIDELINE OF ACADEMIC
ADMINISTRATION OF THE SMALL SIZE SCHOOLS UNDER
NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

ประภาพร แผลตสูงเนิน
PRAPHAPHON FAEDSUNGNOEN
กรองทิพย์ นาควิเชตร
KRONGTIP NAKVICAET
ไพศาล หวังพานิช
PAISAL WANGPANICH
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
VONGCHAVALITKUL UNIVERSITY
นครราชสีมา
NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 94 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนใกล้เคียงและหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรนำข้อมูล และนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ปัญหาการบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ABSTRACT

The research objective was to study the problems and solutions for the small elementary schools' academic administration in the office of Nakhon Ratchasima district primary education area 3. A population used in this research was 94 small elementary schools. The contributors include executives and teachers. Tools used in research were divided into 2 types: 5 levels of queries scale approximate with the IOC between 0.80-1.00, and confidence equals of 0.94., analysis of questionnaires using the percentage, mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.) and semi-structured interviews with the analysis of the content.

The research revealed that;

The issue of academic administration in elementary school, the overall and individual aspects are moderate. First, to improve the quality of education, second, to develop the innovative media and educational technology, and quality assurance systems within the school and the problem-solving approach to academic administration into small elementary schools, which is the research, improves the quality of education. Schools should create partnerships with a neighboring schools and other agencies in promoting development research. The development of media innovation and technology education of school, teachers should be encouraged with the produce media innovation and technology of education in accordance with the requirements of continuous learners. Moreover, the quality assurance system development within the institution needs to be evaluated by its school, so that the results information can provide the decision-making and continuous improvement.

Keywords : The academic administration, A small elementary school

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาคน ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดวิสัยทัศน์สำหรับการปฏิรูปการศึกษาคือ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสำคัญคือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย สร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น. 9) เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จะต้องใช้ความรู้ ความสามารถเป็นอย่างมาก เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สังคมที่ดี มีการศึกษาที่ดี ย่อมได้เปรียบในการแข่งขันเสมอ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (พินดา ขาดยาภา, 2559) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปได้ว่า การพัฒนาทางการศึกษาในสถานศึกษานั้น การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจหลัก เป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญทำความเข้าใจ และดูแลบริหารจัดการการกำหนดแนวทางร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่กำหนดในกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, น. 29-31)

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กนับเป็นการบริหารที่มีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จากการสรุปของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, น. 45-49) ดำเนินการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาพบจุดอ่อนด้านการบริหารการศึกษาซึ่งพบว่า มีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากยังขาดศักยภาพ ทั้งด้านครู วัสดุครุภัณฑ์ การพัฒนาวิชาการ รวมทั้งมีความแตกต่างกันทั้งในคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งเกิดจากในโรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติได้ครบ ซึ่งสอดคล้องจากผลสรุปของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, น. 9) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การสอน สื่อที่มีอยู่ไม่ตรงกับเนื้อหา ขาดความหลากหลายและทันสมัย จากการศึกษาเพิ่มเติมพบข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน พื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนในกรุงเทพมหานครและภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และโรงเรียนสาธิตและเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดทุกด้าน ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่เศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยมีความแตกต่างตามสภาพภูมิเศรษฐกิจสังคมของประเทศ (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554, น. 15)

การเกิดปัญหาหลายประการเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งปัญหาที่เห็นได้ชัดเจน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากการรายงานข้อมูลการจัดการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Ordinary nation education test : O-NET) ในทุก ๆ ปีนั้น ผลที่ออกมาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เด็กไทยมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน หรือแม้แต่การศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือที่รู้จักกันในนาม PISA พบว่า นักเรียนไทยมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูงเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น และยังพบว่าเด็กไทยร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่ออก เขียนไม่ได้ และเมื่อศึกษาข้อมูลทางผลสัมฤทธิ์ สำหรับนักเรียนที่ศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนระดับประเทศเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ต้องรีบแก้ไขและได้รับการพัฒนาอันเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารวิชาการในโรงเรียนทุกขนาด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3, 2558)

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านั้นได้รับการศึกษาไม่เท่าเทียมกับสถานศึกษาขนาดอื่นที่จะเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, น. 45-46) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน อยู่ 94 โรงเรียน (ไม่รวมเอกชน) คิดเป็นร้อยละ 51.61 ของโรงเรียนทั้งหมดจากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2558 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผลการประเมินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยเน้นการศึกษการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการพัฒนา

สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาด้านวิชาการที่สำคัญที่สุด เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของชาติที่วางไว้ และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนต่อไป
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 จำนวน 94 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3, 2558)
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 188 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์จากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่เคยได้รับรางวัลด้านการบริหารจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 จำนวน 8 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 10 คน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 วิเคราะห์ทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าคะแนนรายข้อ
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่เคยได้รับรางวัลด้านการบริหารจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และศึกษานิเทศก์ ในแต่ละด้าน ทำการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.07	0.74	ปานกลาง
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2.99	0.82	ปานกลาง
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.07	0.70	ปานกลาง
4. ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.25	0.66	ปานกลาง
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.31	0.67	ปานกลาง
6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.14	0.76	ปานกลาง
ภาพรวม	3.14	0.66	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.31$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.25$) และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.14$) โดยมีผลการวิจัยรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ นิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.19$) รองลงมาคือ การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลไปพัฒนาการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.17$) และการสัมมนาวิเคราะห์หลักสูตรระหว่างครูผู้สอนเพื่อให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.16$)

1.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.18$) รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 3.13$) และการให้คำปรึกษาแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.09$)

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ การกำหนดให้ครูวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียนเพื่อหาทางช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.15$) รองลงมาคือ การกำหนดให้ครูพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.15$) และการกำหนดให้ครูนำผลการวัดแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.14$)

1.4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ การศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมาคือ บุคลากรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.39$) และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความถนัดของผู้เรียนรายบุคคล ($\bar{X} = 3.39$)

1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ ความร่วมมือจากโรงเรียนใกล้เคียงและหน่วยงานอื่น ในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมาคือ การวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.46$) และการประสานความร่วมมือในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.38$)

1.6 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกคือ การนำข้อมูล และนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน ($\bar{X} = 3.26$) รองลงมาคือ การดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษากับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.23$) และการปรับปรุง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.19$)

2. แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

2.1 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรขอความร่วมมือจากโรงเรียนใกล้เคียงและหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดหาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้บุคลากรใช้ศึกษาพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีดังนี้

2.2.1 ควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ในการทำวิจัยเพื่อผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รายบุคคลและรายกลุ่ม

2.2.2 โรงเรียนควรจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี

2.2.3 โรงเรียนควรสำรวจสื่อที่เป็นรายบุคคลแหล่งเรียนรู้ จัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำแผนการบริหาร นำนักเรียนไปทัศนศึกษา เชิญวิทยากรชุมชนมาให้ความรู้

2.3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรการนำข้อมูล และนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน มีข้อเสนอแนะแนวทางดังนี้ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และนำผลไปใช้ในการพัฒนา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสานความร่วมมือสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสรุปรายงานผลจากการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษาและนำผลไปใช้ในการพัฒนา

อภิปรายผล

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการประเมินผลคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จึงตระหนักถึงปัญหาการบริหารจัดการศึกษาอย่างชัดเจนจึงเน้นให้สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการบริหารงาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาด้านวิชาการที่สำคัญที่สุด เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของชาติที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณี ชินโน (2556, น. 86-88) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา คงบุ่งคล้า (2557) ที่ศึกษาการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

2.1 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรขอความร่วมมือจากโรงเรียนใกล้เคียงและหน่วยงานอื่น ในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลชยา จิสละ (2558) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดอบรมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดหาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้บุคลากรใช้ศึกษา พัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ในการทำวิจัยเพื่อผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัญญา พงษ์ชัย (2554) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านสื่อการเรียนการสอนควรเพิ่มงบประมาณและขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยการระดมทุนหรือรับบริจาค และ วราภรณ์ อริยธนพล (2552) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหการบริหารงานวิชาการปัญหา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้ 1) ให้ซ่อมแซมสื่อที่อยู่ จัดทำประดิษฐ์ขึ้นเองโดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ยืมโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น 2) โรงเรียนควรจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี 3) โรงเรียนควรสำรวจสื่อที่เป็นรายบุคคลแหล่งเรียนรู้ จัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำแผนการบริหาร นำนักเรียนไปทัศนศึกษา เชิญวิทยากรชุมชนมาให้ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา คงบุ่งคล้า (2557) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการและแนวทางแก้ปัญหของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า แนวทางแก้ปัญหการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางแก้ปัญหาดังนี้ สถานศึกษาควรมีการระดมทุนจากสมาคมผู้ปกครองในการจัดซื้อสื่อและเทคโนโลยีหรือขอบริจาคสื่อจากหน่วยงานอื่น ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสื่อ ซ่อมแซมที่มีอยู่ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนรายบุคคลและรายกลุ่ม

2.3 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรการนำข้อมูล และนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน มีข้อเสนอแนะแนวทางดังนี้ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และนำผลไปใช้ในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลชยา จิสละ (2556) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหการบริหารงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสานความร่วมมือสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสรุปรายงานผลจากการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษาและนำผลไปใช้ในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนใกล้เคียง และหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย ควรมีการวิเคราะห์การทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในงานวิชาการ และควรประสานความร่วมมือในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ
2. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ ในการทำวิจัยเพื่อผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รายบุคคลและรายกลุ่ม
3. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรกรณำข้อมูล และนำผลการประเมิน มาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กทั้งจังหวัดนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3, สำนักงาน. (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2559*. นครราชสีมา : กลุ่มนโยบายและแผน.
- ชัยญา พงษ์ชัย. (2554). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 2554(3), 55.
- พนิดา ขาดยาภา. (2559). เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 6(2), 151-162.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน: ความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มลชยา จีสละ และ ทิปปิพัฒนา สันตะวัน. (2558). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- วรารณ อริยธนพล. (2552). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานสรุปผลการสัมมนา เรื่อง กรอบทิศทางการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ฮาซัน พรินต์ติ้ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ : สกศ.

สุปราณี จินโน. (2556). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.

สุวภา คงบุ่งคล้า. (2557). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการและแนวทางแก้ปัญหาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.

ผู้เขียนบทความ

นางประภาพร แผลดสูงเนิน

รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณทิพย์ นาควิเชตร

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เลขที่ 84 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : praphaphat7573@gmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

การศึกษาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

A STUDY OF PROFESSIONALSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NAKHONRATCHASIMA PROVINCIAL LOCAL ADMINISTRATION

วิวรรณทอง ผิวทน

WIWANTHONG PIEWTHON

ธีระ รุญเจริญ

THEERA RUNJARIEN

กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

KITTY VONGCHAVALITKUL

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

VONGCHAVALITKUL UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ประชากรเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ รวม 587 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 230 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบหาความสอดคล้องได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทุกด้าน 0.98 และรายข้ออยู่ระหว่าง 0.84-0.95 ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลระดับการรับรู้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแปรปรวนด้วยวิธี One-Way ANOVA (F-test) และทดสอบรายคู่ ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ส่วน ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร แตกต่างกัน สำหรับ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การรับรู้, ผู้บริหารมืออาชีพ, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of perception and 2) compare the professional perception of school administrators. The 587 participants were employed in schools under the Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization, included school directors, deputy directors and the heads of general subject group, which they were stratified randomly, according to their experience and the school sizes. The sample size using the Krejcie and Morgan sample was 230 participants. Using a measuring 5 scales questionnaire collected the data, and consistency value was 60-1.00, a confidence value was 0.98 and each item was 0.84-0.95 respectively. The descriptive statistics, which were used to analyze the data, together with Percentage, mean and One-way ANOVA (f-test) and LSD were used as a standard deviation. The research found that Perception of professionalism of school administrators.

The overall and individual aspects were at the highest level, the perception of professionalism of school administrators showed no difference in 1) academic leadership, 2) vision and potential, 3) public consciousness, 4) ethical consciousness, and 5) cooperation. One the other hand, the difference was found in the concept of management among the school administrators, but there was no difference in the professional perceptions, that revealed statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : Perception, Professional management, School administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องมีบทบาทในการจัดการและพฤติกรรมขององค์กรตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้บริหารมืออาชีพเป็นอย่างดีต้องรู้ถึงเทคนิคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ บทบาทเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรปัจจัยสำคัญคือผู้นำถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะเป็นการล้มเหลวและใช้ทรัพยากรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ยังเป็นการทำลายขวัญกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำซึ่งจะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จในองค์กรผู้นำที่มีสมรรถภาพต่ำย่อมพยายามอย่างยิ่งที่จะใช้อำนาจของตนเองและแสดงออกซึ่งความเก่งความสามารถของตนแต่เพียงผู้เดียวผู้นำที่มีสมรรถภาพปานกลางพยายามอย่างยิ่งที่จะใช้กำลังและความสามารถของบุคคลอื่นเป็นที่ตั้งส่วนผู้นำที่มีสมรรถภาพสูงนั้นก็จะใช้วิธีการบริหารงานโดยใช้สติปัญญาของบุคคลอื่นมาเกื้อกูลเป็นหลักยึดถือเป็นแนวปฏิบัติและเมื่อมีเหตุการณ์ปัญหาเกิดขึ้นผู้นำก็จะเรียกประชุมคณะทำงานเพื่อรับฟัง ความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันอย่างพร้อมเพรียงเพื่อตัดสินใจอย่างชาญฉลาดเป็นแบบมีส่วนร่วมรับผิดชอบยอมทำให้เกิดพันธกิจ (Mission) ที่เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมายแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำซึ่งในที่นี้คือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ (Leadership) และเป็นผู้บริหารมืออาชีพ จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550, น. ก)

ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการบริหารองค์กรเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดมุ่งหมายวางแผนและกำหนดเป้าหมายตลอดจนวิธีการดำเนินงานเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทาง เพื่อให้การบริหารองค์การบรรลุผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐและจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ มีส่วนรับผิดชอบต่อผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติงานการปรับปรุงคุณภาพผู้บริหารมีอาชีพต้องสร้างวัฒนธรรม โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานประสบผลสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาตนเองคิดได้เองตัดสินใจได้เองพัฒนาได้เองของผู้ร่วมงานทุกคนผู้บริหารต้องแสดงออกอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์การ เพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานสามารถเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมผู้บริหาร จึงต้องสร้างความรู้สึกระหว่างความสำเร็จให้แก่บุคลากรแต่ละคนและทุกคนจนเกิดภาพความเป็นผู้นำ ในทุกระดับและนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2553, น. 20)

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมดจำนวน 58 โรงเรียน ภายใต้การบริหารจัดการของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเน้นที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านออก เขียนได้และนักเรียนสามารถคิดเป็นทำเป็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกภาคส่วน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ แต่ในช่วงปีการศึกษา 2558 ที่ผ่านมา พบว่าผลการประเมิน ในระดับชาติ O-Net อยู่ในกลุ่มต่ำ ถึงปานกลางเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อเทียบกับสังกัดอื่น ๆ และโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดพบว่าอยู่ในลำดับที่ 4-6 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดควรนำนโยบาย สู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างชัดเจนและให้มีประสิทธิภาพ ให้เหมาะสมกับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2559, น. 35)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาระดับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและเปรียบเทียบความเป็น มืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลที่ได้จะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการบริหาร งานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อการบริหารจัดการศึกษาแบบมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

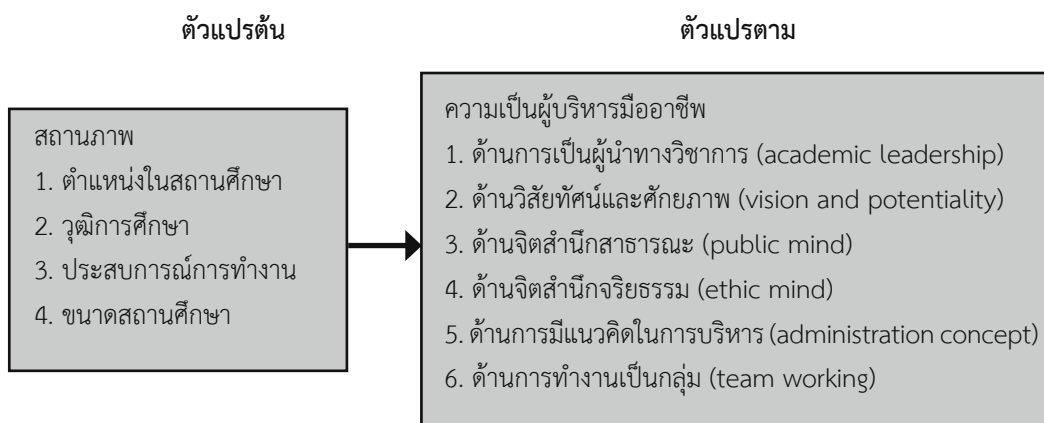
1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่งในสถานศึกษา วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ถือเป็นเรื่องเร่งด่วน และเป็นจุดเน้นในการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาจึงอยู่ที่สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติ และบุคคลที่จะบันดาลให้เกิดความสำเร็จ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ คุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารจากประสบการณ์ของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2557, น. 22-23) นำมาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ 3) ด้านจิตสำนึกสาธารณะ 4) ด้านจิตสำนึกจริยธรรม 5) ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร และ 6) ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสู่ความเป็นมืออาชีพในสถานศึกษา นำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนครราชสีมา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาตนเองของผู้บริหาร การบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในการบริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งสิ้นจำนวน 587 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 58 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 65 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 464 คน (กองการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2559) ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน นำมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน ไพศาล หวังพานิช, 2558, น. 39) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพ ได้แก่ ตำแหน่งในสถานศึกษา วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร และ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมืออาชีพของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2557, น. 22-23) นำมากำหนดเป็นข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร และ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งในสถานศึกษา วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 121)

ระดับ 5 หมายถึง	มีความเป็นมืออาชีพมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีความเป็นมืออาชีพมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีความเป็นมืออาชีพปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีความเป็นมืออาชีพน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีความเป็นมืออาชีพน้อยที่สุด

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับการความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และหาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Index of congruence : IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้คือ ครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้วิธีทดสอบสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach alpha coefficient) โดยรวมทุกด้านได้เท่ากับ 0.98 และรายด้านอยู่ระหว่าง 0.84-0.95 แสดงว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ได้จริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลเพื่อใช้เป็นเอกสารขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนสังกัดสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

5.3 ทำการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์จากการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 ข้อมูลระดับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ภาพรวม รายด้าน และรายข้อ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (X) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 121)

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง มีความเป็นมืออาชีพระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง มีความเป็นมืออาชีพระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง มีความเป็นมืออาชีพระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง มีความเป็นมืออาชีพระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง มีความเป็นมืออาชีพระดับน้อยที่สุด

6.3 ข้อมูลการเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบ One-Way ANOVA (F-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธี Fisher's Least Significance Difference (LSD)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1	ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร	4.66	0.49	มากที่สุด
2	ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม	4.59	0.49	มากที่สุด
3	ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.58	0.49	มากที่สุด
4	ด้านจิตสำนึกจริยธรรม	4.58	0.49	มากที่สุด
5	ด้านจิตสำนึกสาธารณะ	4.58	0.48	มากที่สุด
6	ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ	4.57	0.49	มากที่สุด
รวม		4.59	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48) ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.49) ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.49) ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.48) และ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง

ความเป็นมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ตำแหน่งในสถานศึกษา						F	Sig.
	ผู้อำนวยการ		รองผู้อำนวยการ		หัวหน้ากลุ่มสาระ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.97	0.54	4.01	0.66	4.05	0.56	0.48	0.61
2. ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ	4.17	0.58	4.16	0.69	4.23	0.60	0.43	0.64
3. ด้านจิตสำนึกสาธารณะ	4.03	0.62	4.07	0.64	4.16	0.54	1.40	0.24
4. ด้านจิตสำนึกจริยธรรม	3.87	0.68	4.04	0.71	4.08	0.65	2.21	0.11
5. ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร	4.10	0.68	4.04	0.65	4.23	0.57	3.16*	0.04
6. ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม	3.91	0.63	3.97	0.68	4.00	0.60	0.46	0.62
รวม	4.00	0.57	4.04	0.62	4.12	0.58	1.35	0.26

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ($F = 0.48$, $Sig. = 0.61$) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ($F = 0.43$, $Sig. = 0.64$) ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ($F = 1.40$, $Sig. = 0.24$) ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ($F = 2.21$, $Sig. = 0.11$) และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ($F = 0.46$, $Sig. = 0.62$) ซึ่งมีค่า $Sig.$ มากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน สำหรับ ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ($F = 3.16$, $Sig. = 0.04$) มีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (LSD) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (LSD) ของการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ผู้อำนวยการ	รองผู้อำนวยการ	หัวหน้ากลุ่มสาระ
ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร	4.12	4.10	4.04	4.23
ผู้อำนวยการ	4.10	-	0.06	0.13
รองผู้อำนวยการ	4.04	-	-	0.19
หัวหน้ากลุ่มสาระ	4.23	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา						F	Sig.
	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.98	0.58	3.97	0.68	-	-	0.46	0.62
2. ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ	4.00	0.64	4.04	0.71	-	-	2.21	0.11
3. ด้านจิตสำนึกสาธารณะ	3.97	0.68	4.01	0.66	-	-	0.48	0.61
4. ด้านจิตสำนึกจริยธรรม	4.00	0.64	4.04	0.70	-	-	2.21	0.11
5. ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร	4.05	0.60	4.16	0.69	-	-	0.43	0.64
6. ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม	3.93	0.64	4.07	0.63	-	-	1.40	0.24
รวม	4.01	0.63	4.04	0.61	-	-	1.35	0.25

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพอของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ($F = 0.46$, Sig. = 0.62) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ($F = 2.21$, Sig. = 0.11) ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ($F = 0.48$, Sig. = 0.61) ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ($F = 2.21$, Sig. = 0.11) ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ($F = 0.43$, Sig. = 0.64) และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ($F = 1.40$, Sig. = 0.24) มีค่า Sig. มากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ความเป็นมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	ต่ำกว่า 10 ปี		11-20 ปี		มากกว่า 21 ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.01	0.49	4.05	0.60	3.91	0.66	0.94	0.39
2. ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ	4.19	0.57	4.24	0.63	3.98	0.62	2.75	0.06
3. ด้านจิตสำนึกสาธารณะ	4.00	0.64	4.05	0.69	3.93	0.65	0.55	0.57
4. ด้านจิตสำนึกจริยธรรม	4.13	0.52	4.11	0.63	4.02	0.45	0.46	0.62
5. ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร	3.99	0.56	4.08	0.67	4.01	0.57	0.57	0.56
6. ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม	3.92	0.55	4.02	0.66	3.80	0.56	2.30	0.10
รวม	4.04	0.50	4.09	0.59	3.94	0.51	1.18	0.10

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ($F = 0.94$, Sig. = 0.39) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ($F = 2.75$, Sig. = 0.06) ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ($F = 0.55$, Sig. = 0.57) ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ($F = 0.46$, Sig. = 0.62) ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ($F = 0.57$, Sig. = 0.56) และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ($F = 2.30$, Sig. = 0.10) มีค่า Sig. มากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี ตั้งแต่ 11-20 ปี และมากกว่า 21 ปี มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามของขนาดสถานศึกษา

ความเป็นมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา								F	Sig
	เล็ก		กลาง		ใหญ่		ใหญ่พิเศษ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.00	0.64	4.05	0.69	3.93	0.65	4.05	0.69	0.55	0.57
2. ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ	3.99	0.56	4.08	0.67	4.01	0.57	4.08	0.67	0.57	0.56
3. ด้านจิตสำนึกสาธารณะ	4.01	0.49	4.05	0.60	3.91	0.66	4.05	0.60	0.94	0.39
4. ด้านจิตสำนึกจริยธรรม	4.13	0.52	4.11	0.63	4.02	0.45	4.11	0.63	0.46	0.62
5. ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร	3.99	0.56	4.08	0.67	4.01	0.57	4.08	0.67	0.57	0.56
6. ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม	4.19	0.57	4.24	0.63	3.98	0.62	4.24	0.63	2.75	0.06
รวม	4.04	0.55	4.09	0.64	3.94	0.58	4.09	0.64	1.26	0.38

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ($F = 0.55$, Sig. = 0.57) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ($F = 0.57$, Sig. = 0.56) ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ($F = 0.94$, Sig. = 0.39) ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ($F = 0.46$, Sig. = 0.62) ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ($F = 0.57$, Sig. = 0.56) และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ($F = 2.75$, Sig. = 0.06) มีค่า Sig. มากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ขนาดสถานศึกษาที่มี ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. การรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ด้านจิตสำนึกสาธารณะ และ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ สอดคล้องกับ จิรินทร์ แสกระโทก (2551) ได้ศึกษาคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ญัฐพงศ์ ศรีสง (2551) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถในการบริการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ไม่แตกต่างกัน เหมรัฐ อินสุข, นิรุติ คุชหลวง และ สมชาติ บุญมัติ (2552) ได้ศึกษาคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านการจัดระบบงาน

3) ด้านวิชาการ 4) ด้านบริหารจัดการ 5) ด้านสังคมและชุมชน และ 6) ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร Bottoms, et al. (2003, p. 3) ได้ทำการวิจัยเรื่องเกณฑ์การคัดเลือกครูใหญ่ที่มีประสิทธิภาพสูงให้มาบริหารจัดการโรงเรียน สรุปได้ว่า ครูใหญ่ควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้ที่ทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง มีพรสวรรค์ในการเป็นผู้นำ เข้าใจภารกิจของโรงเรียนและชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รู้วิธีการทำงานร่วมกับคณะครูและบุคลากรของโรงเรียนเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ให้การสนับสนุนครูได้ดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยังประโยชน์ให้แก่นักเรียน และ Duke (2007, pp. 6-8) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยต่าง ๆ ที่หากมีการเปลี่ยนแปลงแล้วจะทำให้โรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ และปัจจัยหนึ่งในนั้นคือ การโยกย้ายครูใหญ่ที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม และบุคลากรที่ไม่ให้ความร่วมมือและขาดความสามารถออกไปจากพื้นที่ และคัดเลือกครูใหญ่ที่มีคุณสมบัติพึงประสงค์มาทำงานแทนคือ ครูใหญ่ที่เป็นผู้ใส่ใจในพันธกิจเพื่อนำไปสู่การพัฒนา มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีสามารถเข้าถึงได้ มีการบริหารจัดการที่ดี มนุษยสัมพันธ์ดี และสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน

2. การเปรียบเทียบการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ส่วน ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร แตกต่างกัน สำหรับรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และสังกัดขนาดสถานศึกษา มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ เสาวภา สัมปุล (2555) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน พิสิทธิ์ คำชนะ (2552) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูที่มีสถานภาพตำแหน่งและสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ Liu (1985, p. 861-A) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ พบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์สูงกับความสำเร็จของโรงเรียน ในส่วนที่การวิจัยนี้ไม่พบว่ามีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน จำนวนปีของการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร นอกจากนี้ Eager (1987, p. 8-A) ได้ศึกษาถึงกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญได้แก่ 1) การแสดงให้เห็นว่ามีความสนใจต่อนักเรียน 2) การภูมิใจในโรงเรียนและความสำเร็จของนักเรียน 3) การให้โปรแกรมการเรียนที่มีคุณภาพต่อนักเรียน 4) มีความเชื่อว่าเราเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล 5) แสดงความสนใจในนักเรียนแต่ละคน 6) ฟังความคิดเห็นของนักเรียน 7) จัดหลักสูตรที่สนองต่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 8) มีการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน 9) พัฒนาโปรแกรมการเรียนที่นักเรียนพอใจ 10) เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน 11) มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองถึงความก้าวหน้าของนักเรียน และ 12) แจ้งให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจนถึงพฤติกรรมที่เขาควรประพฤติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีแนวคิดในการบริหาร ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านจิตสำนึกจริยธรรม ด้านจิตสำนึกสาธารณะ และ ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพ ซึ่งแสดงถึงความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาที่ครอบคลุมวิชาการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านสภาพแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจด้านคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, น. 2)

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีแนวคิดในการบริหารแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดในการบริหารงานสถานศึกษาที่หลากหลาย ดังนั้น การแสดงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา จะสามารถสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาแบบมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวคิดในการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดในการบริหารความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารให้มีศักยภาพ สอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกของการรับรู้ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน แยกเป็นรายด้าน เพื่อให้ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นมืออาชีพที่โดดเด่นและมีประสิทธิภาพสูงแต่ละด้านอย่างไร ซึ่งสามารถนำมาใช้ในประเมินผลการบริหารจัดการงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.กิตติ วงษ์ขวลิตกุล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ พิจารณาแก้ไขปรับปรุง ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ขวณชม ดร.วฤต วิศรุตเวศน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินนุกุล ดร.กมลนันทน์ นระวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกำปง และ นายสุทัศน์ ไชยปิดชา ครู วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ โรงเรียนพระทองคำพิทยาคม ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องญาติ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำปรึกษาเสนอแนะช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

จนประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมาที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ดูแลอบรมสั่งสอน ด.ต.ประดิษฐ์ ผิวทน คู่สมรส และบุคคลในครอบครัวที่ให้การกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยก้าวมาถึง ณ จุดนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2559). ข้อมูลพื้นฐาน ปี 2559. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2559, จาก <http://www.koratapao.go.th/>
- จิรินทร์ แสกระโทก. (2551). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐพงศ์ ศรีสง. (2551). คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สุริยวิทยาสาน.
- พิสิทธิ์ คำชนะ. (2552). การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ไพศาล หวังพานิช. (2558). เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2557). คุณลักษณะของผู้บริหารจากประสบการณ์ของศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ในการบริหารการศึกษานักบริหารมืออาชีพ. นนทบุรี : พิมพ์พันธ์การพิมพ์.
- สมหวัง พินัยวัฒน์. (2553). วิถีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : ส.เอเซียเพลส.
- เสาวภา สัมพล. (2555). คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- เหมรัฐ อินสุข, นิรุติ ศุขหลวง และ สมชาติ บุญมดี. (2552). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

- Bottoms, G., et al. (2003). *Good Principals are the Key to successful School: Six Strategies to Prepare More Good Principals*, Southern Regional. Education Board, Atlanta. Retrieved April 21, 2003, from http://www.sreb.Org/programs/hstw/publications/pubs/03V03_GoodPrincipals.pdf
- Duke, D. L. (2007). *School Leadership and Instructional Improvement*. New York: Random House.
- Eager, J. H. (1987). Identification of Key Strategies for School Effectiveness and How They are Implemented as Perceived by Administrators and Teachers in Selected Exemplary Private Secondary School. *Dissertation Abstracts. International*, 48(5), 1205-A.
- Liu, Ching-Jen. (1985). "An Identification of Principals' Instructional Leadership Behaviors in Effective High School". *Dissertation Abstracts. International*, 34(6), 861-A.

ผู้เขียนบทความ

นางวิวรรณทอง ผิวทน

นักศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
เลขที่ 84 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail: wiwanthong20@gmail.com

ศาสตราจารย์ดร.ธีระ รุญเจริญ
อาจารย์ ดร.กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รูปแบบการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ในระบบประชาธิปไตย

CIVIC EDUCATION FORM IN THE DEMOCRATIC GOVERNMENT

กิจฐเขต ไกรवास

KITTACHET KRIVART

อนุจิตร ชินสาร

ANUJIT CHINNASAN

เฉลิม เกิดโมลี

CHALERM GERDMOLI

สกุล วงษ์กาฬสินธุ์

SAKUL WONGKALASIN

ชัยวัฒน์ ร่วงเล็ก

CHAIWAT RANGLEK

อาภาภรณ์ สุขหอม

ARPAORN SOOKHOM

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION

จังหวัดชลบุรี

CHONBURI

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีทั้งในและต่างประเทศ พร้อมกับวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชนต้นแบบที่ดีเกิดประสิทธิผล และการพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชนต้นแบบที่ดี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสาร ในประเทศต้นแบบที่ดีทั้งจากกลุ่มประเทศตะวันตกและทวีปเอเชียที่ผ่านการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยใน 50 อันดับแรก จำนวน 5 ประเทศ ประกอบด้วย 1) ราชอาณาจักรนอร์เวย์ 2) ราชอาณาจักรสวีเดน 3) สหพันธรัฐเยอรมนี 4) ญี่ปุ่น และ 5) สาธารณรัฐเกาหลี และชุมชนต้นแบบที่ดี 4 ภาคของประเทศไทย คือ 1) ชุมชนในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 2) ชุมชนบ้านเสิงสาง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา 3) ชุมชนบ้านขากตาตั่ว อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และ 4) ชุมชนทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มตัวแทนนักเรียนชุมชน ๆ ละ 10 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน ๆ ละ 5 คน

รวม 60 คน ใช้วิธีประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มผู้บริหารและครูของสถานศึกษาในชุมชน ๆ ละ 5 คน และกลุ่มผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนละ 5 คน รวม 40 คน ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า 1) รูปแบบและวิธีการการสอนที่ถูกบรรจุไว้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองและรูปแบบกิจกรรมพิเศษของประเทศไทยคล้ายกับราชอาณาจักรนอร์เวย์และญี่ปุ่น สำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนของประชาชนคล้ายกับราชอาณาจักรสวีเดนและประเทศสหพันธ์เยอรมนี 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในกลุ่มเยาวชน คือ โรงเรียนมีการสอดแทรกเนื้อหาการสร้างความเป็นพลเมืองไว้ในหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ และ สถานักเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองให้นักเรียน สำหรับกลุ่มประชาชนคือ ประชาชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก และ 3) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในกลุ่มเยาวชน คือ ระบบการศึกษาและครอบครัวยังให้ความสำคัญกับวิชาการมากกว่ากิจกรรม และ สื่อที่ให้ความรู้การสร้างความเป็นพลเมืองยังมีน้อยและเข้าใจยาก สำหรับกลุ่มประชาชนคือ ขาดหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้และช่วยขับเคลื่อนกิจกรรม และชาวบ้านส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรม

คำสำคัญ : รูปแบบการให้การศึกษาทางการเมือง, การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ABSTRACT

The study were to investigate the forms and methods of democratic citizenship in best practice from Thailand and other countries, to analyze factors that make process of citizenship effectiveness in best practice communities, and to consider problems and obstacles to citizenship in best practice communities. The study was conducted using documentary research from 5 best practice countries in Western countries and Asian countries that have top fifty Democracy Ranking : (1) the Kingdom of Norway, (2) the Kingdom of Sweden (3) Federal Republic of Germany, (4) Japan, and (5) the Republic of Korea. The qualitative research on four best practice communities : (1) Naiwiang community, Mueang district, Nan province, (2) Ban Soengsang community, Soengsang district, Nakon Ratchasima province, (3) Chaktaduang community, Klang district, Rayong province, and (4) Thapthiang community, Mueang district, Trang province. The focus group methods used to collect data from ten students, five community leaders in each community, and in-depth interview on five administrators and teachers, five executives and staffs of local administration in each community. Forms and methods of civic education both at home and abroad are similar in terms of three issues : (1) Form of teaching that contained content in the course of teaching, (2) From of special activities, such as student council, and activities in community, etc., and (3) From of people participation approaches community administration. The factor that contributed to the civic education process effectiveness in young group is (1) Civic education contained content in the course of school teaching, and (2) Student council have important role in creating citizenship for students. In people group, important factor is people and both public and private

organizations have more participation in problem solving and community development. Difficulties in providing civic education in youth group is : (1) Education system with parental giving more importance to the academic aspects than activities, and (4) There were still very few media to provide knowledge on citizenship for children and they were hard to understand. In people group, important difficulties is lack of agencies to educate people and help drive activities, and (2) Lack of time for people in the area; joint activities.

Keywords: Forms of civic education, To create citizenship in a democratic system

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ การพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีความรับผิดชอบ มีสิทธิเสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบในหน้าที่ สามารถยอมรับความแตกต่างและเคารพกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคมและประเทศชาติ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่แตกต่างกันและจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป โดยเฉพาะในเรื่องการวางรากฐานการพัฒนาคนตั้งแต่ระดับเยาวชน ดังเช่น ราชอาณาจักรนอร์เวย์ ได้รับการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตย (Democracy ranking) เป็นอันดับ 1 ของโลกในปี 2015 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนับตั้งแต่ปี 1970 โดยมีการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมี ราชอาณาจักรสวีเดน ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในอันดับ 3 ของโลกในปี 2015 (Campbell & Others, 2015, p. 1) ในสวีเดนนอกจากเรื่องความเป็นพลเมืองจะถูกบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของ ในหลักสูตรในระดับต่างๆ แล้ว ยังมีการปลูกฝังให้ความเป็นพลเมืองซึมซับสู่เยาวชนโดยผ่านกิจกรรมทั้งหลายในโรงเรียน (Lindstrom, 2013, p. 29) เช่นเดียวกับในสหพันธรัฐเยอรมนีที่ได้รับการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในอันดับ 7 ของโลกในปี 2015 ในเยอรมนีมีการฝึกฝนการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น ในเรื่องกติกาพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย และยังมีการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ออกไปสัมผัสปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน (EURYDICE Network, 2002, p. 83) ในญี่ปุ่นที่เป็นหนึ่งในเพียงไม่กี่ประเทศในเอเชีย ที่ได้รับการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในอันดับแรก ๆ ของโลกในปี 2015 คืออันดับที่ 20 ญี่ปุ่นมีหลักปฏิบัติของการสร้างความเป็นพลเมืองที่ไม่ได้มุ่งเน้นแค่การเลือกสิ่งที่จะเลือกนำเข้ามาสอนในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนมีพื้นที่ทำกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชน นอกจากนี้ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของนักเรียน (เลิศพร อุดมพงษ์, 2558, น. 7-8) และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งได้รับการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในอันดับ 32 ของโลกในปี 2015 เกาหลีใต้มีความโดดเด่นในการสร้างความเป็นพลเมืองด้วยรูปแบบกิจกรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีการแทรกเนื้อหาการสร้างความเป็นพลเมืองเอาไว้ (มูลนิธิการพัฒนาเมืองและชนบทไทย, 2559, น. 68-69)

ในส่วนของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาได้มีแนวคิดการพัฒนาพลเมืองผ่านแผนการศึกษาของชาติในหลาย ๆ ฉบับ รวมถึงในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) มาตรา 7 ที่สาระสำคัญได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เศรษฐกิจ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ โดยมีแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อวางรากฐานการพัฒนาพลเมืองของประเทศตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษาและ การศึกษานอกโรงเรียน อย่างไรก็ตามกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองของไทยโดยผ่านทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ ยังไม่สามารถสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนและประชาชนของประเทศได้ดีมากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลทั้งในส่วนของการหลักสูตรการเรียนการสอนที่ยังไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างทักษะในการเป็นพลเมือง และสร้างทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตยได้ รวมถึงครู อาจารย์ ยังขาดทั้งในส่วนของความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในคุณค่าของการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชน อีกทั้งนักเรียน นักศึกษาจำนวนมากยังมุ่งเพียงการเรียนหนังสือเพื่อนำเอาวุฒิการศึกษาไปหางานทำเท่านั้น โดยยังไม่มีมีการเชื่อมโยงประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนอาศัยอยู่ ยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนและสมาชิกของชุมชน

ในทางตรงกันข้ามกับภาพรวมในการสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศ ยังมีชุมชนอีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพลเมืองของประเทศ โดยผ่านกลไกทั้งในส่วนสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันอื่นและบุคลากรสำคัญของชุมชน อาทิ ชุมชนในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน, ชุมชนบ้านเลิงสาง อำเภอเลิงสาง จังหวัดนครราชสีมา, ชุมชนชากตาด้วง อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง และชุมชนทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัด ความสำเร็จของชุมชนข้างต้นมีหลักฐานยืนยันให้เห็น ทั้งในส่วนของรางวัลโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่างที่สถานศึกษาในทุกชุมชนได้รับ รวมทั้งรางวัลที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผลผลิตจากการสร้างความเป็นพลเมืองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกชุมชนได้รับ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาข้างต้นทั้งหมดนี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า การให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศต้นแบบที่ดีและชุมชนต้นแบบที่ดีในประเทศไทยมีรูปแบบและวิธีการอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้กระบวนการให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทยเกิดประสิทธิผล ตลอดจนมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างในการให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทย โดยข้อมูลที่เป็นคำตอบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้ในการขยายผลการสร้างความเป็นพลเมืองให้ครอบคลุมชุมชนอื่น ๆ ของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้กระบวนการให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทยเกิดประสิทธิผล
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในเรื่องรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในส่วนของประเทศต้นแบบที่ดีทั้ง 5 ประเทศและชุมชนต้นแบบที่ดีในประเทศไทย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองสามารถเลือกนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ต่าง ๆ ได้

2. ได้ข้อมูลปัจจัยที่ทำให้กระบวนการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีทั้ง 4 แห่งเกิดประสิทธิผล ซึ่งชุมชนอื่น ๆ สามารถนำปัจจัยดังกล่าวไปใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดประสิทธิผลเช่นเดียวกับชุมชนต้นแบบที่ดีทั้ง 4 แห่งได้

3. ได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากประสบการณ์ของชุมชนต้นแบบที่ดีทั้ง 4 แห่ง ซึ่งชุมชนอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวนี้ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เพื่อป้องกันและจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

4. หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในการสร้างความเป็นพลเมือง สามารถนำข้อเสนอแนะจากการศึกษาในเรื่องรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไปดำเนินการขยายผลการสร้างความเป็นพลเมืองให้ครอบคลุมชุมชนอื่น ๆ ของประเทศต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ด้วยการศึกษและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศต้นแบบที่ดี (Best practice) (Campbell & Others, 2015) และข้อมูลที่ได้มาจากผลการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศในกลุ่มที่มีการพัฒนาด้านความเป็นประชาธิปไตยสูง ในปี 2015 ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกประเทศต้นแบบที่ดี คือ เป็นประเทศในกลุ่มที่มีการพัฒนาด้านความเป็นประชาธิปไตยสูง ใน 50 อันดับแรก ของการจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตย และเป็นประเทศทั้งจากกลุ่มประเทศตะวันตกและประเทศจากทวีปเอเชีย โดยมีประเทศต้นแบบที่ดีสำหรับนำมาใช้ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยใช้วิธีจำแนกประเภท (Typological analysis) ข้อมูลรูปแบบการสร้างความเป็นพลเมือง และข้อมูลวิธีการสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศต้นแบบที่ดี จากนั้นจะใช้วิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative analysis) เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบและวิธีการสร้างความเป็นพลเมืองของแต่ละประเทศจำนวน 5 ประเทศ ดังนี้

อันดับที่ 1 คือ	ราชอาณาจักรนอร์เวย์
อันดับที่ 3 คือ	ราชอาณาจักรสวีเดน
อันดับที่ 7 คือ	สหพันธรัฐเยอรมนี
อันดับที่ 20 คือ	ญี่ปุ่น
อันดับที่ 32 คือ	สาธารณรัฐเกาหลี

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในชุมชนต้นแบบที่ดี (Best practice) ซึ่งความสำเร็จของชุมชนซึ่งมีหลักฐานยืนยันให้เห็นทั้งในส่วนของการสร้างโรงเรียนประชาธิปไตย ตัวอย่างที่สถานศึกษาในทุกชุมชนได้รับ รวมทั้งรางวัลที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผลผลิตจากการสร้างความเป็นพลเมืองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกชุมชนได้รับ จากทั้ง 4 ภาคของประเทศไทย โดยนำมาสร้างเป็นเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนต้นแบบที่ดี ดังนี้

1.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกชุมชนต้นแบบที่ดี มีดังนี้

1.2.1.1 เป็นชุมชนที่มีการสร้างความเป็นพลเมืองทั้งรูปแบบการให้การศึกษาในระบบและรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้การศึกษาในระบบ

1.2.1.2 เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเป็นพลเมือง โดยมีสถานศึกษาในพื้นที่ของชุมชนได้รับรางวัลโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่าง

1.2.1.3 เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการสร้างความเป็นพลเมือง โดยมีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบชุมชนได้รับรางวัลด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมือง หรือในด้านที่เป็นผลผลิตจากการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ประชาชนในพื้นที่

1.2.2 นำเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนต้นแบบที่ดีมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดชุมชนต้นแบบที่ดีโดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 4 ภาคของประเทศไทย ดังนี้

1.2.2.1 ภาคเหนือ คือ ชุมชนในเวียง ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

1.2.2.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ชุมชนบ้านเลิงสูง ตำบลเลิงสูง อำเภอเลิงสูง จังหวัดนครราชสีมา

1.2.2.3 ภาคกลาง คือ ชุมชนซากด้าว ตำบลห้วยยาง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

1.2.2.4 ภาคใต้ คือ ชุมชนทับเที่ยง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชนต้นแบบที่ดีตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 ภาค ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 100 คน ดังนี้ 1) กลุ่มตัวแทนนักเรียนของสถานศึกษาในชุมชน ๆ ละ 10 คน รวม 40 คน 2) กลุ่มผู้นำชุมชน ๆ ละ 5 คน รวม 20 คน 3) กลุ่มผู้บริหาร และครูของสถานศึกษาในชุมชน ๆ ละ 5 คน รวม 20 คน และ 4) กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนละ 5 คน รวม 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว เป็นการกำหนดแนวข้อคำถามแบบปลายเปิด จึงทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง ผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ นำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใน 4 ภาคของประเทศไทย โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ได้แก่ กลุ่มตัวแทนนักเรียนของสถานศึกษาในชุมชน และกลุ่มผู้นำชุมชน และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและครูของสถานศึกษาในชุมชน ๆ ละ และ กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย มีผลการวิจัยดังนี้

1.1 การศึกษารูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ

ประเทศ	รูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
1. ราชาอาณาจักรนอร์เวย์ (Stray, 2009, p. 20-23)	1.1 รูปแบบการสอนในรายวิชาสังคมของการศึกษาภาคบังคับ และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีวิชาพลเมืองศึกษาเป็นรายวิชาย่อย 1.2 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาในส่วนทักษะการแก้ปัญหา, การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์, การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น, ทักษะทางสังคมและการจัดการ, ทักษะเชิงวิพากษ์, ทักษะการแสวงหาความรู้ข้อมูลที่มีอยู่, ทักษะการให้เหตุผลแย้ง 1.3 รูปแบบกิจกรรมสมานักเรียน (Student council) ที่ถูกบรรจุในหลักสูตรการศึกษาระดับชาติ
2. ราชาอาณาจักรสวีเดน (Lindstrom, 2013)	2.1 รูปแบบการสอนที่ถูกบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาหน้าที่พลเมืองและสังคมศึกษา เป็นต้น 2.2 รูปแบบการเล่น (การศึกษาก่อนประถมศึกษา) และกิจกรรมที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมือง เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม, ความเสมอภาคระหว่างเพศ, ความสามัคคี และความสำนึกรับผิดชอบ เป็นต้น 2.3 รูปแบบการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยโดยตรงในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบอิสระที่มีการจัดการศึกษาเฉพาะด้าน

ประเทศ	รูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
3. ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี (EURYDICE Network, 2002)	3.1 รูปแบบการสอนในเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประวัติศาสตร์การเมืองรัฐธรรมนูญและการปกครองโดยกฎหมาย หลักการของประชาธิปไตย 3.2 รูปแบบการสอนและฝึกฝนการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลต่อเนื่องไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ในเรื่องกติกากฎพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย ความรับผิดชอบและสิทธิเสรีภาพ เป็นต้น 3.3 รูปแบบการให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาต่างๆของชุมชน และใช้กระบวนการกลุ่มในการถกเถียงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา และเสนอโครงการของกลุ่มในการแก้ไขปัญหา 3.4 รูปแบบการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนและพรรคการเมือง
4. ประเทศญี่ปุ่น (เลิศพร อุดมพงษ์, 2558)	4.1 รูปแบบการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาที่มีเนื้อหาเรื่องความเป็นพลเมือง บรรจุอยู่ ซึ่งจะถูกสอนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย 4.2 รูปแบบการสอนในรายวิชาที่ช่วยขัดเกลาความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นทางอ้อม เช่น จริยศึกษา ช่วยฝึกฝนความมีศีลธรรมจรรยาให้กับนักเรียน ทั้งทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกและทัศนคติ เป็นต้น 4.3 รูปแบบกิจกรรมพิเศษทั้งกิจกรรมภายในชั้นเรียน กิจกรรมสถานักเรียน และกิจกรรมของโรงเรียน ภายใต้ความร่วมมือของครอบครัวนักเรียน และชุมชนประเทศรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมือง เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
5. ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (มูลนิธิการพัฒนาเมืองและชนบทไทย, 2559)	5.1 รูปแบบการสอนในรายวิชาจริยศึกษาที่ถูกสอนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เป็น 2 รายวิชาบังคับและ 3 รายวิชาเลือก 5.2 รูปแบบกิจกรรมที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตร 5.3 รูปแบบการฝึกอบรมโดยสถาบันเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1.2 การศึกษารูปแบบและวิธีการให้การศึกษากองการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบและวิธีการให้การศึกษากองการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีในประเทศไทย

ประเทศ	รูปแบบและวิธีการให้การศึกษากองการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
1. ประเทศไทย (ชุมชนต้นแบบ) (มูลนิธิการพัฒนาเมืองและ ชนบทไทย, 2559, น. ก-จ)	1.1 รูปแบบการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองที่ถูกสอนในการศึกษาระดับ พื้นฐาน 1.2 รูปแบบกิจกรรมพิเศษทั้งกิจกรรมในโรงเรียน สถานักเรียนและกิจกรรม ในชุมชน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบ ประชาธิปไตยความเป็นพลเมือง การทำงานเป็นทีมและการบริหารงาน 1.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นของประชาชน และการซึมซับแบบอย่างที่ดีสู่เยาวชนในพื้นที่

1.3 การเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการการให้การศึกษากองการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย มีดังนี้

1.3.1 รูปแบบและวิธีการการการให้การศึกษากองการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีในชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทยที่คล้ายกับต่างประเทศ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการการให้การศึกษากองการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีของประเทศไทยกับต่างประเทศ

ประเทศไทย	การเปรียบเทียบ				
	นอร์เวย์	สวีเดน	สหพันธรัฐเยอรมนี	ญี่ปุ่น	เกาหลี
1. รูปแบบการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองที่ถูกสอนในการศึกษาระดับพื้นฐาน	✓	✓	-	✓	-
2. รูปแบบกิจกรรมพิเศษทั้งกิจกรรมในโรงเรียน สถานักเรียนและกิจกรรมในชุมชน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ความเป็นพลเมือง การทำงานเป็นทีมและการบริหารงาน	✓	-	-	✓	-
3. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นของประชาชนและการซึมซับแบบอย่างที่ดีสู่เยาวชนในพื้นที่	-	✓	✓	✓	-

1.3.2 รูปแบบและวิธีการทำให้คำปรึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากต้นแบบที่ดีของต่างประเทศที่ไม่พบในชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทย มีดังนี้

1.3.2.1 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาในส่วนทักษะการแก้ปัญหา, การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์, การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น, ทักษะทางสังคมและการจัดการ, ทักษะเชิงวิพากษ์, ทักษะการแสวงหาความรู้ข้อมูลที่มีอยู่, ทักษะการให้เหตุผลแย้ง

1.3.2.2 รูปแบบการเล่น (การศึกษาก่อนประถมศึกษา) และกิจกรรม ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมือง เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม, ความเสมอภาคระหว่างเพศ, ความสามัคคี และความสำนึกรับผิดชอบ เป็นต้น

1.3.2.3 รูปแบบการสอนในเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประวัติศาสตร์การเมืองรัฐธรรมนูญและการปกครองโดยกฎหมาย หลักการของประชาธิปไตย

1.3.2.4 รูปแบบการสอนและฝึกฝนการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลต่อเนื่องไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ในเรื่องกติกากฎพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย ความรับผิดชอบและสิทธิเสรีภาพ เป็นต้น

1.3.2.5 รูปแบบการให้นักเรียนออกไปสัมผัสกับปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และใช้กระบวนการกลุ่มในการถกเถียงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา และเสนอโครงการของกลุ่มในการแก้ไขปัญหา

1.3.2.6 รูปแบบการสอนในรายวิชาที่ช่วยขัดเกลาความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นทางอ้อม เช่น จริยศึกษา ช่วยฝึกฝนความมีศีลธรรมจรรยาให้กับนักเรียนทั้งทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกและทัศนคติ เป็นต้น

1.3.2.7 รูปแบบกิจกรรมที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตร

1.3.2.8 รูปแบบการฝึกอบรมโดยสถาบันเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2. การศึกษาปัจจัยที่ทำให้กระบวนการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทยเกิดประสิทธิผล จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มเยาวชน มีดังนี้

2.1.1 ความสามัคคีของครูและผู้ปกครองในการดำเนินกิจกรรมด้านการสร้างความเป็นพลเมือง

2.1.2 การมีจิตอาสา ภาวะผู้นำ กล้าแสดงความคิดเห็นของนักเรียนและรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

2.1.3 การมีภาวะผู้นำสูงและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของกลุ่มสถานักเรียน

2.1.4 กิจกรรมสถานักเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองได้อย่างถูกต้อง

2.1.5 โรงเรียนออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล การบรรจุวิชาหน้าที่พลเมืองไว้ในเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอน และเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

2.1.6 โรงเรียนมีการสอดแทรกเนื้อหาการสร้างความเป็นพลเมืองไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ

2.1.7 ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการและกิจกรรม

2.1.8 ครูมีความรู้ความสามารถและอุทิศตนทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรม

2.2 กลุ่มประชาชน มีดังนี้

2.2.1 ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นที่มีความรักและห่วงใยในท้องถิ่น มีความสามัคคี และมีส่วนร่วมช่วยกันคิดช่วยแก้ไขปัญาและพัฒนาชุมชนของตน

2.2.2 มีปราชญ์ชุมชนเป็นเสาหลักในการแก้ไขปัญาและพัฒนาชุมชน

2.2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

2.2.4 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาวะผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ ในการแก้ไขปัญา และการพัฒนาชุมชน

2.2.5 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน

2.2.6 ความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

3. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทย มีผลการวิจัยดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของประเทศไทย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 กลุ่มเยาวชน มีดังนี้

3.1.1.1 นักเรียนขาดความเข้าใจและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

3.1.1.2 บางครอบครัวยังขาดการปลูกฝัง การสร้างความเป็นพลเมืองและหน้าที่ พลเมืองให้แก่ นักเรียน

3.1.1.3 สื่อที่ใช้สำหรับการให้ความรู้ด้านการสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับเด็ก ยังมีน้อยและอ่านเข้าใจยาก

3.1.1.4 ระบบการศึกษาและผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวิชาการมากกว่า กิจกรรม

3.1.1.5 ครูมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับการดูแลรับผิดชอบกิจกรรมด้านการสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนและการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองได้อย่างทั่วถึง

3.1.1.6 บางครอบครัวยังขาดการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่บุตรหลาน

3.1.1.7 ขาดหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยส่งเสริมกิจกรรมและให้ความรู้เพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองให้แก่ นักเรียนตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 กลุ่มประชาชน มีดังนี้

3.1.2.1 ขาดหน่วยงานกลางที่เข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจ ช่วยขับเคลื่อนและ สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพลเมืองอย่างต่อเนื่อง

3.1.2.2 เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนยังมีข้อจำกัดและต้องแบ่ง เวลาให้กับงานเอกสาร ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการสร้างความเป็นพลเมืองกับประชาชน ได้ รวมไปถึงการขาดความกระตือรือร้นและยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน

3.1.2.3 ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการสร้างความเป็นพลเมือง และใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้

3.1.2.4 ปัญหาการเมืองท้องถิ่นทำให้กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองขาดความต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตามที่ได้นำเสนอผลการศึกษามาทั้งหมดข้างต้น สามารถนำผลการศึกษาในแต่ละประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. รูปแบบและวิธีการการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในต่างประเทศที่เป็นต้นแบบที่ดีและได้ถูกนำมาศึกษาในครั้งนี้ ทุกประเทศมีรูปแบบการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ทั้งในส่วนที่เป็นการเรียนการสอนในหลักสูตร และรูปแบบอื่น ๆ ที่เข้ามาเชื่อมต่อและสนับสนุนซึ่งกันและกันกับการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนี้นสอดคล้องกับหลักการสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่เสนอโดย วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) สาระสำคัญได้กล่าวถึง การให้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ควรมุ่งเน้น “ความเป็นประชาธิปไตย” ไม่ใช่การเรียนรู้อำนาจประชาธิปไตย ดังนั้นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจึงไม่ใช่ การสอนด้วยการบรรยาย แต่ผู้สอนต้องพัฒนาการสอนในรูปแบบของ “กิจกรรม” และ “การลงมือปฏิบัติ” หรือใช้การเรียนการสอนผ่านกระบวนการ “วิเคราะห์ ปฏิบัติ” เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงที่มีนัยสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2551) เรื่อง โรงเรียนกับการสร้างพลเมือง ที่ว่าโรงเรียนเป็นสถาบันกล่อมเกลาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่สำคัญ โดยความรู้สำหรับพลเมือง สามารถจัดการศึกษาได้ทั้งในโรงเรียนและนอกระบบการศึกษา

ส่วนรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทย ที่เป็นข้อค้นพบในชุมชนต้นแบบที่ดีทั้ง 4 แห่งใน 4 ภาค พบว่า ชุมชนทุกแห่งมีรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่คล้ายคลึงกับประเทศต้นแบบที่ดีที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้ง รูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับประเทศ ที่พบว่าได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 และได้มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังกล่าวไปแล้วบางส่วน ซึ่งรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามแผนยุทธศาสตร์ มีความใกล้เคียงกับรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศต้นแบบที่ดี ทั้ง 5 ประเทศ และในชุมชนต้นแบบที่ดีทั้ง 4 แห่งที่ได้ทำการศึกษา (สำนักนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สภาการศึกษา, 2554)

ผลการศึกษาทั้งหมดข้างต้น มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548) เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี ซึ่งพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นกระบวนการที่เน้นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริงที่ส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น ทุกโรงเรียนมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีและ เรื่องที่เกี่ยวข้องไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของ

กรภัค จ้ายประยูร (2549) เรื่อง การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชน ด้วยความเป็นประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชน ด้านความเป็นประชาธิปไตยควรยึดหลักเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและกำหนดชีวิตของตนเอง และชุมชนทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนควรร่วมมือกันจัดการศึกษาที่มีการเชื่อมโยงกันทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบโรงเรียนควรส่งเสริมการสร้างพลังภาคประชาชน ตั้งแต่เยาว์วัย โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเน้นวิธีการตั้งคำถาม การเสวนา การเรียนรู้ร่วมกันโดยการปฏิบัติและการพิจารณาไตร่ตรอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเทศต้นแบบด้านการให้การ ศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ถูกเลือกเพื่อนำมาใช้ในการศึกษานั้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประเทศ ที่มีผลการจัดอันดับด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democracy ranking) สูงมาก มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคมอยู่ในระดับสูง ดังนั้นรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาของประเทศในกลุ่มนี้จึงค่อนข้างดี และมีความใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับชุมชนต้นแบบที่ดีในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จใน การสร้างความเป็นพลเมือง ดังนั้นรูปแบบและวิธีการให้การศึกษาจึงควรมีความใกล้เคียงกัน

อย่างไรก็ตามมีข้อค้นพบที่มีความแตกต่างไปจากประเทศต้นแบบที่ดีทั้ง 5 ประเทศ คือ ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศไทยนั้นยังไม่ปรากฏ ผลชัดเจนในระดับประเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญในเรื่องการให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็น พลเมือง โดยในประเทศต้นแบบที่ดีที่ได้ทำการศึกษาทั้ง 5 ประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็น พลเมือง โดยในประเทศต้นแบบที่ดีที่ได้ทำการศึกษาทั้ง 5 ประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็น พลเมืองอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ส่วนกรณีของประเทศไทยการให้ความสำคัญกับการสร้าง ความเป็นพลเมืองยังน้อยกว่าในประเทศต้นแบบที่ดีทั้ง 5 ประเทศค่อนข้างมาก อีกทั้งการเริ่มต้นให้ความสำคัญ ทั้งในระดับประเทศและในชุมชนต้นแบบที่ดีที่ได้ทำการศึกษา ส่วนใหญ่ยังเกิดขึ้นในหลังช่วงปี 2552 ดังนั้น มรรคผลของกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองทั้งในส่วนของผลผลิตคือ พลเมืองในระบบประชาธิปไตย และ ผลลัพธ์ของกระบวนการสร้างความเป็นพลเมือง อาทิ เศรษฐกิจที่มั่นคง ความโปร่งใส และมีความยุติธรรม ในสังคม เป็นต้น จึงยังไม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบันและในอนาคต

2. ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบ ประชาธิปไตยในกลุ่มเยาวชนเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย การมีจิตอาสาของนักเรียน, ภาวะผู้นำและการกล้า แสดงความคิดเห็นของนักเรียน และการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในหลักสูตรการเรียน การสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนปัจจัยสำคัญในกลุ่มประชาชนประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน, มีปราชญ์ชุมชนเป็นเสาหลักในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน และผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำและความรู้ ความสามารถ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับ รงค์ บุญสวยขวัญ (2557) เรื่องการพัฒนาการเมือง ภาคประชาชน : บทสังเคราะห์และข้อสังเกตปรากฏการณ์ในสังคมการเมืองไทย พบว่า การพัฒนาทางด้าน องค์กร, การพัฒนาทางด้านความไว้วางใจ, การพัฒนาทางด้านผู้นำ, การพัฒนาทางด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย, การพัฒนาทางด้านการเกณฑ์หรือการระดม, การสื่อสาร และการทำให้เป็นข่าวหรือเป็นประเด็นสาธารณะ น่าจะยกระดับความชอบธรรม ความไว้วางใจ การเคลื่อนไหวจากภาคประชาชนให้เกิดแก่ภาครัฐของประเทศ ได้ และสามารถสร้างให้เกิดในรับชุมชน ท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดตัวแปรที่ใช้ใน

การวิจัยและวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษามีความคล้ายคลึงกันจึงทำให้ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ผล การศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับ ลัดดาวรรณ สุขใหญ่ (2551) เรื่องความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองกับอำเภอ ดอยสะเก็ดผลการศึกษาพบว่า พื้นที่อยู่อาศัย อายุ รายได้ส่วนบุคคล รายได้ครอบครัว และระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความเป็นพลเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วรรณกรรมที่นำมาใช้ในการกำหนดตัวแปรและวิธีการวิจัยมีความแตกต่างกัน จึงทำให้ข้อค้นพบมีความ แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยในพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่สำคัญสำหรับกลุ่มเยาวชนคือ ระบบการศึกษาและครอบครัวยังให้ความสำคัญกับวิชาการมากกว่ากิจกรรม และสื่อที่ให้ความรู้ด้านการสร้างความเป็นพลเมืองยังมีน้อยและเข้าใจยาก ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับ กิจฐเขต ไกรवास (2560, น. 400) ในเรื่องการสร้างความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนต้นแบบที่ดี : กรณีศึกษา ชุมชนชาคาดาวัง ตำบลห้วยยาง อำเภอแกลง จังหวัด ระยอง ที่มีข้อค้นพบคล้ายกันในเรื่องระบบการศึกษา ผู้ปกครองและครูให้ความสำคัญกับวิชาการมากกว่า กิจกรรม และสื่อที่ให้ความรู้ด้านการสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กยังมีน้อยและเข้าใจยาก ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากนโยบายการสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทยตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ได้มุ่งเน้นไปในเรื่อง ของการผลิตคนเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงทำให้นโยบายการสร้างความเป็นพลเมือง ที่ประเทศไทยเริ่มมาให้ความสำคัญในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา ยังไม่ค่อยเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก

ส่วนผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกลุ่มประชาชนมีข้อค้นพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ คือ การขาดหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้และช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมการสร้างความเป็นพลเมือง และชาวบ้านส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับการศึกษาของ กิจฐเขต ไกรवास (2560, น. 400) ในเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนต้นแบบที่ดี : กรณีศึกษา ชุมชนชาคาดาวัง ตำบลห้วยยาง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่มีข้อค้นพบคล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็น เรื่องการขาดหน่วยงานที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความรู้แก่ประชาชนและการที่ประชาชน ในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจและไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน แต่ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อ ขัดแย้งกับการศึกษาของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง และคณะ (2556, น. 261-263) เรื่องการศึกษารูปแบบ ประชาธิปไตยชุมชน ที่มีข้อค้นพบว่า อุปสรรคที่เป็นปัญหาสำคัญในการนำกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน ไปสู่การปฏิบัติมีหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงในเรื่อง รูปแบบวิธีการประชาธิปไตยชุมชนของแต่ละพื้นที่ศึกษา ผลการศึกษาที่เป็นไปในลักษณะดังกล่าวนี้อาจเนื่อง มาจากห้วงเวลาเริ่มต้นของการสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศไทย เพิ่งเริ่มต้นมาได้ไม่นานและเริ่มต้น ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงทำให้ชุมชนต่าง ๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการให้การศึกษาทางการเมือง เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในเรื่องประชาธิปไตยชุมชนนั้น ในพื้นที่ต่าง ๆ มีช่วงเวลาเริ่มต้น การพัฒนาที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีระดับความเข้มข้นของการพัฒนาที่แตกต่างกันด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าว นี้เองจึงทำให้อุปสรรคที่เป็นปัญหาสำคัญในการนำกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนไปสู่การปฏิบัติที่ชุมชน ประสบมีความแตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการควรนำข้อค้นพบในเรื่องรูปแบบและวิธีดำเนินการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศต้นแบบที่ดี ไปกำหนดเป็นนโยบายและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการขับเคลื่อนนโยบายควรเร่งเชื่อมโยงการดำเนินการด้านการสร้างความเป็นพลเมืองระหว่างสถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนและสถาบันครอบครัว ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการให้การศึกษาทางการเมืองในกลุ่มเยาวชน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานในสังกัดควรเข้าไปช่วยเสริมสร้างปัจจัยที่ทำให้กระบวนการการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในกลุ่มเยาวชนเกิดประสิทธิผล

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการให้การศึกษาทางการเมืองในกลุ่มประชาชน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันพระปกเกล้า ควรเข้าไปช่วยเสริมสร้างปัจจัยที่ทำให้กระบวนการการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในกลุ่มประชาชนเกิดประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 สถาบันการศึกษาในทุกพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และนำเอารูปแบบและวิธีการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติในการสร้างความเป็นพลเมือง

2.2 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตร “การเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” เพื่อทำการอบรมให้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น

2.3 สถาบันพระปกเกล้าควรจัดทำหลักสูตร “การสร้างและพัฒนาวิทยากรอบรมการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” เพื่อผลิตวิทยากรที่มีความรู้ที่ถูกต้องในการถ่ายทอดให้แก่เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ

2.4 สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการสร้างความเป็นพลเมืองในกลุ่มเยาวชน ควรเร่งหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในกลุ่มเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

กรภัค จ้ายประยูร. (2549). *การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมพลังอำนาจภาคประชาชนด้าน*

ความเป็นประชาธิปไตย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. กรุงเทพฯ :

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

กิจฐเขต ไกรवास. (2560). *การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนต้นแบบที่ดี : กรณีศึกษาชุมชนชากตาต้าง ตำบลห้วยยาง อำเภอกงหรา จังหวัดระยอง. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 “มหาวิทยาลัยรับใช้สังคม...พลังขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0” ประจำปี พ.ศ. 2560. (หน้า 400-414).*
นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- ประภาส ปิ่นตบแต่ง และคณะ. (2556). *การศึกษารูปแบบประชาธิปไตยชุมชน*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง.
- มูลนิธิการพัฒนาเมืองและชนบทไทย. (2559). *การศึกษารูปแบบการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข*. กรุงเทพฯ : สถาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 หน้า 121-140.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
- ลัดดาวรรณ สุขใหญ่. (2551). *ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองกับอำเภอดอยสะเก็ด*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เลิศพร อุดมพงษ์. (2558). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) ในการส่งเสริมบทบาทของภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน : แนวทางที่ยั่งยืนผ่านประสบการณ์จากต่างประเทศ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2559. จาก <http://kpi.ac.th>
- วรารณ สามโกเศศ. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. มติชน ฉบับที่ 3 มีนาคม 2554.
- ศักดิ์ชัย นิธิทวี. (2548). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี การพิมพ์.
- สำนักนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สภาการศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561. *วารสารการศึกษาไทย*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 79 (เม.ย. 2554), น. 17-25.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2551). *การเมืองภาคพลเมือง*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- Campbell, D.F. J., Polzlbauer, P., Barth, T.D. and Polzlbauer, G. (2015). *The Democracy Ranking 2015*. Vienna : Democracy Ranking.
- EURYDICE Network. (2002). *Citizenship Education across Europe*. EURYDICE. Retrieved June 16, 2014, from http://www.nfer.ac.uk/shadomx/apps/fms/fmsdownload.cfm?file_uid=A9819AB3-C29E-AD4D-0CBA-D26D06213E94&siteVame=nfer
- Lindstrom, L. (2013). Citizenship Education from a Swedish Perspective. *Journal of Studies in Education*. 3(2), pp. 20-39.
- Stray, J.H. (2009). *Education for democratic citizenship in Norway*. Retrived May 8, 2016, from https://www.ioe.ac.uk/about/document/about_Overview/Stray_J.p

ผู้เขียนบทความ

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.กิจฐเขต ไกรवास

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี 20130

E-mail : dr.phukit@hotmail.com

ผู้ร่วมวิจัย

ดร.อนุจิตร์ ชินสาร

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : Aekanujit@gmail.com

ดร.เฉลิม เกิดโมลี

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก

เลขที่ 43/111 ถนนรามอินทรา เขตบางเขน

กรุงเทพมหานคร 10220

E-mail :

ผศ.สกุล วงษ์กาฬสินธุ์

ตำแหน่ง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : Sakul05@hotmail.com

นายชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก

ตำแหน่ง นักวิจัยอาวุโส มูลนิธิการพัฒนาเมืองและชนบทไทย

เลขที่ 236 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี 20130

E-mail : prochaiwat@gmail.com

น.ส.อาภาภรณ์ สุขหอม

ตำแหน่ง นักวิจัยอาวุโส มูลนิธิการพัฒนาเมืองและชนบทไทย

เลขที่ 236 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี 20130

E-mail : aiam24@hotmail.com

การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จัดพิมพ์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ และวิชาการ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคณาจารย์ บุคลากร นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาและสถาบันหรือหน่วยงานอื่น ๆ โดยจัดพิมพ์วารสารเป็นราย 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ) ดังนี้

ฉบับที่ 1 ตีพิมพ์เผยแพร่เดือนมกราคม-เดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 ตีพิมพ์เผยแพร่เดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม

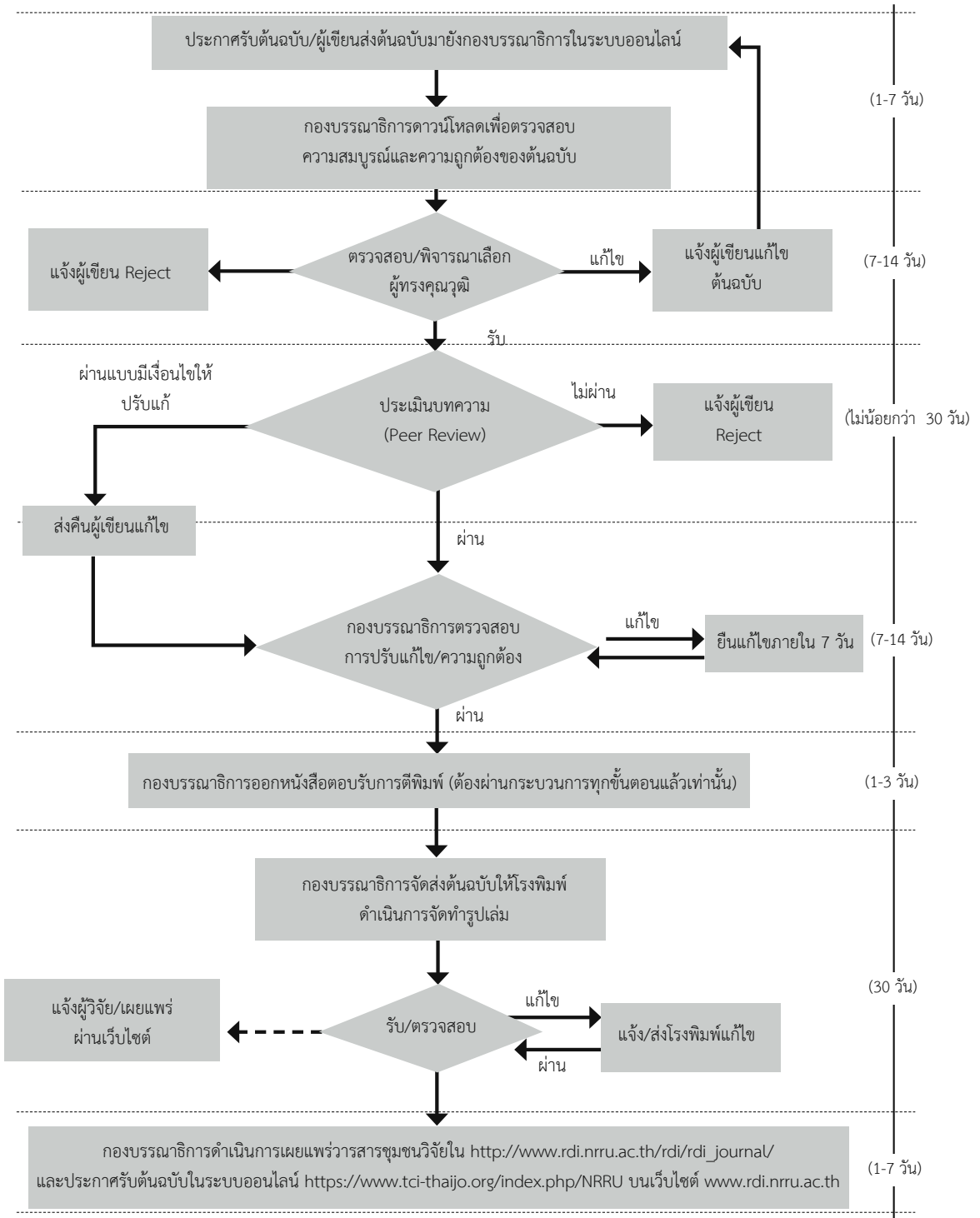
ฉบับที่ 3 ตีพิมพ์เผยแพร่เดือนกันยายน-เดือนธันวาคม

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และหรือบทความ วิจารณ์หนังสือ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รวมไปถึงสาขาวิชาที่เกี่ยวกับครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา และสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์/ บริหารธุรกิจและการจัดการ

เพื่อให้บทความได้ตีพิมพ์เผยแพร่ที่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนของงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา รวมไปถึงบทความมีคุณภาพสามารถเผยแพร่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ *

ผู้ส่งบทความจำเป็นต้องเป็นเจ้าของบทความหรือผู้เขียนบทความเท่านั้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานและจะต้องให้ข้อมูลที่สมารถติดต่อได้ โดยต้องติดต่อประสานงานกองบรรณาธิการเพื่อแจ้งผลการส่ง ซึ่งกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับบทความหากไม่ได้รับการติดต่อเบื้องต้นจากเจ้าของต้นฉบับบทความ* โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : ระยะเวลา รวม 105 วัน (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การส่งบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1. บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
2. บทความต้นฉบับ จะต้องไม่มีเนื้อหาที่เกิดจากการลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนเอง
3. บทความต้นฉบับ จะต้องเขียนตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความต้นฉบับวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
4. การประเมินผลบทความต้นฉบับ จำแนกเป็นสรุปผลการประเมิน 4 ระดับ ได้แก่ (4) ดีมาก (3) ดี (2) พอใช้ และ (1) ไม่เหมาะสม ซึ่งผลรวมเฉลี่ยตั้งอยู่ในระดับดีขึ้นไปจึงจะผ่านการเข้าสู่กระบวนการแก้ไข โดยแบ่งผลการพิจารณาบทความเป็น 4 ข้อ ได้แก่ สมควรเผยแพร่ โดยไม่มีการแก้ไข สมควรเผยแพร่หลังจากแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา สมควรเผยแพร่หลังจากแก้ไขโดยให้บรรณาธิการพิจารณา และไม่สมควรเผยแพร่ (กรณีส่งอ่านประเมินใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมิน (Peer review) จะต้องได้เสนอเป็นข้อแนะนำอื่น ๆ อยู่ในแบบประเมินผล)
5. ผู้เขียนต้องดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) พร้อมชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความ มายังกองบรรณาธิการ
6. กองบรรณาธิการ จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของบทความที่ผู้เขียนปรับแก้ไขอีกครั้ง
7. กองบรรณาธิการ จะดำเนินการจัดส่งวารสารชุมชนวิจัย (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่

การจัดทำต้นฉบับบทความ และจัดเตรียมรูปแบบ

ต้นฉบับ : ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft word) บนกระดาษขาว B5 หน้าเดียว (1 คอลัมน์) เว้นขอบด้านบน ด้านล่าง และด้านขวา 0.5 นิ้ว (1.27 เซนติเมตร) ด้านซ้าย 0.7 นิ้ว (1.78 เซนติเมตร) และจากขอบหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ 0.25 นิ้ว (0.63 เซนติเมตร) พิมพ์วันบรรทัด หรือช่องว่าง 1 เคาะ และระยะห่างบรรทัด 1 พ.

การเขียนคำขึ้นต้นภาษาอังกฤษด้วยตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ สำหรับภาษาอังกฤษที่มีในเนื้อหาในวงเล็บ และ Keywords ส่วนหน้าแรกของบทความที่มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หน่วยงาน และจังหวัด ยังคงเป็นตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมดเหมือนเดิม

ความยาว : แต่ละบทความรวมรูปภาพ และตาราง ควรอยู่ระหว่าง 10-15 หน้ากระดาษพิมพ์ หรือตามความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสมของบทความ และไม่ควรต่ำกว่า 8 หน้ากระดาษพิมพ์

บทความ

การเรียงลำดับหัวข้อในบทความ : ลักษณะและขนาดตัวอักษร

ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ : TH SarabunPSK (18 Bold)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน/ผู้วิจัย : TH SarabunPSK (16 Bold)

ที่อยู่ (หน่วยงาน/สถานศึกษา) จังหวัด : TH SarabunPSK (14 Bold)

หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้ : TH SarabunPSK (16 Bold)

เนื้อหาและตาราง : TH SarabunPSK (14)

รายละเอียดดังนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
2. ชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัย (Author) และสถานที่ทำงานภาษาไทย และภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด

2.1 ชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์เฉพาะชื่อ-นามสกุล เท่านั้น

2.2 หน่วยงาน/สถานศึกษา เช่น ชื่อหน่วยงาน ชื่อมหาวิทยาลัย และอื่น ๆ ให้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. เนื้อหา (Text) ใช้ตัวอักษรและขนาดพิมพ์ไทยและอังกฤษ TH SarabunPSK (14) บทความภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ก็ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อื่นเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยทศนิยม 2 ตำแหน่ง

4. ตารางและรูปประกอบ (Table and figure) ควรมีเฉพาะที่จำเป็น สำหรับ รูป/ภาพประกอบ ควรเป็นรูปถ่ายขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป/ภาพ กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสเก็ตช์ และตัวเลขในตารางใช้ทศนิยม 2 ตำแหน่ง

5. ผู้เขียนบทความ ให้ระบุค่านำหน้า ชื่อ นามสกุล สถานภาพ เช่น ส่งบทความในสถานภาพนักศึกษา ตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พร้อมใส่ที่อยู่และรหัสไปรษณีย์ของที่ตั้งมหาวิทยาลัย และระบุอีเมลของผู้เขียนบทความ กรณีระบุอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ระบุค่านำหน้า ชื่อ นามสกุล สถานะ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยระบุหน่วยงานที่อาจารย์สังกัด และกรณีมีผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ร่วมเขียนบทความ ให้ระบุตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมล ให้ครบถ้วน

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ และการอธิบายเพิ่มเติมและการอ้างอิงเอกสารได้ตารางและภาพ ต้องมีเลขหน้ากำกับในการอ้างอิงทั้งหมด (ให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APAth Edition ขึ้นไป) สามารถดูหลักเกณฑ์การอ้างอิงวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> เลือก About/Submission/Author Guidelines

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ สำหรับผู้ที่ส่งบทความก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม 2560 ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> และกรอกข้อมูลพร้อมลงนามให้ครบถ้วนในแบบเสนอขอส่งบทความเพื่อพิจารณาผลงานตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งต้นฉบับที่ส่งให้กองบรรณาธิการต้องเป็นฉบับจริง จำนวน 2 ชุด แผ่นซีดีที่มีบทความต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น และสำเนาหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียม ที่

กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สถาบันวิจัยและพัฒนา (ส่งบทความ)
เลขที่ 340 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา 30000

ต้นฉบับที่จัดส่ง ไม่ควรม้วนหรือพับต้นฉบับ ควรส่งในซองหนาและใหญ่พอเหมาะกับ
แผ่นกระดาษต้นฉบับ เมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้ง
ให้บรรณาธิการทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับ : โดยทั่วไป ผู้อ่านบทความ (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน
ด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้ สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการ
ขอสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบและสาระของกองบรรณาธิการเท่านั้น ทั้งนี้
มีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความของผู้เขียน
จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof) : ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย
เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ก่อนตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร : บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ :

1. ผู้เขียนบทความต้องลงนามรับรองในแบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร
ชุมชนวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ก่อนกองบรรณาธิการจึงจะนำบทความ
เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป
2. บทความแต่ละเรื่องให้เวลาในการพิจารณาประมาณ 2-3 เดือน (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและสาขา
วิชาการของบทความที่เสนอขอลงตีพิมพ์)
3. เมื่อบทความได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารชุมชนวิจัย เล่มที่ลงตีพิมพ์
บทความของผู้เขียน จำนวน 1 เล่ม จัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตามที่อยู่ระบุไว้ในแบบเสนอขอส่งบทความ
ต้นฉบับ
4. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ติดต่อสอบถามกองบรรณาธิการ วารสารชุมชนวิจัย ได้ที่
สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941
E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th Web : www.rdi.nrru.ac.th

แบบตรวจสอบความสมบูรณ์บทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ชื่อเรื่อง (ไทย)

(อังกฤษ)

☐ สำเนาหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

แบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

☐ กรอกข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน ☐ แบบหลักฐานประกอบถูกต้อง ครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน (กรุณาระบุ)

บทความ (องค์ประกอบจำเป็นและต้องมีครบถ้วน)

สาขาของบทความ (ระบุ)

ผลลัพธ์/องค์ความรู้ใหม่/ความเชื่อถือได้/คุณค่าทางวิชาการ/การประยุกต์ใช้ได้จริง/การนำไปใช้ประโยชน์
ได้จริง (กรุณาระบุ)

☐ บทคัดย่อ

☐ ภาษาไทย

☐ ภาษาอังกฤษ (ตามหลักไวยากรณ์และจำนวนคำอยู่ระหว่าง 200-250 คำ)

☐ บทนำ

☐ วัตถุประสงค์การศึกษา/วิจัย

☐ ประโยชน์การศึกษา/วิจัย

☐ รูปแบบการศึกษา/วิจัย (กรอบแนวคิด/การศึกษาเอกสาร/ทบทวนวรรณกรรม/ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

☐ วิธีดำเนินการศึกษา/วิจัย ☐ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

☐ เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ศึกษา/วิจัย

☐ วิธีขั้นตอน/การเก็บรวบรวมข้อมูล ☐ สถิติ การวิเคราะห์ และการนำเสนอ

☐ ผลการศึกษา/วิจัย

☐ อภิปรายผลการศึกษา/วิจัย

☐ ข้อเสนอแนะ

☐ ด้านวิชาการ ☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านสาธารณะ

☐ ด้านพัฒนาหน่วยงาน/หน่วยบริการ

☐ ความถูกต้องของรูปแบบบทความ ☐ รูปแบบ ☐ การอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความ

☐ ความทันสมัยของการอ้างอิง

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า “การเลือกข้อมูลข้างต้น” เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในบทความต้นฉบับที่ได้เสนอต่อ
กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จริง โดยตระหนักและตรวจสอบบทความ
ก่อนส่งเสนอขอรับการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครบถ้วนตามที่แจ้งไว้ จะยินดีรับ
ผลการพิจารณาเบื้องต้นโดยไม่มีเงื่อนไขและไม่เรียกร้องในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ผู้ยื่นบทความ

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ผู้ตรวจสอบ

ลงชื่อ ผู้ตรวจสอบ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบเสนอขอส่งบทความต้นฉบับเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ).....
ตำแหน่ง สังกัด
วุฒิการศึกษา ☐ สูงสุด..... ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....
วุฒิการศึกษา ☐ กำลังศึกษาระดับ ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....
สาขาวิชา/วิชาเอก
สถานที่ทำงาน/ศึกษา
สถานภาพ ☐ สายสอน/วิชาการ ☐ สายสนับสนุน ☐ นิสิต/นักศึกษา ☐ บุคคลทั่วไป
ขอส่งต้นฉบับ ☐ บทความวิจัย (อื่น ๆ)
ชื่อเรื่อง (ไทย)
(อังกฤษ)

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ (จำเป็น)
ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก (ส่งเอกสาร) บ้านเลขที่ หมู่ที่ ซอย ถนน
ตำบล อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์ มือถือ โทรสาร E-mail :.....
สิ่งที่ส่งมาด้วย :

- ☐ หลักฐานการยื่นผ่านระบบรับ-ประเมินบทความ ได้แก่ ต้นฉบับบทความ 2 ชุด และซีดี 1 แผ่น
☐ หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียม (บุคคลภายนอก) จำนวนเงิน 4,200 บาท (บุคคลภายใน) จำนวนเงิน 1,500 บาท
โดยชำระพร้อมส่งต้นฉบับ ผ่านบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ซึ่ง

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความวิจัยจริง

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

กรณีส่งเอกสารและหลักฐานทางไปรษณีย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (สถาบันวิจัยและพัฒนา)
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 (ส่งบทความ)

กรณีส่งทางอีเมล : journal-rdi@nrru.ac.th โดยแนกหลักฐานที่เป็นฉบับจริงและมีข้อมูลครบถ้วนทั้งหมด

***กรณีที่ป็นนิสิต/นักศึกษา ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากรอกใบรับรองและลงนาม**

ใบรับรอง

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ)
ตำแหน่ง..... สถานที่ทำงาน
ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว)..... เป็นนิสิต/นักศึกษาและได้พิจารณา
บทความแล้วมีความเหมาะสมที่จะขอเสนอเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ลงนาม ผู้รับรอง
(.....)
วันที่

รูปแบบบทความวิจัย

(ชื่อเรื่องภาษาไทย).....(TH SarabunPSKตัวหนา : 18”).....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ: ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด).....

(TH SarabunPSKตัวหนา : 18”).....

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาไทย)(TH SarabunPSKตัวหนา :16”)

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาอังกฤษ: ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)...(TH SarabunPSKตัวหนา :16”)

(หน่วยงาน/สังกัด)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

(หน่วยงาน/สังกัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

(จังหวัด)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

(จังหวัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ตัวหนา: 16”)

...(TH SarabunPSK 14”).....

คำสำคัญ:(TH SarabunPSK 14”).....

ABSTRACT (TH SarabunPSKตัวหนา : 16”)

...(TH SarabunPSK 14”).....

Keywords :(TH SarabunPSK 14”).....

บทนำ

.....(THSarabunPSK 14”).....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

.....(TH SarabunPSK 14”).....

ประโยชน์ของการวิจัย

.....(TH SarabunPSK 14”).....

* (อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้)

วิธีดำเนินการวิจัย

.....(TH SarabunPSK 14”).....

* (อธิบายถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลองและหรืออธิบายวิธีการศึกษาทดลอง)

ผลการวิจัย

.....(TH SarabunPSK 14”).....

อภิปรายผล

.....(TH SarabunPSK 14”).....

ข้อเสนอแนะ

.....(TH SarabunPSK 14”).....

กิตติกรรมประกาศ (อาจมีหรือไม่มี)

.....(TH SarabunPSK 14”).....

เอกสารอ้างอิง

...(TH SarabunPSK 14”).....

.....

ผู้เขียนบทความ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14”) หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

* กรณีมีผู้ร่วมวิจัย/ผู้ร่วมเขียนบทความ กรุณาระบุ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14”) หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

** กรณีมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรุณาระบุ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14”) อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

รูปแบบบทความวิชาการ

(ชื่อเรื่องภาษาไทย).....(TH SarabunPSK ตัวหนา : 18”).....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ: ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด).....

(TH SarabunPSK ตัวหนา : 18”).....

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาไทย)(TH SarabunPSKตัวหนา :16”)

(ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนภาษาอังกฤษ: ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)...(TH SarabunPSKตัวหนา :16”)

(หน่วยงาน/สังกัด)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

(หน่วยงาน/สังกัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

(จังหวัด)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

(จังหวัด ภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)(TH SarabunPSKตัวหนา :14”)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ตัวหนา: 16”)

...(TH SarabunPSK14”).....

คำสำคัญ:(TH SarabunPSK 14”).....

ABSTRACT (TH SarabunPSKตัวหนา : 16”)

...(TH SarabunPSK 14”).....

Keywords :.....(TH SarabunPSK 14”).....

บทนำ

หลักการและเหตุผล

.....(TH SarabunPSK 14”).....

วัตถุประสงค์

.....(TH SarabunPSK 14”).....

ขอบเขตของเรื่อง

.....(TH SarabunPSK 14”).....

คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ

.....(THSarabunPSK 14”).....

เนื้อเรื่อง

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ

.....(TH SarabunPSK 14”).....

การเรียบเรียงเนื้อหา

.....(TH SarabunPSK 14”).....

การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์

.....(TH SarabunPSK 14”).....

การใช้ภาษา

.....(TH SarabunPSK 14”).....

วิธีการนำเสนอ

.....(TH SarabunPSK 14”).....

สรุป

.....(TH SarabunPSK 14”).....

* (อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้)

กิตติกรรมประกาศ (อาจมีหรือไม่มี)

.....(TH SarabunPSK 14”).....

เอกสารอ้างอิง

...(TH SarabunPSK 14”).....

.....

ผู้เขียนบทความ

...ชื่อ-นามสกุล (TH SarabunPSK 14”)...

หน่วยงาน/สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่.....

E-mail:

NRRU

Community Research Journal

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร 0-4427-2941

E-mail: journal-rdi.nrru@hotmail.com, journal-rdi@nrru.ac.th

Website: www.rdi.nrru.ac.th/rdi/rdi_journal/

พิมพ์ที่ หจก. โคราชมาร์เก็ตติ้ง แอนด์ โปรดักชั่น

205 ถ.ยมราช ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000 โทร. 044-241580